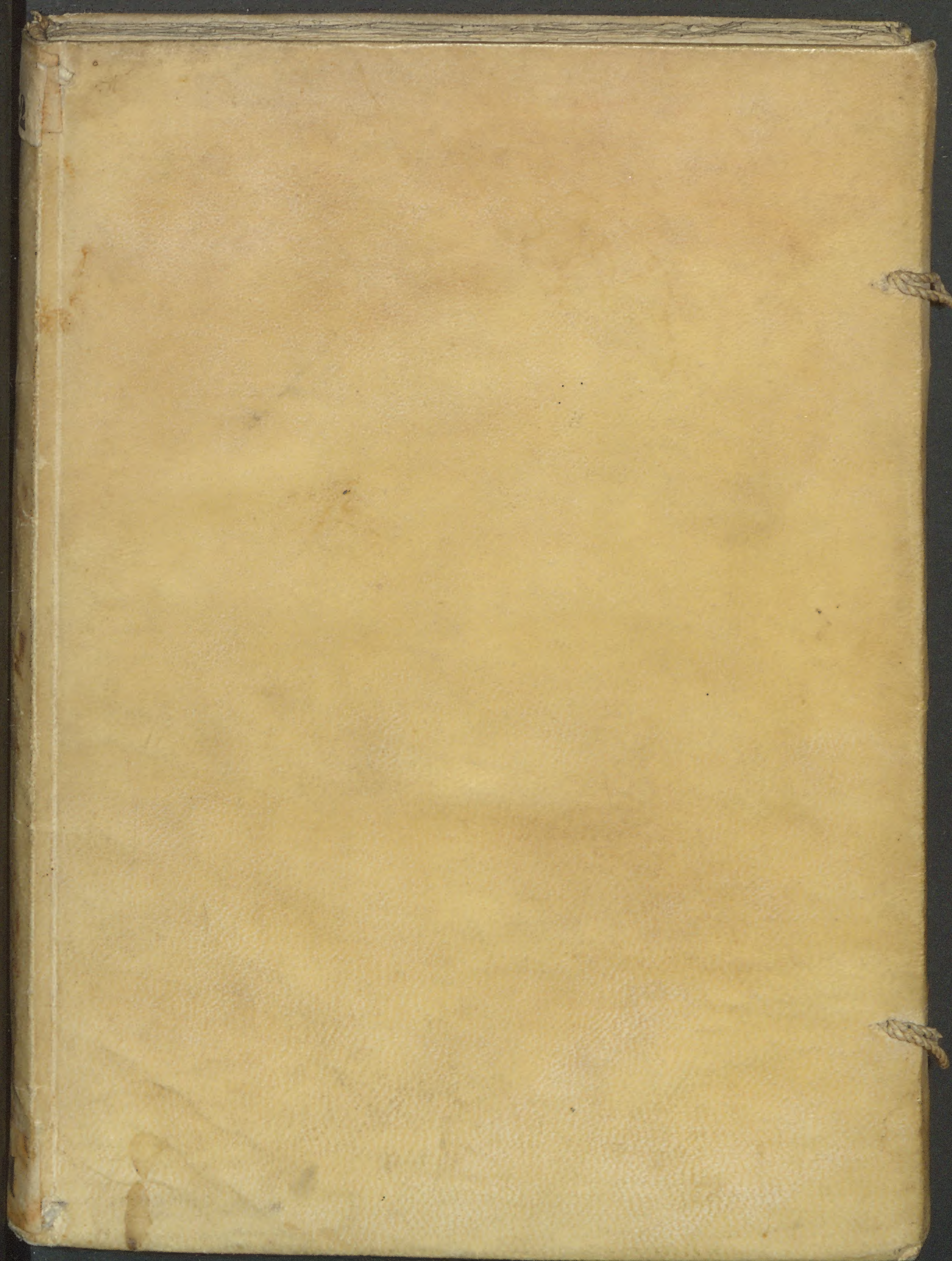

Copiese la portada

M. S. 4.º perg.º con 81 hojas foliadas y ademas la portada bien tratado, completo

R. Ramos ad leg. Fol. et propia

Cōmentarij
Ad Leg. Jul. et Pap. Popeam. et ad Vlp. lib. 18. ad eas d. leg. in leg. si totam. 83. ff. de acquir. hered.

Auctore D. D. fran.co Ra
moz del mançano.
In salamanticensi Acade
mia primario Antecesore,
et. inter oẽs iuris pruden
tiæ cultores primus

Anno M.D.CXL.

Commentarij
Ad Leg. Jul. et Pap
Poppaeam et ad lib. 11
18. ad eas d. leg. in
Leg. si totam. 83. ff
de acquir. haere.

Auctore D. D. Joann. Ra
mos del Manzano.
In Salmanticensi Acade
mia primario Antecessore
et inter omnes iuris pruden
tiae cultores primus

Anno M.D.C.XL.

+

1

Comentarius ad Leges Iuliam et Papiam

Authore D.D. Fran.co Ramos del Manzano primario Iuris Romani Antecessore in Salmantina academia

N. 1°

Iulie Papie q. legum gg nulle in libris nris nobilitates academicis professoribq non dum tentatam interpretationem recentioribq interpretibq ui tam potius quam tritam primi ex professo agredimur post ueteres Iurisconsultos inter quos Vulpianum et Florentinum Clementem uiginti libros, Caium quindecim, Paulum decem Marcellum et Mauricianum sex adde eos leges scripsisse et inscripsisse constat ex indice pandectarum: qq ex libris innumera extant in Digestis fragmenta quæ sine istarum legum cognitione intelligi non possunt singularum igr capita anobis in preterito a lectionibq otio colecta disposita et digesta perpetuo comentario illustrabimus in super anotantes quidquid Cesareo, Pontificio, Regioue Iure ad leges istas et earum singulas partes pertinere considerit ante omnia tamen origo et causa legum ferendarum breviter explicandæ is de qq multa in coi Alciatus lib. 3° disput. cp. 3° et 6° Antonius august. et Hotomanus de legibq cp. de lege Iulia et Papia Alex ab alex. lib. 4 dierum genialium cp 22 Cobarrubias de sponsalibq 2a pte cp. 8 n.° 2.° et segg Curac. et Gifanius in lg unic. C. de caducis tollendis. Borella in otio quadrimestri 2a pte ex n.° 1° Conanus lib 4. coment. cp 1° ex n.° 5° Brisonius lib singulari comubiorum de Iure

comubiali

1

nubiali cap. 7 et segg. lipsius in tacitum lib. 3.° anna
lium annotat.e 95. Calderia lib. 9. variarum cap. 3.° ex n.° 6.°
Rosinus lib. ~~[illegible]~~ .6. Antiquit. cap. 15 et 16. Pamel. in
tertull. in apologetico cap. 9 n.° 52. Nicolaus loenius
lib. 9 miscellan. cap. 9. Marcellus donatus dilucidat. in
tacitum lib. 2. analium pagin. mihi 143 et suetonium pag.
665. et segg. Amescua de potestate in se ipsum cap. 4
lib. 1.° n.° 8 Balduinus in Justinianum et ad leges de iure
civili titul. de lege Papia poppea.

origo legis Julie

Nos ut antiquioribus 2.°
testibus et ideo melioribus legis utriusque originem confirme
mus adnimadvertimus Augustum anno ab urbe condita
725 sextum consulatus in quo devicta Antonij potentia
securus dedit jura quibus pace eo principe uterentur ut scri
bit tacitus lib. 3.° analium sive ut ovidius cecinit lib. ultimo
metamorphosium.

Pace data terris, animum ad civilia vertet
Jura suum leges que feret justissimus Auctor.

legem tulisse

que premijs penis que ad matrimonia multabat ut sig
nificat tacitus d. lib. 3 i. cum tunc neque proferri neque sta
biliri satis lex potuisset ea postea securius emendata, et
promulgata est ab eodem Augusto anno ab urbe condita
736 teste Dione lib. 54 floro in epitome lib. 39 et ab
hac iteratione legis ferende nata est Juliarum legum seu
rogationum mentio apud tacitum super tertul. in apolo
getico cap. 4 et de monogamia cap. 16. apellata est hec
lex Julia ab Augusto sicut et alie ab eo late, veluti
Julia de adulterijs leg. 1.a ff ad leg. Juliam de adult.
quoniam adoptatus a Julio Cesare ut notat Dio lib. 48
in nomen et familiam Juliorum adscitus est juxta Reg.
l. qui in adoptionem 23 leg. si is qui 44 Dig. de adopt.

Denominatio legis Julie de maritandis ordinibus

leg. 3.a § si pater ff de bonorum poses. contra tabulas et
apellata est de maritandis ordinibus quia precipua
eius legis cura fuit matrimonijs ordinis senatorij

cum

ex plebe aut libertino forma prescribere l. lege 44
ff de ritu nuptiarum. unde et lex marita vocat. ab Oratio
in singulari carmine. extat clare eius mentio in § un.
ff unde vir et uxor in fine l. adigere 6 § ult. ff de
iure patronatus l. nec patronis 6. C. de operis libertor.
et apud Apuleium apolog. 2. ibi lex quidem Julia de
maritandis ordinibus ad hunc modum interdicit, uxo
rem in ulla ne ducito. Juvenal satyra. 6. ibi.

Nom placet ursidio lex Julia tollere dulcem
cortum heredem =

Post cum lex Julia quamvis sepius lata et prolata perfici et
frequentari per multitudinem recusantium non potuisset nisi adem
pta aut lenita parte penarum ut ait Suetonius in Augusto
cap. 34. qua propter eam sublatam significat Propertius lib. 2 eleg. 7
sequuta e Julia lex papia de cuius tempore et auctore esen
dunt varie multa Alciat. lib. 3 dup. cap. 30 alex. ab alex. lib. 4 die
rum genial. cap. 22 Connanus lib. 8 comm. cap. 1º nº 5. post alios Petrus
Gregor. lib. 9 sintagm. cap. 6 nº 5. nec certiores in hac re ducet mi
Aurisani in § si duobus 16 D leg. 1º post Bartolum in § eum qui 104
de adition. et demonst. Corrasius in § uni. § pro secundo nº 2º C
de caducis toll. qui perperam afirmant papiam legem tempore
Jurisconsultorum non viguisse in quo recte notat. post Joannem veterem
glosographum apud Acc. in d § si duobus 16 Acc. in § Celsus ahas
pater 29 de leg. 2º. quam papiam legem florentibus multis quorum respon
sa in pandectis extant in usu fuisse agnoscit Costa in cap. si pater
3º parte verbo intra diem nº 31 extra de testamentis. Nos ut paucis
dicamus aserimus legem papiam latam fuisse post Julias Rogationes
de stilio Augusti iam senioris (unde et eam sancisse scribit Ja
citus lib. 3 anal.) et promulgatam a Marco papio Mutilio et Quin
to poppeo secundo consulibus anno ab urbe adita 761 et ex utriusque
consulis nomine nuncupatam papiam popeam ut liquet ex Di
one lib. 36 Isidorus lib. 9 etimolog. cap. 19 quem improbe et immeri
to notat post Alciat. Nicolaus leonens. lib. miscel. cap. 4. sentit
enim veritati si certe et emendate verba legant ut hodie leguntur

Origo et denominatio legis papiae Popeae

in cap.

in cp. quedoz 6. 2ª distinct. e' autz legis papie mentio apud nostros in lg. lege 23 de ritu nuptiar. leg. 2ª Codice de infir mandis penis celibatg lg. unic. C de caducis toll. lg sancimus 27 cuz lg sequenti C de nuptijs lg. 2 C de inofficioso dotibg lg si aliquis 9 C theodosiano de bonis proscript. lg commodi ssime 7 C theodosiano de naucularijs. Vulp. in fragm. titul. 14 et seq. et ex ulterioribg authoribg preter Dionez et Tacitz ubi supra apud Suetoniu Claudi. cp. 19 aut 23 Tertul. in apolog. cp. 4. Senecz apud Lactantiz tit° 1° de falsa religione cp. 9. aut 16. Angel. lb. 1° aut 2° anomatic. Auson. epigram. 88. qq exponentibg accedit Alciatg lb. 10 parergon cp. 6. elegant Petrg lb. 2 aduersar. cp. 2° alia sane ab hac de qua querimg, et antiquior omnino fuit papia lex de peregrinis, alia papia de locis quarz meminerunt post veteres Rocing lb. 8. antiquit. cp. 2 Antonig Aug. et Hotomang de legibg tt° de lege papia.

Lex Julia et Papia ri una ? due diuer se q̃ fuere.

Hec utriusq̃ legis certa origo ex qua sitat duas istas et quidez diuersas leges fuisse non unz eazdez q̃ nec tantz tempore ? quibusdaz capitibg aperte distintos ut colligitr ex Vulp. in fragm. tt° 14. Tertul. in apolog. cp. 4 notat 1ª plures Joannes Robertg lb. 1° animaduers. cp. 1° Balduing de lege Papia cp 1°. 1d q̃ legis papie ferendz et Julie de maritandis ordinibg eadz causa finis q̃ fuit ? fussa et ?mixta pleraq̃ utriusq̃ legis capita et ex Julia que prior fuit in Papiz legz si translata. ideo q̃ non nunquz Juris authores ad utrazq̃ legez ?iunctz scripse runt quorz libri in indice Pandectis Justiniani Jussu preposito inscribunt. ad dictas leges scilicet Julz et Papiz unde exponendi et componendi si textus in lg lege 19 de ritu nuptiar. ubi caput de nuptijs senato riz cuz libertinis legi Julie tribuit. et in lg lege 23 de ritu nuptiarz lg liberti 28 C de nuptijs in qq idz caput Papie legi adscribit quoniz fuit ex Julia in Pa piaz translatz et repetitz ut obseruat Lipsig in tacit. lb. 3

analuz

analium anotat^e 48. pag. mihi 275 quamuis aliter sentire uideatur Robertus dicto lib. 1° animaduers. cap. 1° eadem for sitam ratione caput de nuptijs sexagenarij legi Juliae et Papiae quasi subdubitans adscribit Justinianus in l. ian cimus 27 C de nuptijs. cum tamen Papiae legis proprium fui sse significet Suetonius in Claud. cap. 23 Senec. apud Lactant. lib. 5 de falsa Religione cap. 16. et nos infra dicemus fuit autem utriusque legis promulgandae caussa duplex notata a Tacito lib. 3 analium ibi: incitandorum caelibum paenis et augendo Erario. prior caussa respexit paenas caelibum quas auxit lex papia ob publi cam utilitatem quae pro increatione sobolis uersat. ut agnos cunt Juris authores in l. cum ratio 7 § si plures de bonis damnatorum ibi: cum ampliori imperium hominum adiectione potius quam pecuniarum copia malim. l. 1 § et generaliter de uentre in possessionem mittendo l. 2 C de indita uiduitate toll. l. 1ª ff solu to matrimonio l. 3 C de bonis libertorum elegant. plato dialogo 6 de legibus pag. mihi 553 Tertul. de exortat^e castitatis cap. 12 ibi: Reipublicae prospectu agunt ne diuites deficiant si sobolem non ha beant ne Jura, ne leges, ne comercia delabant. eo autem respec tu legem Juliam de qua loquimur utilem reipublicae, sobolis scilicet procreandae caussa latam apellat Jetus in l. hoc modo 64 de rit. et demonst. et fundamenta reipublicae uocat leges nostras author panegirici maximi et constat dicti his uerbis: leges hae quae mul ta caelibes notauerunt parentes praemijs honorarunt uere dicuntur ee fundamenta Reip. quae seminaria iuuentutis et quasi fontes humani generis romanis exercitibus minis trarunt. Respexit ad has leges Justorum proeariarum causa Justinianus in l. asiduus 12 § adhuc uers. quis enim C. qui potiores et Tertul. lib. 1° ad uxorem cap. 5 et de exortat^e castitatis cap. 22 Am brosius in cap. 2 diui Lucae Macrobius lib. 2° saturnalium cap. 4. secun da legum causa fuit erarij repletio ob quam inductae si penae caducorum et uicesimae, aliarumque pertinentium de quibus suis lo cis utraque autem caussa nata fuit ex ruin et luctuoso Reip. Romanae tempore quo bella ciuilia Cesaris cum Pompeio et Augusti cum bruto sexto pompeio, Lepido et Antonio

pecuniarum

pecuniarum et hominum paritus indigebat l. unic. in princ. C de caducis toll. lg 2 § 6 in fine C de veteri jure enucleando tentant ad istas leges causas repraesentes Dion lib. 54 Socomenus lib. 1º eclesiastica historiae cp. 9 Nicephorus lib. 9 eiusdem historiae cp. 48 quemadmodum autem quoad priorem causam quia Reip. utiles leges istae favorabiles fuere d. lg hoc modo 6a de addit. et demonst. ita ob hanc posteriorem odiosum factum est quatenus fisco favebant d. lg unic. C de caducis tollendis.

Juliae Papiae que legis Pars prima
De matrimonio.

Caput 1um de etate in sponsalibus.

N. 1º Ex duplici illa caussa sive in fine quem respexitte leges nras eorum observabimus pendet quemadmodum triplex capitum utriusque legis ordo. Primus est eorum quae ad sui matrimonium et adherentia pertinent. Secundus eorum in quibus premia et privilegia maritis proponunt et patribus. Tertius denique eorum quae continent penas celibum et eorum qui filios non habent. quae ut distincte explicemus animadvertendum est prima legum nrarum capita fuisse de jure matrimoniorum eaque idcirco primis ad leges Juliam et Papiam libris interpretatos fuisse ultor ipsa legum Juliam et Papiam libris interpretatos fuisse ultor ipsa rum legum ordinem sequentes ut colligere licet ex inscriptionibus lg 16 cum lg seqq de sponsalibus l. faciendum 32 lg palam 43 lg senatoris 47 lg observandum 49 d. ritu nuptiarum. nam cum precipua et veluti primaria legum caussa esset soboli procreatio per quam genus humanum manet quodammodo suis vicibus immortale lg 14 C de legit. hered. lg liberorum 220 § ult. d verb. sign. prima etiam ordine et dignitate cautio esse debuit de nuptijs quae solum prolem legitimam Reip. prestant et immortalitatem artificiose introducunt teste Justiniano novella 22 de nuptijs in princ. et novella 39 de restitut. in fine prefationis Leoni philosopho novella 26 Tert. lib. 1º adversus Marcionem cp. 29 ubi elegant nuptias apellat incrementum generis humani ob hanc caussam institutum matrimonium a Deo genes. cp. 1º et 2º resoluit post multos

Sanchez

Sanchez de matrimonio lib. 2º disputat 7 et disput 29 qª 3ª.

2º Quo cum plerique fraudem legibus facerent ineundis sponsalibus contractis cum ea scilicet cum qua propter aetatem immaturam ipsius non nisi post longum tempus nuptiae esse poterant Augustus anno ab urbe condita 736 quotam de lege Julia leviusque emendauit et protulit ut supradicta lege Julia tempus sponsas habendi coarctauit ut loquitur Suetonius in Augusto cap. 34 dicitur quod ea demum sponsalia ad poenas praemia quae pro ficere post quae intra biennium nuptias sequerent idest ut salem non minorem decem annis sponsam desponderent necesse sit quae 12ª anno et sic biennio post sponsalia duci uxor potest ita Dio lib. 54 unde explicari solet Lege 17 de sponsalibus ubi Caius ad leges nostras lib. 1º hoc earum caput interpretans ait saepe evenire ut justae ac necessariae causae trahant nec producant sponsalia non solum annum vel biennium sed etiam triennium vel quadriennium et deinceps velut valetudo sponsi sponsae vel mortes parentum aut capitalia crimina aut longiores peregrinationes quae ex necessitate fiunt haec autem eo pertinent ut in his casibus exceptio sit capitis superioris ut et si intra biennium post sponsalia non nuptiae valeant amendaret proinde praesequant nuptiae valeant ... quod careat qui justa ex caussa nisi legum fruat poenas quae careat qui justa ex caussa distulit nuptias ut interpretat Brisonius de ritu nuptiarum pag. mihi 143 aut 193. Balduinus de lege Papia pag. 78 ipsius in Tacitum lib. 3. anal. annot. 95 Cujacius in recitat at tit. 3 C de sponsalibus et lib. 16 obs. cap. 35.

3º Sed repugnat huic interpretationi mentio anni in d. lege 17 quae ostendit tractare Caium non solum de biennio nuptiis post sponsalia contrahendis praescripto sed etiam de anno quem huic rei legibus nostris statutum nusquam legit ideo suspecta verba illa annum vel in d. lege 17 suspecta sibi esse et abundare scribit Cujac. lib. 16 obs. cap. 32 Referri tamen forsitan probabilius possunt ad aliam legum nostrarum legum partem qua docemus feminis Lege

Julia

Lo ammorum quas sponsalibus definita legibus Julia et Papia

Communis interpretatio lege 17 de sponsalibus.

Improbatur communis interpretatio et emendatio Cujac. vera sibi proponitur d. lege 17.

Innuit hanc interpretationem glossa marginalis in d. lege 17.

Julia a morte mariti anni tribui vacationem, lege autem papia biennii teste Vulp. in fragm. tit. 14 nempe ut etiam si intra annum vel biennium nuptias non contraxerint poenis legum non teneantur proinde cum fieri posset ut mulier statim a morte mariti etiam intra annum luctus alii desponsaretur quod sine infamiae poena fieri placuit l. solet 10 infra D de his qui notantur infamia acommodate Caius in d. l. 11 ad utriusque legis causam respiciens, docet saepe evenire ut ex justa ac necessaria caussa etiam post sponsalia contracta nuptiae differantur non tantum ultra annum a morte mariti aut biennium ex lege papia sed etiam longius tempus veluti si cum spatium vacationis legibus datum impleretur

infames habebantur filii qui parentes annum non lugebant

intercesserint mortes parentum sponsi vel sponsae quos uno anno lugere moris fuit ita ut qui non faceret infamis haberetur ut ex fragm. sentent. Pauli probat Cujac. lib. 21. obs. cap. 12. et lib. 8. Pauli ad edictum in d. l. solet 10 et adstipulantur huius lib. 2. Plinius de viris illustribus dum scribunt matronas romanas Brutum ut parentem annum luxisse. facit l. ult. D de his qui notant. infam. Cum autem lugentes lugubria insignia assumere et letiori habitu abstinere deberent l. genero 8 de his qui notantur infam. l. decreto 15. ex quibus caussis infam. irrogat. Paulus lib. 1o [illegible] sent. tit. 21 de his qui lugent. ubi illustrat in notis Cuj. et lib. [illegible] 21. obs. cap. 12 [illegible] ex aliis ultima ga lib. 1 obs. cap. 2o no. 11. et seqq. aequum etiam est eos intra id tempus excusari a celebritate et pompa nuptiarum ut loquuntur Caesares in l. si donationum 22. C de nuptiis.

explicatur l. liberorum 11 in prin. de his qui notantur infamia

Nec absurdum est quod dicitur in l. liberorum 11 de his qui notant. infamia parentum luctum nuptiis impedimentum non esse, quod enim pertinet ad edictum illius tituli quo sub infamiae poena improbant nuptias mulierum intra annum quo maritum elugere moris est l. 1. et 2a C de secund. nupt. l. 4 C ad SC tert. id quod propter incertitudinem prolis seu turbationem sanguinis d. l. liberorum 11 § 1 et seqq. l. sancimus 13 § ult. C de episcopis et clericis l. decernimus 6 § si vero causam C de regundiis cum edictum et illius ratio in parentum 4o

Luctu

Luctu cessent impedimento nuptijs ut e inspecto edicto sed secundum pietatis rationem et animi sui pacientiam pro ut quisque voluerit lugendi parentes non ness. infamia ex edicto notatur qui eos non eluxerit l. parentes. 23 de his qui notant. infa. idest qui intra annum luctus parentis a nuptijs non abstinuerit quo sensu verbum elugendi accipi et a verbo lugendi distingui solet d. l. liberorum 11 § 1. non solent. observant Hear. de creto 15 lex 22 causis infamia irrogat. observant Hear. dg lb. 1o variorum cp. 10 Jacobus gutherry lib. 3. de jure matrim. cp. 28 gothofredus in d. l. liberorum 11 § 1. quamvis aliter sentiat Cuiac. lb. 2o q. 3 tapa. in l. ult. D. de his qui not. infam. ult. idem Cuiac lb 21 obs. cp. 12. et lb. 8. Paul ad edictum in d. l. ult. solet ta. ubi contextum d. l. parentes 23 a tiboniano interpolatum esse scribit.

elugendi verbum a lugendi verbo distinguitur. V. gothofredum in glos. l. liberorum. 11 § 1. Vbo: elugeri.

5o Plane ut pergamus obijcitur aperte nro capiti nobilis diferentia inter sponsalia et nuptias quae proponit a Modestino lib. 4. diferentiarum in l. in sponsalibus 14 de sponsalibus. nempe ut in sponsalibus etas contrahentium definita non sit ut in matrimonijs in quibus pro legitima etate prescripti sunt duodecim anni in feminis, quatuordecim in masculis quesitum 11 § ult cum § seq. de rebus auctor. jud. possiden. l. si uxor 13 § si minor ad legem Juliam de adulterijs l. pen. § ult. D. quod falso tutore auctore. proinde et a primordio etatis sponsalia efici possunt cuiuscumque etatis sponsa sit dummodo intelligat quid agit idest non sit minor septem annorum d. l. sponsalibus 14 ergo potest sponsa haberi minor decem annis nec lege Julia etas in sponsalibus prescripta est. 13 d. retecta sunt Hot. hom. in disp. de spons. cp. 2. ubi caput legis Juliae de nuptijs intra biennium post sponsalia contrahendis servatum non fuisse temere afirmat. observandumque caput legis Juliae quod proposuimus sup. n.o 2o. non definire certam etatem in sponsalibus generaliter et in comuni sed duntaxat quoad penas et premia quibus frui vel excusari eos noluit Aug. qui sibi desponsaverint puellam minorem decem annis cum qua

l. in sponsalibus. 14. de sponsalibus. explicatur

l. Julia etas definita e sponsalibus quoad penas, et premia eiusdem

esse

ee nuptie post decennium non possi ne scilicet fraus legibus
fieret dum sponsi pro maritis haberi volunt tanquam cingen
di procinctu lg pen. de mil. test. Ceterum extra causam legum
nrarum utiliter contrahunt sponsalia etiam cum puella nondum decem
dummodo non sit minor septem annis d lg 14 ad quam respicit
Leo philosophus nov. 109. explicat Brison. de ritu. nupt.
pag. mihi 152 et seq. Cuj. in recit. ad tit. C de sponsalibus
et lib. 7. different. Modestini in d lg. in sponsalibus 14
notat Germonius lib. 2o animaduers. cap. 6. 6o

interpretatio lg. in sponsalibus 14. D de sponsalibus.

Ceterum quod diximus et scriptum est in d lg 14
etatem contrahentium in sponsalibus definitam non esse pugnat ual
de cum fine eiusdem legis ubi afirmat non minores septem
annis esse debere eos qui sponsalia contrahant sicut pro
ponit in cp. literas 4 cum seq. extra de desponsat. impu
berum lg ult. tto 2o. part. 4. nec audiendus est Antonius
faber in Jurisprud. Papinian. tit. 12. prin. 6. ill. 8. ubi
posteriora uerba d. lg 14 adscribit triboniano in quo
merito notat ab hiligero ad Donell. lib. 7. comment. cp. 9.
lit. d. quare omissa interpretatione Germonij d. lib. 2o ani
maduers. cp. 6. dicendum potius est cum Cuj. ad tit. ead.
desponsalibus Modestinum in d. lg. 14. non prescribere sep
tem annos quasi etatem legitimam in sponsalibus, tanquam
etatem in qua frequentius euenit quod ad sponsalia exigi
proposuerat nempe ut contrahentes intelligant quod agitur
id enim septimo anno nec ante contingit lg 1. § sufficit.
de administrat. tutor. lg si infanti C de jure delib.
Nec inde recte colliges esse etatem septem annorum lib. de
finitam in sponsalibus definit enim non perpetuo, sed ex eo quod
frequentius accidit Justa reg. lg. nam ad ea § de legib. nam
euenire potest et quidem sepe ut qui septem annis maiorem
adhuc pleno Judicio careat quo casu sponsalia ab eo
contracta non ualebunt et tamen in nuptiis semper etas Jure
prescripta sufficit quod postea quilibet compos Judicij esse
presumitur nisi furiosus sit eam quod differentiis inter sponsalia et
nuptias insinuari in d lg 14 docet post Acc. ibi cum pluribus
Sanchez de matrimonio lib. 1. disp. 2. disp. 16. n. 3. Gutier. ibidem cp. 2.
n. 3.

7º num. 3. 6

Preterea ut progrediamur mentio infecta more ulterque explicat. lg 17. de sponsalibus.

sponsaliu ob capitale sponsi crimen in d lg 17 de spons. suspicari permitit iungendu ee q ex eodem Gaio lib. 1º ad legem Juliam et papiam extat in lg qui ultimo supplicio 29 D de penis. ubi de his qui ultimo supplicio damnant quos capitali criminis reos ee sistit lg. 4. D. si quis cautionibus lg. 2. lg. capitaliu 28 D de penis scriptu e eos statu et civitatu et libertatu perdere siue q idem e effectu hac sa lata e fieri pene seruos et conditionem suam permutare lg in seruo 10 § qui ex causa lg quoad statum 12 de penis ing quod atinet ad statum damnati qui externa in minori 1º mo ueri n eget capitalis sententia effectu exequit ipso Jure si modo ab eo lata sit qui Jus damnandi habuit d lg quo ad statum 12. de penis lg 1. § a profectis de leg. 3º lg. si quis filio 6. § irritum ueri. sed si quis D de iniusto rupto. nec ab ea sit prouocatum lg 2. § ult. de penis d lg. si quis 6 § hi autem notat faber de erroribus decade 13 error 1º et seq. unde fit ut hic casus mutationis status ex capitali morte preocupet ut loquit Jurisconsultus ex d. lg qui 29 id circoque q a priusquam moriat fit pene serua et sequenter ciuiliter morit lg interdum cum de condit. et dem. lg seruitutem 209 de reg. Jur. si uxor capite puniat ex ea lege que dotem n publicet quamuis cum ceteris bonis damnata mu liere soluto matrimonio dos publicari soleat lg. si stan te 24 § fin. juxta comm interpretat D soluto matrim. lg 1. lg fin. D de bonis damnatorum in proposito tamen si dos aduentitia sit cedit lucro mariti tanquam mortua ciuili muliere antequam naturalit ex supplicio moreret lg si alia § in prio D de bonis damnatorum. quam ita interpretor ex Jure ueteri secundum q mortua in matrimonio muliere dos aduentitia apud maritum re manet notat Cu. lib. 5. obs. cp. 4. teste Vulg. in fragm. nt. 6. § aduentitia et in lg unica § procul C de rei uxor. act. fab. lib. 1º conc. cp. 16. quamuis alr Barb. in d. lg 24 § ult. nº 2.

expositio lg. qui ultimo 29 D de penis

capitalis sententia quo ad statum damnati atinet ipso Jure effectum exequit.

lg si alias D de bonis damnatorum explicat. mortua in matrimonio mu liere dos aduentitia apud maritum remanet.

Subiungit

Subiungit deinde Caius in d. l. qui ultimo 29. adeo amissionem ciuitatis et libertatis in eo qui ultimo supplicio damnatur mortem praeoccupare ut interdum ante illam longum tempus occupet id quod accidere in illis qui ad uestias damnantur ut eis obiecti et subiecti pereant quae capitalis poena est ultimi supplicij iure l. perspiciendum 11 § ult. de poenis. l. si quis filio § irritum ueri. l. si quis d. de iniust. irrit. l. pen. ad leg. Pompeiam de parricidijs Paulus lib. 1.o sententiarum tit.o 25 in princ. et § qui sacrum cum seq. et tit.o 29 in princ. illos quod quamuis statum serui poenae fiant l. 8 § fin. qui testamenta facere poss. l. si qui mihi 23 § si quis d. de acquirenda hered. seruari tamen et supplicium differri mortis solet donec dies muneris siue editionis et spectaculi ueniret l. 1.a C. theodos. ad legem Iuliam et indicat Euseb. lib. 4 Ecclesiasticae historiae cap. 24 l. etiam si eius roboris l. artificij sint ut ex prouincia Romam traduci et digne populo romano exhiberi possint l. ad bestias 31 de poenis. cui uergendus Alciat. lib. 2 pareg. cap. 23 et lib. 9. cap. ult. Tiraq. de poenis temperandis caus. 50 Hebard. lib. 2. uarior. cap. 4. Calderra lib. 3. uariar. lect. cap. 4. Petrus fab. lib. 2.o semestrium cap. 11 pag. mihi 164. solet itaque haec mortis dilatio in damnatis ad bestias longum tempus occupare id quod Caius significat in d. l. qui ult. 29 ut ostendat aliud esse in damnatis ad gladium id est ut tanquam gladiatores sine missione pugnantes ferro pereant quos intra annum consumi oportet Paulus lib. 5. sent. tit.o 17. in fine quamuis temere in damnatis ad bestias idem affirmet Cuiac. lib. 9. obs. cap. 20 Petrus Faber d. cap. 11. pag. 103. Buleng. de uenat. circi cap. 31. diuersa haec sunt singula in damnatis ad ludum uenatorium idest ad exercitationem feras in theatro efficiendi quamuis enim perinde serui poenae fiant l. aut damnum 8 § 11 cum § seq. de poenis me[...] uocis in poena est inter capitales Paulus d. tit.o 17 nec omnino ultimi supplicij l. quicunque 8 de lege cornelia de falsis dubitat quod in hoc a caeteris ad bestias damnatis quod non ut illi bestiis sic exponunt ut perire necesse sit sed ut cum eis ferro depugnent et quidem cum periculo capitis quod si euaserint seruantur

Damnati ad bestias supplitium differri solet longum tempus.

Damnati ad gladium intra annum consumi debent.

Damnati ad ludum uenatorium in quo distent a damnatis ad bestias et gladium.

populi

populi voluptatibus et instituuntur ad venationem aut aliam artem d. l. aut damnum § quicunque ff de poenis qui sic interveniantur Cui. et l. faber ubi sup. quanvis alit idem Cui. ad paulum d. tit. 27. sic et ad ludum gladiatorum damnati non omnino intra annum gladio consumunt sicut damnati ad gladium l. aq. § 1° de legationibus in accipere rude sive missionem poss post trienium et pileum et libertatem post septennium ut testant. Vulg. apud Licin. Rufin. in collat. leg. Mosaye tit. 11 vers est autem notavit Cui. l. faber bulenger sup. sigillo 2° saturnalium cap. lg. Brisonius de V.S. verbo ad gladium.

Damnati ad ludum gladiatorum qui et quatenus different ab aliis.

Proponit tandem gaius ind. l. quint

9° timo cum post damnationem longum tempus usque ad supplicium differre et servari damnatos solere donec de his in alios crimine et servari damnatos solere donec de his in alios criminis socios quaestio habeat quod in quibusdam atrocioribus delictis permittitur l. 1. C. de falsa moneta l. ult. C. de maleficis l. provinciarum 11 C. de serviis regulariter autem prohibet. l. quo ... 16 ... 11 C. de testibus l. ult. in fine C. de accusation. l. ... in fin. de quaestionibus. Plane haec omnia quae deduximus ex d. l. qui ultimo cum eo pertinere videntur ex mente gai. ubi ut l. dem spretum ... differri poteit sponsalia nuptias scripserat ind. l. 11 de sponsalibus differri poteit sponsalia nuptias de capitali sponsi crimine intelligat de reo criminis accusato et nondum damnato aliquin si damnatus eum est non est cur ei non imputet quae alii nubendo legibus nostris cum possit non paret quoniam nulla cum eo spes nuptiarum cum damnato est qui civitatem et libertatem amittit l. proculus 64 de jure dotium l. 3. C. de incest. nuptiis nec ... expectanda est poenae mortis executio quae longo tempore differtur d. l. cum.

Coniungit l. 17 de sponsalibus cum l. cum de poenis.

Denique ut foro et praxi aliquid indulgeamus sciendum est ex sententia d. l. 20. sectie vulgo deduci damnatos ad mortem testamentum facere non posse l. si quis 29 ... l. ... § ult. de qui testam. ... vel si quis de infusto rupto l. eius § § ult. d. qui testam. facere poss id quod jure novissimo Justiniani et legis partitonis ... l. 2 quant 16 tit. 2° 6. docent post alericum in d. l. cum Covarrub. in rubrica de testam. 3 p. te n° 27 faber de erroribus decade 23 error 1° et seq nec advertat Justinianus in authentico sed hodie C de donatione int. ibi etiam tantum statuit ingenuos in metallum damnatos et similes quorum poena mort non est inferri poenae servos id quod favore nuptiarum ne praetextu libertatis amissis dissoluant

ultimo supplicio damnati testamentum facere non possunt.

10

Authent. sed hodie C. de donat. int. explicatur.

novella

novella 22 de nuptiis cap. 9 & authent. sed hodie cum sententia ad damnatos ultimo supplicio non pertinere recte post Bart. antiquiores sentiunt et si 2a extendat faber d. decade 23 error 2o ex auth. bona damnatorum C. de bonis proscriptorum cum objectioni ut fiat satis videndus est donellus lib. 6 com. cap. 16 suarez in lege quoniam in prioribus in declaratione leg. regn. limitat. 20 no 3. hodie apud nos damnatis ad mortem testari permittitur iuxta formam l. 4 tauri l. 3. aut 9 tit. 4 lib. 5 recopilationis ...

novissimo hispano iure damnatis ad mortem testari permittitur.

... quasi coronide adnotanda est. primum est stare biennii ad nuptias post sponsalia praescripti quaedam veluti vestigia in l. 2 C. de sponsalibus l. 4 l. fratris Cod. Theodosiano eodem tit. notat Cuiac. lib. 26 obs. cap. 31 auth. ss et in recit. ad eundem C. de sponsalibus secundum est cum 4a alg. 27 de sponsalibus quodammodo pugnare l. 2 C. de repud. iuncta l. 2 C. de sponsalibus ad concilia conciliat. communi quam post Alciat. in d. l. 2 C. de sponsalibus sequuntur de Leon grieg. lib. 8 syn. cap. 2 no 8. Sanchez de matrimonio lib. 1 disp. 46 Gutierrez ad d. tractatum cap. 29 dicendum est absentiam necessariae causam efficere ut etiam contra tempus legibus praescriptum id est triennium post sponsalia nuptias non contrahant nec poenis caelibum subiaceant nec praemiis careant maritorum d. l. 27 iuncta l. sig. titor. 60 & quid ergo 4 in fine ff. de ritu nuptiarum

Conciliatio l. 2 C. de repud. et l. 2 C. de sponsalibus cum l. 27 ff. eodem.

alterum sponsi ipsius absentis expectandi nulla necessitas nisi usque ad biennium si in eadem provincia sit aut triennium si in alia d. l. 2 Cod. de sponsalibus d. l. 2 C. de repud. l. 8 tit. 2 part. 6 nec dissentit ius Pontificium sed excepit casum quo sponsus animo non revertendi ad aliam terram se transtulit d. cap. de illis 5 iuncta tradit. Cuiac. idem 93 Sanchez d. disput. 16 no 12 =

De Etate in matrimoniis ex

Ex Iullia Papia et legibus caput secundum 8

Complectimur hoc tt.o duo

N.o 1.o illa nostras capita, de etate in qua ab omnibus nuptias contrahere voluerunt, et postquam, las improbarunt. in primis autem meminisse oportebit etatem contrahentium defini tam esse in nuptiis 14 et sponsalibus nempe 12 annos in feminis et 14 in masculis ut meminit Cap. cap 1 n.o 5 a qu[illegible] legibus Iullia prescriptos opinatur. Cuiacius lib 4 differentias Modestinus in d l in sponsalibus 14. quod si expendo Ulpiani verba in fragm. tt.o 11 § ex lege Iullia ibi: ex lege Iulia de maritandis ordinibus tutor datur a pretore urbis ei mulieri virgini ve quam ex hac ipsa lege nubere oportet si legitimum tutorem pupilla non habeat et tt.o 16. ibi: aut 14 annorum filium vel filiam 12 amisserint. unde expli cari possunt Iustiniani verba in prio de nuptiis ibi: qui secundum precepta legum coeunt masculi quidem puberes feminae autem viri potentes; idest secundum precepta legum Iulie et Papie ut exponit merillius lib. 9 obs. cap 16 et lib. 5. cap. 10. eodem [illegible] sensu hec etatis definitio in nuptiis veteri legi tribui videtur in novellas Alexandri de sponsalibus et utriusque publico apud Macrob. lib. 7 saturnal. cap. 7. et in solemnium Scipionis cap. 6. dum ait feminas propter aut [illegible] festinationem maturius biennio quam mas culos tutela legibus liberari.

qua lege nuptiis pres cripta sit etas 12 vel 14. annorum.

2.o Mihi hec Cuiacii opinio quamvis probata aliis in academia nostra antecessoribus nec improbata Heligero ad Donel. lib. 3.o commentariorum cap. 14 lit. d. improbabilis tamen videtur nam quo ad hoc ut nuptie legitime sint etatem 12 annorum in feminis 14 in masculis prescriptam fuisse iure Romano etiam ante legem Papiam significant aper te Dio lib. 54 historie Plutarch. in Numa ad finem id quam civile vetus quem reposuit potius quam invexit lex Papia apud Iust. d. tt.o 16. et inte [illegible] [illegible] nomine apud Macrob. Iustinianum et alios quorum memi nimus et apud Modestinum in d l in sponsalibus dum dicit etatem in ma trimoniis definitam quamvis repugnare videant Clicat hoc breviter observatum Tertul. de velandis virginibus quintil. declam. 27. aut 279. servius ad illud Virgilii Eneidos iam matura viro iam plenis nubilis annis.

Improbatur sententia Cuiac. legitimam 12 aut 14 annorum etatem in nuptiis prescriptam legibus Iulia et Papia afferentis.

Deinde

Deinde quod præmia maritorum non esse eorum ætate præscriptum legibus nostris probari fortiter potest ex d. lg. in sponsalibus 14 ubi non do ceret in sponsalibus ætatem definitam non esse, ut in matrimonijs si certum esset in matrimonij ætatem 12 vel 14 annorum præscribi lege Iulia et Pap. quoad præmia earundem legum quoad hunc effectum etiam in sponsalibus ætas definita est lege Iulia ut pro babimus sup. cap. 1 n. 5. denique quoad illud ut post 12 vel 14 annum ad nuptias contrahendas cogant et subjiciant pænis legum nostrarum nisi contraxerint non præscribi eos annos non coguntur ad nuptias legibus Iuris ut ita diximus nec repugnat Vulg. d. tt. 11 § ex lege Iulia cuius

exponitur Vulg. in fragm. tt. 11. § ex lege Iulia.

mens non esse ut pupillus ex lege Iulia omnino nubere oporteat a 12 annis in quo egreditur pupillare ætatem sed illa potius ut tutor pupillæ nupturæ ad dotem constituendam tutor ex lege Iulia datur nubere ipsam oporteat ex lege Iulia, idest, iuxta eiusdem præcepta de matrimonio recte contrahendo sicut in l. adigere 6. § ultimo D. de iure patronatus.

Lg. adigere 6. § fin. D. de iure patronatus.

ergo ut concludamus quar. ut ut nup 3°
tias sint legitimæ 12 vel 14 annorum ætas iure Romano, pontificio, et Regio definita sit d. lg. in sponsalibus 14 D. præm. instit. de nuptijs et cap. continebat 6 et cap. ad dissolutiones 10 cum seq. de desponsatione impuberum. l. 6. tt. 3. et l. 6 tt. 2. partita 4. quo ad effectum tamen legum nostrarum ætas præscripta est 25 annorum post quos omni

Ætas præscripta est in matrimonijs legibus Iulia et Pap. quoad effectus earundem.

no nuptias contrahi, et eos qui contraxerint pænis cælibum teneri et privilegio maritorum non potiri voluit lex Iulia auctore Solomeno lib. 1 aut 10 Ecclesiasticæ historiæ cap. 9. et ita lex Pap. a vigessimo anno in feminis a vigessimo quinto in masculis libe ros exigebat teste Vulg. in fragm. d. tt. 16. idcirco quo a femina a vicessimo anno quæ usque ad vigessimum quintum nu bere lege Iulia non cogebatur lex Pap. liberos exigeret et sorte ordine naturæ, ut matrimonium contrahere quam filios ex eo suscipere remissas leges papias quæ ante iubent liberos sus cipi quam leges Iuliæ matrimonium contrahi scribit sui igitur verbi Tert. quæ sic interpretor adversus gentes cap. 4. cuius mentem non asequitur Balduinus de leg. Pap. pag. 69. nec dextre satis explicat Cuiac. ad tt. 3 C de infirmandis pænis cælib. verba et alij ad Tert. d. cap. 4. duo non permito. l. 3. de deducetur quasi videri ab hac ætate 25 annorum ad nuptias ex lege Iulia de cisione novellæ cap. 3. § si vero. authent. si non post C de pro ficiolo test. lg. tt. 6. part. 6. qua iungendus est Barbosa in l. 1. q. 6. num. 31. D. soluto matrimonio. 3. de hodie novissimo Regio iure ex capitibus reformationis generalis promulgatis anno 1623 n. 19. etatem 18 annorum quam in feminis matrimonio

novissimo Regio iure privilegia concessa contrahentibus nuptias ante 18 annorum.

congruente

congruente ēē docet Arist. lib. 7. polit. cap. 10. definiri apud nos ut qui ante illam ætatem nuptias contraxerint privilegijs certis fruantur quæ et alijs matrimonio concessis omnino careat qui usque ad 25 annum completum cœlebs permanserit de quo infra oportunius dicemus.

4° Prodit pars altera nostræ inspectionis de ætate postquam regibus nostris improbant nuptias, et quidem nuptias viri sexagenarij cum muliere nondum quinquagenaria et e converso mulieris quinquagenariæ cum viro 60 annis minori prohiberi lege Julia et Pap. scriptum est in l. sancimus 27 C de nuptijs et impares nuptias appellant in l. si maior 12 in fin. C de legit. her. Ulp. in fragm. tit. 16 § ult. hoc est inequales et iniustas, ut explicat Cui. in recit. ad tit. 3 C de legit. her. fuit autem hoc proprium caput legis Papiæ ut exprimit Seneca apud Lactant. lib. 1. de falsa Relig. cap. 16. ibi: utrum sexagenarius factus est utilli lex Papia fibulam imposuit. Sueton. in Claud. cap. 23. ubi videndus Marcellus Donat. in dilucidat. Huius autem rei ratio pendet ex primo fine legum maritalium nempe procreatione sobolis ad quam inutiles sunt istæ nuptiæ, quia neque vir sexagenarius ad procreandum idoneus censetur l. si pater fam. 15 § in arrogationibus D. de adoption. cui addendus est Cuiac. lib. 6. obs. cap. 20. nec mulier maior 50 annis ad concipiendum l. si sterilis 21 in princ. ubi Cuiac. lib. 3. Paul. ad Edictum D de actionibus empti utrumque late exornant post alios Brisonius de iure connub. pag. 32 et seqq. Petrus gregorius lib. 9. syntagm. cap. 6. n. 3. et 5. Caldas de potestate eligendi cap. 4 n. 6. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 33. n. 16. Menochius de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53 n. 17. ~

5° Unde illustrandus est Ulp. lib. 2. ad legem Juliam et Pap. in l. 1. § ult. D de concubinis: dum scribit concubinam cuiuscumque ætatis habere posse quamvis diversum sit in uxore ex leg. Pap. ut ad rem notat Cui. lib. 33. Pauli ad Edictum in d. l. si sterilis 21 D de action. empti. Conanus lib. 8 comment. cap. 13. n. 1. eam quippe differentiam inter uxorem et concubinam insinuavit tacite Ulp. in d. l. 1. § ult. post alias quas ibidem proposuerat et explicant Hotom. lib. 5. obs. cap. 5. Cui. et Gifanius ad tit. 3 C. de concubinis. Fornerio lib. 1. rerum quotidian. cap. 22. Germonius lib. 1. animadvers. cap. 4 Merilius lib. 3. obs. cap. 16. plene Mendoca de concilio illiberritano lib. 2. cap. 8. et ex eo noster Basilius lib. 7 de matrim. cap. 59. differentiæ quam proposuimus ratio ex eo quod votum prolis propter quam

ex

de nuptijs sexagenarij aut quinquagenariæ.

l. 25. § utrum fibulam de aur. et arg. leg. ibi v. Brisonium de V. S. libro. fibula.

sexagenarius ad generandum et quinquagenaria ad concipiendum inhabiles censentur.

illustratur Ulp. in d. l. § ult. D de concubinis.

votum prolis non est proprium concubinatus et in eo a matrimonio distinguitur.

forte ideo concubina quinquagenaria haberi poterit non autem uxor quia illa nuptijs cum minori 50 annis impedimentum nuptijs non est ex quibus legitima proles sperari potest. hec autem impedimento esset alterius nuptijs ex quibus liberi legitimi nasci possent et id circo non prohibetur talis concubinatus.

C.

lex Pap. nuptias quinquagenarij tanquam steriles improbauit nec pro
prius concubinatum in eo quod a matrimonio distinguit l. 1. in fin. 30 q. 5.
c. 1. 32 q. 2. eleganter Diuus Augustinus lib. 4. Confessionum c. 2. ibi: experi
rer exemplo meo quantum distaret inter coniugalis placiti modum quod foedera
tum esset generandi gratia, et pactum libidinosi amoris ubi proles contra
uotum nascitur quamuis iam nata cogat se diligi. notat Ennea Rob.
lib. 2. rerum iudicatar. c. 17.

ex eisdem principijs pendere uidetur quod 6°

l. liberta 35. D de operis libertorum huc capit.

Paulus docet lib. 2. ad leg. Jul. et Pap. in l. liberta 35. D de operis
libertorum nempe libertam maiorem 50 annis praestare operas patrono
non cogi id quod legibus omnis ei indultum propter infirmitatem corporis
scribit Cuiac. in recitat. ad tit. 3 C de operis libert. uidendus Conanus
lib. 2. comment. c. 8. n. 5. mihi id ualde obscurum est quippe adduci non
possum ut credam legibus Jul. et Pap. quarum prima et praecipua causa
fuit sobolis procreatio ob quam filios habentibus priuilegia indulserunt
concedi liberationem ab operarum praestatione libertae quinquagenariae cum ex
nuptijs siquidem ante eam aetatem iam nulla spes sobolis esse potuit si nau
ta nupta esse desijsset operas praestare cogi scriptum est in l. plane 14
C de oper. libert. denique multo magis si usque ad eam aetatem nec nup
sisset nec liberos habuisset quod tunc perpetuis poenis sequentibus ra
rum teneret ex SC Perniciano ut Vulp. docet in fragm. tit. 16. §
qui intra et consequenter praemium operarum libertatis tunc consequi non
debuit praesertim cum operae tales esse possent quarum praestatio etiam
quinquagenariae libertae grauis et molesta non sit quare ut res
breuiter explicet affirmandum est Paulum accipi debere de liberta
nupta sine consensu patroni quo casu quamuis usque ad 50 annum ab
operis ei praestandis non liberetur l. siquis 13. § pen. l. si duorum
28. l. sicut 48. D de oper. libert. l. quod ex liberta 11. C. eodem si tamen
usque ad annum 50 in matrimonio perstiterit jus liberorum consequitur
teste Vulp. d. tit. 16 uers. item si utrique notat Brissonius de iure
connub. pag. 35. id circo post annum 50 liberat ab operis patrono
praestandis exemplo libertini qui duos filios habet in potestate uel
unum quinquennem l. qui libertinus 37. D de operis libertorum.

Plane caput nostrum quo ad sexagenarium de 7°

Derogatum legi Papiae quo ad nuptias sexagenarij SC Claudiano.

rogatum fuit edicto imperatoris Claudij si credimus Suetonio in Claudio c. 25.
siue SC Claudiano quo edictum confirmatum cautum quod est ut si maior 60 annis
minorem 50 uxorem duxerit perinde habeat ac si minor 60 annis duxi
sset uxorem et Vulp. docet d. tit. 16. § d. Claudiano. quia quod sexagenarius liberos

sexagenarium filios suscipere naturae non repugnat.

suscipiat neque infrequens est nec naturae repugnat ut praeter laudatos
sup. n. 4. in fin. praesertim Tiraquel. in leg. connub. n. 22. et seq. Menochius
de arbitrarijs c. 89 ex n. 56. et lib. 5. praesumpt. c. 24. ex n. 4. in fe

minis

feminis autem quinquagenariis caput hoc legis Papiæ incorrectum
remansit adeo ut earum nuptiæ ad capiendas hereditates et lega
tas dotes non proficerent ex SC Clautiano de quo Vulg. d. tt.º 16. §. ult.
I. abrogatum tandem est etiam in feminis quinquagenariis a Justinia
no in l. sancimus 27. C. de nuptiis l. si maior 12. C. de legit. hered.
ubi nuptiæ inter sexagenarium et quinquagenariam permittuntur et qui
dem merito quia matrimonii bonum non est duntaxat in prole sed etiam
in vitanda incontinentia cap. nuptiarum 27. q. 2. explicant Co
narus lib. 8. com. cap. 2.º n.º 5. Petrus gregorius lib. 9. syntagm. cap. 6.
n.º 3. et 9. faber in Jurisprud. tt.º 9. princ. 3. illatione 3.

hodie quinquagenaria duci uxor potest.

De statu et conditione personarum inter quas est connubium ex lege Julia et Papia.

Caput 3.um

Sequuntur legum nostrarum capita de statu et conditione personarum
inter quas matrimonia contrahuntur quæ cum per nuptias more Romanorum
solum ex ætate aut sanguine sed etiam ex natura et statu personæ æsti
marentur ut ostendit Carolus Sigonius de antiq. iur. Roman. lib.
2. cap. 9. id circo quod ingenuorum cum libertinis nuptiæ iure antiquo
Romanorum improbarentur ut ex Cicerone probant Lipsius in tacitum
lib. 3.º annal. anotat. 45. pag. mihi 79. Balduinus de leg. Pap. pag. 65.
Hothom. in disp. de ritu nupt. cap. 2.º ad finem cautum in primis est
legibus nostris ut omnibus ingenuis præter senatores eorumque liberos
libertinas uxores habere liceret l. lege 23 D
de qq. postea libertinas impedirent libertas et fre
de ritu nupt. quoniam alioquin nimis impedirent libertas et fre
quentia nuptiarum quarum Juliæ Papiæ legibus præcipua cura ut
consideravit faber in Jurisp. tt.º 9. prin. 6. illat. 14. Brison. de iur. nub.
pag 22 maxime cum eo tempore quo leges nostræ latæ sunt longe am
plior esset ingenuorum masculorum numerus quam feminarum ut tes
tatur Dio lib. 54. et 55. Zonaras lib. 2. anal. ubi monent additum
specialiter fuisse in lege Julia liberos procreatos ex matrimonio in
genui cum libertina justos et legitimos esse, ad quod proprie pertinet hinc
explicanda Caesarum constitutio in l. uxorem 19. C. de nuptiis cui iungen
dus Brison. de iur. nub. pag. 12. et Amaya lib. 2. obs. cap. 5.

ingenuorum cum libertinis nuptiæ improbatæ iure antiquo Romanorum.

Lege Julia et Papia vetitum ingenuis præter senatores et eorum filios libertinas ducere uxores.

tempore quo hæ leges latæ maior numerus ingenuorum masculorum quam femi narum.

l. uxorem 19. C. de nuptiis

2.º excipiuntur tamen legibus nostris quædam mu
lieres quas neque ingenuis ducere permittitur quales sunt lena a
lenone lenave manumissa et in adulterio deprehensa et iu
dicio publico damnata et quæ artem ludicram fecerit et a senatu
damnata de qua singularis est Vulg. locus in frag. tt.º 13. §. ult.

quarundam mulierum nec ingenuis permissum est connubium.

ex quo

ex quo iam nunc intelligi potest quo pertineat Marcelli testimonium lib. 1 ad L. Iull. et Papiam in L. obser-
vandum 49 ff de rit. nupt. dum docet observandum esse
ut inferioris gradus homines (nempe ingenui dum-
taxat qui vel in secundo ordine equestri scilicet vel
in tertio id est plebeio sunt. L. unica C. de equestri dignit.
lib. 12) ducere possunt uxores eas quas hi qui altioris digni-
tatis sunt nempe senatorii qui est primus et amplissimus
ordo L. 2 § ult. ff ad S. C. Vell. ducere lege Iulia et
Pap. propter dignitatem prohibentur scilicet libertinas
quarum nuptiae ingenuis permissae senatoriis sunt prohibitae
L. lege 22 et L. lege 44 ff de rit. nupt. et contra observ.
servandum esse antecedentis dignitatis homines id est sena-
tores ducere eas non posse quas inferioris dignitatis homi-
nibus ingenuis scilicet ducere non licet nempe lenas et in
adulterio deprehensas et similes quarum Ulp. meminit d. tit. 13
§ ult. = quo etiam referenda est fortasse ulla Pauli lib. 1
ad legem Iull. et Papiam in d. L. lege 49 § ult. ff de
rit. nupt. magis explicandis ignorat... Cuiac. ...
aberrat post Accursium faber in Iurisp. tit. 2 pro Marc.
c. 5 =

— Observandum 49 de ritu nuptiarum —

L. Lege 44. § Ult. de ritu nupt. —

Sed ut Ulp. verba d. tit. 13 § ult. et ex his multa alia 13.
verum testimon. vicinit explicemus in primis ait
Ulp. prohiberi ingenuis nuptiis lenam id est eius mulieris
quae alias quaestuarias prostituit ut Ulp. idem definit lib.
1 ad legem Iulliam et Papiam in leg. palam 43 § lenam ff
de ritu nupt. iuncta L. 4. § ait praetor ff de his qui notantur in-
famia = L. tit. 22 part. 7. Ratio autem prohibitionis est quia
nam antiquis novisque legibus alioram virum et lenonum nomen
et munus ut Iustinianus scribit in novella 14 de lenonibus
quapropter et infames sunt L. 1. L. 4 § ait praetor ff de his
qui notantur infam. L. 4 tit. 6. part. 7 et accusandi ius
non habent L. 4 ff de accusationibus et in adulterio deprehe-
hensi occidi impune a marito possunt ex L. Iullia de a-
dulteriis L. marito 24 ff ad L. Iulliam de adult. et si
mulieres ab hostibus redemptae prostituerint redemptioni
pretium amittunt L. 7 C. de postl. reversis. Sin autem ancillas
quas vendiderunt aut mercati sunt ea lege ne prostituerentur
alioquin libera fieret prostituant ipsa libera fit et
patronatus ius eis adimitur L. Si hac 10 § 1 ff de
in

iis vocando — unica § Anni Legis C de latini —
dedit tollenda et iis domini in ancillas et patris potes-
tatis in filias prostitutas L si lenones 12 C de
episcopali audientia L penult. C de spectaculis lib. 11
novella Theodosii 18 de lenonibus et intestabiles
eos non fuisse indignati merito iuvenalis satyr 1 —
et 061. denique nobis [illegible] L [illegible] ult.
C de spectaculis lib 11 novella 14 de lenonibus — 4 et 5.
L 10 tit 11 lib 8 recop. iuncto canone 86 synodi 6 in
trullo =

4 Haec cum ita sint absurdus aut obscurus videri
quod Ulpianus ait in L ancillarum 27 § ult ff de hereditatis
petit. nempe pensiones ex lupanario perceptas resti-
tuendas esse hereditatis petitori, hac nominatis ratione
credita, nam etiam multorum honestorum praediis lupanaria
exercentur, et sane obscurior ratio quam decisio, habet
enim decisio eam rationem quod quamvis fructus non perce-
pti a possessore non veniant in restitutionem ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ nisi percipi honeste potuerint L fructus
33 ff de rei vind. L 3 § ult L 5 ff de usuris. per-
cepti tamen quamvis inhoneste omnino restituendi
superiori L si possessor 52 ubi ratio L cum here-
ditas 56 ff de hered. petit. ubi Cuiacius tractatu
4 ad Afric. et lib 20 qq Papiniani in d. L 5 ff
de usuris Donel. lib 19 comment. cap 14 ubi Hilligerius
littera [illegible] faber in rationali d. L si possessor 52
et in d. L cum hereditas 56 proindeque rationem
subiungit in d. L ancillarum 27 § ult [illegible]
iustificat non inhoneste ex lupanario pensio-
nes percipi nec decisioni congruit quod de pensio-
nibus perceptis et quaesitis si inhoneste percipi
[illegible] semel tamen perceptas restitui placuit d. L.
si possessor 52 [illegible] conveniret [illegible] perceptis

expenditur L an-
cillarum 27 § ult
de h. hered. =

fructus percepti
quamvis inhoneste
tamen omnino res-
tituendi esse pe-
titori hereditatis
non tamen perce-
pti =

quorum

quod. i. e. honeste vivere L. Justa. L. a § 1 ff de Justa. et iure unde et Lenocini exercitum tanquam famosum et inhonestum L. I notatur et praetorio Edicto notatur et adulterio sive ex tuerpro domum praebentem puniri constat L. qui domum C. ad L. Jul. de adult. ff ad Legem Juliam de adulte. L. auxilium 37 in fin ff de minoribus L. 2 § ult. ff de extraordin. crimi nibus. Sicut et domum cuius q. illam Lenocinio faciendo locavit publicari constitutione in Novella 14. de Leno. L. 2 et 2 partt. 7 =

Sed ut Ulpiani mens patefiat observandum e. saepe aivius Authoribus rationes credidi in ineptas aut falsas ut temere contendunt Cuiacius Lib. 27 obs. cap. 29 Connanus lib. 3 rerum iustitiae cap. 23 aliique sententiis aut auditum aut obiectioni conveniunt ut exem plis ostendit Costa in q. Capater Lib. obs. sibi ostendit Costa in q. et Reg. detectam Lib. 6 pro in stitui n. 4 et de Cum. Ulp. in d L. ancillarum 27 in fine scrip. sit ancillarum partus in restit. venire quia hereditatem augent quamvis fructus non sit quoniam ut illud obiter non temere ancillis cuius rei causa com parant ut pareant neque qui unde inferret pensiones ex lupanariis perceptas restituen das non esse quia fructus sint cum nemo te mere domum comparet ut eas lupanarias exer cendo locet neque hereditas augeri videatur turpibus lucris arg. L. D. q. autem § 3 ff. q. pro socio. Respondet tacite huic obiectioni dum ait in inhonestum honestorum virorum p. dis lupanaria exercari id quia seculum mores sui seculi qq. turpe non videatur ancillas meretrices habere et in prostitutis domi

explicat d L. 27 = § ult. de pet. heres dit. =

quo notatur infamia = q. quis ancillaria man- cipia habet

q Lupanaria Exercere Leg demum 38 ff de operis Liberto. notat ad rem Mexilius Lib 2 obs cap 12 Et ideo ipsam iuris rationem quae quamvis lenocinia stupra Et adulteria prohibeat Cum tamen q ex domu Lupanario Exercendo Locata pensio nec porrigit nec facere lenocinium obtinuit quin imo nec turpiter facere q locatio pensionis Vitio caret et Lupanaria legibus tolerantur ad graviora mala Vitanda teste Divo Augustino Lib 2 de ordine cap 4 Et Thomas de regimine principum Lib 4 cap 14 docent cum alijs Maschard de probat conclus 1067 nº 2. Petrus gregorius Lib 10 Syntagm cap 3 nº 10 et Lib 14 cap ... cap 1 nº 5 et in proposito Congesti a Lenedo in collectanea ad decret ... 140 nº 2 et 5 Mariana de spectaculis cap 16 et 18 quo monente sublata tandem ... Et nostris ... Lupanaria in capitulis reformationis generalis nº 23 =

proponit deinde Ulpianus d. tit. 23 §. ult. prohiberi ingenuis mulieribus in adulterio deprehensis nuptias nempe ob infamiam deprehensionis Cuius etiam in Sacris Canonibus quaedam Vestigia sunt cap si cuius Cum et in Sacris Canonibus quaedam Vestigia ... 11 Cum seq 34 dist cap q autem 32 q 2 in quo tamen distant valde mas alba feminis Cum ista sola deprehensione notentur illi non nisi Condemnatione sequuta sit Leg ... 14 ff de ... Lib 2 § miles ff de ... not infam quoniam ... adulterium ... in femina quam in Viro punitur L 1 Cod Leg Iuliae de adulterijs docent ex alijs ... ad Donell Lib ... cap 7 ... Cuiacius in recitat tit Cod Leg Iul de adulterijs Codex ... Ulpiani ... putatio ... ad Leg Iuliam Et ... in Leg ... 43 § quae in adulterio Visque ad finem ff de ritu nupt ... in re ... difficili

vim

L 9 § aut prohibentur deinde q nstantur in ... Lupanaria.

qui Lupanarios exercendo domus Locat lenocinium non facit ... nec turpiter

proh[ib]entur ingenuis mulieris in adulterio deprehensis nuptiae.

masculus ... sola deprehensione in adulterio notatur ... sequuta condenatione femina ... sola deprehensione.

L ... 43 § quae in adulterio remissive

Dam morari et nedum tam scribendi materie sit ut quod videamur conmolendi. Fr. Brisson de iure connubior. pag. 32. Hilligerus ad Donell. d. lib. 13 cap. 7 littera Q. Petrus faber lib. 2 semestr. cap. 23 ingressio illud si praetermitto quod Ulpianus subindicat in d. §. quae in adulterio. nempe constare etiam deprehensam non sit mulierem adulterij damnatam et nuptias eius prohiberi quod et verum est. descendit tamen non ex leg. Iulia et Papia sed ex leg. Iulia de adulterijs qua tenetur qui adulterij damnatam uxorem duxit aut retinet l. mariti 29 § 1 ff. ad l. Iuliam de adult. l. 37 in fin. ff. de minor. l. Claudius 23 ff. de his qui ut indi. l. castitati 9 C. ad leg. Iuliam de adulterijs. Brisson lib. singulari ad candem pag. mihi 139 Cuiacius in recit. C. ad leg. Iuliam de adulterijs. = quam orationem Ulp. lib. 2 ad leg. Iuliam et Papiam in l. 1 § qui autem ff. de concubinis inter alias inter uxores et concubinas differentias quas ab illo insinuari observavimus sup. cap. 2 no. 5. docet mulierem adulterij damnatam quamvis ex l. Iulia de adulterijs uxor duci non possit, posse tamen haberi in concubinatu, quod minor semper concubinae dignitas, quam uxoris, l. item 49. §. Panni. ff. de legat. 3. l. donatione 31. ff. de donationibus. l. 3. et 4. ff. de concubinis. Equinox no. 7. Denique apud Ulp. in d. § Ult. haec verba: Iudicio publico damnata, et a senatu damnatam, et quae autem Iudicio cam fecerit. de qua postrema postea opportunius quod autem ad priores duas attinet animadvertendum est illius quidem quae iudicio publico damnata est nuptias ingenuis interdici quia infamis damnata fit l. infamem ff. de publicis iudic. d. l. palam 43 § quae in adulterio idemque specialiter cautum s.c.to in persona senatorum monet Ulp. l. 16 l. ad legem Iuliam et Papiam indicata lege palam 43 § senatus notat Briss. de iure connub. pag. 22 faber in iurisprud.

Damnatae in adulterio connubiam quoque lege prohibeatur.

l. 1 § qui autem de concubinis

minor dignitas concubinae quam uxoris.

Iudicio publico damnata infamis est et ideo nuptiae eius ingenuo interdictae —

Ut q. in pr. illat. l. 3 et pr. 6 Mat. l. 6 m. hi. cum exdo= ... expendatur et explicatur ... Senatus ... palam 43 ff de ritu nupt. et l. 44 § penultimo eod.

tatum sit nuptias eas quas ingenuis uxores ducere non licet multo magis senatoribus prohiberi d. l. 44 § ult. l. observandum 49 ff de ritu nupt. explicatum non est cur nuptias mulieris publico judicio damnatae quas ingenuis prohiberi constat senatoribus lege speciali S. C. necesse fuerit prohiberi. tentari tamen probabiliter potest. Sacramentum illud cuius Ulp. meminit in d. § Senatus fuisse idem cum eo cuius mentio in d. l. oratio 16 ff de sponsalibus l. oratio ne 16 ff de ritu nupt. l. 3 § 1 ff de donat. inter virum et uxorem. Inter ceteras nuptias quas in persona senatorum inhibuit cautum lege fuit ne senator uxorem duceret publico judicio damnatam et ne superflua cautio videretur quia ingenuus quoque rigebat adrectum est ut nec tales uxorem retinere liceret d. § Senatus uncta l. lege § penult. ff de ritu nupt. quod ingenuis non prohibetur ... sed in damnata a senatu mirum videtur quod Ulp. scribit d. l. 3 § ult. prohiberi eius nuptias quasi ex ... Mauritiani quum pribatus fuerit iuris author Marci Aureli Antonini temporibus. l. si augusta 57 ff de leg. 2 l. licet 23 ff de usufr. legat. et Julianus ... adnotatur l. iuris gentium 7 § et ideo ff de pactis l. ... et si 25 § 1 vers. Marcellus alias l. adeo 31 ff de usufr. ius connubij speciali lege non admitum non videtur potuisse tollere sed verisimile est alia iuris constitutione Senatus ipsius cautum fuisse. ... Mauritianus ad ll. notas connotavit his libris quos ad illos scripsit ut monuimus sup. in pr. fact. huius commentarij n. 1. Neque immerito quia vix est ut damnata a senatu ... infamiae nota careat tum propter authoritatem senatus ... quia singularia aliud reciperent. — Unica certa damnatis qui ... appelari non licet l. ... 1 § 2 ff ... C de legibus tum quoniam senatus non nisi de gravioribus rebus ... et plerumque

damnatae a senatu nuptiis prohibitae.

Mauritianus quo tempore floruit —

Damnata a senatu in-
famia notati nam et
Senatui singularia alia
rubuntur

Et plerumque capitalibus ac famosis causis cognos-
cebat ut ex aliis notat Hilligerus ad Donellum
lib 17 cap 7 litera K

finitimum superioribus est al. 8

Senuptiis Senatorum

Senatoris cum liberti-
nis aut scenicis inter-
dictum matrimonium

Ratio prohibitionis

impares nuptiae
quae

Uitio legum nostrarum caput senatorum et eorum qui sena-
torii sunt. Cuius verba ex lege Iullia de marit. ordin.
extant apud Paulum Lib 2 ad leg. Iulliam
et Papiam in l. leg 44 ff de ritu nupt. et in
legem Papiam translatum fuisse ostat et lex lege
23. ff de ritu nupt. leg. liberta 28 C de nuptiis
Ulpia in fragm. tit. 16 § aliquando dixi mei
in prae fact. suum comment. n.º 4 Si autem capitis
hoc est senatoribus aut eorum filiis nepotibus pronepo-
te ex filio item filiis senatoris nepotibus ex filio aut
de ex filio item filiis senatoris nepotibusque ex filio aut
pronepti ex nepote filio nato non licere sponsalia
aut nuptias contrahere cum libertinis aut quam
his qui quae aut quorum pater vel mater artem ludi-
cram facit aut fecerit testantur Dio lib 54 et
55 Zonaras lib 2 ratalium imperabant autem has nuptias
ne veluti contagio libertini famosi sanguinis in-
quireretur senatus l. 2 ff de ritu nupt. novella
marciani de matrimoniis senator. impares enim
nuptiae nempe inter inequalis dignitatis personas
ut iustitiae inauspicatae et infelices ad eas ut ego ritu
me habitur l. si donationum 22 l. imperialis 23.
§ ut C de nuptiis ut in omnes 3 29 q. 2 Apu-
leius lib 6 metamorph. probat plurimis Fragi-
in l. cum nub. n.º 26 unde ex legibus 12 tabularum

inter Patricios et
Plebeios connubium
non fuit donec id
lex Canuleia per-
misit

inter patricios et plebeios non fuit connubium donec
postea leg. Canuleia permissum fuit ut ex Livio et
aliis notat Carolus Sigonius lib 1. de antiquo
iure Romano cap 9 Iusio 6 Mat. 23. Connanus
lib 8. Comment. cap 6 n.º 2

9 Stat tamen in Lebitr his quae diximus ex: in L 3 § 1 et L 8 ergo ff de donat int. — oratio L 6 ff de spons. et allis L oratione 16 ff de ritu nupt. ubi prohibitio haec nuptiarum inter senatrias personas et Libertinas quam Legib. Iullie et Papie tribuimus tribuitur SCto sive orationi Divi Marci nec rem expendit mag. Cuiacius lib 4 resp. Papiniani in leg. Filias 9 ff de Senatorib. ubi inconsideratè quod allis ipse exprobat et meo minus videbit nuptias filie neptis ve senatoris cum libertino improbari specialiter SCto et orat.e Divi Marci non ex l Iullia cuius expressa verba Curatius Convincunt d L Lege 44 in princ. et § 1 ff de ritu nupt. = quare observandum est potius ex verbis Legis Iulie nuptias senatoris cum libertina non simpliciter prohiberi sed ita ne a sciente dolo malo Contrahantur d L Lege 44 et nec perfectae quidem quia neque nuptias rescindit aut dissoluit nec speciales penas irrogat Contrahenti lex Iullia ut ex verbis eius liquet in d L 44 quas cum desiderent imperfecta aut minus perfecta lex dicebatur iuris authorib. test. Ulp. in fragm tit. 1. Mat. 2 Macrobius lib 2 in somnio Scipionis cap 17 nempe antesoulas [?] necuriales praedi[?] eius alterius Condicat tit. 4 ex qua debuta est L n Dubius 5 de legib. nec varia ergo fuit oratio imperatorum Marci Antonini et Commodi in Senatu habita quam et SC Consultum sequitur et sicut alibi fieri solitum expedivit Cuiacius — L 1 ff Obs. pl. Brisson. L C L select. cap 16 Hac autem orat.e sive SCto haec prohibitio Legis Iullie plenius repetita est

= L 3 § 1 de donat inter. L oratio 16 de sponsa lib. L orat.e 16 de ritu nupt. explicantur

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Lex imperfecta quid sit explicatur

orationes imperatorum sequebatur SC.

repetita est circa personas quae Senatoribus non est conne-
bium d. L. palam 43 § Senatus junta L. Senatrices
47 ff. de ritu nupt. et specialiter cautum ut nuptiae
contra legem Juli. contractae nullius essent momenti
ut exprimitur in d. L. 3 § 2 ff. d. L. oratio 16. d. L.
orat. 16 d. L. palam 43 § Senatus L. [illegible] ff.
de Senatoribus L. [illegible] 27 L. semper 42 § ff. de
ritu nupt. Deniq. animadue pena defecerit suple-
uit imperfectam Julliae Legis et orationis Divi Mar-
ci prohibitionem Constantinus addita infamiae
pena Senatoribus qui contra prohibitionem nupt-
ias contraxerint L. 1 C. de naturalibus liber.
cuius decisio confirmata et exposita tandem
fuit a Marciano in nouella de matrimonio Sena-
torum cuius pars extat in L. humiliter C. de
matr. nupt. =

Urgebis tamen quia ex d. L. Lege 44 L. 0
§ sed porro cum § seq. L. si libertas 28 C. de nuptiis
aperte probatur nuptias inter Senatores et Libertam
aut Senicam ipsis L. Julia et Papia sic impro-
bari ut stare eas non patiantur et eas diriment
ac dissoluant pubarium et alijs Senioribus ita docent
nouissime Menibus Lib. 5 obs. cap. LL nostri Amaya
lib. 2 obs. cap. 5 nº 33 et 42 cum seqq. mihi
res expedita et facilis videtur si meminerimus
non esse nouum ut quae Senatusconsultis ad Leges nostras perti-
nentibus et ad eas confirmandas facti inductum
est ipsis Legibus adscribatur sic etenim quod dicitur Sto.
contra legem Papiam facta censuisse ut Legatorum
dies ab apertura tabularum cederet. L. unica
§ cum

Seq. Lege 44 §. sed porro cum §. seq. ff. de ritu nu[pt.] [illegible] L. 28. C. de nupt. =

quod Senatusconsultis ad Leges nostras pertinentibus inductum est id ipsis adscribi solet =

§ Cum igitur Caducarias tolli ad scribitur legi Papiæ ab Ulp. in fragm. tit. 29 § Legatarium observant Amaya lib. 4 obs. cap. 9 Balduinus de lege Papia pagina mihi 159 quamvis aliter Cuiacius in d. § Cum igitur eodem igitur exemplo. Dissolutio nuptiarum inter Senatorem et Libertinam quam Divi Marci oratio et SC.tum induxit d. l. orat. 16 Cum similio tribuit l. X. Iulia et Papia in d. l. leg. 44 § ... postea cum l. seq. d. l. si libertam 28 cum tit. ex eiusdem capitis verbis constet imperfectam fuisse in hac parte legis Iulliæ sanctionem quod nuptias specialiter non rescinderet quamvis in aliis eiusdem legis capitibus contra esset l. si libertus 16 ff. de iure patron. l. sive generalis 62 ff. de iure dot.

Plane quamvis ut diximus ante orat. Divi Marci inter Senatorem et Libertinam matrimonium ~~...~~ consisteret nec l. Iullia aut Papia rescinderetur adhuc in ... id fuisse neque legitimas iustasque nuptias dici potuisse certissimum est l. si senatori 32 ff. de ritu nupt. ... Robertus lib. 4 Variar. cap. 16 quemadmodum evenit in nuptiis a filiis fam. sine patris consensu contractis quæ quamvis valeant nec dissolvantur teste Paulo lib. 2 sent. tit. 19 vers. coniuncta l. 2 § sig. ff. de liberis exhib. iustæ tamen idest solemnes et legitimæ nuptiæ non sunt iure civili ... in nuptiis sicut nec iusti liberi aut uxor l. Paulus 11 ff. de statu hominum l. si uxor 13 § 2 ff. ad l. Iulliam de adult. idcirco complacuit indignum esse legum beneficio qui in eas committit l. ... 37 ff. de minorib. si patro... nus ingenuus ignominiosam libertam suam contra legem Iulliam ... sup. n.º 2 uxorem duxerit quia contra legem maritus est non habebit beneficium eius dem legis Iulliæ ne liberta patrono nupta invito eo divertat ut Terentius Clemens scribit lib. 8 ad leg. Iulliam et Papiam in leg. filio 48 § 1 ff. de ritu nupt. explicat Brison de iure connubiali pag. 39 quamvis non satis capiat Amaya lib. 2 obs. cap. 5 n.º 64 eadem quoque ratione cum ex legibus nostris liberis carentes si alter alteri testamento relinqueret decimas duntaxat matrimonii nomine capere possint authore Ulp. in fragm. tit. 15 - quia uxori ff. de auro et argento legato ... ... pendus.

l. si libertus 16 ff. de iure patron. l. sive 62 de iure Dotium =

= nuptiæ filii fam. sine consensu patris contractæ valent sed non legitimæ =

l. Paulus 11 de statu hominum l. 13 § 2 de adulteriis -

L. Seri 18 et in auxeo et argento legato remissus = | Urgendus Cuiacius lib. 6 e 20 obs. cap. 27 fornerius Lib. 23 Select. Aralegez Iulliaz et Papiaz Senator Libertinaz vel ingenuus famosaz uxorez duxissent nihil inter se capere posse matrimonii nomine ut ulterius scribit in fragm. n.o 26 § aliquando uenit § quod si maior eiusdem tit. L. 1 ff. Unde vir =

L. unica unde vir et uxor: | Unde explicanda est elegans 12

L. adiuo § 8 ff. de ritu nupt. explicatur = | et obscura alioquin Marciani sententia in L. adiuo § 8. ff. de ritu nupt. ubi proponitur si libertina quasi ingenua senatorem deceperit et ei nupta sit ad exemplum praetoris edicti dandam in eam actionem quia ex dote nullum lucrum habet que nulla est idque rescriptum a divo pio. hoc est ab Antonino pio q. diuus marcus in imperio proceinit

imo et similiter sit matrimonium dos est intelligitur L. 3 § 1 ff. de bon. dam. iuncti. traditis ancti. ad. L. 1 de tutel. n.o 49 = | ut vel liquet ex capitolino in eiusque vita et consequenter anteoxationem divi Marci et S.C. cuius meminimus nimirum quoniam iam tunc constabat nuptias inter senatores et libertinas quamuis valerent nec dissoluerent illegitimas tamen et iniustas esse absque ente dolomalo contrahentibus ut in proposita specie a libertina senatorem decipiente quasi ingenua et quidem ex L. Iulia cuius

de retentione dotis ob mores grauiores vel leuiores | verba ad hanc speciem proprie pertinent d. L. Lege 44 nuptiis autem ad legem contractis nulla dos est. L. 3 ff. de iure dotium L. 4 et 6 C. de incestis nupt. § si aduersus

est res- | mist. de nuptiis proinde ex dote que nulla erat nullum etiam lucrum habere senator poterat quod alioquin haberet vel ex pacto dotis lucrandi ut Alciatus et Bisuarius suppo- nunt in d. L. adiuo § 8 vel mortua in matrimonio mu- liere ad venditia dos est. uxori a tradita Ulp. tit. 7- in fine vel denique diuortio facto culpa mulieris ubi pro- pter grauiores mores causam diuortio prebentis maritus se- xtam partem dotis lucratur. vel octauam propter leuiores ut ipiano autore in fragm. n.o 6. § Meius L. cum mulier 47 ff. soluto matrim. L. miles 22 § socer et § ult. ff. ad L. Iuliam de adulteriis. hodie vero propter adulterium totam dotem L. consensu 8 § hec nisi vir C. de repud. cap. plerumque extra de donat. et tamen quamuis regulariter illicitis nuptiis contractis dos caduca fiat fiscoque vindicetur ita ut nec fru-

illicitis nuptiis contractis dos caducea fiat | ctus dotis maritus retineat L. si quis officium 38 § 1 L. in uxste § 2 L. dote 62 ff. de ritu nupt. L. 4 et 6 C. de incestis nuptiis

Ulp.

Disp. dict.º 26 § ultimo notat Cuiacius lib. 2 de [illegible] finit Papinianus in l. 63 ff. de ritu nupt. et lib. 2 de[illegible] cap. 11 in proposita tamen quæstione placuit dicto [illegible] dandam esse sinatori decepto adversus libertinam actionem scilicet in factum ad exemplum prætoris edicti quo de dolo actio [illegible] penitur l. 1 l. indebet 11 ff. de dolo ut interpretatur Briss. de iure connubiali pag. 13 quamvis aliter [illegible] Accursius in d. l. adiuo § 8. Barbosa in l. si cum dotem 22 § ult. n. 12 ff. sol. matr. in factum autem factio actio datur non de dolo quoniam hæc ut pote famosa non [illegible] ut pote famosa non potuit marito in uxorem competere = marito in uxorem quamvis iniustæ sint nuptiæ non datur actio famosa l. 2 et 3 ff. de act. rer. amotar. l. 2 C eodem l. ult. § ult. C de furtis l. si [illegible] § 2 § 2 ff. eodem et si iniustæ nuptiæ sint valeant tamen ut hæc l. [illegible] 13 § 2 et § [illegible] ff. ad legem Iuliam de adult. alioquin omni[illegible] [illegible] non valeant dantur. dolo actio et exceptio et quamvis [illegible] famosa l. penult. § ult. ff. quod falso tu[illegible] tore autem l. si concubina 17 ff. de actione rerum amotarum cui iungendus faber de [illegible] decade 79 [illegible] l. 17 ff. de act. rerum amotarum Barbosa ubi sup. num. 13

Ratio autem ignorantiæ sinatoris

13. decepti a libertina obquam et sinatori ignoscitur iuxta l. 2 in fin. [illegible] nupt. et scientientia libertinis contrahentes Iuliam [illegible] non nocet sinatori quo minus possit lucrum ex dote consequi in d. l. adiuo § 8 eadem defendendam est adhuc [illegible] legi [illegible] accomodandam quia [illegible] [illegible] lib. 2 ad legem Iuliam et Papiam inque alios [illegible] ratam [illegible] nostrarum partem interpretatam quisse obseruamus supra [illegible] extat in lege [illegible] § de [illegible] l. 5 de iuris et facti ignor. iuris et facti ignorantia nempe iniquissimum esse cui quam scientiam alterius quam suam nocere vel igno- l. 6 de iuris et facti ignor. rantiam alterius alii prodesse sicut inspicio d. l. adiuo § 8 [illegible] sequitur in [illegible] 6 ff. de iuris et facti ign. [illegible] libro 18 ad leg. Iuliam et Pap. quamvis [illegible] capiti adaptare conetur

Donelus lib. 2 Comment. cap. 18 similius in Vexi[illegible] et
ex liberorum ordine et [illegible] pertinere ad tracta-
tum eorum que in pacibus relinquuntur et ipsi se fisco
deferunt ut partes retineat l. edicto 13 ff. de iure
fisci l. unica Cod. de his qui se deferunt Lib. 10.
Legg. ff. de servis Ufranus lib. 18 ad Leges nostras
constat ex lege l. totius 83 ff. de adquirenda here-
l. ait 27 ff. de iure fisci proinde sententiam d. l.
nec supina 6 hec est nec supinam ignorantiam
ferendam esse [illegible] in capatis que post
apertas tabulas testamenti in quo aliquid relictus
est, cum alius fisco iam denunciasset se tamen igno-
rasse causatur et nunc profitetur ut partes retineat
nec e contrario scrupulosas et delatorias inquisi-
tiones exigendas esse nempe ut etiam ante apertas ta-
bulas ipse deferat l. edicto 13 § cum ante ff. de iure
fisci l. penult. § item 3 de bonis libertorum =

Coniungenda sunt = Nº 14

Superioribus ut sinu de futuris prohibitionis sub si-
gnemus ex eo sus quasdam resolutiones pretermissa. pri-
mus est etiam sponsalia inter senatorias personas
et libertinas post orationem Divi Marci ipso iure
nullius esse momenti quamquam de sponsalibus
oratio locuta non sit supplendum est quod orationi
deest ut Cuiac. ad leg. Iuliam et Pap. in leg. oratio
16 ff. de sponsalibus nempe ex lege Iulia que pari-
ter de sponsa atque uxore sequitur d. l. 44
L. 16 ff. de Sponsalibus — ut sic posteriores leges ad priores pertineant
l. sed et posteriores 28 ff. de legibus presertim cum
Prohibitis nuptiis an et sponsalia prohibita censeatur vide que notavi ad Donell. Libr. 2 Comment. cap. 14 —
eadem nuptias sponsaliaque prohibendi ratio sit l.
si quis tutor 60 § quamvis ff. de ritu nupt. l. cum hic
status 32 § ultimo ff. de donat. inter vir., alioquin si
vel diversa ratio vel odiosa materia esset sub
nomine nuptiarum sponsalia de futuro non contine-
rentur l. si ego officium 38 ff. de ritu nuptiarum

Cp 2 extra de sponsalib. clem. 1 de consanguinitate
spectant ad praxim multis et post multos Sanchez
de matrim. lib. 2 disput. 1 n. 2 et disput. 12 n.
2 et 3 gutierrez de matrim. cp 4 n. re Basilius
eodem tractatu lib. 12 cp 3 n. 6 = Secundum est si
libertinam senator duxerit et ei donaverit quam-
vis valeat summo iure donatio quasi nec inter
viros et uxores quia nuptiae non sunt l. res uxorum
tate C de donat. int. rescindi tamen rata non
est ne haberi ne melior sit conditio eorum qui deliqu-
erunt l. 3 § 1 verb. ergo ff de donat. inter quo-
niam donatum donatario quasi indigno eripitur
et fisco defertur l. 2 § 1 l. claudius 13 ff de his
que ut indignis l. 9 et 6 C de inalis nuptiis
d. l. cum hic status 32 § ult. ff de donat. int. cu-
ius sententiae Triboniano adscribit argumen-
tis non satis firmis Ant. fab. ~~[illegible]~~ de error. de
cade 79 error. 4 ~~[illegible]~~ Bri-
son Videndus Barbosa in l. si cuendo tem 23
§ ult n. 24 et seqq. ff soluto matrim. Brison
de iure connubi pag. 23 et 47 cum seqq. qua-
si d. 1 defendit Papin. in leg. per fectus 63 in
fin. ff de ritu nupt. Tertium denique est prohibitio-
nes istam matrimoniorum ad quam pertinet laudat.
respiciunt Brison l. si rogatus 20 § matrimo-
nii ff de man. vind. l. uxores 25 C de nuptiis.
exceptiones suas habere cum ipse princeps per-
miserit senatori libertinam certam uxorem ha-
bere l. si senatori 31 ff de ritu nupt. notat
faber. voluerit prudent. etc. p. 2 illat. 8 vel
nisi senatoris filia quaestum corpore aut artem
ludicram fecerit vel iudicio publico dam-
nata fuerit quae impune libertino nubit
autore Paulo in l. senatoris 47 ff de ritu nupt.
iuncta l. quae adulterium 27 C ad l. Iulias de

Si senator du-
xerit libertinam
eique donaverit
summo iure
valeat dona-
tio respicitur
l. n. ei donatum
fisco vindicatur

qq. casibus se-
natoribus cum
libertinis sit
connubium

de adult. l. 2 C. Ubi senatores vel clarissimi fab. in
mixi pru. n° 9 q. 2 Mat. 7. Balduinus de lege
Papia pagina 68 Vel denique nisi femina it
n senatorii sanguinis sed que vir fuit senatoris.
n enim prohibetur postea nubere Libertino f.
Cum te 10 C de nupt. l. feminae 8 in fin ff de se
natrib. =

Hec circa effectum prohibitiones nuptiarum ex l.
Iull. superesunt tamen in eius verbis alie inspectiones com
mentatur. Veterum illis prudentum n indignae inter quas prima
et veluti primaria, q. senatorum filii intelligantur quo
ad effectus legum nostrarum ad quas pertinet tex. in l. 5
6 et 7 ff de senatoribus ut in scriptionibus observant Petrus
Faber. in l. rei iudicata 207 ff. de regulis iur. Brisson.
de iur. Connub. pag. 10 et segg. Balduinus de lege Papia
pag. 67 et segg. ut Mittusa tamen obscuriora attinga
mus scientibus imprimis e senatoris filius quo ad
leg. nostras intelligi tam naturalem quam adoptivum
ut Ulp. lib. 1 et Paul. lib. 2 ad leges Iull. et Papias
scribunt in l. 5 et 6 ff de senatoribus sic tamen ut adopti
vus senatoris filius censeatur quandiu adoptio durat qua
finita per emancipationem senatoris filius esse n
desinit ut Ulp. ait lib. 1 ad leges iulias et papias in
l. emancipatum 7 ff de senatorib. sicut nec desinit
ee senatoris filius ab eo in adoptionem datus plebeio
d. l. 6 § 1 quin adoptio auget dignitatem adoptivi
potius quam minuit l. per adoptionem 35 ff de a
adopt. et naturalia sanguinis vincula civilia
emancipationis vel adoptionis iure n dissolvuntur
l. eas 8 ff de capit. minut. l. iura 8 ff de reg. iuris
explicat Cuiatius lib. 1 respons. Paul. in d. l. per
adoptionem 35 faber ubi proxime. Id quod ad na
turales filios attinet subiungitur in d. l. 5 ff de
senatorib. nihil interesse an in senatoria dignitate
patris nati sint an ante dignitatem nam et hi pro filiis
senatorum habentur. l. filii 22 § senatores ff ad
municipales l. moris 9 § idutum ff de poenis l. 2
§ in filiis ff de decurionib. neque obstituntur Oba
tex. in l. si senator 11 C de dignitatibus lib. 12

quem

[Margin, beside lines 11–13:] q. senatorum filii intelligantur quoad effectum legum Iuliae et papiae

[Margin, beside line 8:] 45

[Margin, beside lines 32–34:] Senatoris filius censetur q ante dignitatem susceptus est =

quæ mendosa est affirmat faber in d L 5 Hoto manus et alij congesti ab illegentis ad donellum Lib 2 9 cap 22 Litera A. exponit in rectè Duarenus Lib 2 disput cap 29 aliter nec improbabiliter cuiacius in d L si senator LL ubi monstrum quam laudat ex theodosiano Codice in principio primi sive secundi Lib 6 C theodosiani tit. : L si senator LL C de dignitatibus libro 12 rem sic —

16 pergit Ulpianus proponit quod in d L 7 § 2 eum etiam qui post mortem patris nascitur vel post quam a senatu motus est si tamen ante conceptus quasi senatoris filium esse L moris 9 § penult ff de penis L 2 § solus pater ff de curio quia is qui conceptus est pro nato habetur L 5 § ingenui L qui in utero 7 et pro L ultimo ff de statu hominum L intelligendus L 3 in ultimo ff de ve diversis et si patre iam remoto a senatu conceptus et natus sit d L emancipatum 7 § 1 vers. sed eum quia dignitas ante conceptionem filiorum amissa transmitti ad eos non potest d L 2 § 3 de si pater semel antea quesita liberis iam conceptis propter patris casum vel crimen auferenda non est d L 2 § multum L generali 34 § ult ff de ritu nupt ubi hac ratione si senatoris filia libertino nupserit quamvis postea senatoris filia moveatur non esse iustas nuptias cum nec senatoris filia esse desinit respondit Papinianus et in L filiam 9 ff de senatoribus contra vero si senator libertinam uxorem duxerit et postea dignitatem amiserit uxor iusta esse incipit quia maritus senator esse desinit auctore Ulp. in L si quis 27 ff de ritu nupt explicant Cuiacius Lib 4 resp Papin. in d filiam faber ibidem et in iurisp. ita Mat 15 Brissonius lib 9 p 5 de iure connub. pag 23 : q post mortem aut amissam dignitatem patris nascitur senatoris filius censetur si tamen ante conceptus sit

17 Docet tandem Ulp in d L emancipatum 7 § ult cum a patre et avo senatore nascitur et quasi filium et quasi nepotem senatoris intelligi sed si pater ante eius conceptionem dignitatem amiserit quamvis pro senatoris filio haberi non potest habendum tamen esse pronepote ut avi potius dignitas ei prosit quam obsit casus patris cum quo tamen pugnat. : ex positio L 7 § fin de senatoribus et eius cum L ii C de questione compositio

pugnat valde et repugnat obscurus lex in d. divo
ll. de questionibus. Nec probamus emendatio-
nes Cuiacii libro 20 obs. cap. 29 et inscriptionem ad l. Cornel.
de questionibus neque expositiones alias Accursii in d.
l. divo ll. nec alias Gilgosi in d. l. emancipatus
7 § ult. sed affirmamus potius cum Fabro ibidem
ratio censetur. l. quia distinguendum est inter
Caput legis (Caput) in quo nostra est legum
de nuptiis senatorum cum libertinis ad quas in
scripta est d. l. 7 § ult. et inter privilegium illud
non viri eminentissimi ac perfectissimi et de-
curiones et etiam liberi usque ad pronepotes
plebeiorum poenis vel questionibus subiiciantur
de quo in d. l. divo ll. Nam quo ad leges nostras
nepoti nota patris non nocet l. divi l. 7 ff. de iure
patr. l. queritur 38 ff. de bonis libertorum quoniam
Lex Iulia nepotis nominatim meminit d. l. 44 et ideo
quamvis senatoris filius non intelligatur quasi nepos ubi
legis comprehenditur d. l. 7 § ult. sed quod ad causam d. l. divo
ll. non fruitur privilegio quasi nepos cuius pater notatus est
quoniam id non nepoti specialiter proprio genere sed libe-
ris et ex persona patris tribuitur l. moris 9 § penult. ff.
de poenis et per proximum gradum personam ad ulterio-
rem gradum transgreditur ut scriptum est in d. l. divo
ll. nec potuit ad nepotem privilegium transmitti per pa-
trem qui sua nota infamiaque id amisit arg. ex l. do-
tem 16 ff. de collat. bonorum l. si ex patronis 10 § Iu-
lianus ff. de bonis libert. Eleganter Petrus Burgius li-
bro 1 electorum cap. ult. nec contrarium est his Ulpiani

L. 2 § in filiis vers. in avo ff. de decurio-nibus

locus quem citat Cuiac. ubi sup. in d. l. 2 § in
filiis vers. in avo ff. de decurionibus quoniam omissa
emendatione Burgii d. cap. ult. potest deduci iuxta supra
d. § in filiis precedentis ut quemadmodum ibi natus
plebeio patre qui postea factus est decurio habetur pro
filio decurionis ne tamquam plebeius puniatur
vel torqueatur. Ita similiter avus huius nepotis
cuius pater decurio factus est habeatur pro patre de-
curionis ex Papiniani sententia. quo ad eundem

effectum d. l. moris q. § penult. nesciaius puniatur quasi plebeius patris sui nota maculet filius decurio Veldenique dici potest eas esse sententias d. vers. in avo ut quem ad modum filius e decurionis natus ante patris decurionatum d. § in filiis vt ante nepos decurionis sit natus ante quam avus decurio fieret in quo idem Ulp. respondit. quoniam si contra esset nostaretur quodam modo avus ob cuius plebeius status antequam decurio fieret puniri possit nepos quasi plebeius et similiter patris sui idest avi nota filius quamvis decurio quodammodo maculoretur =

48 Sequens in specie est et Legis Iuliae Vbis et superioribus valde coniuncta qui nam ingenui aut Libertini sint quoad connubium cum senatoriis personis tres autem in hac parte questiones occurrunt prima apud Ulpianum Lib. 1 ad Leg. Iuliam et Papiam in leg. ingenuum 25 ff de statu hominum cuius pars extat in l. res iudicata 202 ff de reg. iuris utrobique autem docemur cum de quo sententia lata est per quam ingenuus pronunciatur quamvis fuerit Libertinus pro ingenuo habendus esse etiam quoad nuptias cum personis senatoriis quia res iudicata pro veritate habetur maxime in caussa status in qua singulare est ut iudicata res cum legitimo contradictore faciat ius quoad omnes propter indiuibiduitatem materie l. 1 § ult. cum l. sequen. ff de lib. agnoscendis l. duobus 30 ff de liberali caussa nisi per collusionem ingenuus sit pronuntiatus ut eodem lib. ad leges nostras Ulpianus monet in l. 4 ff de collus. detegenda notat Rebardus Petrus Fab. et alii d. l. res iudicata Balduinus de leg. papia pag. 72 Brissonius de iure Connub. pagina 23 Gutierrus Lib. 3 de iure man. cap. 27 = Secunda questio est an libertinus adrogatus ab ingenuo requiratur a nuptiis senatoriis Et recepti scripsit Marcellus libro 1

quinam ingenui aut libertini sint quo ad connub. cum senatoriis personis

l. ingenuum 25 de statu hominum et l. 202 de regulis iuris

res iudicata in caussam status ius facit quo ad omnes propter indibiduitatem materiae

l. 4 de collus. detegend.

l. si libertus adrogatus ab ingenuo an et quatenus ingenuus fiat

ad leg Iuliam et Papiam in l. sciendum 32 ff de ritu nupt nam Libertinus si a patrono adrogatur quod nisi Caussa Cognita non permittitur l. 3 C de adoptionibus pro ingenuo quidem est quoad patronum quo ad alia et alios libertinus manet l. ult ff de statu hom. l. ult ff de adoptionibus si vero ab alio ad rogetur quod sciente neququam permittitur l. si patr. l. 15 § ult ff de adoptionibus si tamen pro obrepta permittatur libertinus manet et integrum ius patrono l. liberto 49 ff de bonis lib. l. si § si nepos ff si a parente quis manumissus sit l. sed si hac 10 § patronus ff de inoff. vocando videndus Cuiacius consult. 56 Bruss de iure connub pag 45 Patius cent 1 q. 27 Fab. marat l. dicta ult ff de statu homi = 3a impetrantibus qui ingenuum in telligantur quoad hanc partem legum nostrarum textus

Libertus ius aureorum anulorum impetrauit an et quatenus intelligatur ingenuus =

VI. in l. 4 et ult ff de iure aureorum anulorum iuncta l. 1 C ad leg Visellian quamuis quasi iura ingenuita tis iure patronatus saluo nanciscuntur l. liberti ff. 12 ff de SC[to] Syllan. l. falsa 33 § 2 ff de condit. et demor l. si ig 42 ff ad leg Iuliam de adult l. sed si hac 10 § sed si ff de in ius vocando non excludatur patronus ab eorum hereditate delata l. Papia ad quam ita notauit Paulus lib. 9 in leg. 5 ff de iure aureorum anulorum iuncta l. 3 ff de bonis libertor =

postrema in specie est de his quas quarum vel pater mater vel artem ludicram fecisse dicantur extat eadem commenta rio Pauli ad Iul. legis iuliae inducta legi lege 44 § 1 et seqq ff de ritu nupt illustrauimus plenius ad id legis iuliae caput quod extat in l. qui libertinus ff de operis libert. diximus pro corone l. de adnotanda primum est connumerandus superioribus est mulieres quae palam corpore quaestum fecerit quarum nuptias prohiberi legibus nostris nec Senatoribus duntaxat Vlpianus in fragm tit. 13 sed et ingenuis colligi potest ex l. palam 43 per totam l. filio 4 § 1 ff de ritu nupt quae sunt ex libris ad l. Iuliam de adulteriis l. in libertum 49 l. probum 42 ff de ritu nupt l. 3 ff de connub l. 3 § legatum de

l. 9 —

nuptias cuiusque quae suo corpore fecit etiam ingenuis prohibitas l. fe lissimam 20 C de adult —

teribus quamvis ab ulpiano quid mixtum est praeter
mittantur circa ingenuos in d. tit. 23 § 1 nec ex
primantur verbis Legis Julliae in d. Lege 49.
secundum est prohibitionem hanc legum nostrarum
quamvis in hac postrema parte confirmari videatur
antiquis canonibus cap. si quis viduam 34 dist. cap. ma
ritum 33 dist. cap. in aliquo 32 dist. cap. 2 33 q. 2
et tum 33 dist. cap. inaliquo 32 dist. Roma lib. 6 cap. post
Consil. Vacar. 2 can. 26 dein Leo magnus in epis
constitutionum cap. 27 in fin. Leo magnus in epis
tola 1 cap. 2 et epistola 87 ad episcopos afric. cap. 1 ab
rogatam in lib. et iure Antiquo cap. inter 21 de
sponsalibus cap. ult. 32 q. 2 consilio Illiberit. can.
44 et novissimo Leoneo iure contra libertinos et
scenicos L. imperiales 23 C. de nuptiis novella
44 ut liceat matri et aviae authen. sed novo
C. de naturalibus notat Cuiatius in novella 89 et
lib. 35 Pauli ad edictum in L. orat. 16 ff. de ritu
nuptiarum Carolus Labbeus in observat. synopsi Ba
silicon pag. mihi 77 et seqq.

Juliae Papiae Legum Pars secunda de premiis mari- torum et Patrum

Cap. 1 de liberatione operarum propter matrimonium aut Liberos

N. 1. Ex primario illo fine frequentis matrimonii
et sobolis procreationis quem potissimum aspexisse
Leges nostras observavimus sup. in praefat. n. 5
orta est haec secunda pars capitum Legum nostrarum
continens patrum premia pro suscipiendis liberis
ut scriptum est in cap. quidam 72 dist. namque
ad tollendos liberos nuptiasque iure contra herdas
ingentia premia constant ut Plinius loquitur
in panegirico ad traianum L. Aelius 25 ad

haec

qui vero quis enim C quipotiores exemplum ab antiquis
Legislatoribus q admiptias et prolem premiis excitarunt
veluti apud Lacedemonis Licurgus de quo preclare plu
tarcus in apophtegm L Conicus in Licurgo et eius vita
Atheneus lib 13 didamnis sophist cap 2 Xenophon de resp.
Lacedemon in prio Elianus lib 6 de varia storia cap 5
A gellius lib 2 noct Attic cap 5 apud Romanos Iulius
Cesar teste Dione lib libro 43 appiano lib 2 bellorum
civilium suetonio in iulio cap 20 apud Hispanos
princeps noster Philippus in capite reformat ge
neralis pro mulgat scilicet anno 1623 nº 49
et ex philosophos Platone dialogo 6 de legibus pag
mihi 553 Aristo lib 2 politicorum cap 7 Alexander
ab Alexand libro 4 dierum genialium cap 8 Petrus Gre
Lib 9 Syntagm cap 7 nº 37 Connanus Lib 8 comment
cap 2 nº 7 Bress lib 1 de iure ro [illegible] pag 92

; inter cetera vero capita huius 2
partis illud novissimum est et iuris precedentis plenum
cuius vba extant in L q libertinus 37 ff de operis
L q Libertinus 37 = Libert capitis autem summa hec est Libertinus qui
ff de operis libert = duos liberos modo in familia recuavit quinque eius
in potestat habet liberatur ab obligatione opera
rum doni muneris q ex l Iullia de maritandis ordinibus
cui caput hoc adscribitur in L nec patronis 6 C de
operis libert illustrant Ant Aug de legib cap de leg
Iullia de marit ordinib pag mihi 7 5 Cuiacius lib
5 resp Pap in L Libertus 42 in fine ff de operis li
vert Balduinus de leg Papia pag 247 Connanus
Lib 2 comment cap 8 nº 4 Faber in iuris tt 6 prin
6 illat 18 sed quia capitis vba que extant in d L q
Libertinus 37 potiora et obscuriora elegantissima
tractationis de operis libert principia continent
opere pretium erit si in illis aliquantulum commu
tandis parum per immoremur illorum cuiusmodo
ut mox =

Emendatio Cuiacij = ad d. Legem 37. in = prio = Ait Lex Iullia q libertinos duos plures ve a se genitos 3
natos ve corrigit hec vba Cuiacius Lib 5 resp Papin
in d L Libertus 42 de operis lib. ut legendum affirmat
natos natave ut leg Lege 44 ff de ritu nupt ad
suffragari videntur Pauli vba in d L q libertinus

37 § Posthumus 7 ibi ex Lauus nati liberi pro = retineretur et explicatur florentina lectio
sunt sed retineri florentina lectio potest quam
proponimus sicque explicari sensus LL ff
de liberis et posthumis sed etiam natos idest fi
lios prodesse ad liberationem operarum ut ex
Bertias Maurus deuire liberorum cum planè = marculi filij proprie dicuntur genitinatorum vero nomen ad feminos porrigitur
ad hoc proprie caput cuiusque Vlpi adaptandum
est quod legimus in l qmortui 129 ff de V.S nempe
los qmortui nascuntur neque natos neque procrea
tos vel genitos videri quia nunquam liberi ap
lari potuerunt et consequenter non prodesse ad
liberationem operarum de qua Paulus tractat lib
Let 2 ad leg. et Papiam in qua lex alterum
vilis legis caput de nupt senatorum inter pre
tatus ut constat ex d L lege 44 l senatoribus
de senatoribus l senatoris 47 ff de ritu nupt
d l qui libertinus 37 et in d l qui mortui 129
quamvita dextre accepit Albericus in d l q libert
37 quamvis aliter post Accursium Alciatus et
de Bustus de leg Papia pag 109 proxima
questio est an posthumus qui scilicet post mor
tem patris liberti nascitur heredibus eius pris
cis patris liberti nascitur responsum est non proficere — an Posthumus proficit ad operarum liberationem aut explicationem l 37 § 7 de operis libert
ciat ad liberationem et responsum est non proficere
quia cum lex Iulia de libertino ipso locu
ta sit incipere ab eo ut ad heredem transmitta
tur liberatio debet d l q libertinus 37 § post
humus 7 ubi tales ratio intra clausulam ab he
redibus nec libertinus liberari intelligi potest
post mortem sciam quo nempe tempore posthumus
nascitur ex lege autem nati liberi prosunt nati si
licet vivo testatore quia quamvis lex de genitis locuta
sit eos tamen intelligit qui in potestate liberti fuerunt
ut mox dicemus Posthumus autem antequam nas
catur non potest dici in potestate morientis fuisse
l Ulp ff de suis et legit. bonor et posquam natus est quam
vis retro pro nato habeatur ut quo ad ipsius com
modum in potestate fuisse credatur non tamen ut alij pro

sit

Ut L. q. in Verso, L. generali ff. de obsequ. hominum. L. in falc. ff. ad Legem falcidiam L. 2 § quem autem 6 ubi Cuiac. ff. de excusat. tut. eaque sententia est d. l. qq. Libertinus 37 § Posthumus quem non aliis perci piunt fab. in meris p. 46 post L. Mat. 18 Bertrand d. cp. 11 nisi cui magis placeat cum illo ... qui ante et aprioribus et posterioribus diversam sententiam contineri in d. vers. ex l. nempe eos duntaxat liberos ad liberationem prodesse qui ex leg. nati sunt, idest ex nuptiis secundum leg. Iulliam contractis a libertino non cum senatoria persona ... ex l. ut ff. de stat. libert. L. ad legem 6 § ... ff. de ritu nupt. L. unica ff. unde vir et vxor L. filio 48 § 1 ff. de nuptiis Ulpianus in fragm. tit. 26 § aliquando =

alia inter ... d. § 7 = vers. ex Lege =

Ait deinde Lex in sua potestate habebit et tamen 4
hec eadem verba in illo c. Legis Iulliae quo cavetur ut prior ex consulibus fasces sumendi potestas sit non q. plures annos natus est sed q. plures liberos quam collega aut in sua potestate habet aut bello amisit teste Agellio Lib. 2 noctium Atticar. cp. 15 quo referendi sunt ex Ul piano Lib. 20 ad L. Iulliam et pap. tex. in L. procon sules 14 ff. de officio proconsulis notat post Dionem Lib. 53 Antt. Aug. de legib. cp. de leg. Iullia de maritandis ordinibus pag. mihi 77 et in l. bello 18 ff. de excusat. tutorum vide Hotom. Lib. 7 obs. cp. 7 faber in meris p. tit. 24 post L. Mat. 2 pag. mihi 1095 . quamvis aliter explicet Balduinus de leg. Papia pag. 140. Mod. circa hec capitis huius verba quesitum est an liberi an tea amissi prosint ad eas operas quas postea opponuntur, et quamvis non prodesse viderentur quia verba illa in potestate habebit significant eos in potestate esse debere quo tempore tractabitur de liberat. operarum affirmat tamen pro desse ex posterioribus capitis verbis qq. exprimitur cuiusq. qui in potestate habebit erit et si non eodem tempore liberari operarum obligat. L. nec patroni 6 § de oper. libert. d. l. q. Libertinus 37 § amissi. Ibi ex eadem ratio ne subiungitur si uno filio amisso liberatus se propterea obligaverit deinde alter nascatur coniungendum esse amissum superstiti ut tamquam duo prosint patri ad liberationem quamvis

L. proconsules 14 ff. de off. proconsul. et = L. bello 18 ff. de excu sat. tutorum =

amissi liberi pros. ad liberatam operarum. non tamen ad excusatam tu tele et aliorum nisi bello sint amissi et = discriminis ro . . .

quamvis quoad alias causas veluti excusationem tutelae et aliorum publicorum munerum propter liberos in lumen duntaxat liberi prosint non amissi nisi in bello § 2 § operae ubi cuiacius de excusationibus tut. L. 2 § qui ad munera L. ult. ff de vacat. muner. quoniam odiosa excusationes itaque consentit quod pupilli vel reipublicae favor repugnat ut considerat Albericus in d. L. qui libertinus 37 late Bertrandus de iure liberorum cap. 44 faber. in iurisp. d. illat. 2 pagina mihi 1095 =

5 Singulare autem est et vulgo non animadversum Pauli testimonium in d. § amissi ut probetur posse operas liberto imponi etiam ex intervallo post manumissionem ita ut efficaciter obligatus maneat nisi liberetur propter liberos ex L. Iullia id enim Paulus in utraque specie supponit dum ait amissos filios prodesse ad operas quae postea imponuntur cum prodesse non possint nisi in potestate parentis aliquo tempore fuerint nec in potestate esse possint nisi nati ex legitimo matrimonio instit. de patria potest. neque id contrahi potuerit nisi postquam libertus manumissus et civis Romanus factus est ∫ instit. de nuptiis fatendum propterea est de his liberis Paulus tractare qui saltem uno anno post manumissionem nati sunt ex his operis quae post id tempus imponuntur et consequenter ex intervallo post manumissionem ut sensit A[c]curs. in dicto § amissi idque dilucide exprimitur ab Ulpiano in L. ut iurisiurandi 7 § iurare 2 ff de operis libert. cuius sensum perperam tribonianus tribuit Ant. fab. libro 22 coniect. cap. 18 contendens non aliter libertum obligari operas promittendo quam si in continenti promittat post manumissionem ingressu eidem subscribere academiae nostrae antecessorem quondam socio mihi ex iuris ratione contraria opinio verior videtur quam et probant post accursium in d. § iurare. Albericus ibidem Castrensis nº 3 et antiquiores alii in L. 1ª C. de operis libert. Donellus libro 2 comment. cap. 18. Bertrandus de iure liberorum

Liberto imponi posse operas etiam ex intervallo post manumissionem vide eandem Ramos ad Iuliam de V. O. nº 19 —

L. ut iurisiurandi 7 § iurare 2 ff de operis libert. =

Explicatur l. ult. de liberali causa

§ 11 Nec suffragatur Fabri sententiæ tex. in l. ult. ff. de liberali causa cum hic sensus sit, ut servum qui iuravit se operas præstaturum non aliter obligetur nisi post manumissionem iuret aut permittat l. servum 36 ff. de manumissis testam. l. Stichum 29 l. penult. ff. de statu lib. nec tunc iurandi necessitatem habeat, nec non aliter iurare cogatur aut permittere nisi incontinenti post manumissionem l. operis 31 ff. de operis lib. et hoc ipso sponte sciens se cogi non posse ex intervallo post manumissionem iuravit vel promiserit obligatur omnino l. Campanus 47 ff. de operis lib. l. 7 § 1 eodem l. 33 de fidei commisaria libert. l. 1 § in summa ff. quarum rerum actio non datur explicant post. aliis Bertran et Donellus ubi sup. Albericus in d. l. ult. Bertran et Donelus ubi sup. nec ad rem magis pertinet quod contra obicitur fabri operas scilicet libertatis causa imponi debere imponenti libertatis causa cum libertos non dantur nisi permissis operis l. 77 de solut. at cum sponte permittuntur a liberto nihil interest cum sponte permittuntur a liberto nihil interest ex qua causa permittat aut iuret dum patrono per mittat vel conditionis implendæ causa ut in l. 7 § 1 de operis libert. vel ex causa donationis l. Campanus 47 de operis libert. vel ex causa coniuncta l. proxime 50 de ritu nupt. l. 84 de hered. instit. tuendis artis ludrici exercicium infame et consequenter contempore quo libertos datur quia nec aliter prætor negari libertatem permittit impositione operarum l. 2 l. ut iurisiurandi d. l. qui libertinum 37 ibi libertatis causa ff. de operis libert. l. in liberto 77 ff. de solut. l. 4 ff. si a parente quis fuerit manumissus l. penul. ff. de obsequiis parentis et patris diximus enim libertatis causa operas promitti quoties in remunerationem beneficii libertatis acceptæ libertus eas patrono promittit etiam si ex intervallo post manumissionem d. l. qui libertinum 37 iuncta § amissi

6 Sequitur in l. Iullia praeter eum qui artem ludicram
fecerit qui operas suas ut cum bestijs pugnaret lo-
cauerit ex sequentibus his verbis filij scenici et bestiarij
quos libertino patri ad liberales operarum proficere
noluit l. Iullia ut eos liberaliter atque honeste
educaret nec pateretur infamari probroso mi-
nisterio et quaestu qualis est ex contis ludrijs exer
citio l. 1 et 2 § ult ff de his qui notat infam l.
mater 10 § ult l. marito 24 ff ad l. Iulliam
de adult. l. quidam 14 ff de poenis l. lege 42 et l. Sena
toris 47 ff de ritu nupt. exornant praeter congestos ab
Alilig. lib. 18 ad Done. cap. 7 litera A Balduinus
del. Pagia pag. 73 Briss. de iure connub. pag. 17
et segg. Mariana in opusculo de spectaculis cap. 13 Bu
lengerus lib. 1 de theatro cap. 51 eaque famosa est o- = operarum locatio in arena cum bestijs depugnandi causa famosa est
perarum locatio in arena cum bestijs depugnandi causa
l. 1 § remouet 6 vers. et qui operas ff de postulando
l. 4 ff de accusatio l. 1 § qui operas ff ad S.C. Ter
tull. l. 2 § 1 ff de leg. l. 3 § l. Iullia ff de ter
tib. ubi eleganter Gotofred. post alios Alilig ad
Donell. lib. 17 cap. 3 litera B et segg. et cap. 7
litera E Buleng. de venat. cap. 30 et 31 Lipsi
us lib. 2 Saturnal. cap. 3 Ioannes Robertus in notis
ad prudentiam pag. 666 Coros del estato parte 7 com
du. 7 tit. de infamia.

7 Ergo magis interprete sequentia — operae est liberorum et aeuum
Ob alijs Iullia ibi neque his eos doni muneris a
ludue quidquam nos ut in terris retemur monemus
breuiter operas est alio num officium l. 1 et 3 ff de opera
cis libert. l. 2 ff de annuis leg. lege speculatiua 20
quidam § ff de statu libert. notat post alios
Rebuffus in l. quidam 70 § penult. ff de V.S. fabri
Pancirola lib. 2 thesaurus
lib. 20 variar. cap. 29
bariar cap. 155 Sunt autem operarum quas sic proprie
vocamus species aliae alie officiales quae in officioli — aut artificiales
berti erga patronum consistunt in inicto auxi
ci genere leg. si unor sortes 26 § libertus ff de
conditi

Condit. e in deb. l. cum patronus 22 ff. de operis li-
bert. veluti et cum patrono moretur et pro regre
proficiscatur aut negotiis eius exerceat l. se demum
38 ff. de operis lib. alia artificiales quae in certo
artificij genere consistunt veluti fabriles, pictoriae
l. operae 9 l. hoc operis 23 cum l. seq. ff. de ope-
ris libert. in officialibus praestationes officij metimur
ex usu commodoque patronis praestantur d. l. cum
patronus 22 l. questius 24 ff. de operis libert.
in artificialibus autem metimur inspicimusque
certas praestationes pecuniae in qua ex artificij genere
in ipsa persona patroni possunt estimari et in qua
quasi consistere dicuntur l. fabriles 6 ff. de operis libert.
officiales non prius cedunt neque non antea deberi incipiunt
quam a patrono indictae sint seu petitae cuius commodo eden-
dae sint seu exibendae d. l. cum patronus 22 l. questius 24
l. operae 9 l. reg. hac lege § indictus ff. de operis liber-
tor. artificiales seu fabriles cedunt ex die interpo-
sitae stipulationis quae non tam ex patroni proprio commodo
quam pecunia estimantur d. l. questius 24 denique officiales
patrono debentur naturaliter et sine quo iuratae (?) neque promissa
solvantur non repetuntur in fabrilibus contra hec sunt quia
non quem ad modum libertus patrono officium debet d. l.
si non (?) scaev. 26 § libertus explicant hos et alias di-
ferentias dd. mox opportunius post clasicos d. § li-
bertus Cuiacius lib. 7 obs. cap. 4 et in recitat. ad tit. C.
de operis libert. Donell. lib. 2 comment. cap. 18 faber
in iurisp. tit. § [illegible] 2 illat. 22 Conanus lib. 2 com-
tar. cap. 1 Petrus Greg. lib. 24 Sintagm. cap. 8 Schifford.
lib. 3 ad Fabrum tract. 26 q. 2 Prichard. in specio institut.
lib. [illegible] 68 de adquisit. per arrogat. illud non pretermitto
donum munusque quod post operas men-
tio imponi simul cum operis et stari a libertis so-
lere ideoque operis coniungi et eodem iure censeri in
formulis editorum et legum l. ut iuris iurandi 7 §
iurare 3 l. campanus 47 ff. de operis libert. l. Iulia-
nus 37 ff. de bonis libert. l. 2 C. de bonis libert.
Cetera tab. libert. l. ult. § 2 ff. de liberali causa l. lege
33 ubi doctores ff. de V. S. donum autem proprie voca-
mus

[Margin:] inter officiales fabriles quae pluris differentiis

[Margin:] donum munusque simul imponebantur et praestabantur a libertis

[Margin:] discrimen inter donum et munus

mus q° sponte promittitur seu prestatur in expe
tali caa veluti nuptialis aut natalicias q' munus
dicitur l. inter 194 l. munus 214 ff. de V. S. quas
exponunt et comprimunt post Rebuffus Cuiat. ibid.
Alciatus lib. 3 disput. qq. 13 Cannineus lib. 5
Com. qq. 9 n° 2 Hotm. de verbis iuris voce donus
Pancirolla lib. 3 thesaur. var. qq. 13 =

8 Proxima est vi legis iulis
qd voca illa libertatis causa patrono patroni liberis
ue cst quando qualiterque operas libertatis causa im
ponantur explicuimus sup. n° 5 ad finem patronorum pa
tronique liberi operas et promitti requiere est n perpetuum
q° neque omnibus patronis debentur n eiusque curantibus cum
emissent ut manumitterent servus ad libertationem
pervenerit ex constitut. Divi Marci l. siqui 13 ff. de ope
ris libert. l. 2 C. eodem tit. neque his bona addicta sunt
libertatis conservandarum caa ex altera eiusdem Divi Mar.
constitut. d. l. siqui 13 § 1 neque nummis acceptis manumise
runt l. 3 l. 7 C. de operis libert. q°adm invito extor
quetur libertas l. 19 de manum. l. 3 § 1 de libertali caa
l. cum a Ceremus C. eodem l. 61 § cum dederit 2 de adquiren
da her. d. l. 84 de hered. instit. l. a C. de manciis ita fuer.
iuncta l. 2 C. de operis libert. obstant tn l. 1 C. de bonis libert
Cui contraria est l. 3 § 4 ff. eodem l. eius 3 C. de obseq. sed
precipue l. 3 ff. eodem iuncta l. 1 C. de libertis et eorum libert
neque est fidei commissi caa l. 7 § rescriptum ff. de operis q ex caa fidei commissi manumittit operas n imponit
libert. l. Cerdones Campanus 47 ff. eodem l. 5 C.
eodem l. videndum 93 ff. de leg. l. nisi filius defunctus sit
qui ex fideicom. manumittit l. si filius 23 ff. de fidei
commissarijs libert. l. qui ex caa 29 § 2 ff. de bonis libert.
vel nisi Libertus sciens se n teneri sponte permittat officiales operas soli patrono debentur
d. l. Campanus 47 cui iungendus Menoch. de arbitrarijs
libr. 2 casu 88 n° 56 Cuiacius lib. 9 respons. passim
ind. Cerdones 42 feber libro 20 coniect. cap. 18
deinde nec omnes operas dumtaxat patronis debent

sed

Sed officialis quidem deberi alij non potest quam patrono cui soli officium proprie prestatur et ex ipsius commodo usque l. operis 9 ff. de operis libert. l. Sinon sortem 26 § libertus vers. sed delegatus ff. de condict. indebiti ideoque in promissione officialium non potest ad aliam personam alterius solutionis causa l. servus 10 § 1. cum ll. seqq. ff. de operis libert. nec potest servus patroni eas sibi stipulari d. l. servus 10 l. si servus 38 ff. de stipulat. servor. nec deberi extraneo poss. per delegatum d. l. Sinon sortem 26 § libertus vers. sed si delegatus nec marito patroni l. liberti 10 C. de operis libert. neque ei aqui patronus adrogatus est prout instit. de adquisit. per adrogationem nec in fidei commissarium hereditatis transferuntur l. si patroni 55 ff. ad S. C. trebelianum nec ad heredem extraneum l. pro herede 20 § si quid in ff. de adquirenda hereditate l. fabriles 6 ff. de operis libert. l. liberti 10 C. eodem ut contrario fabriles operis cum non tam ex patroni commodo quam ex artificij estimat. consistant patronoque ut extraneo debeantur possunt aequo quoque cuicumque prestari ac solui d. l. operis 9 l. quia 12 l. pen. § 1. ff. de operis libert. et ad extraneos heredes transeunt d. l. fabiles 6 et admittunt adiectum solutionis causa sine uxorem patroni l. Uti § 1 quum se acusso ff. de liberali causa sive extraneum l. hoc operae 23 ff. de operis libert. denique debere ac promitti extraneo poss. d. l. libertus vers. sed si delegatus d. l. 9 libertinus 37 § sed si creditori ff. de operis libertorum l. inter 31 ff. de solut. l. 5 ff. de verborum oblig. 16 et libro 27 obs. cap. 14 Cuiac. lib. 22 ff. Iuliani ind. l. 5 Beltran Fraucus deuretli Dinel. lib. 2 comment. pag. 18 Beltran ibidem Gerar. cap. 12 quamvis perperam disentiat Aeliq. ibidem litera d Faber in iuris pp. tit. 5 prior. 2 Mat. 23

. unde explicanda

est obscura seque alia sed si creditori cuius verba ex vers. potest tamquam falsa et varat. veris penitus abhorrentia a tribonianeo corrupta ostendi Faber d. prior. 2 Mat. 23 mihi res explicandus ut ut argumentis Fabri una cuius opera fiat satis primo ponendus prorsus videtur tractatui ind. § sed si cre

ditori

L. 10 cum seqq. de operis libert. explicat.

fabriles operae et extraneis deberi poss.

L. Uti § 1 de liberali causa explicatur.

L. hoc operae 23 ff. de operis libert. cum capit. et in concordiam cum l. 10 § 1 eodem redigitur.

explicatur obscura Pauli et in l. 37 § sed si creditori ff. de operis libert.

Creditori absolute et subdubitans proposuerat imperare [illegible] et corrigere dict.e adhibita in d. vers. obstat. nam si patronus delegaverit debitori suo libertus in eas operas fabriles quas ipse patrono primi promiserat quamvis ut Paulus praeposuerat solutionis vicem contineat haec delegatio l. 4 ff. de novationibus et consequenter solvisse operas patrono videatur. libertus nec petit amplius liberari ex l. Iulia q. liberatus est solut.e [illegible] inter.a quibus modis tollitur oblig. iuncta l. decem 26 ff. de V. O. Probabilius tamen videtur posse eum liberari ex l. Iulia non quidem a patrono cui per delegatum debere desiit sed a creditore cui debere coepit post delegatum et quamvis regulariter exceptio quae competerat deleganti opponi non debet creditori ei cui quod delegatum est l. si gs. 12 ff. de novationibus l. pure § et [illegible] ff. de doli exceptione. l. 2 § q. si patronus ff. quarum rerum actio non datur. [illegible] tam in proposito est quia generalia [illegible] vel in his scripta verba legis Iuliae ne scilicet libertus operas quam patrono promisit dare facere praestare debeat vel patrono ipsi vel alii quoniam qui cumque dederit [illegible] liberis alveris alendis propter quos liberatio in delegatur. d. l. q. Libertinus 37 verius autem est in proposita specie libertus patrono promisisse q. [illegible] legis Iuliae postulant ut liberetur quamvis patrono nunc post delegatum non debeat ut exceptus est in dicto vers. potest tamen certum si ut Paulus subiungit ab initio delegante patrono libertus creditori promiserit solvere fabriles operas quo patrono non promiserat non liberavit quod patrono numquam promisit [illegible] obligari [illegible] quod duntaxat casibus privilegium indulgit lex Iulia d. l. q. Libertinus 37 nec potest produci ad consequentias l. quod vero ff. de legibus [illegible]

Hos fabri exceptas [illegible] non minus eligere et dicta quaestio in d. l. 37 § [illegible] quotiens rescriptum est etiam ad personam libertini concepta sint verba legis Iuliae si decisori quoque [illegible] operas patrono promisit libe

- privatio praeponit habitum l. 116 de Vo.

- exceptio quae poterat deleganti opponi non debet creditori cui delegatus est l. 12 de novat. l. 9 § 2 de condict. causa data cum aliis pluribus ab Aur. [illegible] citatis

- [illegible] d. l. 37 § [illegible] de operis libert.

rationis prodesse debere ex § eiusdem Legis quae generaliter ait ne Libertus qui patrono promisit praestare debeat vel ipsi vel alij veluti fideiussori qui procedebat L in omnibus 43 ff de solutionibus L 19 § exceptiones ff quarum rerum actio non detur quod si pro operis libertus patrono dederit expromissorem qui scilicet rogatu eius rem debendi fiat et principaliter obligetur quamuis 6 § si conuenerit 8 ad SC Velleianum L 4 ff de condit. causa dat. nihil expromissori hoc caput Legis Iuliae profuturum Paulus ait Cuius mentem rationes quae in hac parte captant potius quam capiunt Balduinus de lege Papia pag. 120 Blerandicium Libertorum cap 12 Faber in Iurisprud. Pap. tit. 2 pr 2 illat. 18 Iuris eius commincitur a parte ex d § Sed si creditori et L 19 § exceptionum quare ut breuiter expliciemus animaduerto frequens esse in hac parte reos fieri expromissores pro libertis qui ipsi prius non promiserunt L eleganter 7 § seruus ff de dolo. L aliquando 13 ff de senatus C. Velleiano. quo sane casu neque expromissori contra patronum neque liberto contra expromissorem L Iulia prodesset quia verum est libertum patrono non promisisse d § sed si creditori quamuis si prius ille promisisset et ipsi expromissori et Liberto sicut et fideiussori prodesset d L 19 § exceptiones &c.

explicatur L 4 de operis Libert. et conciliatur cum L 29 eodem tit. et L 37 § in Libertis eodem. vide Glamus ad L 56 num. 10 de re iudicata

Supersunt in posterioribus illis quae adnotauimus supra n° 8 de operis quae officiales et fabriles operae debentur explicanda primum est fabrilibus operarum post promissionem et officialibus praeteritarum post condemnationem etiam in heredes extraneos petitionem cum effectu transire L 4 ff de operis libert. quoniam fabriles ab initio in pecuniae praestatione consistunt L fabriles ff de operis Libertorum officiales autem post condemnationem qua libertus cum eas non praestaret in estimationem damnatus est d L quod libertinus 37 § in Libertis L nec patronis C de operis Libertorum nec est cur pecuniae debitum deuiti petitio ad heredes quamuis extraneos non transmittatur. d L 4 ff de

expromissor non sit ~

.O.

O Peris Libert Ceterum ante Condemnationem
quam diis officialis operarius nomine patronus
iudicio coepit cum liberto et lis contestata fuerit
conuenit translationes heredi extraneo n dee.
dandas — si operarius 29 ff de operis libertorum
quod iudicium a defuncto ceptum ad heredes extrane
um transferri n oportet uno cum preteritis opere
petantur l 13 § iudicium quae iam preteriti non
n. 22. l 8 de operis libertorum sequitur nam
tam operas quam pecuniam deueri et petire
circa quod ipse peti potest opera d l 8. et consequen
ter transferri debet opera preterita d l 4 et multo magis
iam petita d l 29. iuxta emendationes quoniam ante condem
nationes officialis operas et inpetitione et obligatione
quae nec peti ab extraneo nec deueri ei possit estimatio autem
earum dumtaxat inprestat. et ideo libertinus quam
diis post condemnationes n posset liberari propter liberos
postea susceptos ex l Iullia quod pecunia iam debere
cepit in qua damnatus est n operas d § a solis lex
Iullia loquitur d l neque patronis 6. d l qui libertinus
37 § Iulianus ante condemnationes tn eius operas preteritas
operas et ueditio petitae sunt absolui debet et liberari
propter liberos postea susceptos ex l Iulia quod tunc
operas debet n pecunias d l qui libertinus § n solum
Cuius faber et Concilliantis crectissime tex. alioquin
pugnantes in d l 4 et n d l si operarius 29 in qua
Dec quaestiones lib 27 obs cap 24 et lib 20 questione pagin.
inlege si patroni §§ ff ad SC Trebell. negatorum
temere tollit nec repugnat d l 4. secundus est patro
ni liberis de qua nominatim lex Iullia loquitur
promitti posse operas fabriles sicut extraneis
quibus licet l ult § 1 ff de liberali causa dicimus
sup n 8 in fine et officiales itidem si non sibi sed
simplr et impersonaliter stipulenti veletiam
patri sicius seruus dno l seruus 20 l libertus
15 § ult ff de operis libert sibi autem singulari
officiales operas n posse quod patre uiuente n sit patro
ni

Quod promitti possint operas tam fabriles quam officiales tam filijs patroni quam seruis.

— 61 —

ni d. l. Servus 10 cum l. seq. l. si servus 38 ff. de stipul. servor. secundus quia quoad hoc et propter liberos liberti licentius nihil interest utrum ipsi patrono promiserit an filiis qui in eius doma potestatis sunt. et vel fabriles operas sui vel officiales patri vel simpliciter stipulantibus d. l. qui libertinus 37 § nihil autem stat. Cuiacius lib. 27 q. Pap. in lege servus 28 § servus 1 ff de stipulat. servor. &c.

Reliquum est in lege Iullia videamus lex in spectionis prima contra illa lex de qua iuraverit vel promiserit obligatus ut exit ex quo summuntur modi operarum iure imponendarum primus et quidem proprius operarum est ius iurandum ex quo libertus patrono libertatis causa iuraverit operas. Dotum munus actio praetoris edicto datur l. ut iurisiurandi 7 ff de operis lib. l. si ff de liberali causa l. et per iusiurandum 23 ff de acceptil. l. 6 § sed absente ff de confessis l. iurisiurandum 36 ff de manumiss. et Caius lib. 2 institut. qui sit a lege Papia ut affirmat Cuiacius lib. 5 q. Papi. unquam Pauli in lege praeces 6 ut in l. si quando d. in fine ff de operis libert. docet Donel. lib. 24 comment. cap. 9 Faber libro 20 coniecturar. cap. 18 Bertram dicti liberorum cap. 4 Richardus et abeo laudati in prio mystit nº 66 idem ad quisiit per ad rogat. Secundus modus est promissio sive est stipulatio operarum quae edicto praetoris confirmatur l. 2 ff de operis libert. alioquin irrita esset iure civili tamquam libertate onerata l. nulla 20 ff de obsequiis l. 4 ff si a parente qui manumissus sit.

Tertius denique modus insinuatur hybernis obligatus ut exit e quotiens ea lege et conventione data est libertas ut operae praestentur l. in liberto 7 ff de o... tio n. l. 3 Cod. servus pro suo facto post manumissionis quoties casu praetoris restitutione sustinetur

modi operandi idest operarum iure imponendarum.

ius iurandum proprius modus operarum officialium Vide Ramos ad Rubric. de V.O. nº 27 —

actio iuris iurandi liberti ex l. Iullia et Papia dat. et praetoris edicto confirmat. Vide Ramos ubi sup. — nº 13 —

stipulatio operarum iure praetorio sustinetur —

tertius modus imponendi operas d —

in proibitio operarum ut recte Vtra Donell. explicat
fab. in iurij p. tt°5. pr. 2 illat. 15 altera inspectio
e Vltra postrema Vba Legis Iullij ibi et si non
eodem tempore duos et dimissos quos pauli potius
e quam Legis Iullij putat Balduinus de
l. Papia pag 119 sed Vtrimet ex l. nec patro
nis 6. C. de operis Libert et illustrant Connanus
Lib 2 Coment cp 8 n° 4 Bertram d cp 11 et cp 6
Cuiac Lib 5 respon Papin in l. Libertus 4 ff
de operis Libert et libro 9 obs cp 38 =

13. accedunt ex eodem trac tatu si coniectare Licet aliquidam Legum nostrarum capita primum e in l. Liberta 35 ff de operis Libertor. diximus sup. 1 parte cp 2 n° 6. secundum e in l. sicut 48. iuncta l. Vlane 14 cum epi graphe Legis 13. § penult et Vlt l. si duorum 28. l. si libertus 30 in fine ff de operis Libert. l. non solum 11 § quamquam ff de iure iurando l. quod ex Liberta 11 C. de operis Libert l. 2 C. de obsequis tertium denique in l. Libertus 46. l. inter dum 34 ff de operis Libert l. Libert. 8. C. eodem tit. d =

alia Legum capita Contra operarum obligationum sum matim proponun tur — Leg 1 3 uorum 26 =

De successione libertorum ex lege Iullia et Papia cp secundum

1° De successione Patronorum dicturi in bonis Libertorum ex l. Papia quam multa magnam iuris antiquioris partem in hac parte innovavit premittenda e antiqui Iuris Sententia ex l 12 tabul. vel edicto Praetoris quam dilucide Iustinianus explicatur et post eum Theoph. in principio instit. usque ad § postea de successione Libert. Nos ut proprium ius Legis Papie singulatim et breviter explicemus animadvertimus in primis cautum fuisse l. Papia ut ex bonis eius Liberti qui sextertium

successio patroni in bonis Liberti ex l. Papia —

Centum

Ius succedendi in bonis liberti ex l. 12 tab.

Ius succedendi ex edicto pretoris — l. debitor 40 § 1 ff. de pignoratitio act. explicatur

Ratio dubitandi et decidendi ad constitut. legis Papiae de success. libert.

Centum sextertiorum summa quanta fuerit [illegible]

Centum millium patrimonium relinqueret et pauciores quam tres liberos habebat sive testamento facto sive intestatus decesserit virilis pars patrono debebatur. in quo iura patronorum adaucta locupletiores libertos habentium verissime Justin. scribit in § postea instit. de successione libert. namque ex l. 12 tab. intestatus libertus decedens nihil patrono iuris erat sed nec ab intestato si suum heredem quamvis adoptivum filium libertus relinqueret. proo instit. de succes. libert. l. intestato 3. ff. de suis et legitim. l. liberto 17 ff. de bonis libert. Hisp. in fragm. tit. 27 et 29 ex edicto autem pretoris liberi naturales liberti nisi ex hereditate sint patronum excludunt ex testamento et ab intestato §. quadi causa instit. de succes. libert. Ulpia. d. tit. 29 Porro in bonis liberti centenarii cum liberis eius si pauciores tribus sint in virilem partem patronus ex testamento et ab intestato concurrit ex lege Papia iuxta quam intelligendus est Papin. in l. debitor 40 § 1 ff. de pignorat. act. quamvis alter. ibi [illegible] libro 3 Hisp. Papin. Faber. in rationali. Nanque quamvis ex mente Juliae Papiaeque legis pro numero liberorum liberti remittendum ius patronatus et patronus acrescere excludendus videatur potius quam cuius iura ad augenda arg. ex l. libertinus 37 ff. de operis libert. divitiis enim libertorum publice odiosi contra suos erant quasi quaesitis malis artibus ab eorum here servus orti. l. praetor 7 § praeterea ff. de iniuriis. Tacitus lib. 13 annal. ibi pudet referre libertinos quibus ditiores spectantur Plinius lib. 33 naturalis historiae cap. 10 Martial lib. 5 epigrama 13 ideoque sufficere visum est filio liberti centenarii virilis partis cum patrono haberi

Quenam vero quanta fuerit centum millium sextertiorum summa a qua lex Papia locuta fuit explicant ne immoremur post Cujacius Alciatus Gregorius Agricola et alios Balduinus ad tit. instit. de succes. libert. [illegible] sextertiis

Conanus lib. 2 Comment. cap. 9 nº 2 Hotom. libro 4 an-
tiquit. Rom. de re numeraria cap. 12 et seqq. Ant. Aug.
lib. 2 emend. cap. 9 erudite Cuiac. lib. 19 obs. cap. 32.
Gancitola lib. 2 thesauri var. cap. 66 et seqq. libertus
sane quem lex Papia centum millia sextertium
patrimonium habere dixit censum vocauit. Lex Voco-
nia ut notat post Ausonium Gedianus Balduinus
de leg. Voconia pag. mihi 8 et seqq. noster autem 2 ti
centenarium apelaret l. si libertus 16 ff. de iure pa-
tr. et Iustinianus sic interpretatur ut sic quicumque
aureos in bonis habet et pro mille sextertijs vnum au-
reum computet. § sed nostra instit. de succ. sione libert.
l. Mevia 49 ff. soluto matri. l. lege 25 ff. de senat.
cons. Syllan. iuncto Paulo lib. 3 sentent. tit. 6 § heri
ditas illustrat Cuiac. d. lib. 19 obs. cap. 32 Camus
aliter Hotom. de aureo iustinianeo et inde § sed nostra a
quo nostri autem centum aureos siue solidis iustinianis res-
pendent 100 nostros ut callus est in l. 10 tit. 22 partita 4 =
qui successerunt los castellanos et hodie los escudos es
thesoro ut afirmat Couarrub. ad multos forenses et q.
in collat. veterum numismatum cap. 3 et 6 nº 4 et seqq. ff.
Gutierrez de iuram. confirmat. l. p. te cap. 7 nº 4 et
seqq. =

libertus centena- rius census vo- cauit lex Voco- nia ~

l. Mevia soluto matrim. et l. 25 de Syllan. ~

a quo nostri que summa respon- deat centum aureis iustiniani

3. Sed ut fatiamur obscurus valde est quod iustinia-
nus subiungit inde § portea filio uno vel filia
liberto relictis perinde ex l. Papia pars dimi-
dia patrono deberi ac si libertus sine ullo filio
filiaue intestatus decessisset. falsus enim portionis
hic videtur. tum ex lege 12 tab. per quam liberto
sine liberis intestato mortuo integra hereditas
patrono defertur l. intestato 3 ff. de suis et legit. l.
filius fam. 14 § 1 ff. de leg. 1 § prin. instit. de succes.
libertorum tum etiam ex lege Papia quae cum patronorum
auxisset data ei parte uirili in bonis liberti cente-
narii quamuis filios dummodo pauciores tribus
relinqueret non poterit nisi absurde si dixeris intesta-
to liberto siue liberis decedente dimidiam tamen
partem patrono tribuere quo casu li tota hereditas

interpretatio § por- tea vers. itaque instit. de succe- ssione libert.

135

L. Virilis 45 ff. de Vs explicatur.

iure antiquo deferebatur cuius rei argumentum extat
in L. Virilis 45 ff. de Vs. ubi ulpianus ad
L. Iuliam et Papiam lib. 10 in quo et libro seq.
de successione libertorum ex L. Papia tractauit et
constat ex L. 11 cautus. L. si libertus 16 ff. de
iure patronatus L. Iulianus 37 ff. de bonis libert.
docet virilis partis appellatione interdum totam he
reditatem contineri sic licet in lege Papia ex qua
liberto centenario sine liberis intestato mortuo
sub nomine virilis partis tota hereditas patrono
defertur ut explicant Cuiac. in d. L. Virilis 45 et
tract. 2 ad africa. in L. Liberto 26 ff. de bonis
libertorum quo argumentis coactus idem Curacius
lib. 13 obs. cap. 13 et lib. 17 cap. 13 affirmat pro
intestatus legendum esse testatus in d. § postea mihi
quamuis probabilis est emendatio Cuiac. cui et graeca
theophili paraphrasis consentit aliquando tamen
explosa emendatio Roberti lib. 2 recept. lect. cap. 24
et lib. 3 animaduersionum cap. 25 quae aperte conuincit
mercator in d. cap. 25 Cuiac. d. l. 17 cap. 13 placebat.
deferri iustiniani verba posse ad eum casum quo liber
tus sine filio filiave naturali intestatus decessit
relicto tm filio adoptiuo vel herede aut uxore quae in
mariti manum conuenit tunc enim iure pretorio bonorum
possessio partis dimidiae datur ab intestato § quadecausa
instit. de success. libert. usque in fragm. d. titulo.
in principio perinde atque ex L. Papia quoties centenarius
libertus filium nec filiamve relinquit hodiernus vel
materiis considerata sic explicandus iustinianus videtur
ut affirmet liberto intestato sine liberis mortuo di
midiam partem patrono deberi quamquam tota heredi
tas ei deferatur L. 2 tabul. dimidiam partem quae
debetur ei quae proprie pars debita sine portio legiti
ma patroni vocari solet quoniam neque testamento facto
et extraneo herede instituto potest patrono auferri
aut legatis onerari d. § quadecausa L. 1 § ult. ff.
de bonis libert. L. Cuiitor 40 § 1 ff. de pignoratitia
act. L. cum patronus 28 ff. de leg. 2 neque ab intestato
fidei commissis relictis supra debitam eam partem L.
filius fam. 114 § 1 ff. de leg. 1 L. 2 § ult. L. filius

Emendatio Cuiac. ad d. § postea proposita nec improbatur

Emendatio Roberti explicatur.

Vulgata lectio sustinetur et explicatur

Legitima patroni neque ex testamento neque ab intestato grauari potest.

L. 4 § ult. de bonis libert. iuxta l. 3 expositam accipienda est dum intestati dimidiae partis possessio patrono datur.

explicant. remissiue L. 14 et 16 ff. de iure

42 § ult ff de bonis liberti l qui autem 65 si patronus l praeterea 29 ff si quis omissa causa test et in lociis cum dicit totam hereditatem liberti intestati patrono deferri aperte tamen exprimitur portionem dumtaxat hoc est dimidiam debitam esse sicut unde postea —

7. Sed ex his veterum testimoniis quae ad hoc caput legis Papiae pertinent quae alia? quae extant in l siue tacito 14 l si libertus 16 ff de iure patr. ad urgendum Balduinus de leg Papia pag 135. Alex tran de iure liberor cap 21 item in l servi 43 ff ad l falci. cui addendus Cuiac libro 5 quae Pauli in l si patronus 44 § ult ff de bonis libert et in lege si patronus 20 ibi nec pars ex legatis Verrecundis ... rationali debita minuetur ff de donat cui addendus est Cuiac in novella l pag mihi 1070. denique in l i § interdum ibi illius legis quae patronos vocat ff si cui plus quam per legem falcid. ducet quidem de ... explicanda est Cuiacius in l liberto 26 ff de bonis lib. ubi cum liberto octoginta scilicet aureos vel octoginta mille sextertius et in bonis habenti fundum quadraginta dignum legatum esset et post diem legati cedentem decessisset libertus extraneo heredi instituto Africanus respondit posse patronum partem debitam vindicare quoniam computatis legati 40 cum his quae liberto cederat videtur ille mortis tempore amplioris habuisse rem centum id est centum et viginti et consequenter maior fuisse centenario quo indicentur Africanus quod si libertus minor centenario esset non posset patronus partem debitam vindicare extraneo herede instituto id autem falsum omnino est § qua ... movit decessi libert l incon ditionibus 29 § si patronus l Plautius 43 ff ... et dem. quae propter Cuiac tract 2 ad Africanum in d l liberto 26. Africani verba interpolata esse scribit a Triboniano respiciente ad novam Iustiniani constitutionem quae in bonis non centenarii etiam extraneo herede instituto patronum excludit in centenario vero admittit ad tertiam partem liberis deficientibus et extraneo instituto § sed nostra vero liberis deficientibus et extraneo instituto § ad nostra virit de succes libert ... quod ... in traditionibus quae ... post ... meminit ... in leg. ... mihi et tibi ... 22 nº 17 et seqq ubi duarenus ff de leg et in parva

grapho

petro l 43 ad l falcidia l 20 de donat l i § interdum si cui plus quam per legem falc. ... de ... ad l ... 56 de re iudicata nº ...

interpretatio l liberto 26 de bonis libert

Cuiac saec. Triboniano ad scribentis ... l liberto 26 —

grario item Rip. in fraudes nº 6. iricht d. acdonib. Co
barru. incq Reinucin. § 3 nº 12 et Regg. Deterlam
franciscus de lucrodobis glosa 8 nº 21 quamvis
tentori posit suppenendum esse in d. l. Liberto 26
habuisse Libertus filius emancipatus pretoribus
q. cum posset bonorum possess. contra tabulas pe
tere patronum excludebat nisi libertus centena
rius esset d. § quadecam cum Reg. Dex iius tamen
et portionem patrono debitam in liberti centenarii
bonis que mortis tempore fuerant adquiri et ipso
iure ex l. papia atq. ex l. libertus 16 ff
de iure patr. sicud caducum vel ereptitium ex eadem
l. et dominium legati per vindicat. relicti ex l.
12 tabul. teste ulpiano in fragm. tt. 19 § lege
qq. consequens e. ut liberto moriente post cedentes dies legati
cuius comput. maior centenario inuenitur posit patronus
in bonis eius tanquam centenari portionem debitam vindicare
nec posit heredes liberti partem legati repudiare que ad
patronum iam pertinet ex l. papia qua fuit liberti tem
pore mortis l. si patronus 44 § ult. ff de bonis libert.
q. quemadmodum liberto etiam ignoranti dominium legati
quesitum fuit ex l. 12 tab. l. cum pater 77 § fundo
ff de leg. 2 l. q. iure 35 ff ad l. aquiliam ita etiam prodebita
port. adquirit. patrono l. ex l. papia sicut etiam eadem
ratione quia lex falcidia ipso iure minuit legata
ultra dodrantem relicta in certa quantit. bonorum que
fuit defuncti temp. mortis. l. lineb. 26. l. in quantitate
76 § ult. ff ad l. falcidiam tali legatum quamvis repudia
tum ab herede liberti et in quadrantem imputatur
ut proficiat legatariis ad plenioria legata sequenda
d. l. liberto 26 l. heredes 9 ff ad l. falcidiam. diuer
sum autem procederet si libertus centenarius n. esset tunc
enim quamvis patronus perinde admiteret. ad dimi
diam partem hereditatis per bonor. poss. c. tab.
cum tn petit. hec a patrono n. posit nisi posquam
heres scriptus hereditatem adiit l. illud 4 ff de bonor.
poss. c. tabulas l. 3 § ut patronus l. libertus
36 ff de bonis libert. adquirit heres. adita heredit.

Vera inter pretatio
d. l. 26

portio patrono debita ex l. papia in bonis liberti centenari ipso iure adquiritur sicut caducum vel ereptitium ex eadem lege

legatum per vindicat. ipso iure queritur ex l. 12 tab. l. 55 § fundus de rebus eorum

Dominium liberti legati relati et quidem iure directum
iure civili prius quam patronus partem sibi debitam
per bonorum poss. habere posit unde et repudiare
extraneus heres potest legatum quod ei solidatum et
irrevocabiliter quesitum est l. Semi hi 12 ff de leg 1 l.
Titio 55 ff de leg 2 de quo vide praeter laudatos ibi
proxime Costam in recitat. § Cum in bello 20.
bona vindicaret in 5 Fachineum lib. 6 controver.
cap. 83. Schiphord. ad Fabrum lib. 1. tractat. 9 q. 2
Gratianus i[n] thom. disput. forens. cap. 132 ex n° 39.

L. 12, in pr. eo t.
L. 2. et l. 55 de leg. 2. reminue

5. Aliud est Marcelli testimonium obscurum sane
quod extat in l. ex asse 52 ff ad l. falc. ubi cum libertus
qui 200 aureos in bonis habeat patronum ex asse institui
et filium exheredavit (scienter supponendum ex prius iuris
tamen supra mi[s]sum Amaralo ad principalem alia species
proponente monet Costa in recitat. § et quid si tm l.
postea n° 60. Richard in pr. instit. n° 55 ff de exhere
dat. libert.) et legavit filio exheredato 120 extraneo
relinqua nempe 80 in qua specie Marcellus dicit dimi
nutum legati quod extraneo praestat patronus praestare
filio ad consequenda solida scilicet 120. quae legata ei
sunt utrumque iuris rationi repugnat quod neque extranei
diminutum legatum dici potest quod cum illa ex parte patro
nus debet l. cum patronus 20 ff de leg 2. l. ita n° 27.
§ si patronus l. patronus 62 ff ad SC treb. l. si
patronus 20 ff de donationib. l. quae 6 § si patronus
ff sive omnis. ita tamen neque filio solida 120 debere
possunt cum ex quantis quae libertus reliquit 100 ut
pote pars dimidia patrono debeantur ex l. papia ac
§ postea instit. de succ. libert. sed explosis emen
dationibus Gouani in d. l. ex asse 52 Cuiac. lib. 2 obs.
cap. 24. Fab. lib. 1 coniect. cap. 15 observandum est pa
tronum in d. l. ex asse 52 cum posit dimidiam here
ditatis ex l. pap. retinere ita ut nihil extraneo
et centum duntaxat filio praestaret. Verum prius fuis-

Obscurum Marcelli testimonium in l. ex asse 52 ad l. falc. noua sicut donatur

Patronus extraneo legatum non praestat ex debita portione praeter tertium ex l. 4. de condit. et dem.

L. falcidia cogi ita extraneo prestitisse legatum s
diminutis libertatis exso quarta totius hereditatis per p
so et triginta reliquis relictis proinde ut exceptus
est ind. L. exarse diminutio per legati q^d extraneo pre
tat proficit filio ad consequendam solida L. 20 q. non
potest simul patronus et L. falcidia uti et L. papia
quam omisit L. 1 § intridus ff. si ciuis [illegible] quam per
Legem falcidiam explicat Bet. Libr. [illegible] cap. 20
fuerunt et alia quatuor in hoc tractatu 16
capita Legis Papiae que recenset Ulp. in fragm. tit. 29.
et illustrat Beltran de [illegible] Liberos p. 24 n. 25 cum seq.
et cap. 3 Balduinus de leg. Papia pagina mihi 121 cum seq.
Primum est ampliationes q. ex L. 12 tab. intestato Liberto [illegible] com
per est heres q. femina cuius heredes non habet qui sibi ex
cabus leg. Patronus excludunt teste Ulp. in fragm. d. tit.
29 § in bonis L. 3 § Municipes ff. de suis et leg. hered. L.
Unica ff. de libert. Universit. quod tri S.C.to orphit
postea temperatum L. 1 § [illegible] ff. ad trebelianum quamuis
ex pretoris edicto non admitatur unde L. 4 § 2 de [illegible]
ex L. papia si liberta ius habeat quatuor liberorum Liberatur
tutela patroni et sine auctoritate eius testari potest dum viriles
partes pro numero Liberorum patrono relinquat. Ulp. au
tore. in d. § in bonis cum seq. secundus est ut patroni fi
lia que ex L. 12 tab. succedit intestato liberto L. 6 § 1 L.
filius 42 § ult. ff. de bonis libert. L. 1 § 1 in fin. ff. de le
gitimis tutor. ex edicto autem pretoris nihil iuris habet
admitatur. tn. si ius trium liberorum habeat Ulp. in d. tit.
29 § liberi L. Paulus 47 § 1 ff. de bonis libert. et
quidem ex L. papia iuxta quos accipienda est tex. in L. pa
troni 39 cum ins cript. ff. de bonis Lib. non autem iuxta
L. 12 tab. q. legitima hereditas liberti ex L. duodecim tab.
amittitur minima capitis diminut. permaneat vel
adoptatus L. 2 § ult. L. 3 § emancipatos ff. de assign. libert.
Ulp. in fragm. tit. 27 § ult. iure autem pretorio bonorum
possessio unde legitimi et [illegible] non amittitur capitis di
mi. minima patroni L. si libertus 23 [illegible] gen. § longe
ff. de bonis libert. L. 3 § 5 de assign. libert. L. 2 § ult.

L. 5 § ult.

Ius Patroni in bonis liberti tres ex L. 12 tab. quibus L. papiae et edicto pretoris administratae. Ulp. in fragm. tit. 29 § in bonis L. 3 § Municipes de suis et Unica de libert. Universit. L. 1 § si nemo ad trebelianum

filia patroni quod ius habeat in bonis liberti ex L. 12 tab. edicto pretoris et L. pap. ab interpretat. L. 6 § 1 L. 42 § ult. de bonis libertorum L. 1 § 1 de legitimis tutoribus L. Paulus 47 § 1 L. patroni 39 de bonis libert.

Legitima hereditas liberti amittitur minima capitis dimin. secus contra est Ulp. tit. 22 § accepta inventa L. 7 de cap. dimin. forte distinguendus est [illegible] a patroni filio [illegible] illi defertur ut patrono hinc ita ad nato ut L. 3 § 3 de legitimis tutoribus.

l. 35 § ult. de bonis libert. q̃ cursus si satis distingueret Pap. in l. filij 42 D. de bonis libert. affirmans adoptionem nocere filio patroni quoad bona liberti reoratur a Paulo ibidem quoniam adoptio non nocet ei qui in uenit ex l. 12 tab. et per bonorum possessionem et sic alio iure in quo post alios perperam liquet. l. 2. obs. cap. 38 et lib. 13. q. Pap. in d. l. filij 42 = tertium ut patrona sue ex l. 12 tab. admittitur l. liberto 17 de oper. libert. l. 2 § 2 de legit. tutor. l. 2 § fere autem D. unde legit. l. 3. § penult. D. si quid in fraudem patron. § ult. inst. de legit. patron. tut. si autem ex edicto pretoris l. 2. C. de bonor. poss. contra tabulas liberti admittatur tamen ex l. Papia si ingenua sit duobus liberis honorata et libertina tribus l. Iulianus 37 in fin. de bon. liber. Ulp. d. tit. 29 § patronam = 4to. denique sunt ut patroni filij qui ex l. 12 tab. succedunt intestato liberto l. satis 22 D. de iure patronatus l. patronum 2 D. de bon. libert. quamuis pretorio edicto excludantur admittantur tamen ex l. Papia si eorum mater ingenua sit tribus liberis honorata Ulp. d. tit. 29 § 2. et ult. l. 42. uers. Paulus de bonis libertorum. =

tanquam ex familia patroni ius autem patroni si perijt minima cap. deminutione uere nec legitima hereditas et tutela d. § acceptam at familia mutatur cap. deminutione et consequenter ius succedendi ex 12 tab. d. l. 2. § ult. de assignat. libert. quo referendus Ulp. d. tit. 2 § ult. nisi filius patroni adrogetur a patre uel alio qui sit in familia patroni tunc enim non nocet ei adoptio arg. l. 3 § si quis 7 cum seqq. de 3 tabulis quare in d. l. filij 42 de bonis liber. pro uerbo adoptio restituendum exheredatio et pro uerbo exheredato adoptato. =

= Iulie Papieque Legum Pars 3a — de penis celibatus et — orbitatis cap. 1us —

De celibi orbo et solitario Patre

Postulat suo iure nouissima Iustiniani Aeternitas in Emilia Caecadiensis? XII. quam hoc anno ciuilis & iudez? tis candidatis int. pretandas Academie leges designant? sit inchoata a nobis Commentatio ad leges Iulliam et Papiam. et earum singula capita quorum priores duas partes iam exposuimus in Aetias et postremam hanc de penis celibatus et orbitatis et seruitatis legarijue caducis siue que in caduca caduci ius [illegible]gamus idque ut utilius fiat solemne illud nostrum teneamus -

Cum vero hinc ut intra fines tractationis propriae maneremus
quae in hac parte adsumpsimus antecessoribus imprimis quae
primario praeceptore nostro D. D. alphonso guillen de la . Don.
Carrera in commentariis ad l. unicam codice de caducis toll. ac
cepimus breviter adnotantes reliqua sibi praetermissa u
berius explicemus. igitur meminisse oportebit in tit. pro
emiis de ll. diximus sed etiam poenis ad liberos suscipiendos
homines compelli legibus nempe nostris Iullia et Papia
[illegible] scribit lib. de exortat. castitatis cap. 12
Plinius in panegyrico ad Traianum auctor panegyrici
ad Constantinum et maximianum Ambros. in cap. 3.
Lucae sed et ante illas leges vetustissimis Roma
nis moribus coelibes esse prohibebantur ut probant
Dionis Halicarnass. lib. 9 Augustus increpat ad coeli
bes apud Dionem lib. 56. et Sueton. in eius vita cap. 89.
unde et facta lex Ciceroni lib. 3 de legibus ibi coelibes esse
prohibento et censores in censu agendo cum coniugibus
prolibusque curam agerent auctore Suetonio in claudio cap. 16 Ma
crobio lib. 2 saturn. cap. 4 singulos ex animi sui sententia iurare
cogebant an uxores haberent ut significat Cicero lib. 2 de
orat. Agell. lib. 4 noct. attic. cap. 20 et coelibes aere notabant
et aerarios faciebant multa indicta quam in coelibium aera
rium deferrent quaeque uxorium aes vocabatur teste Valerio
lib. 2 cap. 9 plutarcho in camillo et festo verbo uxorium
Has itaque iuris prudentiae veteris poenas 2
intendit auxitque ut si credimus Tacito 3 annal. et Dion. lib.
56 primum lex Iullia deinde papia rursus quae hic est
[illegible] ut coelibes quidem hoc est innupti in nuptis vel ex
tt. extranei neque legatum neque haereditatem capere po
ssent, orbi vero hoc est liberis carentes duntaxat semissem
haereditatis vel legati ab extraneo relicti nisi intra diem
centesimum Ciceronis legibus paruerint hoc est nuptias con
traxerint liberosve susceperint idque ab Ulp. brevi
ter insinuatum in fragmentis tit. 17. Plenius tradi
derunt. Euseb. lib. 4 de vita Constantini cap. 26 Sozomen
lib. 1 ecclesiastic. histor. cap. 9 Nicephorus lib. 7 eiusdem
histor. cap. 46 et alludunt ad hanc legis partem praeter
Plinium Ambros. et alios supra laudatos iuvenalis

poenis etiam ad liberos suscipiendos compellunt homines ex ll. —

prohibitio coelibatus antiquior l. Iullia et papia

Censores in censu agendo curam prolis agebant iuramentum a singulis exacto et poena coelibibus indicta quae uxorium aes vocabatur

poena coelibatus et orbitatis ex ll. Iullia et papia

Satyr. et Plutarchi in libello de amore: praeterea ex libris tertullianus de veris ... capite ... Sequitur explicandi ... fragmenta ... ex libris ad legem iuliam et Pap. ... quaesitum de his qui vel nihil, qualesque coelibes vel orbi ... relinquitur ... sed partem dumtaxat, nempe orbi ... L. si ...

3 ... impuberi autem et vulgati non vulgari ... illustrandus est Caius lib. 12 ad L. iuliam et Papiam in l. ... ff. de legatis 2 ubi tractatur de legato ab extraneo relicto servo hereditario ... herede instituto qui vel nihil ... capere potest, nempe coelibe aut orbo ... explicat Balduinus de L. Papia pagin. 98 ... quaestio sit utrum heredis an defuncti persona inspici debeat ad legati capacitatem quam ad dominio servus ... solet ... ff. de servitut. legata ... ff. de legat. 1 respondit Caius obtinuisse post multas varietates ... nullius est dominus ... hereditate ... potest ... incapacitatis mereri notat ... explicet ... ad ... lib. 6 ... sine ullo impedimento adquirit legatum hereditati l. ... ff. de leg. 2 atque ob id omnino modo ad eum pertineat quicumque post eam heres extiterit secundum quod augeri potest

illustratur Caius in l. 55 §1 de legat. 2

l. e. 82 § servo de legatis 2

Reliqua autem pars adeos qui iure vocantur venit heredes vel ad eos qui ex lege Papia vel ad coheredes qui iure antiquo caducam portionem capiunt ut in l. Plautius 43 § item scinditur ff de condition. et dem. l. si id quod 22 § 2 et l. si is qui duos 29 ff de liberat. legata l. maliis [illegible] perta proinde ubi Caius repugnat dum agnoscit [illegible] ipsius heredem quem ab initio qui vel nihil capere posset prosequeretur partis saltem capacem.

l. Plautius 43 § item scinditur de condit. et dem. l. 21 § ult. l. 29 de liberat. legat.

Sed expedita [illegible] vel si ueremus caelibem de quo lege Caius tractat non omnino incapacem esse sed quo ad effectum itaque demum nisi intra dies centum sive additionis per quam hereditas adquiri solet legi paruerit ut expressimus: dicemus deinde legatum autem semel hereditatem quaesitum quamvis cotempore coheres caelebs adiret vel orbus erat vel consequenter incapax totius hereditatis vel legati vel partis eius si tamen postea intra dies centum additionis nuptias contraxerit vel liberos susceperit tamquam rem hereditariam ad eum pertinere secundum partem quam ex hereditate caperet ut in re non dissimili probat mihi textus quem sic accipio in l. cum autem 23 § ult. ff de edilitio edicto ideoque dicit cuius si ponit eum heredem qui vel nihil capere poterat quo tempore institutus est vel legatus hereditati quaesitum fuit posse postea capacem fieri &c.

interpretatio l. 23 § ult. versitem si legatus de edilitio edicto

4

Secundo ex eisdem principiis noviosrit[illegible] explicandus est textus in l. non oportet 52 ff de legat. 2. ubi Terentius Clemens lib. 3 ad l. Iull. et Papiam scribit non oportere prius de condit. quaeri quam quaeri quam hereditas vel legatum ad eum pertineat nempe de condit. coe libatus vel orbitatis et interpretantur Cuiac. l. Si cog. natis 10 ff de rebus dubiis et tractat. 1 ad Africanum in l. si id quod 20 ff si quid in fraudem patroni Bal duinus in l. Papia pag. 55 aut 99 sicut mihi probabilius videtur de condit. Latinitatis quae proprie magis quam

l. non oportet 52 de leg. 2 noue explicatur

Coelibatus orbitas &c imo orbitas (Idcirco apelatur in l. 2 C. de
hereditatibus instit. iuncta l. 78 § ult. ff. eodem et traditis non
sequenti. vide tamen quintilianum l. 6 § insti. orator. cap. 10
Status seu conditio apelatur in Latinis Junianis § ult.
insti. de libertin. et § ult. instit. de success. libert. l. i Cod.
de Latinis libert. toll. Sequa condit.e ac de eis modis quibus Lati
nus Civitatem Romanam consequitur tractasse nominatim
Ulpiani. idem lib. 3 ad l. Jull. et papiam constat ex lege
qui in continentibus 147 ff. de V.S. et se bindicat ibi
illa hereditas vel legatum ind. l. non oportet § 2 quasi ad
prime et proprie Latino conveniunt qui hereditatem
vel legatum propter condit. suas capere non potest
fidei commisum potest autem Ulp. in fragm. tit. 22 § La
tinus, et tit. 25. quod celebs autem vel orbus omnium heredita
tem vel legatum idem fidei commissum et bonorum pote
statem vel legatum idem fidei commissum capere prohibentur. et de
V.S. et donat. causa mortis capere prohibentur. et ad
l. Jull. et Papiam adnotant lib. 4 et 6 in l. ergo fi
dei commissus 87 ff. de leg. 3. l. hereditatis 138. ff.
de V.S. l. senatus 35 ff. de mortis causa donationibus
scribit Paulus quos ita bulgo accipiunt post Bal
duinum et curiae in d. l. hereditatis 138 nostrates Ri
chardus in Rubrica inst. de fidei comissar. hered. n. 7
et in Rubrica de bonor. poss. n. 8. Spino in speculo
testam. glosa 27 principali n. 28. Parisa inclito
quadrim. 2 p. ad l. Jull. et papiam n. 12 et seqq.
quo supposito ad d. l. non oportet § 2 sic explicanda
est ut si legatum vel hereditas Latino relinquatur non
oportebat prius de condit.e illius quae ad capatitatem
legati hereditatis &c disputari quam hereditas
vel legatum ad eum pertineat per aditionem sive
l. verbis 181 ff. de
adquisitione l. sciendum 70 § ult. l. verbis 181 ff.
de V.S. quia potest quis testamenti aut mortis testato
ris tempore Latinus fuit legatum hereditatem cum
effectu capere ex l. Jullia narbona. Scivis Romanus
fiat sive quiritium ius consequatur in triacentum dies

Cretionis.

Latinus legatum vel hereditatem capere non potest fidei commissum potest caelebs autem vel orbus neque fidei commissum neque donationes causa mortis —

explicantur l. 87 de leg. 3 l. 138 de V.S. l. 35 de donat. causa mortis —

Cretionis sive aditionis docet Ulp. in fragmentis d. tit.
l. 7 et 22 § Latinus. Consequenter dum ad easdem legem Iuliam
idest Iuniam et utramque nostram respicitur quae novae le-
ges respectu legis 12 tab. dicuntur, receptum est non perti-
nere ad eas regulam Catonianam, quae legatum ubi tempore
inutile conualescere postea non patitur cum in Latino coe-
libe et orbo contraxit l. ultim. ff. de reg. Catoniana.

– Ult. de regula Catoniana –

Nempe quamuis testatore moriente uel etiam testamenti
tempore Latinus caelebs uel orbus capere non potuit
sicut possunt tamen intra dies cretionis ex nouis legibus
capaces fieri contra Catonianam regulam, atque proprio
magnis interpretatio est d. l. Ult. ut agnoscunt Rebar-
dus in l. penult. ff. de reg. iuris, Cujac. lib. 2 obs.
cap. 1 aut 7, quamuis paulo aliter explicent, post
alios, Duar. in l. unica § Cum igitur C. de caducis toll.
et lib. 4 obser. 4, Donell. lib. 8 comment. cap. 23 ubi
Hillig. lit. X, Rad. Forner. lib. 3 rer. quot. cap. 14,
Barisa. in otio quadrim. l. ff. de reg. Catoniana an. 6.

Sextio ex eorundem principiorum fonte pro-
fluit interpretatio ad Papiniani responsum in hac
parte inulgatum in l. qui non militabat 78 § Ult.

– l. 78 § Ult. illustratur explicaturque –

ff. de hered. instit. cuius haec species proponenda et
explicanda est. Seium Meuius extraneum orbum
ex parte quam per legem Iuliam et Papiam capere
prohibitus sit, ut in l. si ita quis § 1 ff. de leg. 2 he-
redem instituit et ex reliqua parte Titium he-
redem instituit et ex reliqua parte Seium Mevius. Solidam capere Pa-
pinianus respondet si Meuius intra dies cretionis imo quandoque
sit quoniam scilicet intra dies cretionis liberos susceperit sci-
licet. Etiam postquam cretionis liberos susceperit soli-
dum capit d. l. § 1 de leg. 2 l. ... tempus 62
de heredibus instituendis liberos susceperit solidum
adiectum dicit restitutum heredem non fieturum. Nimi-
rum quia ex uotis testantis et ex persona orbi collato-
rum, institutio uidetur id tempus quo capere possit,
d. l. si ita quis § 1 ff. de leg. 2. Meuio autem

solidum

solidum capiente, cum nihil reliquum sit nulla pars et quaestio debeatur l. ita quod Sabinus 17 § id. in asse ff. de hered. instit. nec novum est heredi. Caruspaitis appellat ad alium totam hereditatem pertinere maxime quo ad leges nostras argum. ex l. Virilis 45 ff. de V.S. quod si non sit reliqui testamento tantundem in altero asse habebit. Mains quantus [illegible] in primo ait Papinianus in l. quod si non 79 ff. de heredibus instituendis. ff. in his verbis nominasse personarum in uno eademque specie commutari et utrius quasi in capacitate primo institutus proponi ex parte quam per Leges capere posset postea V. integros simpliciter. vim verum in l. cum tibi l. ... nomina non propria sint sed doctrina exemplis causa iuris consultis nostris usurpata ut explurabilis in problem Romano 25 observat Pancirola lib. 2 thesaur. variar. cap. 235. Omnes observat cap. 69 et in fragm. ex diversis librorum libris collectis quamvis una contextus serie iunctis quatenus extant ex lib. 6 resp. et lib. de fin. Papiniani in d. l. qui in militabat 78 § ult. cum l. seq. in semper ordo rerum aut personarum conveniat ut in l. 5 § ult. cum duabus legibus seqq. ff. de aquirendo l. ex § ult. cum duabus legibus seqq. ff. de servitutibus rer. dom. l. 3 § ult. cum l. 4 et 5. ff. de servitutibus rusticorum ut sic videas gratuito peccare Accursium et Alberici expositionem in d. l. quod si non 79 et emendationem Cuiacii. Lib. 6. respons. Papin. in d. l. qui in militabat 78 § ult. lib. 6. res. Vlani [illegible] Papinianus idem subiungit lib. 6. respons. in l. quod si nemini 80 ff. de heredibus instituendis nemini capax integris sit scilicet qui a testamenti tempore ut possimus omnibus postea ... defuncta vel re ... praediata coelebs invenitur in toto inquit Stratitutis admittitur ubi observat dignissimus et tenuis quos tam quam adiectur ... cohereditas ut in l. Voli 7 l. quidam plures 32 ff. de lib. l. Lucius 85 ff. de hereditatibus inst. vel etiam tangens ... substituitur in ubi solidum capiente excludi dixerat idem Papinianus in d. l. qui non

Tres mutus qui nomina et [illegible] non sunt propria sed doctrina causa [illegible] usurpata

l. quod si nemini 80 de hered. inst. explicatur

+

militabat 78 § ult nunc ab eodem minimis nihil capiat tamquam substitutus admitti non tamen exce quam cum heredem minimis non habeat non potest eius dici coheres. habuit enim a principio et potest tamquam primus et solus heres admitti. ideo potius quia cum legatum vel hereditas que impersona celibis vel orbi deficit tamquam caduca ad fiscum pertineat nec caput conidem

[margin: Lex Papia ius accrescendi excludebat non tamen ius substitutionis etiam tacitae]

iure coniunctus maneat excluso antiquo iure accrescendi l. unica § et cum triplici et § pro secundo C de cadu. l. unica § et ... tit. 17 et tit. 1 § intermedii ... Ulpian. in fragm. tit. 17 et tit. 22 § Latinus et § ... non tamen iure substitutionis quod fisco prefertur. l. unica in ... C de caducis tollen. l. ut heredibus 50 ff de legatis 2 l. ei cui 10 ff de mortis causa donat. non potest titius in proposita specie intestus admitti nisi tanquam sues titulus tacite in mevii locum sicut in l. titius 24 cum legibus 29 ff de heredib. inst. quo

[margin: § ... cum duabus seq. de heredibus instituendis.]

niam scilicet duo ex reliqua parte instituitur in id omne quod mevius capere non possit substituitur et vocatur ex aperta voluntate defuncti l. 2 C de hered. instituen. l. cum optio 17 D de optio. leg. que sic etiam et l. Julia et Papia interpretande ii quarum ignoratione in hac questione ibi antiquiores interpretes in d l. qui non militabat 78 § ult. minus mirum cum et labantur turpiter magis recentiores post Cuiac. lib. 6. resp. Pap. ibidem et in recitatione ad tit. 3 C. de heredibus instituendis.

[margin: interpretatio l. 2. C. de hered. instit. et l. 17 de optione legatam]

Quarto ex eadem animadversione lux perferenda est vexatissime alioquin Callistrati sententie in l. 3. § 9 D de iure fisci quam Triboniano adscribit quasi a rogatione iuris abhorrentem Fab. lib. 12 ... cap. ult nos et una brevia opera et argumentis Fabri et Callistrato faciamus satis animadvertimus cum quis in fraudem legum Julie et Papie tacitam fidem acommodat de restituendo his quae per easdem leges capere vetitus non licet id ei quod fidem accomodavit tamquam indigno eripi seu tamquam ereptitium fisco adquiri ex l. Papia Pap. Ulp. in fragm. tit. 19 § lege ... l. in fraudem 10 cum l. seq. ff de iure fisci quae ut indig l. unica § quod autem 10 C de caducis toll. ubi legum appellatione nomen scilicet Julia et Papia significant. sicut alibi sepe contingit probat Alciatus Lib. 1 ... cap. 10 maxime cum de his loquimur quod legum aut legibus capere non posse ... excidunt

[margin: interpretatio l. 3. § 9 D de iure fisci.]

6

[margin: ereptitium idem quod indigno eripitur fisco vindicatur.]

[margin: legum mentio fere tam cum de his agitur quod capere non possunt]

Observauimus in l. legis sub condit. 7 ff condic. — *ad ll. Iuliam et papiam referenda est*
nis instit. d. l. q. n. militabat 78 § ult. l. legis condi-
tionum 72 ff de hered. instituendo. l. qui tutum 27 ff de
revocationem l. quod conditiones 36 ff de mortis causa donat.
l. sed si hoc 62 § 1 ff de condit. et demonstr. l. quoties
67 ff ad l. falcidiam. l. ita quis 51 ff de leg. 2 l. cunge
34 § citra ff de leg. 3. l. senatus 35 ff de mortis causa do-
nat. l. in tacitis 103 ff de leg. 1 l. si servus 82 ff de ad-
quirend. hered. l. 3 ff de iure fisci. quo supposito cum uni-
versa caliis tractatio disputatio appareat d. l. 3. usque in gradi
§ quando cum seqq. ff. Sit de tacitis fidei commiss. sive de fi-
dei tacitis accommodata restituendi incapaci in fraudem legis
nempe iuliae vel papiae ad eadem similiter regendum est
quod sequitur inde quando cuius quaestio est quando sive
quo tempore expectandum sit an fraus interposita vi-
deatur, ut fisco locus sit ex l. papia hoc est utrum exitus
vel effectus fraudis inspiciatur an vero consilium susceptum
at veluti si is cui restituere iubeatur, incapax erat tem-
pore relicti fidei commissi nempe celebs et orbus postea
vero mortis tempore capax invenitur nempe maritus et pater et
respondet eleganter callistratus exitum esse spectandum hoc est effectum
et acquisitionis cuius tempore capax est ille cui tacite relictum fuit
consequenter significat neque locum fisco esse quia quamvis ab initio fidei
suscepta sit restituendi ei qui tunc legibus incapax erat cum tamen
ad ipsum si eis ante adquisitionis diem pervenerit eum capere non prohi-
beant legis oportet 52 d. de leg. 2. l. si servus 82 d. de adquirend.
hered. l. 82 de hered. instit. non potest videri fraus legibus facta in-
specto exitu eodem tempore quo etiam si palam ab initio relictum fuisset
capere posset et cum catoniana regula nec ad leges iuliam et papiam
pertineat d. l. ult. de reg. caton. nec ad tacita fidei commissa ut si
verat fab. d. lib. 12 rect. cap. ult. nihil obesse ei potest qui relicti
fideicomissi tempore incapax fuit si postea capax inveniatur ut in
specie l. si is qui heres 22 ubi Cuiac. de vulgari. quemadmodum est contrario — *l. 22 de Vulgari*
si pater vel maritus qui capax erat tunc cum ei restitui iubebatur
ad caelibatum postea vel orbitatem redactus capere non possit exitum etiam esse
spectandum docet callistratus in d. § 4 scilicet ut fraus facta videatur
et fisco locus sit si in eum ipsum exitum sive casum supervenientis in-
capacitatis

Regula catoniana non pertinet ad tacita fideicomissa.

capacitati appareat fidē eē acomodatā restituendi quamvis tunc capax fuisset cū interponebatur ut interpretatur Caius l. 15 ad l. Iulia et Papia in l. in fraudē 10 § 1. de his quę ut indignis notat Cuiac. in l. in tacitis 103 in fin. de leg. 1. et in d. §§.

l. 10. § 1. de his quę ut indignis.

Sed ut ulterius iā progrediamur circa orborū capacitatē 7. ad quā propter laudatos respicere videntur text. in l. Plautius 43 § item scindimus de condition. et demonst. l. ei qui 20 de mortis caā donat. l. si postulante 67 § ultim. D. ad SC Trebel. l. edicto 13 § ult. D. de iure fisci observandū ē quod maximē orbos semisse dun taxat relicti capere posse toties verū eē cū ab extraneis eis relin quitur ceterū inter se coniuges orbū si alter alteri hereditatē seu legatū relinquat decimā et quidē bonorū morientis ut cordatiores sentiunt mihi quod probatur in l. qui uxori 28 de aur. et arg. leg. matrimonij nomine capere posse teste Ulp. in fragm. tit. 15. vide et Iuven. satyra 1.ª ibi: cū leno accipiat mechi bona si capiendi ius nullū uxori, quę hinc explicanda tametsi aliter interpretes vulgo ibi: unde et leges nrę decimarię vocatę in rub. Cod. de infirm. pęn. celib. et decim. sublat. allusit Tert. lib. 1.º ad uxorē cap. 1.º ibi: tu modo ut solidū capere possis hoc meę admonitionis fideicomissū Deus faciat Valerio Fracha ... vetus orator cuius meminit Quintil. lib. 10. institut. orator. cp. 1. ad fin. et lib. 8. cp. 5. Placent tre leges diligentissimę pudoris cus todes decimas uxoribus dari quartos meretricibus eo quod vulgo referri solent text. in quibus mentio certi modi ad capiendū legibus concessi sive certę portionis quę legibus capere conceditur quales ... alijs iā observati in l. si ii hoc 62 § 1. de condition. et demonst. l. quoties 61 ad l. falcid. l. quod condit. 36 in prin. de mort. caā donation. ubi in § certe, in illis verbis modo legati consello pla cet potius communis antiquiorū interpretū traditio quę ad falcidiā legē verba illa refert et sentiunt Fab. lib. 8 coniect. cp. 11. Govean in l. id autē 76. ad l. falcid. displicet sententia Cuiac. 7. obs. 24. Balduini de lege Papia pag. 100 et aliorū ex nostratibus ad Papiā legē referentiū nā quoniā verba illa apositissima ... legi fal cidię quę modū legati imposuit prin. instit. de l. falcid. l. 1.ª ad l. falcid. minus autē conveniunt Papię legi quę nō tantū legatis sed etiā hereditatibus modū fecit nā precipue quod si di ceret, cęlibi et orbo solidū capere a statulibero aut legatario dante conditionis implendę caussa nō ea bonis testatoris ita ut nō

explicantur multę leges ad hanc materiā difficiles.

Coniuges orbi decimā duntaxat capere poss.

Vide Cassarre de deci. uendit. in prefat. n.º 10.

explicatur Iuvenalis satyra 1.ª

Vide l. nō 2. 19 et ibi gotfred. C. de legat. interpretatio l. quod 36. § certe de mort. caā donationibus.

imputarent

imputarent modo legi usso potuisset semper eludi a testa toribus prohibitio legis Papiae.

8 Est autem in hac parte interpres dignissimus Scevola locus in l. qui uxori 28 de aur. et arg. leg. Ubi cum maritus uxori bonorum suorum decimam legasset et mancipia ac species argenti quos expreserat petijsset quod praeterea ab heredibus eius annulos et vestem reddi quasi propria uxori fuissent quaesitum an si uxoris non fuissent praestari ex caussa legati deberent, et respondet autem Scevola legandi animo data videri nisi mulieris heredes aprobent et consequenter pro constanti supponit debere haec omnia uxori ex legati caussa et tamen res mancipia et species argenti quae praeter decimam legatam non capi ab uxore poss. per legem Papiae et in annulis et vestibus fatendum est si propia uxoris esse existimavit non habuisse animum legandi immo habuisse credimus quod si quis rem suam verts. et si legatarij instit. de legat. quod nemo presumitur rem propiam legatorij eidem legare voluisse quod ius non patitur quasi rem legatarij instit. de legat. vers. certi cum vero quae maritus ab heredibus petijt vestem et annulum uxori reddi restitutioni eius quod propium legatarij fuit potius quam dationi sive relicto conveniant l. stichum 39 § si heres de stat. liber. aut saltem propia magis sint fideicomissi quam legati § ult. instit. de sing. reb. per fideicom. relict. l. 2 C. commun. de legat. l. aurelius 28 § ult. de liberat. legat. si sciens uxorem non esse legavit credendum est in fraudem legis Papiae quae ultra decimam capere uxorem vetabat relicta quasi propia fuisse ideo quod nec valere nisi propia ipsius vere fuisse uxor ipsa probaverit ut in his terminis Scevola ipse docet sibi contrarius nec vulgo animadversus in l. qui testamentum 27 de probation. l. cum qui 37 § titia de legat. 3. mihi in hac re explicanda explosa interim sententia Pancirolis lib. 2 thesauri variarum cap. 230 qui non omnia Scevolae quaestioni respondentis verba a Pandectarum concinnatoribus relata fuisse scribit omissa etiam alia opinatione Cuiac. ind. l. qui testamentum 27 de probation. Guillelmi Fornerij lib. 3. select. cap. 15 qui supponendum esse docent ex iure antiquo

in d. l.

Explicatio l. qui uxori 28 de aur. et arg. legato.

l. qui testamentum 27 de probation. et l. 37 § titia de legat. 3. componuntur cum d. l. qui uxori 28 de aur. et arg. legato.

in d. l. qui uxori 18 fuisse uxorem legatam solidi uel propter liberos vel propter alias caussas de quibus postea placet ponere placuit prius quod Cuiac. idem docte connotauit lib. 20 obs. c. 33 id circa scilicet legata omnia etiam ultra decimam ualuisse in d. l. qui uxori 18 quoniam rogata eadem uxor esset quidquid ad eam ex testamento mariti peruenisset alumnae communi restituere ut proponitur in § 1 d. l. qui uxori quo sane casu nemo dubitat solidum capi posse ab ea etiam qui alioquin partem dumtaxat caperet l. si fidei 28 de leg. 3. l. cum ei 92 de leg. 2 l. cogi 18. § hi qui solidum ad SC trebel. et ideo quamuis propria uxoris non fuerint siue ea propria esse siue non esse maritus existimaret, se per testamentum legandi animo dedisse uideatur quia neque aliter uxorem fideicomisso obligare potuit cum nemo teneatur nisi quatenus ex testamento capit l. lucius 78 § maritus ad SC trebel. iuncta l. ab eo q. C. de fideicom. l. 1. § sciendum de leg. 3. nec reddendi verbum repugnat quod quamuis proprie retro dare significet recipit tamen et per se dandi significationem ut in simili specie dudici ex d. l. aurelius 28 § ult. de liber. leg. l. cum quidam 72 de leg. 2 iuncta l. uerbum 94 de V. S. l. lucius 88 § quisquis de leg. 2. l. heres meus 100. de leg. 3. Quod nec quod dicitur testatorem ab heredibus petijsse suadere debuit potius animum fideicomittendi quam legandi nam cum id circo id fecerit quia non poterat imperatiuis et directis legandi uerbis uti in his quae tanquam propria uxori reddi uolebat et extiterint postea propria non fuisse non est cur inde colligamus legare noluisse maxime cum uerisimilius sit eodem genere ista relicta quo decima bonorum quae legata proponitur in d. l. qui uxori 18 ne alioquin in fraudem legis fideicomissum datum uideretur ut pote ultra decimam incapaci prio uxt. de fideicom. hered. quae coniectura cessat in d. l. aurelius 28 § ult. et in d. l. lucius 88 § quisquis. Nisi quod certius iudico et sceuolae familiare l. lucius 78 § maritus eod. ad trebel. ibi pluribus fideicomissis iuncto ibidem quem cum ei legasset et ibi inter cetera legata quis malit ibi legati et fideicomissi uerba conuerti ut in l. fideicomissa 11 § si rem suam 12 de leg. 3.

Deniquem

Ad explicationem l. qui uxori 18 de aur. et arg. legato.

Non interpositi de capiendi persona inspicit l. cum dotem ad l. falcid. l. 93. § item si quis cum se 99 de legat. trestand. contra tamen uidetur d. l. 3. § hoc autem 2º.

nemo tenetur nisi quatenus ex testamento capit.

derit quos fraus in commendando mulieris probatio uxori iniungi debuit sicut in d. l. qui ult. 27 d. l. cum quis 38 quia quod si dei comissi grauamen quo onerata proponitur omnem fraudis et incapacitatis questionem excludit d. l. qui uxori. 28.

9 Deinde in eadem parte ne inter testimonij aliji notis iam et notatis interpretandis immoremur qualia sit huc pertinentia in l. ult. ubi Cuiac. lib. 14 resp. Pap. de his quae ut indig. l. unic. ubi idem Cuiac. C. de his qui se deferunt lib. 10 l. 1 C. theod. de bonis proscriptorum l. ult. de legit. hered. in eodem C. ubi per elegans iuris huius ratio proponitur his uerbis: ut antiqui nec quod extraneis ac sepe ignotis in donationibus successionibusque tribuatur conjugibus concesserint reprimendum inter hos potius ut in loco ancipiti quam inci[tandum] ferborum mutuum arbitrati: exponenda breuiter est l. si compensandi 6 C. de hered. instit. ubi cum ei qui instituto in l. si compensandi 6 C. de hered. instit. ubi cum uxor quae marito centum debuit compensandi debiti gratia maritum suum ex parte dimidia heredem instituisset et maritus praeter portionem hereditatis in qua institutus est debitum etiam pro parte a coherede sibi solui desideraret rescriptum est mariti desiderio non tam uoluntatem defunctae quae compensandi debiti gratia instituit uerum etiam iuris seueritatem refragari nempe legis Papiae quae inter coniuges nihil praeter decimam bonorum ex testamento capi permittit ut explicant Donell. et Gothofredus in d. l. si compensandi 6 nec perfecte satis Cuiac. in recitat. ibidem.

10 Habuit tamen hoc ius de capacitate decimae inter coniuges suas, ut ita dicam uel exceptiones uel declarationes quas Ulp. prosequitur in fragm. tit. 15 et 16. in primis enim praeter decimam capere possunt usumfructum tertiae partis bonorum et cum liberos habuerint proprietatem eiusdem partis eoque respiciunt textus in l. pen. de usur. l. partis 10 de praescrip. his uerb. l. cum uxori 4 C. quando dies leg. ced. l. Lucius 189 maritus ad SC Trebel. l. si ita quis 51 § ult. de leg. 2 l. generali 32 § ult. l. ult. de usufruc. leg. in qua postrema perperam

adde l. non tam 19 ubi idem Cuiac. et Gotfredus Cod. de Legatis.

l. si compensandi 6. C. de hered. instituend.

orbi coniuges praeter decimam bonorum tertiae partis usumfruc. et cum liberos habuerint eiusdem partis proprietatem capere possunt.

perperam pro verbis illis rectis et partis reposuit certis partis, fab. lib. 4 select. cap. 14 explicat et ad rem notat Cuiac. in l. Senerali 32 § Ult. et libro 10 obs. cap. 27 et lib. 18 cap. 16 Alisceius ad d.lo nell. lib. 10 cap. 7 libera f. et ad p.xsim cum multis de illo de usufruct. cap. 59. mox que[?]o de dotis honor. lib. 4 cap. 11 n. 98 et seqq. sed.

q. ad d. l. legimus id est lucius maritus n. adsentior. cum enim in ea spe filiorum Sabuerit filij inter Coniuges solidi capatitas Ulp. d. tit. 16 = l. 53 de leg. 2 —

et propter. 1am ad quod usum fruct. tertiæ partis honor. capere mulier potest dotem sibi legatam teste Ulp. d. tit. 15 in fine quo referenda est Terentii Clementis disputatio lib. 4 ad leges Juliæ et papiæ in l. eam Titianis 53 ff de leg. 2 notat Balduinus de l. l. pap. pag. 97 deinde pro numero liberorum superstitum ex alio matrim. totidem decimas capere poss. Si autem filium unum filiamque communes habeant solidi capatitatem nanciscuntur ut ait Ulp. d. tit. 15 et 16 et Alius liberorum cognitione inter pretaverat libera inter eos test. factio est ut in nuella Valentiniani d. tit. unde et si raro legimus Coniuges Diuisi intemp. liberos relinquere l. Lucius uxori 61 l. Selemus 9 — Cum vir 29 ff de ædit et dem. l. penul. ff de v.

Solidi capatitas quæ sit inter coniuges.

suxis — Cum uxori 4 C. q. dies legat. ced. l. si itaque 52 § Ult. ff de leg. 2 l. Legatum 24 ff de adim. legat. ubi eleganter Papinianus scripsit Conditi reblatis libexis ad imperatoris mulieris necam nempe ut relictum ex test. mariti etiam ultra decimam capere perit et interpretatur Cuiac. lib. 8 respon. Papin. in d. l. Legatum 24 =

L. 24 ff. de adim. — Legatis —

11 Denique aliæ iam regulæ nam exceptiones expeditiores sane et expositas alijs mittamus quas post Ulp. d. tit. 15 et 16 illustrant Cuiac. ibidem tradit C. de infirm. penis celib. Balduinus de leg. Pap. pag. 97 Merilius lib. 2 obs. cap. 33 et 37. Die[?] præcedentibus breuiter adnotandas ... prima est ex edicto Claudij imperatoris qualibet mercaturi cum fabricantibus concessit in tralia umbra ut si ciuis Romanis essent et naues ad annonam fabricasent vacatis legis Papiæ Papeæ conse quererentur auctore Suetonio in Claudio cap. 19 ut et nuelis inter ueniendibus litteris et Viri ex test. Ueruis solidis capiant ut ad Uxores integra perueniat Voluntas maritalis quomodo scriptum aut scribendum est in l. procommoditate 7 C. theodos.

Ciuis Romanis nauim ad annonam fabricantibus legis Papiæ vacatio concedebatur ex edicto imperatoris Claudij.

— 7 C. theodos. de na= uclarijs —

de naviculariis notat et examinat praeter Casaub. Torrent. et alios in suetonio d. cap. 29 Cuiac. ad Ulp. d. tit. 25 et ad tit. c. de infirm. poenis cap. ult. Petrus Faber Lib. 2 Semestrium cap. 25 secunda et quidem elegans et electa exceptio est in L. divus 13 L. dotem 18 ff. de castren. peculio ubi cum uxor maritum suum militem filiumque fam. heredem instituisset rescriptum est et quidem generaliter arg. indistin... Cum uxoris heredem existere et hereditatem in castrensi peculium computari quamvis eam non omnino capere posse videretur per legem Papiam et regulariter donatae vel legata ab uxore aut cognatis filio fam. militi in castrensi peculio non computentur quoniam magis coniugali affectu aut ratione sanguinis quam militiae capiuntur L. similiter 6 L. si forte 8 L. dotem 16 § 2 ff. de cas. peculio in hereditate tamen contra statuit quam eam integram capit maritus quamdiu militat et intra annum postquam militi excesserit reipublicae causa abesse videtur quod sufficit ut libera inter coniuges testamenti factio est ex tit. Ulp. in fragm. d. tit. 26 iuncta L. qui mittuntur 35 L. 36 et 37 et 38 cum inscriptionibus ff. ex quibus causis maiores Dionisio Lib. 60 Helbonis; proinde debuit haec hereditas in peculio castrensi computari quae ei tamquam marito adquiritur sed tamquam militi ad ventitio iure hoc est privilegio militiae ideoque praeciue proximus Adrianus rescripto expressit nempe ut computaretur in castrensi non autem illud ut caperetur sit quod generaliter in omnibus reipublicae causa absentibus obtinuit L. Papia Ulp. d. tit. 26 et in L. 38 § 1 ff. ex quibus causis maio. diversum videlicet est in dote quae in castrensi peculio non est quia ea tamquam marito datur et oneribus matrimonii cohaeret d. L. dotem 16 ubi sic explicat Cuiacius leviter ingeniam dissentiens lib. 19 resp. Papi. quamvis haec penitus capiat post alios Faber in iurisprudencia tit. 11 principio 6 illatione 15 =

Qui reipublicae causa absunt et intra annum postea solidum capere potest ex testamento. Unde explicantur L. 13 et 16 ff. de castren. peculio —

= De caducis et quae in causa caduci ex L. Iulia et Papia cap. secundum =

Caducum populare
Vide l. 2 C. theod. de bonis lib. 6

Fuit praecedentis capitis de poenis coelibatus et orbitatis velut appendix actuariusq. et quidem nobilissimus legum nostrarum hoc quod nunc damus et inscribimus de caducis. Voluerunt enim leges nostrae ac praecipue Papiae coelibes orbis ut relicta cum aliorum iure civili capere poterant per easdem leges non caperent ea quasi labilis ceciderint Aerario vindicari ut ulp. docet in fragm. tit. 17 et 22 § latinus tacitus qui caduca haec improprie vacantia vocat 3 annal. libri

Caduca improprie vacantia apud Tacitum

et L. Papia praemijs inducti ut a privilegiis parentum cessarent vel ut parens omnium populus vacantia teneret sicut et e contrario vacantia bona quae nullo existente herede ad fiscum pertinent ex nostra L. Iulia

et contra bona vacantia id est quae nullo existente herede ad fiscum pertinent caduca dicuntur

L. quaedam 96 § quoties ff. de leg. 1. Caduca a Cassiodoro dicuntur lib. 5 variar. epist. 24 et lib. 6 epist. 8 et in l. caduca 30 C. theodos. de petit. et ultro datis quae extat in l. 4 C. de bonis vacantibus lib. 10 et caduca legionis bona militis quae legioni ipsius agnatis vel cognatis deficientibus deferuntur. L. 4 § eadem 17 ff. de fidei comm. libert.

L. 4 § eadem 17 de fidei commiss. libert.

iuncta L. si quis filio 6 § eius qui in ff. de iniusto rupt. L. 2 C. de his quae decurionibus. Vide ad ulp. d. tit. 28 et lib. 9 resp. Papin. in L. quod duo 50 ff. de manumiss. test. Ocl. in lib. 8 obs. cap. 8 Rosin. lib. 8 antiquit. cap. 19. Balduinus de leg. papia pag. 143 Kirch. in princ. instit. n. 58 de eo cui libert. causa bona addic. Giffan. in L. unica in princ. vers. ut quod belli calamitas C. de caduc. toll. Iachin lib. 6 controvers. cap. 22 et caducaria lex dicitur Iulia nostra de bonis vacantibus ab ulp. tit. 28 § sine memo[...] et generaliter caduca nuncupamus quaecumque alia ex causa in fiscum cadunt etiamsi ut indignis erepta quae proprie magis ereptitia dicas. L. 3 in princ. ff. de his quae ut ind. deferentur. L. cum fisco ff. de S.C. Sillan. L. 2 in fi. ff. si quis aliquem testari prohib. qua ratione Isidorus et Ocl. de verb. iuris v. caduca. Gar. Valentia lib. 1 illustr. tit. 1 cap. 3 n. 7 Giffan. in L. unica vers. ut quod belli calamitas C. de caducis toll.

Lex Iulia de bonis vacantibus caducaria dicitur ab ulp.

Ereptitia caducaria dicuntur

2

Porro in legibus nostris proprie magis et stricte caduca accipiuntur idque ut intelligatur primo

Caducum proprie quid sit

nemus breuiter cum Iustiniano l. vnica § et cum triplici C. de caducis toll. ea quae relinquuntur in vltimis elogiis deficere solent triplici modo in persona eorum quibus relicta sunt. Primus modus est cum habentur pro non scriptis quoniam scilicet ei relicta sunt qui eo tempore relinquebantur in rerum natura non erat ut puta in testamento ei quem ante testatoris mortem fuisse testator ignorauerat quo sane casu cum apud heredes vel etiam coniunctos aut substitutos sine onere maneret relictum nec ab illis in fiscum caderet tam ueteri quam nouo iure d. l. vnica § et cum triplici et § in primo non est cur modus hic referatur ad leges nostras quae in hoc relicti genere nihil innouarunt. Secundus modus est in caducis quorum materiam et exordium quod in primis leges nostrae caducariae inde dictae introduxerunt teste Iustiniano in d. l. vnica in principio vers. sed et ipsis et § cum igitur ac praecipue lex Papia ex qua caducum adquiri ait Vlp. in fragm. tit. 19 § lege verissimile omnino est ex ueteri auctoritate Legum nostrarum esse caduci definitionem ab Vlpiano praescriptam in fragm. tit. 17 in principio quidquid quis in... quit sibi ... relictum ita ut iure ciuili capere possit aliquam ex causa non ceperit caducum appellatur ueluti ceciderit ab eo in qua ... ... iure ciuili capere possit aliqua ex causa non ceperit proprie ad coelibes orbosque referuntur qui cum aliogn... ...moni et consequenter capaces erant ...i C. de hered. inst. portea tamen certa ...pam nempe Iulia et ...ea centum dies ab illis in fiscum ...dam modo cadit ut monuimus ...antis n. 2 et sequentibus in quo dic... ...s. l. sq. re dixerit l. 33 ff. ... caducorum et proprie lege ... ...d tit. 27

modi quibus relicta deficiunt

caducaria materiam lex Pap. introduxit

difinitio caduci

l. 33 de V. S. remissiue

En 11 dias del mes de abril de 1649. confessô Miguel Ximenez ... Sabe la Dotrina.

Juan de Landaverde

Adiecit alium caducorum casum lex Iulia narbonia lata circiter decem post legem papiam annis Tiberii cesaris temporis. Marco Iunio Silano et Lucio narbono Consulibus anno Condita

alium caducorum casum ex l. Iulia narbonia eo quo tempore haec lata

caducum populariu(m)
vide l. 2 C. theod.
de studiis lib. 6.

Fuit precedentis capitis de penis celibatus et orbitatis velut appendix adiunctiq; et ejusdem novellissimum legum nostrarum hoc quod nunc damus et inscribimus de caducis voluerunt enim leges nostre ac precipue papia. celibis orbis ut relicta cum aliorum iure civili capere possent per easdem leges non cepissent ea quasi labilis ceciderint Erario vindicari ut ulp. docet in fragm. tit. 17 et 22 § latines tacitus

caduca impropriè vacantia apud tacitum

qui caducatheys improprie vacantia vocat 3 annal. libi et l. Papia premiis inducti ut si a privilegiis Parentum cessarent vel ut Parens omnium populus vacantia teneret sicut et econtrario vacantia bona que nullo existente herede ad fiscum pertinent ex iure l. Iullia

et contra bona vacantia id est que nullo existente herede ad fiscum pertinent caduca dicuntur

l. qdam 96 § questies ff de leg. 1. caduca a cassiodoro dicuntur lib. 5 variar. epist. 24 et lib. 6 epist. 8 et in l. caduca 30 C theodos. de petit. et ultro datis que extat in l. 4 C. de bonis vacantib. lib. 10 et caduca Legionis bona militis que legioni ipsi agnatis vel cognatis deficientib. deferuntur. l. 4 § eadem 17 ff. de fidei com. libert.

l. 4 § eadem 17 de fidei. commis. libert.

iuncta l. si ag. filio 6 § eiusdem in fine ff. de inofficioso test. l. 2 C. de heredit. decurionib. Cuiac. ad ulp. d. tit. 28 et lib. 9. resp. Papin. in l. quod duo 50 ff. de manumiss. test. Idem in lib. 8 obs. cap. 8 Rosin. lib. 8 antiquit. cap. 19. Balduinus de leg. papia pag. 143 Pichard. in princ. instit. n. 58 de eo cui libert. causa bona addic. Gisfan. in l. unica in princ. vers. ut quod velli calamitas C. de caducis toll. Iachin. lib. 6

Lex Iulia de bonis vacantib. caducaria dicitur a b ulp.

controvers. cap. 22. et caducaria lex dicitur Iulia nostra de bonis vacantib. ab ulp. tit. 28 § sin. memo 7 nam et generaliter caduca nuncupamus quecunq. alia ex causa in fiscum cadunt etsi sicut indignis eripta que proprie magis ereptitia dicuntur. l. 3 in princ. ff. de his q. ut ind. deleniur. l. cum fisco 9 ff. de S.C. Sillan. l. 2 in fi. ff. si quis aliquem testari prohib. quarum Isidor. et. Accursius de usu iuris usu caduca cum Valentia lib. 2 illustr. tit. 1 cap. 3 n. 7 Gisfan. in l. unica vers. ut quod belli calamitas C. de caducis toll.

ereptitia caducaria dicuntur

Porro in legibus nostris proprie magis

2

Caducum proprie quid sit

et stricte caduca accipiuntur idq. ut intelligatur primo

nemus breviter cum Iustiniano l. unica § et cum triplici C. de caducis toll. legata quae relinquuntur in ultimis elogiis deficere solebant triplici modo in persona legatariorum et relicta. Primus modus est cum habentur pro non scriptis quoniam scilicet ei relicta sunt qui eo tempore relinquebantur in rerum natura non erat ut puta in testamento ei quem ante testatoris mortem fuisse testator ignoraverat quo tunc casu cum apud heredes vel etiam coniunctos aut substitutos sine onere maneret relictum nec ab illis in fiscum caderet tam veteri quam novo iure d. l. unica § et cum triplici et § in primo non est cur modus hic referatur ad leges nostras quae in hoc relicti genere nihil innovarunt — secundus modus est in caducis quorum materiam et exordium quam in primis leges tunc caducariae inde dictae introduxerunt teste Iuliano in d. l. unica in principio vers. sed et ipsis et § cum igitur ac praecipue lex Papia ex qua caducum adquiri ait Ulp. in fragm. tit. 19 § lege verisimile omnino est ex ubi dum legis nostrae est caduci definitionem ab Ulpiano propositam in fragm. tit. 17 in principio quod quis sibi testamento relictum ita ut iure civili capere posset aliqua ex causa non ceperit caducum appellatur veluti ceciderit ab eo in qua definitione Ulpianus iure civili capere posset aliqua ex causa non ceperit proprie ad caelibes orbos quae referuntur qui cum aliorum personae conditione cives Romani et consequenter capaces essent l. ff. ad leg. falcidiam l. i C. de hered. inst. postea tamen certa ex causa fieri possint non capaces nempe si legi Iuliae et papiae non paruerunt intra centum dies et ab illis in fiscum secreditur legatum vel quodam modo cadit ut monuimus supra cap. 1 = tertia huius partis n. 2 et sequ. in quo die et centesimum computatur. l. si quis sic dixerit l. 33 ff. de V. S. laque l species est caducorum et proprie legibus nostris inducta quam Ulp. proponit d. tit. 17 —

Adiecit alium caducorum casum lex Iulia narbonia latacirciter decem post leges papias annis Tiberii cesaris temporis. Marco Iunio Silano et Lucio narbono consulibus anno condita

modi quae relicta defficiunt —

caducaria materiam lex Pap. intro duxit —

difinitio caduci

l. 33 de V. S. remissive

3 alius caducorum casus ex l. Iulia narbonia eiusque tempore haec lata

772 ut testator Dionisio 57 et Exbent Ant. Aug. Helm et aul.
legib. Romanis in curia narbona quae inter alia cavet ne latinus
quandiu Latinus manet legatum ut hereditatem capere posit sive
ut Caius scribit lib. 2 inst. tt° 2 § sed interne sibi ex testt° alicuj
aliquid dimissum posit vel latinus vindicare nisi scilicet aut
mortis testatoris tempore aut intra centum dies creationis civis Ro-
mus fiat ut ex Ulp. exprimit in fragmentis tt° 22 § Latinus.

Latinus quo sensu testi factionem habere dicatur.

Eoque sensu testi factionem habere Latinum docet idem Ulp.
tt° 22 § testamento 2 et tt° 20 § Latinus quia nimirum per legem
iuniam non omnino incapax est latinus sed sub conditione
sicut caelibs vel orbus nisi intra centum dies quintum
eius consequatur ut notat Cujac. lib. 2 obs. cap. 27 Cuiac ad
Ulp. d. tt° 27 itaque si latinus permaneat legatum vel here-
ditas ei relicta caduca fiat et ad fiscum pertinet teste Ulpian
d. tt° 27 vel ipsa lege Iunia vel ex alia legum nostrarum
quarum caduci definitio apposita me. hunc casum complectitur.

Latinus fideicomissi capax non autem caelebs orbusve et discriminis ratio.

imo latinus ante legem Iuniam capacem fuisse legati hereditatis ac ceterorum iuris civilis et ac proinde eius capacitatem minutam potius quam auctam lege Iunia ex seqq. probatur 2° ex Ulp. in fragm. tt° 17 ubi caduci exemplum proponit in legato latino relicto si is intra centum dies civis non fiat atque caducum apellat quod quis testo sibi relictum quod alioquin iure civili idest lege 12 tabul. capere poterat aliqua ex causa non cepit igitur supponit Ulp. latinum iure civili capacem esse 2° ex eodem Ulp. tt° 22 § latinus ubi quod si latinus manserit lege Iunia capere hereditatem prohibetur igitur

Illud tamen inter Latinum et caelibem atque orbum interest quod
Latinus fidei commissi capax est ut ait Ulp. tt° 25 § Latini.
caelebs autem vel orbus non magis fideicommissum quam legatum capere
potest l. et fidei commissum 87 ff de leg. 3 diximus supra.
praecedentis differentiae ratio quaesita inter nostrates recen-
tiores non inventa mihi extra dubium esse videtur quia quam
vis quoad caelibes orbosque duntaxat de leg. et hereditatibus leges
nostras locutos ait verisimile dixenim sub Aug.
cuius tempore Iulia papiaque lata est vinculo aliquo
iuris continebantur fidei commissa ut de his specialiter statue-
re necesse esset princ. inst. de fideicommiss. hered. tamen in
terpretatione prudentum sic postea legis nostrae accepta
est ut in ipso ad capacitatem caelibum vel orborum apellatione
legati fidei commissum quoque contineatur d. l. et fidei
commissum 87 nam cum perinde hereditatis vel legati
atque fidei commissi capaces essent ante leges nostras.
Secuta postea ex his prohibitio vel hereditatis lega-
ti capiendi inutilis et derisoria esset si liceret in
eius fraudem fidei commissum relinquere quam sub conditione
8 § in fidei commissis ff de condit. instit. Diversa huc ra-
tio in latino qui etiam ante legem Iuniam nec legati nec hereditatis
capax erat sicut nec inutilis civis Romana teste Ulp. tt° 5 §
inutilis id quod non tam ex certa legis prohibitione quam ex conditione personae

ut pote

ut pote nec civis Romanus d. § 1. ad § fals. prin. inst. de nupt. poterat ex se capax erat cum fuerit
tn capere fideicommissum quoniam id magis quodammodo gentium iure quam noria prohibitio facit idem
civili capitur inde et grece relinqui pote cum legatum non potuit § fidei Ulp. 3. tit. 4. § tit. ... et
comissa in de leg. 3. Ulp. in frag. tit. 25. § ita grece uoneta § an inu. tit. 20 § latinus el 2 facit ...
pilii & § ult. de aceptilat. et deportati servo fideicommissum relictum va- comparatio latinus ... gelik
let. L. si deportati 7 ff. de leg. 3 cui ungendis ... preter ... d. tit. 27 et d. tit. 22 § latinus
filius in principio instit. de fidei com. hered. Donelus lib. 6 contra omnino incapacem esse
Comment. cap. 17 et in ... L. vers. alter Lous C. de heredib. instit. ... lib. 2 instit.
Petrus faber lib. 2 Semest. cap. 23 pagina 295 et seqq. sunt tit. 2 ubique ... di-
faber Libr. 2 conuet. cap. ... et erroribus pragm. decade litio et Ulp. tit. 22 § cum
7 a error 8. Caresa in ... quadrim 2 parte n.º 65 ... et ... ——
... ins ... n.º 26 instit. de heredib. instit. ...
... latinus ... omnino ... iuris ... Ulp. tit. 19
§ Mancipatio 4 Proinde ... Lex Iunia ...
de leg. dumtaxat et hereditatibus loquuta sicut ... lex
Papia ut colligere licet ex Ulp. d. tit. 27 et d. tit. 22 § La
tinus incapacitatem Latinorum circa eas res non modo ...
auxerit sed quod potius minuerit dum statuit latinos qui
ante eam legem prorsus incapaces ... certum ...
ante eam legem prorsus incapaces ... Ulp. d. tit. 27 et 22 § La
ius quiritium consequantur teste Ulp. d. tit. ... facto
... constituto capit ... quali...
que ante n erat & in extraneis inst. de heredib. quali. et di
... remanserunt sicut ante capaces fideicommissorum
quia nec potuit fideicommissa latino ... fraud
... Legis Iuliae relictum quae nec de fidei commiss. loquuta
et in legatis atque hereditatibus eos capaces fecit ... ante
... placuit ... interpretari indamnum
... Latinorum ... quod in eorum potius favorem fuerat in
troducta L. nullas de legib. =

4 Alie caducorum et speciei explicatio ... § ...
Sequuntur alie duae caducorum
species introducte ... circa leg. Papias factis nam
cum lex Papia ... caduciorum a
additionibus quae circa hereditates defunctorum ... cedebant
... Iustin. ... in l. unica § ... C.
de caducis toll. ... spatio ... dicis
hereditati cernende adeunde praefinito intra quod nisi
adeas

Caelebs aut orbus legi paruerint Calauus [illegible] relictum ex Ulp. d. tit. 17 et 22 § Certio Cum lege secuta deinde sunt multa S.C.ta interpretandae legi Papiae et caducorum materiae augendaeque Censuerunt dies legatorum pure vel in diem certum relictorum quae antiquo iure a morte testatoris cede bant deinceps non nisi ab apertura tabularum cedere ut quod in medio defecerit caducum fieret ex quo legis Papiae adscribitur Ulp. in fragm. tit. 24 § Legatorum quia lex amplianda explicandaque causa introductum S.C.tis ad eas factis illius quodammodo portio et appen dix est ut notavimus sup. 28te cap. 3 n° 20 et ad hanc referri solent textus in l. Aduersus 20 cum legibus seqq. quemadmodum etiam apert. l. intestatum 3 i l. eius qui 204 ff de condit et demonst l. ult. ff de mortis causa donat. l. Si patronus 44 § patronus ff de bonis libert. l. Cum heres 24 ff de liberat legat eisdem etiam ut creditur S.C.tis cautum fuit ne extranei heredes ex parte insti tuti adire hereditatem possent ante apertas tab. ut dicit significat in d. l. unica § cum igitur et paragrapho immo vetustissimo eius iuris extant vestigia alias animadver sa in l. 2 tit. 32 ff de condit et demonst l. Qui solvendo 42 ff de heredib. instit. excipiebantur extranei here des ex asse instituti et necessarii ex asse vel parte quorum aditionem vel existentiam apertura tabu larum non remoratur. l. 2 § ult. ff de usuris et fructibus [illegible] l. Iubemus 10 ff de bon. poss. l. 3 [illegible] l. 3 § ult. ff de hered. instit. l. [illegible] ff de bon. poss. [illegible] cum tab. l. [illegible] 29 ff de suis et legitimis hered. l. apud [illegible] 8 Cod. [illegible]

Ubi itaque ut vidimus dictis legatorum et aditionis heredum ex parte institutorum inhibenda ante apertas tabulas introducta [illegible] ut quod interim defecerit caducum fieret d. l. unica § cum igitur [illegible] contingere Ulp. docet in fragm. tit. 17 [illegible] cum ex parte heres scriptus vel legatarius post mortem testatoris ante apertas tabulas decesserit quo casu proprie et aperta voce caducum dicitur ut Iustin. loquitur in d. l. unica § et cum sufficit et § in novissimo [illegible] nempe quia defecit post mortem

Ulp. in fragm. tit. 24 § Legatorum cum Iustin. Comprehensis in d. § Cum igitur

aperturae tabul. pluribus locis in pandectis mentio

extraneus ex parte institutus ante apert. tabul. non potest adire

quod ad necessarios ita Baldus n° 4 Castrensis 4 Alciatus 11 in l. eius 91 ff de verb. [illegible] [illegible] idem [illegible] Sancto [illegible] iuris Consultorum [illegible] lib. [illegible] cap. 8 n° 10 ex l. qui solvendo 42 ff de her. inst. [illegible] apertura tab. delationem et existentiam [illegible] [illegible] institutio [illegible] [illegible] ante aperturam [illegible] l. ult. ff de her. inst. [illegible] dilata apertura [illegible] quamvis [illegible] post aperturam [illegible]

mortis testatoris ante aditionem sicut in nostro casu celebr

per leg. Papiam ma. Cum alioquin iure civili heres

vel legatarius capax esset postea tamen non cepit ex aliqua

causa nempe quae nec potuit ante apertas tab. et in cuius per

sona iuxta dispositionem supra posita relictum defficit tam

fiscus cadit L inutil. 3 ff. de cond. et dem. et de qua supra

ta. Secundus casus est cum legatarius sive ex pte

scriptus post mortem testatoris ante apertas tab. peren

[illegible] peregrinus factus est quo etiam casu legatum

hereditatis vel proprie caducum dicitur quia in fiscum cadit ab

eo qui testatore moriente capere poterat iure civili post

ea non cepit superveniente casu peregrinatis ante a

pertas tabulas ideirco autem duos hos casus caducorum

duntaxat Iustin. exposuit in d L unic. § cum igitur

et § cum triplici quia primus ille celebis et orbi iam

ante Iustinianus cessaverat ex constitutionibus Constantini

et Honorii in L 1 et 2 C de inf. pen. celibs. alter

autem latini sublatus etiam fuerat simul cum condit.

latinitatis a Iustin. post consulatum Lampadii

et Orestis in L unica C de latina libert. toll. tribus autem qua

ter annis ante promulgationem L. unica C de caducis

sublat. ut ex utriusque inscriptionibus et fastis consular.

[illegible] liquido constat. Unde antequam pergamus inter pretari

dus est praeter vulgarem captum vulgaris Ulpiani Laur.

in l. si venient 20 § ait senatus ff. de petit. hered. ex

parte scilicet ante apertas tab. mortuo aut peregrino

facto parte illius fieri caducam et etiam totam hereditatem

si ex asse institutus sit [illegible] sup. ob

servatam nº 4 in fin. Sed explanare [illegible] Cuiac. lib. 18

obs. cap. 24 et in l unica § pro secundo C de caducis toll. et

omissa non improbabili interpretat. fab. lib. 3. coniecturar.

cap. 16 et in rationali d. l. si venient 20 § ait senatus opn

sequitur valentia illustr. lib. 2 inter alios ex nostratibus sequitur valentia illustr. lib. 2

pta prima §. 3 nº 8 necnon mitant satis ulpiani verba que

tantam hereditatis perquatis sed integram exaucta

lucam fieri sup. [illegible] significant mihi expedit magis

et propterea explicari dicis videtur summari verba

mus

6 in interpretatio l. 20 § ait senatus ff. de petit. hered.

mus Ulpianus in l. ti repetitione hereditatis quam mortis

et partium hereditatis caducarum que ex bonis vacantibus

fisco petebantur esse necessario restituende ad duos illos

casus quos nuper meminimus tempore ante

dies ex parte testamenti apertas tab. mortui ac peregrini

facti possunt enim eis referri ad priores duas species

caducorum si per omnes heredes orbos sui

lege vel eis ex his aliquos celibes aut latinos quorum

partes nisi intra centum dies legi paruerint tamquam

caduce fisco petuntur. quo supposito perinde apparet

Et dum Sti Ulpa. exponit inde § ait senatus

explicandum est quod supposuit ex asse hereditatem caducam

tum fieri cum celibe aut latino herede ex asse insti

tuto ubi tota hereditas sit caduca nisi intra centum

dies legi paruerint &c.

deinde et in hac § elucidandum est 7

7 obscurius textus in l. intercidit § 9 ff de conditionibus

l. intercidit § 9 ff de condit. et dem. et l. — Iuniani — et demonst. quo loci Ulpiani libri 13 ad l. Juliam et

papiam scribit si legatarius cui sub conditione legatum

est decesserit aut servus pene factus fuerit legatum inter

cidere hoc est ab eo in fiscum cadere idem fuis verius esse

si in civitate esse desierit veluti si in insulam sit

deportatus dum tn quod ad deportatum aut servitutem

pene pertinet contingisse eos ponamus post mortem

testatoris ante apertas tabulas nam si vivo adhuc testa

tore legatarius vel deportatus vel pene servus fa

ctus erit legatum pro non scripto habetur et apud

heredes maneret neque in fiscum caderet l. 3 § penulti

et ult. ff de his que pro non scriptis habentur l. in me

7 l. 3 § ult. ff de his que pro non scriptis et l. 22 de leg. 3 vide Cuiac. l. ... cap. l. intercidit — talium 22 ff de leg. 3 quos ita interpretatur Cuiac.

ibi et lib. 28 obs. cap. 13 Merilius lib. 5 obs. cap. 13.

nr Valentia d. lib. 1 tit. 4 cap. 3 nº 6 quoniam et in

ista caduci causa datur si quis post testamentum ut ante

testatoris mortem intercidunt conditione deficiente aut

morte naturali eius cui fuerant relicta de quo fisco

Obstare videtur l. 104 ff de conditionibus et dem. iunctis traditis a Cuiacio ad l. un. § cum igitur C de caducis tollendis — ita Ulpiano post apertas tabulas mortuo iam testatore

peregrinitas aut pene servitus legatario superveniens

veniset Legatum Caducum non fieri quoniam hic casus
neque Iuliae Papiae legibus comprehensus est qui scilicet
dumtaxat in solo locum habet neque lege Iulia nam
ora quae de latino neque in [illegible] qui non nisi de
[illegible] antecapertas tab. [illegible]
Cum enim dies legati cesserit [illegible] vel [illegible]
[illegible] legatum possit in [illegible] a legatario tamen [illegible]
[illegible] quam ab illo ipso die quo [illegible]
[illegible]
[illegible] proponimus [illegible]
dit [illegible] post mortem testatoris ante apertas tab. legatarius
conditionalis decesserit aut pena [illegible] fuerit
caducum legatum sit quamvis [illegible] conditionalis
legatis non sint loquuta quem nec antiquo iure a morte
testatoris neque per scta ab apertura tab. cedunt sed
ab existente condit. [illegible] post diem [illegible] dies legat
ab existente condit. [illegible]
ced. ab existente condit. [illegible]
[illegible] caducum [illegible] voluerunt in generaliter remedio
deficientia [illegible] post mortem testatoris ante apertas tab.
caduca fieri [illegible] quamvis ex eorum legato
cum genere essent quae post apertas tab. cedunt velut
Legatum servo cum libertate et sub condit. relictum in l.
[illegible] de condit. et demonst. [illegible] enim expectari
condicio ut [illegible] intercidisse quam in sua
penso legatum [illegible] dicamus cum legatario mortuo [illegible] ad
[illegible] legatum cecidit ita ut nunquam [illegible]
quemadmodum et [illegible] naturaliter mortuus
[illegible] restituendus [illegible]
[illegible] generaliter 24 § [illegible]
[illegible] naturali [illegible]
paramus [illegible]
[illegible] servitutes 200 [illegible]
[illegible]
Cum in annos 23 [illegible] legatarius ante apertas
ff [illegible] legat ced. [illegible] legatum ex[illegible]
[illegible] sit non [illegible]
[illegible] caducum sit quia [illegible]
[illegible] comprehensus est

caducum est quod deficit post mortem ante apertas tabulas quamvis ex eo legatum genere sit cuius dies ex[illegible] post apertas tab. cedit

[illegible] 209 [illegible] 23 [illegible] legat cedit

[illegible]

monuimus supra n° 8 et tar in legatis Conditionalis quae a legatario propter virginitatem censent dicuntur cum etiam secuius esset quere illa non posset pendente adhuc conditione et cum deportatio non omnimo mutet civitatem civitas compararet. L. ex facto 27 § eequis rogatus ff ad sc Treb. quia neque iure gentium de servitute muiter L. cum quidam 27 ff de poenis neque iure civili servus sed civiliter servus L. quod attinet 32 ff de reg. iuris potest sane sperari deportatum civitatem restitui antequam conditio legati existat, ea que interpretatio ut pote benigna et caducorum odio probabilior. L. intricidit 5 quam sic explicant quamvis parum plene Cuiac. in d. L. unica versu vers. addit praeterea et meus Cuntrapsi et lib 3 cap. cap 10 et lib 18 cap 13 Balduinus de leg. Papia cap. L 64 Petrus Fab. in L. quod attinet 32 ff de regulis iuris Caldera lib 4 var. Lect cap 3 n° 18. Merilius lib 5 obs. cap 13 quamvis aliter sent Faur. in Cher. quaed. tit 2 part 3 illat 1 et 2.

Adducit quintam caducorum speciem ex nostratibus non nemo post Accurs. et antiquiores in d. L. unica § et cum triplici verb. de quibus Fornier. 2 select. cap 20 Antillara lib 1 iuris c. select. Duditus cap 11 § 3 n° 4 et 16 Cuiac. in d. L. unica in principio qui affirmant caducum fieri legatum vel hereditatem si conditio sub qua relictum defecerit post mortem testatoris quoniam tiene quia ab initio capax erat postea defectu conditionis incapax fit d. § et cum triplici. Meui vicensa haec caducorum species commentitia prorsus videtur si cum conditio defecerit post apertas tab. eo tempore ut praemonuimus non suspensioni neque mora heredis sub dat. instituti caduca prorsa fit ut docet Cuius ac explicandis lib 4 ad L. Iuliam et Papiam in L quod Orestis 53 ff de acq. vel omittenda here. unica L. hoc praecepta 26 § 1 ff de cond. et dem. quamquam ex eo mortuum fuisse heredem post apertas tab. quamquam ex eo qui in ad heredem partem eaque pars institutum quaerit nec dixerit

imo extra caducorum causam legatum inter grati ad. mittitur L. eaque de cond. dict et demonst.

86

caducorum species ex condit. videtur — vide L. sicuus § 2 § 1 ff de sc Treb. L. haec 26. § 1 ff de cond. et dem. L. 5 de Ann. lib 1. L. servus 29 ff quando dies leg. ced.

§ 3 in pr. et § 1 L. 5: § ille heredi her. L. 26 § 1 de cond. et dem. ... ducatur

poterat nisi apertis tabulis evenit ut notavimus supra nec ingeniose miror statuat Balduinus de Leg. Pap. pag. 163. sive ante apertas tab. modo post mortem testatoris quandocumque ex his tempo ribus legibus vel a iure expressis apparuerit defectum conditionis caducum fieit nec ullius iuris testimonium acuiratis aut a legis prolatum quo vel leniter id innuitur nec debuit invidiosa observatio caducorum aut interpretatione auctoris aut con iectura dicentioribus augeri l. un. in princ. et in ... de quoniam ut paucis agam ego ut superiores tradidimus quoniam nostram firmat insignitus Africani locus in l. unt. testamento. 31. ff. de condit. et dem. ubi cum Stilcho et Pamphilae ... data et si in matrimonium coissent centum pro damnationem legata essent et Stichus ante apertas tab. decessisset Africanus respondit partem Stichi deficientis conditionis ... et Pamphilae deficientis condit. videri ideoque partem eius apud heredem remansuram quam ... et sententiam elegantissime exprimit legati partem in persona Stichi defecisse et tamen caducam aberrantem caducam quoniam Stichus ipse ... legatarius conditionalis ante apertas tab. decessit sicut ... parte vero ... panphilae ... deficientem aut caducam esse sed omnino ... Pamphilam ipsam condit. defecit ... non potest mortuo Sticho ... ideoque partem Pamphilae apud heredem remansuram ... deficitionis ... post mortem testatoris ... legatum caducum quemadmodum ... sub condit. ... legata ... post mortem ... testatoris ante apertas tab. africanus ... ipse per ...

l. 31. de condit. et dem. expenditur et explicatur

apertas tab. mortuo nihil ad heredem suum trans-
mittere quia ut inquit morte sua defficit conditio et
ut consequenter non tam defficit conditioni quam n[on] ne
legatarius post apertas tab. contingente legatum ca-
ducum est et ad heredem potius quam ad heredes legatarii
pertinet d. l. unic. cedit §. aliter atque sin morte ipsius
legatarii sed ut a[lteri]us collegatarii morte vel alio
casu conditio defficeret tunc enim apud heredes lega-
tum cuiusque portio remanerent nec caduca fieret ut in pr[opri]o
d. l. unic. 31. ubi et obserua[n]dum legatum in modo con-
ditionali sed dies tale fuisse quod non nisi post aditam
hereditatem cederet quia servus manumissus legatus fue-
rat l. heredis 7. §. ut l. cum legato 17. ff. quando dies
legat. cedit l. unica §. liberatis de caducis toll.
et eam indistincte docemus partes nihil ante aper-
tos tab. mortui defficiunt seu caducum est ac proinde
probatum tertium quartumque caducorum species est ad ea
legata que ad apertura tabularum non cadunt pertin-
nere legitima et quo ad rem nostram d. l. unic. 31.
§o. quem presentim agnoscens tamen defficere condi-
tionis non fieri caducum quamvis scilicet ex hiis que
diximus parum diverunt Cuiacius ad Africanum in
eis et alia eiusdem loci explicantes contra[ria] [illegible] sicut
Limitat 6 no. 5 Cornelius lib 2 comment. § 34 Be-
ned. Pinell lib. 2 selec. cap 5 no 12 et 14. Amaya
lib 2 obs. cap 12 no 28. nec adversatur contra assert-
tionis Iustin. in d. l. unica § et cum igitur loquitur
enim non de caducis quem scilicet post mortem testat. tis de-
ficiunt sed de hiis quem propter conditionis defectum vel
sperata contingentiis in caducis causa sunt de quibus cu-
m pauca clara certaque in his occurrant testimonia
quem suo loco exponimus et tota caducaria res. o.
dicta sit d. l. unica in pr[inci]p[i]o extendenda non ci-
ad caducum negat. ctra e[st] praecavimus

Nec ad rem magis pertinet
tamen secundam contra assertionem nostram propositam

... anchis tu quatinus caducaria res postulat ex ... licandus inoidit papin. fragmentum in Leg. filio fami. LL in fin. ff. de leg. 1 Nam cum dom. Si ... possit pater cuius filius in potestate manens heres institutus est aut legatum accepit onerari fidei commisso hereditatis vel legati restituendi sic tamen ut filio restituere rogetur ... pater velut heres. Videatur ... persona filii tamquam heredis fidei commissum ... tandem ... filio pater rogetur post mortem suam quidquid ad se pervenit ex hereditate vel legato filio ... restituere et filius vivo patre moriatur post mortem testatoris ante apertas tabulas ... fidei commissum post mortem heredis relictum conditionale est ... ff. de cond. et dem. L. a ff. quod. heres meus ... ff. de ... Species caducum ... legatum ... proposita specie caducum fidei commissum esse et ad fiscum pertinere videtur ut ... filio mortuo ante apertas tabulas ... adire ... pendente ... tamen ut Papinianus ... fidei commissum ex persona patris ... sed ut pater debet ... filio non ut heres ... autem caduci soli heredi ... legatario ... sicuti ... tanquam caducum fiscus aufert ... legatario ... deficiente ... manet L. pater ... fidei ff. de leg. ... L. in fraudem ... ff. ... ff. de leg. 2 ... quia in fidei commissis ... ad Leg. ... et Pap. ... facto ut ad easdem L. ... in L. ... ff. de leg. 2 ... compensare ...

explicatio L. cum filio fam. LL ff. de legatis 1

heredibus ... ius prius ... devenerunt ... tionibus credimus papiniani ... cum filio fami. LL

omnis ... rogatur ... legatario ... singularis ... sunt

L. ... compendiis ... de ... legari ... merito

Cum L. pen. § Mari ff de adim leg. post filios. e Castrensi L. omni § i Cuiac ibique i. in § Cum igitur et § prosecundo eiusdem Legis et Lib. 22 obs. c. 4 L. fab. Lib. 3 Dicit c. 10 et de Caducis pugnat decade 65 Error 8 Hilig. ad Donel. lib. 8 c. 27 lit. B. plane in eadem specie si extraneus pater post mortem suam quid aliquid ad se ex hereditate filio relicta pervenisset restituere rogatus proponeretur. et extraneus vivo patre decesserit minime ut in filio possimus post mortem testatoris ante apertas tabulas. Plag. n obscure significat fidei commissum patre de retinere. Ergo ratio scilicet ratione quoniam hoc casu ad inexpressorum patris sed filij tamquam heredis consistit aut caducum et fisco. Cum certum est quoties deficit morte fidei commissarius post testatoris obitum ante apertas tab. id est Papiae Legis vestigium extare dicit in d. L. Cum filio fam. milites LL. in fin. observavit primus quidem alter magnus Cuiac. Lib. 10 obs. c. 38 et post alios prosequitur in Recit. ad tit. ff de leg. 1 in d. L. Cum filio fam. LL. c. 14 ex n. 4

insinuat alias duas caducorum species Accurs. in d. L. Un. § et cum triplici ubi dicebat prima est cum ea legata post mortem testatoris in rebus humanis esse desierit, ire quae in specie veniunt omnia est caducum cessare quando illae res legata sine mora et culpa heredis perierit nihil est quod in fiscum cadere possit cum heres liberetur nec quidquam legatario debeat. L. si libertus 36 § ult. L. Cum res 47 § 1 et ff de leg. 1 L. si ex legati 23 ff de V. O. post moram culpam vel heredis extimatio rei legatae debetur legatario in fisco L. quid ergo 53 § Liberius cum seqq. ff de leg. 1 L. si emancipato 27 ff de legatis pretendi ut omittatur

aliae duae caducorum species ab Accurs. ad legata pertinentes.

Cum verum

Caducum hanc speciem Iuris nunquam quod etiam
iuris authores meminerunt nisi videre nimis
induci Cuiac. [illegible] in princ. Potest et
[illegible] caduci species [illegible] in legato re-
pudiato quod [illegible] tanquam caducum pertinere
significat [illegible] de liber. § inter
medias [illegible] Sed post legem Papiam Poppaeam quae pa-
tres [illegible] caducum fecit et [illegible]
et [illegible] in [illegible] §§ in princ. Et
mihi pare [illegible] ff de leg. 2 [illegible] ab leges
Iuliam et Papiam [illegible] Patrim.
Legati [illegible] et [illegible] de feta
[illegible] ut in l. [illegible] 32.
ff de condit. et dem. l. [illegible] § 7 ff de leg. 2
§ Cum igitur et § et Cum triplici [illegible] neque
hic caduci species defendi potest ut animad-
vertit Cuiac. in d. l. un. in princ. Balduinus de leg.
Papia pag. 230. Santilaria lib. 2 iuris con. [illegible]
[illegible] cap. 22 § 3 n. 25 [illegible]
ff de leg. 2 [illegible] acuratio [illegible]
qui ad rem non pertinent probant iuris authores
in l. si [illegible] 101 ff de leg. 2 l. 2 § [illegible]
ff de bon. poss. secundum tab. l. [illegible] § 2
§ 1 ff ad Treb. l. 1 § si nemo ad S.C. Tertull. l.
[illegible] non pertinet [illegible] l. 4 ff de bon. poss. [illegible]
[illegible] probatur legati hereditatis vel partem re-
pudiatam coheredi vel collegatario accrescere et con-
11 sequenter non fieri repudiatione caducum neque ad fiscum
pertinere. Probatur etiam evidenti ratione tum
quia id quod repudiavit non a se cadit quia ca-
[illegible] cum [illegible] voluit
fieri non potuit sed [illegible] cum [illegible]
ac proinde nec caducum fieri [illegible]
fragm. [illegible] tum etiam quia vel repudiavit ante apertas

[illegible]

Quod repudiatur caducum non fiunt

Tab. q. fieri non potest nisi ab herede ex aere inquo
quem aes moriatur aut parentum [illegible] fiat
caducum cujus ut testavimus supra n° 4 in fin.
vel post apertas tabulas quo etiam tempore caduca
cessant ut probavimus supra n° 12 et 8 quia cedenda
l. hec scriptura 26 § 1 ff de cond. et dem. neque
pro [illegible] expendimus obstant namque et Ulpiani
verba d. tit. L § inter medias ex eius principio ex
ponenda sunt, ut id est nam ad quos accederet
ut Capicetus ut idem loquitur in eadem re in fragm.
tit. 24 § optimam cum seq. si [illegible] adeuntis quod
capere non potuit in quid repudiavit Caius autem
et Terentius Clem. in d. l. si titio 55 et in d. l.
mihi petere 59 ff de leg. 2 [illegible] adscripserit ut
quam defecere partem dicunt caducam fiat id enim
fieri non poterat cum caducum loquatur de morte co-
legatarii diem legati cedentis et consequenter post
apertas tab. Certus Papias d. l. si titio 55 Pergens porro
tractat de repudiato inter quos inutilis esset nisi delatam
iam legatum esset eius quod adiisset post apertas tabulas.
ut dixi quo tempore caducus locus non est ac quando deficere
portionem legati dicunt quae apud heredem manet neque
idoneum sic etiam de Terentius partiones coheredi
accrescere et quidem in tractatu Julij Papiae quod legis idem
Caius scribit in l. qui caducabus 53 § 1 ff de
adquirenda here. et apud heredem manere quod de
fieri Ulp. l. 16 ad l. Julium et Papiam in l.
Juliani 60 ff de leg. 2 iuncta l. quod si alterutra
78 ff ad l. falcidiam. 22

Exponitur Ulp. tit. § inter medias.

[illegible] qui deficere non dicitur in Papia [illegible] duntaxat ad quos pertinet vel etiam quispiam heredes aut collegatarius manet.

Ex superioribus ut iam hunc de his
que proprie caduca sunt terminemus excursum licet bre-
viter observari non paucos casus esse [illegible] inspecto
iure ac tempore Papiae legis post mortem testatoris
deficiens non fit caducum et accrescendi iure inter cohe-
redes.

plures casus recensentur in quibus etiam tempore legis Papiae post mortem testatoris deficiens non fit caducum et locus iure accrescendi

— di —

primus casus cum post apertas tab. [illegible] relictum

at Legatarios sinibit aliud obstet locus est primus
casus nec simel. nam Ligera adnotavit est cum post
apertas tab. morte naturali aut civili heredis le
gatariisve aut alio simili casu relictum deficit
tunc locum caducorum observationi locum non esse obser
vavimus sup. n. 7. et 8. et deficiens portio nam coheredi
vel collegatario acrescere contra est l. qui ex duob. 53 § ff.
ff de acquirenda heredi. l. extra 6 l. ff de leg. 2. [illegible] text.
libris et tunc ad l. Iuliam et papiam et in l. Servus
communis 67 ff de adqui. hered. l. siq alienam § 2
§ ff ad l. C. trebell. l. hec scriptura 26 § l. ff de
cond. et dem. l. quod l. v alterutro 78 § ff ad l. fal
cidiam l. 2 § adeo ff de bonor. poss. [illegible] secundum tab.
notant [illegible] l. 6 obs. 4. secundus casus est
si pluribus heredibus institutis unus adierit qui cum hi s
non potuerit adire nisi post apertas tab. ut docuimus
supra n. 4 consequens est deinceps caducis locum non esse
postea quam confirmatis semel testi. tab. adicione
unius non possunt caduca dici legata quorum iam dies
cessit quod transmissiones petitiones quae iam heredi
tantum portiones quas adire coheredes instituti
potuerint ideo quamvis postea repudiaverint vel
morte simili casu praeveniente [illegible]
accrescant coheredibus vel collegatariis d. l. qui ex
duobus 53 § fin l. 4 cum l. sequenti ff de bon.
poss. d. l. hec scriptura 26 § cum similib.
tertius casus est in extraneo ex asse instituto qui
cum post legem ante apertas tabulas adire [illegible] non
[illegible] ut supra n. 4 cesat in eis dies [illegible] nam cadu
[illegible] quamvis hereditate non adita decesserit ante
[illegible] apertas tab. aut peregrinus factus fuerit [illegible] in
[illegible] casib. hereditas substitutis vel si hi non fuerint
heredib. ab intestato defertur l. 3 C de iure liber.
[illegible] his casib. legatariis aut hi[illegible]
[illegible] institutis fuerint celebr.
[illegible] ex asse aut parte institui [illegible]

2us casus cum ex plu ribus heredibus unus adierit

3us casus est in extra neo ex asse insti tuto

Orbi ve aut Latini Iustiniani bene enim etiam post apertas tab. et aditam a bene ex heredibus hereditatem fit caduca hereditas legatumve aut locum ius accrescendi iure ex clausula. Si intra centum dies cretionis quorum vel maior pars plerumque supererat iure interesse debuit post apertas tab. cum illas intra dies quinque vel dies a praesentibus aperiri oportet sine ulla dilat. teste Paulo Lib. 4 Sent. tit. 6 § ult. L. ult. ff. de appellat. recipi ... Latinus ius quiritium non consequatur. Ulp. in fragm. tit. 17 praenominavimus supra n. 6.

Tabulas test. intra tres quinque dies mortis testatoris aperiri oportebat

4us casus in herede suo vel necess.

Quartus casus est in herede vel suo vel necessario cuius consistentia apertura tabularum non remoratur nec ei tempus cretionis computatur cum ipso iure existat ut docuimus sup. n. 4 ideo quando existat potest hereditas ingressa insti... est caduca fieri quinimo potius eam post mortem testatoris decesserit cum confestim heres extiterit ad heredes suos transmitti L. apud Iulian. § C. de suis et legit. L. 3 C. de iure deliberandi L. 1 § 6 ff. de adquirenda hered. quintus est cum conditio hereditatis legative post mortem testatoris deficit ante apertas tab. quo etiam casu caduca erant et accrescendi ius observatur d. L. hac scriptura 26 § 1 d. L. si res aliena § 1 § et cum aliis quarum me minimus sup. n. ..

5us casus cum conditio relicti deficit post testatoris mortem et etiam ante apertas tabulas.

6us casus est in hereditatibus ab intestato.

Sextus denique casus est in hereditatibus quae ab intestato deferuntur in quibus nunquam locus est potest caducis quia nec ... discretionis quae solum dantur heredibus institutis ut Ulp. definit in fragm. tit. 22 § cretio nec apertura tabularum cum ab intestato hereditas non defertur nisi postquam testamenti tabulas aut non exstare aut nullius momenti fuisse constiterit L. quamdiu 39 ff. de adquir. hered. L. 1 ff. si tabulae testam. nullae extab. et consequenter cessat omnis species caducorum quae vel intra tempus cretionis vel alibi orbo ac Latino terminantur

determinantur vel in alijs ante apertas tabulas probatq
quae casus aperte paulus lib 4 sent tit 3 § ult [illegible]
in fragm tit 26 § si plures et in l 2 § ult ff de suis
et legitim iuncta l. si ex pluribus ff de suis et legitim
heredib. cuius data in hac re captat potius quam
capit Balduinus de leg papia pagina 154 cuius
sent in verb. Cuiac lib 12 obs. cap 12 meritus lib
5 obs. cap 4.

l 2 Ex quo apparet quam falsum sit quod in conspectu vul- lege papia ius acres cendi quod vulgare dictum sublatum non est.
go iactari solet sublatum fuisse lege papia ius ac-
crescendi. Enim certo casus in illis dumtaxat casib.
quos numeravimus lege papia lex portiones incapi
entis heredis legatarij vel caducam fecit sublatam
fuisse illis accrescendi cum deferatur, fisco tamquam caducum quod
iure antiquo collegatario aut coheredi accrescere debebat ut
significat ulp. [illegible] in fragm. tit 1 § inter me
dias et tit 24 § optimus cum sequenti iuncta l. si is qui duos
27 ff de liberali legato. In alijs vero casib. omnib.
magis caducorum observatio cessat quali illi sex [illegible] ita firmat [illegible] Santilonio lib 4
nuper meminimus mansit inter coheredes et collegatarios [illegible] selecti
ius accrescendi ut pote non sublatum. Et ideo quae iudicij cap 12
in earum commentarijs veteres iurisconsulti de accrescendi § 2 § totum
ius admittunt ut constat ex l. a heredib. 53 § ult. l. si
solus 80 ff de leg. l. [illegible] 49 § ult. l. [illegible] 62
in princ. et § ult. ff de legatis 2 l. 1 ff [illegible]
et praemaxima praecepta continentur et [illegible] in eisdem Ramos in l. si re [illegible]
libris explicant l. re coniunct. 89 ff de leg 3 89 de leg. 3. [illegible] et
l. triplici 141 ff de V. S. l. [illegible] 83 ff de acquirenda in l. 63 de acquir. hered.
hereditate nec [illegible] observationi obscurus
hereditate nec refragatur [illegible] ff de suis et legit. hered. l. 11 ex pluribus 9 de
l. 9 si ex pluribus 9 ff inter heredes ab intestato suis et legit. explicatio
ubi differentia [illegible] iuris accrescendi [illegible]
to. et institutos quo ad ius accrescendi quidem omiserint
si ex pluribus heredibus ab intestato quidem [illegible]
hereditatem aut morte vel [illegible] alia ratione [illegible]
[illegible] fuerint quominus adeant [illegible] qui
[illegible] accrescant illorum portiones et licet de
[illegible] ceciderint

cesserint antequam acrescerent hoc ius scilicet acres
cendi ad heredes suos transmittant alia vero causa
sit heredis instituti et coheredi substituti huic enim
uno si iam conditio substitutionis extiterit defuncto
ex substit. hereditas non etiam adiecerit antequam ex
stiterit heredem eius sequitur quia nec transmitti potest
ex substitutione ex quanvis delataneque adquisita
est superstiti hereditas neque exiure acrescendi quod
omnino in heredibus institutis lex papia adque eam re
ferendum neque explicandum quod est reportum in d. l.
ex pluribus contendit Cuiacius lib. 2 observat.
cap. 4 noster Valencia Illustr. lib. 1 tractatu 1 cap. 2 n. 11
ex 12 et lib. 3 tractatu 1 cap. 6 n. 5 ego quamvis in
iuris apreceptoribus in eis diversis non possim reclamante
iuris ratione hanc interpretationem amplectitur cum si
quam neque in heredibus institutis sublatis fuisse lege
papia ius acrescendi viricentis mea sibi de quibus
sup. et ut cum substantiis fateremur nulla provabi
lis causa addari ob quam ad legem papiam respi
ciens acrescendi ius institutis. denegetur Martinus
in d. l. si ex pluribus alii vero iuris auctores admittunt
inre eiusdem institutis l. si cuius commiserit 67 ff de adquiren
da hered. l. si res aliena 52 § 1 ff ad sc. trebell.
l. quod Papinianus 78 ff ad l. falcid. l. 2 § sed non
ff de bon. poss. secundum tab. in eiusdem perequisitiones l.
si ius heres 35 l. patris 9 ff de adquir. hered. et l. penult
§ 1 ff de inius. rupto. l. genere 26 § 1 ff de eo
dit et idem et quidam in commentariis ad l. Iuliam et
pap. d. l. qui ex duabus 53 l. maritus 49 § ult. l. si filio
61 in princ. ff de leg. 2 quam tentari probabiliter potu
it differentiam a Martino insinuatam in d. l. si ex
pluribus inter heredes legitimos et institutos quo
ad transmissionem iuris acrescendi in conversari ut
quamvis inter legitimos semper et omni casu
iure

iure accrescendi locus sit id quod ad heredes eius qui adit transmittatur. Sive morte sive quacumque alia ratione in coheredis persona portio defecerit quod nullus ab intestato. Locus caducis est ut probabimus supra n. praecedenti in fin. ei idem etiam sit inter institutos quorum alius sit substitutus ei quidem tantum suus coheredi suo. Sit substitutus eius primo semper defertur. hereditas ex substitutione deferatur quae non transmittitur heredes eius sequitur neque ex substitutione quia non potest fieri ut deferatur neque iure accrescendi quod potest fieri ut deficiat portio in persona coheredis cui substitutus fuerat quoniam ille celebs orbus aut Latinus permansit intra centum dies cretionis quibus casibus post apertas tabulas et aditionem unius locum est caducis inter institutos et accrescendi ius cessare ostendimus n. praeced. Vel si hoc ita non autem ex defectu conditionis post apertas tab. ut putat per Petrum Santo l. d. cap. 11 n. 27 § 3 licet vero nova haec conjectatio minus arrideat affirmandum erit hac plurima sive ex pluribus quod non vere differentias propositas ind. l. si ex pluribus inter heredes legitimos fieri proprie et pariter inter heredes legitimos et institutos. Sed inter ius accrescendi et substitutionis ita ut ius accrescendi quod semper inter heredes legitimos observari traxerit ab heredes eos qui portiones suas renovarunt quoniam decesserunt antequam [illegible] quoniam ut adversari loquuntur rem sequitur et portioni accedit velut alluvio l. Titio 33 § 1 ff. de usufructu. Substitutionis vero ius dumtaxat in testamentariis heredibus tractari potest ad heredes eius non transmittatur quod personae substituti respicit cuius quidem deferens ex substitutione hereditas portionem ante decesserit heredes eius sequitur scilicet ex substit. ex qua nequaquam ad eum pervenire defunctus fuerat

ut probat Paulus Lib 4 sent tit 8 § Ut uineta L. ..ctis 8i ff de aquirend hereditate. L. rex pluribus q. quam ita interpretantur Post Bartolum et Arrigaro tres. ibi dicemus Lib 2 decime. ... q. 6. Men Lius Lib 5. obs. ... c. 4 Faber. Lib 5 Diet... c. 20 Santos d. c. 11 § 3 n. 17.

43 Vide § posteriori ... testam infirm.

Porro ut ius progrediamur ex tribus his modis qq deficere relicta diximus seq... explicandus ... qui inaduia cita dicuntur qualia ... quae post ... et ante mortem testatoris deficiunt ... excausis uel morte naturali eius cui relicta ... uel condit... relicta ... deficiente L. unica § et cum ... et § Cum secundo C de caducis toll. ... uero ... ex placitis antiquissime iuris prudentie ... Augustus Leges ... Caduca dicebantur que ... lata exciperet ... testatoris eo cui quod relictum ... ut ex ... dixatum et Philipp 20 Conicct ... Lib 4 obs. q. 9 uel ex ... Leges ... quemater iam caducorum ... d. L. ... § Cumque itaque uel denique quod similius ... et presentit Goffan. in d. L. uni § et cum lex et § et cum ... ex ... et recepta ... qui ... generales caduci definit ex ... aut ... Legum uel ... memi... tit 17 ... quamuis quatuor dumtaxat caducorum species ... Legum et ... exprimerent ... decreuerunt ... scilicet caducis

et

ēl ea quae post testamentum intercidunt vivo adhuc testatore
l. conditione deficiente l. morte naturali eius cui relicta sunt
namque et tunc vere dicetur ab eo cadere qui cum illi testamento
relictum iure civili capere posset postea in aliqua ex caussa
non cepit nempe morte frequentius aut conditionis defectu. Vere et
quamvis proprie et simpliciter caduca non dicantur quia legibus l.
iurisconsultis specialiter expressa non sunt, appellant tamen in causa caduci
quia in eadem causa et conditione sunt et perinde ac caduca ad fiscum per
tinent l. unic. § et cum triplici. Ubi veterum nomine intelligun
tur iurisconsulti antiquiores sicut et in l. ille 32 de her. instit. l. 1 § ne
veres de acquirenda possess. et similibus. Aliud autem in primis 4
circa utramque in causa caducorum speciem esset interpretandum quod in istis ut
indicavimus sola mors naturalis illius cui relinquitur facit ut sit
relictum in causa caduci, civilis vero mors veluti deportatio l. poena
servitus post testamentum vivo testatore contingens non ita l. 3
§ penult. et ult. de his quae pro non script. l. in metallum 12 de iur.
fisci. diximus supra num. 7. quin et quod magis est et inauditum forsitan
hactenus caelibatus orbitas vel aut latinitas superveniens post testa
mentum et ante testatoris mortem non facit ut relictum in caussa cadu
ci sit sed ut apud heredem maneat nisi in hunc quoque casum in
capacitatis supervenientis heres tacitam fidem restituendi in fraudem le
gum acomodaverit ut ego didici ex l. in fraude 10 § 2 (quae ex Caio
est lib. 15 ad leg. Iuliam et Papiam) de his quae ut indign. et in singula
haec post mortem testatoris nempe peregrinitas aut poena servitus
heredi et fideicommissario legatarii ante apertas tabulas et caelibatus orbitas vel
aut latinitas intra tempus cretionis facere solent ut relicta sint
quae caduca ad fiscum pertineant teste Ulp. d. tit. 17 ex diverso conditionis
defectum post mortem testatoris contingentem non esse casum ob quem here
ditas legatumve caducum fiat satis superque ut puto probavimus
num. 8 et 11 vers. quintum et conducit ex Caio lib. 13 ad l. Iuliam et
Papiam textus in l. si servo 32 § 1 de statu liber. at si conditio sub
qua relictum est deficiat post testamentum vivo adhuc testatore et
in causa caduci relictum non ambigitur d. l. unic. § et cum triplici
utrumque vero valde obscurum est cum ad exemplum caducorum ea quae in
caussa caduci sunt introducta a veteribus dixerimus. differentiae
ratio saltem probabilis si non certa; quod ad tertiam quidem speciem attinet ea
esse potest quod certum ius relicta testamento capiendi et quatuor illarum caduco
rum species legibus l. iurisconsultis expresse referuntur ad tempus cretionis

vel

uel aperturae tabularum Quorum utrumque non nisi post mortem tes
tatoris cedere incipit; uiuo autem testatore quemadmodum nec si
uellet legatarius capere cum effectu legatum posset quia usque ad mor
tem testatoris manet reuocabile l. 4 § ult. cum l. seq. de adim.
legat. Ita nec uirtute definitionis caduci potest tunc dici omnino
non cepisse cum possit ante apertas tabulas ex peregrinitate
aut seruitute in ciuitatem restitutus aut intra diem cretionis ex
caelibe, et orbo maritus pater ue, uel ex latino ciuis effectus ca
pax inueniri. proinde ueteres Iurisconsulti quorum incubuit curae cadu
corum obseruationem suis interpretationibus coarctare absurdum re
esse putauerunt propter incapacitatem legatarii uiuo testatore et
sequentem ante capiendi tempus contingentem legatum in caussa
caduci constitui cum possit sperari ante apertas tabulas et
intra diem cretionis et sic ante capiendi tempus restitui ut in
re simili considerat Iurisconsultus in l. intercidit 99 de condit. et demonstrat.
iuncta l. seruitutem 209 de regul. iur. ubi hoc respectu Ulp.
lib. 4 ad legem Iuliam et Pap. ait, seruitutem mortalitati fere compara
ri hoc est plerumque non semper in tractatu legum maritarum quoniam
omnium in his quae in caussa caduci uocamus non idem efficit ser
uitus legatarii et mors naturalis ipsius in caducis id est perinde ser
uitute, ac morte naturali legatarii ante apertas tabulas lega
tum fisco defertur d. l. intercidit 99 de condit. et demonst. quoniam
in istis casibus peregrinitatis Iurisconsultus expressus fuit ut dubitari
non posset de seruitute quae grauior poena siue morte notat
Marilius lib. 5. obs. cap. 13 Caeterum illa spes restitutionis cum omnino ce
sset legatario naturaliter mortuo aut conditione deficiente ante
mortem testatoris quia non magis conditio semel defecta impleri
quam suscitari mortuus potest recepto [illegible] in his duobus casibus
quae in caussa caduci diximus. Quod uero ad posteriorem separationem et di
fferentiae rationem attinet, tentari breuiter, utinam uere, potest.
Idcirco conditionis defectum post mortem testatoris contingentem non fa
cere caducum quia hinc Iurisconsulti duos tantum casus caducorum expri
munt et ad tempus aperturae tabularum coartant nec nisi de
cessu legatorum pure uel in diem certum relictorum loquuntur tunc etiam
leges Iulia papiaque et Iunia Norbana dum alijs duobus caducorum
casibus exceptis ad tempus cretionis siue adquisitionis respi
ciunt non uidentur de caeteris casibus quibus relicta deficiunt sensisse
quamuis alioquin generali caduci definitione continerentur ueluti conditionis
defectus arg. et l. legata 9 de supellect. legat. cum similibus diuersum

Vero

vero in his quae in caussa caduci diciuntur in quibus cum nihil speciali iure circa caducorum casus aut tempus definitum esset necesse omnino fuit conditionis defectum tanquam in caussa caduci speciem admitti ut pote cui caduci definitio congruebat et post quam nulla spes restitutionis.

LS

et in duobus his casibus in caussa caducorum sigillatim enarrandis pergamus obstat in l. 4 quaest. ad l. attinet a multis lectus a paucis intellectus Iavolenii locus in l. cum ex filio 39 § quidam quatuor de Vulgar. ubi cum quidam quatuor heredes scripsisset et omnibus heredibus praeter unum substituisset, et mox ille cui non erat quisquam substitutus atque ex caeteris alter uiuo testatore decessisset, responsum est portem cui non erat quisquam substitutus ad substitutum quoque pertinere et contra ea quae tradidimus mortuo eo qui substitutum non habet uiuo testatore ad fiscum potius tanquam in caussa caduci pertinere pars uidebatur quam ad substitutum cui nec substitutionis iure deferri potuit quia illi in ea parte substitutus non fuit neque iure accrescendi quia in his casibus partes tanquam caducas fisco uindicauit lex Papia sustulit eo ipso ius acrescendi ut monuimus supra numero 22 nec praeterea cuiquam mediocriter erudito potest curacium coniectura in d. l. cum ex filio 39 § ult. et in l. quidam 30 de Vulg. assentiri quidquid proponit in d. § qui quatuor accipiendum esse ex iure antiquo ante caducorum obseruationem et leg. Pap. quasi scilicet illius non uiderint officium, casellius, et labeo quorum mentio in d. § quidam quatuor est in epigraphe eius legis nam ut alia omittam Iauolenum eius auctorem qui ueterum sententiam ueram esse ait legis Papiae et caducorum obseruationem imperite ignorasse aut imprudenter neglexisse ita ut contra apertum illius ius responderet dici non potest. Gellius 46 de ritu nupt. itaque placet potius quod l. arg.

l. 4 ad § quidam quatuor tentauit balduinus de leg. Pap. pag. 21 auct. l. 71 et sequitur gifan. in l. unic. § et cum lex C. de caduc. Coll. lib. 16. 4 lect. cap. 13 multum scilicet interesse inter hereditates et caetera testamento relicta nam quamuis ita mortuo eo cui relicta sunt uiuo adhuc testatore ad fiscum iure in caussa caducorum pertineant hereditates tamen scilicet illarum portiones numquam in caussa caduci consistunt tametsi heres uiuo testatore moriatur quod mihi praeter d. § quidam quatuor fortius praeterea difficiles alioquin necessario non quam aliter explicandi textus in l. ult. in pars hered. petat. l. lucius 78 § quisquis de leg. 2° quae aserit partem coheredis uiuo testatore mortuo ad coheredem iure acrescendi pertinere quod fieri non posset si in caduci caussa esset confirmat ut

Vide et l. 16 § ult. de bon. libert. § posteriore instit. quemadmodum testamenta infirm. l. non putauit § § a primo § de bon. poss. contra tabulas

l. cum ex filio 39 § quidam quatuor ff. de Vulg. expenditur.

potius

potius quae infirmat hanc sententiam Justinianus in d. l. unic. §
et cum triplici duntaxat relicti nominatim loquitur quae in cadu
ci caussa fiunt, sic enim proprie magis vocantur legata et
similia singularia quae ab heredibus praestanda relinquun
tur prin. inst. de leg. quam hereditates directo datae, quae
a re ipso capi videntur l. heres quandoque 54 de acquir.
hered. nec differentiae ratio quamvis, quod sciam quaesita nondum
nec dum inventa in obscuro mihi est. pendet enim ex eo quod SC
post legem factum placuit fideicommissa a legatariis relicta
quae scilicet legatarii ipsi ut praestent onerati sunt si in eorum
persona quibus relicta sunt defecerint apud ipsos potius legata
rios quorum fidei electa erant manere, quam ad filios tanquam
caduca, vel ad alios heredes venire et sequentem omnes cadu
ci soli heredi irrogari hoc est ea duntaxat relicta tanquam ca
duca fisco deferri quae ab heredibus praestanda erant, diximus
supra n.o 9 unde fit ut quamvis in caducis quae sic proprie
dicimus, etiam hereditatis pars mortuo herede l. peregrino
facto ante apertas tabulas, aut tota hereditas si caelebs
l. latinus intra diem cretionis permanserit, fisco deferat
quoniam hi casus certo et speciali iure apprehensi nec sub
lati SC.to de quo in d. l. Julianus 60 in his tamen quae in caussa
caduci vocantur, cum interpretatione veterum post leges nostros
et SC.ta induxerentur, placuit superiorem regulam observari
ita ut legata quidem, et fideicommissa nullis morte le
gatarii aut alio vitii defectu in caduci caussa fiunt, quod et
ab heredibus relicta, et praestanda erant. quae proprie irro
gat onus caduci; hereditate vero directo relicta non itemque quo
niam neque ab herede heredi relinquunt, sive praestan
tur sed a re ipso cui vivo, et videnti hereditas, et testandi
facultas omnino eriperet, si ea in caussa caduci esset. ~
ex quo observatur non pauca praestat cap
tum non modo vulgi, sed et eruditiorum interpretum explicari posse.
Namque ut omittam Bazin. q. 3 in d. l. ult. si pars hered. pet.
in qua multa huius principii ignorantia peccant Cujac. lib.
6 q. 2 cap. et fab. in ration. ibidem; sic et in formula
galli aquilii, quae ab eo l. 3 recte concepta, videbatur post
legem Pappiam vitiosa esse; quia per eam nepos instituitur
in eum

in eum casum quo filius institutus vivo patre et testatore moriretur l. gallus 29 de liberis et posth. et sequenter hereditas in caussa caduci erit, post legem papiam d. l. unic. § et cum triplici. putarem tamen adhuc utilem esse potius institutionem esse, quoniam hereditas in caussa caduci non vertitur, quamvis aliter, et quidem recte huic difficultati ocurrant ex nostratibus post multos Rich. ad tit. de liber. et posth. cap. 4. in d. l. gallus n.o 56 et seq. Laresa in otio quadrimestri 2a part. n.o 47 Carranca de legitima partus designat. cap. 2. § 2. illat. 23 sect. 4. n.o 279. hic etiam in quae l. quidam 30 de Vulgari ubi pluribus heredibus institutis et substitutis cum ex his quidam vivo testatore decessissent, Julianus ait, partem uniuscuiusque ex his qui in caduci caussa esse videbat, ad coheredem iure acrescendi pertinere, in promptu ratio est; quoniam scilicet hereditas eius ne pars in caduci caussa non sit, quamvis alias, et quidem veras quoad precipuum eius loci quaestionem caussas reddat post Acursianos Cujac. ad tit. de Vulg. in d. l. quidam 30 et lib. 78 quaest. Juliani ibidem nec nos ab hac sententia movet, aut mutat Celsi, et Ulpian. locus in l. titius 29 cum l. seq de hered. instit. ubi cum titius et seius uterve eorum viveret heredes instituti essent, responsum est alterutro mortuo, eum qui supererit ex asse heredem fore, hac nominatim ratione, quia tacita substitutio inesse videatur, restitutam perquam semper fiscus excludat d. l. unic. in princ. C. de caduc. toll. quasi scilicet si substitutio deficeret solum quaesitus acrescendi mansisset, non potest qui superesset ex asse heres esse cum premortuo portio tanquam in caussa caduci ad ficum pertineret, non movet, inquam, quia regressio pertinet Ulp. ratio in d. l. quaestione 29 et ut generaliter probet, in proposita specie mortuo uno ex institutis quocumque tempore, hoc est, non tantum vivo testatore, sed et post eius mortem ante apertas tabulas ut et simpliciter Celsus posuerat in d. l. titius 29 non ad ficum ... ad alium heredem ex asse hereditatem pertinere. quae ratio cessat in caducis proprie necessaria, et eorum tantum respectu adfecta quamvis et in his quae in caussa caduci vera sit, argumentum ad illa, a contrario sensu duci non debet, cum absurdum sequatur l. 2 C. de edict. insert. cum similibus. sic etenim ut nihil exemplo, et eadem

via

uia expendendo, atq. exponendo utar, dum Martianus scribit in lg 3 de his quae pro n. scriptis hab. in metallum damnatore licet extra caussam alimentorum pro n. scripto ee. hec ad fiscum pertinere subiungit idem iuris ee, si legatarius, heres ue institutus post ttm in metallum damnet, nimirum q. perinde pro n. scripto e, ac si ut e. dicto significet herede naturali mortuo post ttm hereditatem ad fiscum peruenturam, q. in hereditate absurdum, quamuis in legato certum esset.

His ita positis, ut iam breuius quae superssunt

L7

explanatio lg n. e cogendus §3 in fine ad Trebell.

atingoamus ad hanc primum in caussa caducorum speciem iuris testimonia, ocurrit l. 3 ex Papin. in lg n. e cogendus §3 in fin. ad Treb. ubi cum seruo fideicomissaria hereditas a l. herede, et libertas a legatario relicta proponeret, et legatarius uiuo ttre decesisset. si heres suspectam hereditatem dicat, cogendum esse adire, et manumisso restituere Papin. respondet, et quidem benigne, nempe q. quamuis legatum mortuo ante ttrem legatario in caduci caussa sit, in proposito tn libertati fauor, benignitas q. hereditati ex defuncti uoluntate seruo restituendae suadet ut apud heredem manere debeat, tanquam pro n. scripto, i. cum onere libertatis prestandae, quae debetur semper a beo, penes quem legatum pro n. scripto habitum manet lg cum no 26 § si pro n. scripto de fideicom. libert. quamuis alit post Accurs. Cuman, et Costans no 2o ind lg n.

elucidatio lg si id q. 21 de liberat. legata.

est cogendus §3 aliter Cuiac. lib. 20 q. Pap. ibidem. 2us locus e Terentij clementis lib. 12 ad leg. Iul. et Papp. in lg si id q. 21 de liberat. leg. ubi scribit; si id q. mihi deberes, s. tibi uel alij legauero idq. mihi solueris, uel qualibet alia rat. liberatus a me fueris, legatum extingui, idem q. esse, si debitori heres extiterit creditor, postea q. ipse decesserit; q. perinde tunc legatum, et obligatio extinguit confusione, ac solutione in quo sane iam diu me n. leuit quo fugit q. si a creditore debitori, q. debet, idest, liberat. legatum ponamus ut in prin. lg proponit, ac postea creditorem, nempe legantem debitori suo, eidem q. si ce rationis legatario heredem extitisse, cum constet legatarium post ttm uiuo ttre mortuum ee, legatum e in caussa caduci, et consequent, cum semel eo modo interciderit, n. potest postea iterum extingui, quae n. nisi post aditam a creditore debitoris hereditatem contingit, i. l. fatendum e, q. subiungit in uers. unde Iulianus d. lg si id q. 21 referendum duntaxat ee ad alterum casum propositum in princ. d. lg id q. 21 nempe cum alij creditor legauit, q. sibi titius debuit, ac postea eidem debitori, n. legatario heres extitit, uel audent tentandum, caducorum, et fisci odio receptum ee, ut in proposita specie confusione legatum extingui uideat q. quamuis mortuo debitore, eodem q. legatario in caduci caussa ee ceperit, cum tn non nisi post mortem creditoris, qui legauerat, ad fiscum cum efectu pertineat, prius extinguit confusione, quae contingit adita a creditore debitoris hereditate, et consequenter antequam

eiusdem

eiusdem creditoris heredi legatum, tanquam in caussa caduci fisco eripiat. Eius locus est in l. et ideo 8 de adimend. legat. ubi si legatum uni pure relictum in alium sub conditione translatum esset et vivo testatore moriatur is, in quem legatum translatum fuerat, Iulianus docet nihilo magis id ad eum, a quo translatum fuerat pertinere; quanvis quodammodo videretur, si aliter priori ademptum legatum, quam si posterior cepisset arg. ex l. quod si alij 7 l. si legatum 10 § 1 de adim. legat. l. 6 § 2 do di. leg. cod. l. aliquando 107 de conditione et dem. in proposito enim mortuo ante testatorem vel legatario, in quem translatum fuerat, legatum in caussa caduci est, nec pertinere ad priorem potest cum fisco vindicet notat Cuiac. lib. 32 ff Iuliani in d. l. et ideo 8. ea quidem forsitan occasione Paulus lib. 5 ad l. Iul. et Pap. de translatione legatorum tractavit in l. translatio 6. de adimendis legat.

interpretatio l. et ideo 8 de adim. legat.

l. translatio 6 de adimend. leg. remissive.

18

eiusdem notum, et numeri similiter, labi vulgo exposita veterum testimonia ex caio lib. l. et Mauriciano lib. 2 ad l. Iul. et Pap. quae extant in l. quod principi 56 cum l. si Augustus 57 de leg. 2. quae docemur, legatum relictum principi qui antequam dies legati cederet, ab hominibus ereptus, et inter divos relatus more Romano, ut notat Govean. lib. 2 var. lect. cap. 31 successori eius deberi, et consequenter non deficere tanquam caducum, i. in caussa caduci: nimirum ideo, quoniam princeps solutus est legibus caducarijs, scilicet, Iulia et Papia, ad quas, ita lib. 13, Ulpianus scribit in l. princeps 31 de legib. sic quidem academici nostri doctores doctores explicant post Cuiac. lib. 19. obs. cap. 30 et lib. 26. cap. 35 Gifanius in l. unic. § et cum lex ad finem C. de caduc. toll. Mendoza lib. 1. disp. de pactis cap. 5. nº 29. et seqq. Morla in empor. tit. 1. q. 1. n. 3. Barela in otio quadrimestri 2º p. te nº 3 Pacius cent. 7 q. 82. quam uis levibus certe argumentis, et eiudendis si vacaret, non magno nisu dissentiat noster Amaya lib. 1. obs. cap. 1. nº 102. varie quidem de tota ea re sentiant praeter laudatos ad illigero ad Donell. lib. 1. cap. 17. lit. A. multi congesti a Mendoza, Morla et Amaya ubi proxime. Bene si Augusto legatum sit, eaque quidem moriatur antequam testator decederet, deficere quod ei relictum est, hoc est in caussa caduci esse Mauricianus scribit in d. l. si Augustus 57 ubi exemplis Plotinae, et faustinae Augustarum confirmat, de quibus ad rem Pancirola lib. 2. thes. var. cap. 70 et 71. eiusque rei ratio ea est, quod quanvis alias Augusta eiusdem privilegijs frui

expositio l. quod principi 56 cum l. si Augustus 57 de legat. 2.

l. princeps 31 de legibus

frui soleant, qq et Princeps l. g fiscq 6 § ultim. de iur. fisc. et quidem quoad lg Iulia et Pap. ueluti ne poeni orbitatis Augusta teneat, neue poss legabi, l. hereditatis ei relicte propter orbitatem caduca fiat d. lg princeps 31 qug sic accipio. de legib. si tn ea uiuo test.re moriatur, n. e. cur n. dicamus relictu in caussa caduci: q. cu Auguste dignitas, illius persong cohereat nec ad heredem transeat, ut pote perdens ex participat.e dignitatis principis cui nupta e. d. lg princeps 31 nec possit mortua illa uiuo test.re ante diem legati cedentem legatum ad heredem transmitti, si diceremus id in caussa caduci n. e., duo priuilegia inducerent, et quidquid uiuo n. tam Auguste ipsi tribuerat quam heredi ipsius l. testatoris, qq fiscus legatum n. eriperet; id u.o in principe diuersum e., cui relictum n. tam personae datum uidet, quam dignitati, quae perpetua e., et consequenter ad successorem sl cum dignitate transmittit lg annua 20 § 1 de ann. legat. de quo cum forsitam dubitaret Antonini constit.e fuit declaratum d. lg q. principi 56 docent ita post Bart. et antiquiores ibidem Platea in rub. n. 9. C. de iur. fisc. lib. 10. Verois in cap. quoniam abbas n. 10. et 100. de ofic. deleg. ubi et immola n. 18 Zauarela oposit. 5. et in clement. 2. de rescript. Cobarrubias in cap. requisisti n.o 4. de test.u Donell. lib. 8. com. cp. 28. ubi illius lit. H. quamuis aliter b[...]nastat. Hermon lib. 1. animadu. cp. 1. alii facius cent. 1. q. 13.

Quaeri tentari possit, an multum interesse an moriatur Princeps antequam dies legati cedat ut in d. lg 56 hoc e. post mortem test.ris aut ante apert. tabul. an uero antequam test.or moreretur ut in d. lg 57.

49 Rursus quoad 2.am in caussa caducorum speciem attinet, quae per condit.u defectum contingit, illud duntaxat obseruandum breuiter e., sic condit.m defecisse oportere, ut pro impleta n. habeatur; alioquin quamuis re uera conditio defecerit, si tn iuris intellectu perinde habeat, ac si defecta n. esset, licebit ei cui sub condit.e relictum erat, legatum consequi, nec id in caussa caduci erit, q. euenit in conditionibus potestatiuis, quas q. uiuo test.re adimplere n. e. necesse, si eo tempore sine culpa legatarii defecerint, cum p. eum n. steterit, pro impleti habent, ueluti conditio si Titio nupserit, l. si arbitratu Seii nupserit lg Turpio 59 § 1 de leg. 1. lg filius 28 de condit. et dem. et conditio si Stichum manumiserit d. lg Turpia 59 § et si lg quae sub condit.e 8 § quotiens iuncta leg. qui ex fratib. 24 de condit. inst. eg inde Meriathus § idem 7. ad leg. Aquil. in qq idem adnotant iuris auctores et circa hereditates sub his conditionib. datas, q. quamuis hereditatem non q. defectu condit.u in caduci caussa constituant, ut probabimus supra n.o 19 et seqq. n. tn prosunt ad institutos si conditio pro impleta n. haberet. Porro diuersum est, si conditio potestatiua post mortem test.ris defecerit, q.a cum tunc tamen impleri debuisset, uere defecta censet, nec institutum legatarique admittit, quamuis, q.a condit.u defectus post mortem test.ris, n. e. species caduci ut monuimus supra n.o 8.

Legatum

legatum apud heredem maneat l. in tit. 31 l. titio 11 § titio
genero vers. ante nuptias de cond. et dem. d. l. iisdem Heraclii
23 § idem 2 l. 4 C. de inst. et subst. elegant Cuiac. lib. 27 obs.
cap. 22 et ad tit. 3 C. de cond. insert. et C. de inst. et subst. quan
tum, alibi Costa in § si arbitratu limit. 6. n.o 22 et ampliat.
ult. n.o 2. et seq. Donell. lib. 4 com. cap. 34 et in l. 2 C. de inst.
et subst. Mantica de coniecturis ult. volum. lib. 11. q. 26 n.o
2. Amaya lib. 2. obs. cap. 22. n.o 27. — 20. et Ult.

Claudant excursum hunc
exceptiones personarum et relictorum, in quibus caducorum obser
vatio cessat, inter quas praeter alias, quarum hactenus comparuit, me
minimus, nobilissima est illa, quae obtinuit inter liberos, et pa
rentes, itemque genere proximos usque ad 3um gradum, quos lex Papia
veluti sui imperio exuerat, et antiquum ius servabat ut Ius
tinianus loquitur in l. unic. § et cum lex C. de caduc. toll. Ita
que, ut et si caelibes, vel orbi essent solidum ex aliorum tit. caperent,
qui genere proximi essent, et ut eis heredibus institutis legatum,
vel portione hereditatis, quae in persona legatarii vel deficeret, vel co
heredis ut caduca, vel in causa caduci esse deberet apud illos po
tius maneret tanquam habita pro non scripta ex iure antiquo, quo
ea quae deficiunt, apud heredes, vel coniunctos manebant ante
leg. Pap. d. l. 3. § 2. de his quae pro non scrip. Ulp. in fragm. tit.
17 et 18 eo quod referri solent textus in l. pater 29 in pr. et §
ult. de leg. 2. l. si in tit. 5 de Vulg. quibus adiicio l. si autem 76 in fin
ad leg. falcid. l. Iulianus 61 de leg. 2. explicandus in prae
caeteris est Terentii Clementis locus l. 8. q. ad leg. Iul. et Pap. intus
si is qui ex bonis. 6. de Vulg. cuius speciem ita referebat aliis fin — explicatio l. si is qui ex bonis. 6. de Vulg. Valent. 3. illustr. tract. 2. cap. 4. num. 2.
rebat clarissimus praeceptor meus, quo maiorem nec esse, nec in Academia nostra fuit Don Alphonsus Guillen de la Carrera
in l. unic. n.o 39 C. de cad. toll. Pater filio impuberi, aiunt
cuius eiusdem, fratrem scilicet uxoris suae liberis orbum, substituit, in
qua specie quamvis ille ut pote orbus, ex bonis patris, cui non
quinque non esset, solidum capere non possit, poterit capere ex bonis fi
lii, cui substitutus est, quoniam ei tertio gradu cognationis
iungitur § tertio gradu Inst. de grad. cogn. a qua interpre
tatione duo recentiores duo Academiae nostrae doctores dissentiunt, mi
rantur quod sapientissimum, ut aiunt, virum in re tam aperta deceptum fui
sse, cum ex d. l. unic. § et cum lex ex Ulp. d. tit. 17. et 18. solum constet
liberis, et parentibus legem Pap. ius antiquum servasse, non autem
collateralibus, ego sane miror potius, aut certe non miror eis non in
currisse locum Nicephor. lib. 2. hist. eccles. cap. 46. ibi: absurdas etiam
illos apud Romanos leges, ne caelibes in aliena hereditate

Coniugibus

coniugibus equiparentur, ne ue preterquam genere propinqui quicquam ex testamento lucrarentur; Consentit, si recte expendatur Ulp. in fragm. tit. 16. ubi; item si cognati inter se coierunt usque ad sextum gradum; Licinius Rufinus in collat. legum Mosaicarum tit. 16. in fin. ubi: sed imperator noster in hereditatibus que ab intestato deferuntur, eas solas personas voluit admitti (nempe ut preferant extraneo manumissori, de quo loquitur) quas decime immunitatem ipse tribuit. l. ult. C. Theodosiano de test. in fin. textus in § doto, 16 § 1 de castrensi peculio ubi cum Papin. in pri. eiusdem legis scripsisset, hereditatem filiofamilias militi ab uxore relictam in castrensi peculio computari, quoniam tanquam militi adquirit, et privilegio militie, quo sublato eam ultra decimam capere non posset per leg. Pap. ut exposuimus supra cap. 1. huius 3. lib. num. 11. subiungit in d. § 1. diversum esse in hereditate fratri patrueli militanti a fratre patruele relicta, hec enim non computatur in castrensi peculio, quoniam non militie causa meritum prebet capiendi, sed sanguinis ratio, iuxta quam cum sint 3o gradu iuncti cognationis § 3 gradu inst. de gradibus. sunt etiam solidi capaces, quamvis celibes, vel orbi; nec milites sint, proinde constat non tantum liberis, et parentibus, sed in universum genere proximis intra tertium gradum legem Pap. ius antiquum servasse. 2a exceptio est in militis testamento, in quo etiam caducarie leges non observantur l. ult. de his que pro non script. l. si habeo § ~~[illegible]~~ de usufructu legat. 3a exceptio est in legato usus fructus, quo caducum vel in causa caduci nunquam fit l. titio 96 de condit. et dem. d. l. si habeo l. titio 33 de usufr. ubi rationem reddit Cuiac. lib. 27. quest. Papin. fab. in ration. ibidem sicut neque legatum libertatis l. si privatum 27 § ult. qui et a quibus l. cum ita § § fin. de opt. legat. notat Cuiac. lib. 20. quest. Papin. in l. non est cogendus § de Trebell. atque hec interim pro commentario Iulie Papie legum dixisse satis, in quo, si que dicentibus grata, neque observata vulgo aperuimus, docti censento.

finis

Dedicatio

Ianus literarius certamen. V. K. L. D. D.
Ioanni de Solórzano Pereira; in supre
mo novi orbis senatu; Consiliario Regio: D. Ioannes Suarez
de Mendoça, libens merito. D. C. Q.

Titulus

Iuliae, de Maritandis ordinibus; Papiae Poppaeae Leges, queis nullae in
ter Romanas celebriores, intricatiores ve exstiterunt;
summa, singula capita, item noviores Leges, senatusconsulta, orationes,
edicta, mandata, Rescripta Caesarum, Recep
tae interpretationes Prudentum. ad easdem leges quandiu vixerunt,
viguerunt que, ad Iustinianum usque ab Augusto;
ad veteris politiae imaginem efformata, politioris iurisprudentiae cultori
bus, pro assertionibus ακροαματικοις proponuntur.

quo tempore floruerunt

Imperator. C. Caesar octavianus. D. Iul. F. Augustus. Pont. Max. tri
bun. pot. P.P. Consul. VI. anno ab urbe condita 725 post civilia
bella, Pharsalicum, Mutinense, Philippense, Perusinum, Siculum,
et Actium, Populum iure rogavit, Populusque iure scivit, de procrea
tione sobolis, et augendo Erario. eidem de causis Augustus
eodem anno ab. V.C. 736. plenius leges rogavit, perrogavit, quae
Iulia est de maritandis ordinibus. dein sequuta eodem fere
fine, forma, auctore Papia Poppaea lex de caducis, quam tu
lerunt M. Papius. M. F. M. N., Mutilus, et C. Poppaeus.
C. F. C. N. Secundus Consules suffecti ex Kal. Iul. anno
ab. V.C. 762.

Cap. I.us Auctographum. ex lege Iulia.
ex titul. D. de ritu nuptiar.

Lg. lege. 44. ff de rit. nupt. Dion 16. 54. et 56. Zonaras. 2. Anal.

Qui senator est: quive filius: nepos ve ex filio: pronepos ve ex filio
nato, cuius eorum est, erit: ne quis eorum sponsam, uxorque sciens do
lo malo habeto libertinam: aut eam: quae ipsa, cuiusve pater, ma
terve artem ludricam facit, fecerit. neve senatoris filia, neptisve
ex filio: proneptisve ex filio nepote nato, nata, libertino, ei
ve qui ipse, cuius pater, materve, artem ludricam facit, fecerit: spon
sa, nuptave sciens dolo malo esto. Neve quis eorum dolo malo
sciens, sponsam, uxoremve eam habeto.

Cap. II. ex lg. Iulia et Papia

lg. lege. 23. ff. de rit. nup. Dion. lib. 54. et 56. Zonar. lib. 2. Annal.

Ingenuis omnibus praeter senatores, eorumque liberos, libertinas uxores habere liceto: ex eo quod matrimonio suscepti liberi iusti sunto.

Cap. III. ex lg. Iulia
ex Vlpian. tit. 13.

lg. palam. 43. ff. de ritu nupt. Vlp. in fragm. tit. 13. § ultimo.

Iis, qui ita nuptias contraxerint, nihil obesse fraudi, ignominiaeque esto; modo ne quis eorum sciens dolo malo sponsam, uxoremve habeat lenam, a lenone, lenave manumissam, et in adulterio deprehensam, et iudicio publico damnatam, et quae artem ludicram, vel quaestum corpore palam faciat, fecerit.

Cap. IIII. ex lg. Iulia

Vlpian. in fragm. tit. 13. in princip.

Si senator, senatorisve filius, nepos ve ex filio, pronepos ve ex nepote, filio nato, natus, sciens dolo malo sponsam, uxoremve habeat, quae palam corpore quaestum faciat, fecerit.

Cap. V.

lg. si senatoris. 47. ff. de rit. nupt.

Senatoris filiae, quae quaestum corpore, vel artem ludricam fecerit, aut iudicio publico damnata fuerit, libertino nubere liceto.

Ex Oratione Diui Marci.

lg. orat.e 16. de rit. nup. lg. 3. § 1. de donat. int. lg. oratio. 16. de sponsal. lg. palam. 43. § senatus. ff. de rit. nupt.

Quod Imperator Marcus Aurelius Antoninus Caesar Augustus verba fecit, de nuptiis senatorum ex lg. Iulia, quid fieri placeret de ea re senatus censuit. Si senator, eiusve filius, nepos ve ex filio, pronepos ve ex nepote filio nato, item si filia senatoris neptis ve ex filio, proneptis ve ex nepote filio nato, nata contra legem Iuliam nuptias contraxerint, nuptias non esse. = Item senatus censuit, non esse conveniens ulli senatori uxorem ducere, aut retinere damnatam publico iudicio, quo iudicio cuilibet ex populo experiri licet, nisi si cui lege aliqua accusandi publico iudicio non est potestas.

Ex constitutione Constantini.

lg. 1. C. de natural. liber.

Si senator contra legem Iuliam nuptias contraxerit, placeat maculam subire infamiae, si filios pro legitimis habere velit, proprio iudicio, aut principis rescripto: item donatum palam, vel talite filiis, uxori ve reddi, primum legitimis heredibus, deinde his deficientibus, aut transactione exclusis, statim, vel si dissimulent, post duos menses fisco deferri, sub poena quadrupli perquisituro.

Ex Nou. Martiani, de matrimoniis senatorum.

lg. humilem. 7. Cod. de incest. nupt.

Ingenuis nata parentibus, tametsi pauper, humilis, vel abiecta persona, non intelligitur, eiusque nuptiae Constantiniana lege, senatoribus interdictae non videntur.

Cap. VI.

Cap. VI. ex posteriore lg. Julia

Ex tractatu de sponsalibus

Sponsalia, post que, biennio exacto, sponsa duci uxor n̄ possit, ad premia maritorum, et patrum ne proficiunto, a penis celibum et orborum, ne excusanto.

Suetton. in Aug. cap. 34. Dion lib. 54. Zonaras 2. Annal.

Cap. VII. ex lg. Julia

Priori ex multis fasces sumendi potestas esto, n̄ qui plures annos natus, sed qui plures liberos, quam collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. si par utriusque liberorum numerus est, maritus, aut qui in numero maritorum est, preferetur; si vero ambo, et mariti, et patres totidem liberorum, qui maior natus erit, prior fasces sumito.

lg. proconsules. 4. de officio procons. lg. bello. 18. de excus. Tutor. A. Gelli lib. 2. noctium Atticarum cap. 15.

Cap. VIII.

Patribus ad honores, quos per annarias leges capere n̄ possent, per singulos liberos, singuli anni remittuntur.

lg. 2. ff. de minor.

Cap. IX.

In petitione honorum, et sortitione provinciarum numerus liberorum in candidatis preponderato; si ex his nemo liberos habeat, mariti ceteris preferuntur.

lg. 6. § ult. de decur. lg. in albo. 9. C. eodem Tacitus in 2. et 15. Ann. Dion lib. 53.

Ex S. C. Neroniano.

Cum percrebuerit pravissimus mos, quo plerique orbi propinqui comitiis, aut sorte provinciarum fictis adoptionibus adsciscunt filios, de preturasque ac provincias inter patres sortiti statim emittunt manu, quos adoptaverint. D. E. R. S. I. C. = Nec simulata adoptio in ulla parte muneris publici iuuaret, ac ne usurpandis quidem hereditatibus prodesset.

lg. ita. 51. § ult. de leg. 2. lg. 2. § e de adoptiui. de uacat. muner. Tacitus lib. 15. annal.

Cap. X. Auctographon ex lg. Julia

ex tit. ff. de operis libertor.

Qui libertinus, duos, pluresue a se genitos, natosue in sua potestate habebit preter eum qui artem ludricam fecerit, qui ue operas suas, ut cum bestiis pugnaret, locauerit; ne quis eorum operas doni, muneris, aliudue quicquam libertatis caussa patrono, patronoue liberisue eorum, de quibus iurauerit, sciret promiserit, obligatusue erit, dare, facere, prestare debeto: et si neque eodem tempore duo in potestate habuerit, sed unum quinquenne liberabitur operarum obligatione.

lg. qui libertinus. 37. de oper. libert. lg. nec patronis. 6. C. eodem titul.

62

lg. liberta. 46. de. oper. libert. lg. libertg. 8. C. eodem. titul.

Cap. XL.

Si liberto patronus uxorem duxerit, operarum petitionem, ineam ne exercetto.

lg. sicut. 48. lg. plane. 14. de operis libertor.

Cap. XLI.

Patronus, Patronive filius, nepos, pronepos, qui liberte nuptiis consenserit, quandiu ea nupta erit, si ex lege nupserit, operas ab ea ne exigito, patronae autem item filiae, nepti, proneptive patroni, quae liberte nuptiis consensit, operarum exactio sublata esto.

lg. liberta. 35. de. oper. libertor.

Cap. XLII. ex lg. Papia

liberta maior quinquaginta annis, quae sine assensu patroni nupsit, si filios et alios in matrimonio exciderit, deinceps = excesserit operas patrono praestare, ne cogitor.

Ulpian. in. fragm. tt. 29. §. licet

Cap. XLIII. ex lg. Papia.
ex tt.o de. bon. libert.

libertae, quatuor liberorum iure, tutela patronorum liberantur, et sine auctoritate eorum tt. faciendi ius, potestasque esto, et pro numero liberorum libertae superstitum, virilis pars patrono debetur.

lg. patroni. 39. de. bon. libertor. Ulp. d. tt.o 29. §. contra.

Cap. XLV. ex lg. Papia

Patroni liberi feminini sexus, trium liberorum iure subnixi, in bonis libertorum parentum idem ius esto, quod ex praetorio edicto patroni liberis virilis sexus.

lg. libertorum. 37. §. ult. de bon. libert. Ulp. d. tt.o 29. §. patrona.

Cap. XLVI. ex lg. Papia.

Patrona ingenua duobus liberis honorata, libertina tribus, idem iuris habeto, in libertorum bonis, quod patronus habet ex edicto.

lg. filius. 42. §. paulg. de. bon. libert.

Cap. XLVII. ex lg. Papia.

item liberi patronae, ingenuae trium liberorum iure honoratae, eadem iura in libertorum bonis vindicanto, quod patronus habet ex edicto.

§. postea. inst. de. suc. libert. lg. si libertus. 16. de iur. patronat.

Cap. XLVIII.

si libertus centum millia H. S. in bonis et pauciores, quam tres liberos reliquerit, virilis pars patrono debetur; si tres reliquerit ius antiquum esto: si minorem secentenario in fraudem legis huiusce fecerit, ratum ne esto.

lg. filii. 9. lg. 10. et 11. et 17. de. iur. patron.

Cap. XLX.
ex tt.o de. iur. patronatus.

qui cum maior esset annorum viginti quinque capitis accusaverit libertum paternum, in bonis eius locum ne habeto.

Cap. XX.

Cap. XX. ex lg. Iulia

Patronus, si libertā, ne nubat; libertū, ne uxorē ducat; iurare iurando adigat, ius iurandū hac lege permititur, si modo matri monium contrahere recte velint. — lg. adigere. 6. §. ult. de iur. patron.

Ex lg. Elia Sentia.

Liberta, ne nubat; libertū ne uxorē ducat patronus, iure iurando ne adigito, si secus faxit, patrono, liberis q̄ eius in bonis liberti, libertæ nihil iuris esto. — lg. qui cont. 15. de iur. patron. lg. pen. §. ul. qui et a quibus.

Cap. XXI. ex lg. Papia.

Mulieribus, quæ plus, quā ter pepererint, ex bonis censi ultra quadrantē, lege Voconia statutū, sine fraude sua capere liceto. — lg. si uir. 61. lg. cont. 62. §. 1. de donat. int. vir. et uxor. Dion. lib. 56.

Ex Edicto Divi Claudij.

Bonū factū. Cū exercitio navium ad summā rempublicā pertineat, navis post hac mercaturæ caussa fabricantibus, hæc commoda sunto, civibus vacatio legum Iuliæ et Papiæ, Latinis ius quiritū, si ri minorē quā decē millia modiorū navē fabricauerint, et Romā sex annis frumentū portauerint: item fœminis ius quatuor liberorū. — lg. pro commoditate. 7. de navicular. in C. Theo. Vlpian. in fragm. tt. 3. §. §. ult. Sueton. in Claudio. cap. 19.

Ex constitutione Gratiani, et Theodosij.

In hereditate proscripti filij; liberis deficientibus, cū patre mater voce tur in triente, si illa ius liberorū habeat; sin deerit, quadrante pater, unciā mater accipiat: sin autē sola mater superērit, Papiæ ter legis privilegij destituta, neque trina parte fœcunditati publice præstita, sextante contenta sit, fisco dextante usurpante. — lg. si quis. 7. de bon. proscript. in C. Theo dosian.

Cap. XXII. ex lg. Papia.

Ad sacerdotiū Vestæ virgines e populo pontificis maximi arbitratu viginti leguntur, sortitio q̄ in concione ex eo numero habetor, utique quæ virgo ducta erit, eā Pontifex maximus capito, eaque Vesta esto. — Vlpian. in fragm. tt. 10. §. ult. Aggel. lib. 1. noct. attic. cap. 12.

Cap. XXIII.

Sacerdoti Vestali, quæ sacra faciat, quæ ius sit sacerdotē Vestalē facere, pro populo Romano quiritibus, eadē præmia, et commoda sunto, quæ trium liberorū matribus. — Dion. lib. 55. in Aug. cap. 31.

Cap. XXIIII. ex lg. Iulia.

Vigintiquinque annis maior, qui erit, nuptias iure contracto, huius contrahen dis trienni, post hanc legē rogatā vacatio esto, post trienniū legi pareto. — Sozom. lib. 1. eccles. hist. cap. 9. Tertull. in apolog. cap. 4. Dion. lib. 56. Sueton. in Aug. cap. 34.

Cap. XXV. ex lg. Papia

Liberis iure quærendis, suscipiendis vigintiquinque annorū in masculis — Vlp. in fragm. tt. 16.

Et viginti

Brisc. in apolog. cap. 4. Dion. lib. 56.

et uiginti in feminis quos uis tacetto, post eam aetatem, nisi intra annum, post hanc legem rogatam legi paruerint, lege teneantur.

Cap. XXVI. ex leg. Papia

lg. sancimus. 27. C. de nupt. Senec. apud Lactant. lib. I. de fals. relig. cap. 16.

sexaginta annos natus, qui erit, minorem quinquagenaria sponsam, uxorem ue sciens dolo malo, ne habeto, neue femina maior quinquaginta annis uiro nondum sexagenario sponsa, nupta ue sciens dolo malo esto.

ex S.C. Claudiano.

Vlp. d. tit.o 16. § Claud. cap. 23.

Senatus censuit placere; si maior sexagenario minorem quinquagenaria uxorem duxerit, perinde haberi, ac si minor sexaginta annis duxisset uxorem.

ex S.C. Caluitiano.

lg. si maior. 22. C. de legit. hered. Vlp. tit.o 16. § ult.

quod si maior quinquagenaria minori sexagenario nupserit impar matrimonium uideri, nec proficere ad capiendas hereditates, seu legatos dotes.

Cap. XXVII. ex leg. Iulia.

Vlp. in fragm. tit.o 14. lg. saepe. 17. de spons.

feminis ad nuptias contrahendas, a morte uiri, anni uacatio esto, a diuortio sex mensium.

Cap. XXVIII. ex leg. Papia.

Vlp. d. tit.o 14.

feminis ad liberos suscipiendos, a morte uiri bienni uacatio esto, a repudio anni, et sex mensium.

Cap. XXIX. Miscellum ex leg. Iulia.

ex tit.o D. de condition. et demonst.

lg. cum si hoc. 62 § ul. lg. hoc. 64. de cond. et dem. lg. 2. et 3. C. de indict. uiduit. Novell. 22. de nup. cap. 43.

Viro, mulieri ue, si quid sub conditione uiduitatis relictum erit, citra onus conditionis capere liceto: modo intra annum nubat, seu uxorem ducat, et iuret liberorum procreandorum causa, nubere, seu uxorem ducere.

ex S. C.

lg. 3. C. de indict. uidui. lg. cum tale. 72. § si arbitratu lg. heres. 79. § ult. de cond. et demonstrat.

Senatus censuit legis Iuliae sententiam eam uideri, ne quod omnino nuptiis impedimentum inferatur, ob eam quoque rem quidquid in fraudem legis ad impediendas nuptias scriptum erit, ipso iure rescindi placere.

Cap. XXX. ex leg. Iulia.

ex tit.o de diuortiis.

diuortij

Divortij faciendi potestas libertæ, quæ nupta est patrono ne esto, quandiu patronus eam uxorem esse volet. | lg. ul. de divort. lg. in eo. 45. de rit. nupt. lg. uni. in fin. unde uir, et uxor. Sueton. in Aug. cap. 34.

Cap. XXXI. ex lg. Iulia.
ex tit.o ff. soluto matrimon.

Si uir dotalem seruum manumiserit, siquid ex bonis liberti ad eum, heredemve eius pervenit, aut dolo malo fecit, quominus per ueniat, quanta pecunia erit, tantam pecuniam dato uxori. | lg. si u. 64. §. dabit. et seq. sol. matrim. lg. filius 14. §. ul. ad lg. Corneliam de falsis.

Cap. XXXII. ex lg. Iulia.
ex tit.o ff. de iure dotium

Ei mulieri, virginive, quæ ex hac ipsa lege nubere oportet ad dotem dandam, dicendam, promittendam, si legitimum tutorem non habeat, tutor a prætore urbis nominatur. | lg. iure. 61. de iur. dotium. lg. nisi. 7. de. tut. dat. Vlp. in frag. tit.o 11. §. ex lege.

Cap. XXXIII. ex lg. Iulia

Tutor, qui ita datus, nominatusque erit, doti pro facultatibus, et dignitate mulieris, et mariti constituendæ auctoritatem præstato; auctoritas dolo malo facta, rata ne esto. | lg. quæro. 60. cum lg. seq. de. iur. dotium.

Ex S.C. IS.

Senatus censuit, uti mulieri virginive in provincia nupturæ, perinde ad dotem dandam, dicendam, promittendam a præside provinciæ tutor detur, atque in urbe a prætore ex lege Iulia. = Utique in locum muti, aut surdi, furiosive tutoris, alter tutor detur ad dotem constituendam. | Vlp. in fragm. d. tit. 11. §. ex lege cum seq. lg. pen. ff. de. tut. d.

Cap. XXXIIII. ex lg. Papia

Decies centena millia H.S. nummum, si inter senatorias personas, summa dos esto: ampliorem dare, promittere, ne liceto. | lg. 6. §. de usuris. lg. 2. de inofficios. dotib. in C. Theod. Iuuen. satir. 10. Sidonius. lib. 1. epistol. 11.

Ex constitut.e Constantini, et Iuliani.

Dote ab uxore marito data, filios ex priori matrimonio, si neque ultra dodrantem, neque in fraudem legis Papiæ constituatur, de hac repetenda nullam constat habere actionem. | lg. 2. de inofficios. dotib. in C. Theodos.

Cap. XXXV. ex lg. Iulia.

Qui liberos in potestate habent, iniuria uxores ducere, vel nubere, ne prohibento. | lg. capite. 19. de rit. nupt.

Ex mandatis

Ex mandatis Severi, et Antonini.

D. leg. capite 19 ff. de rit. nupt.

qui provinciæ præerit, curare debebit, ut qui liberos seguioris sexus in potestate habent, oficio iurisdictionis suæ cogantur, in matrimonium collocare, et dotare.

Cap. XXXVI. ex legibus Iuliis ex tt.o C. de infirmandis pœnis cælibatus, et orbitatis, et decima rijs sublatis.

leg. 11 titio. ss. §. 1. de. leg. 2. Euseb. lib. 4. de vita Constantini cap. 26. Sozom. lib. 2. hist. Eccles. cap. 9. Nicephor. lib. 7. cap. 46.

Innupti, innuptæ qu. ex tt.o extranei, nisi intra centum dies legi paruerint, neque legatum, neque hereditatem capiunto: orbi semisse derelictorum multantor.

Cap. XXXVII. Decimariæ ex leg. Papia.

Ulp. in frag. tt.o 15. La. s n. 62. §. 1. de rit. et dem.

Viro, atque uxori, inter se matrimonii nomine, decimam tantum ex tt.o capere liceto; quod si ex alio matrimonio liberos superstites habeant, præter decimam, quam matrimonii nomine capiunt, totidem decimas pro numero liberorum accipere, ius, potestasque esto.

Ex Ulpiano tt.o 15.

De Decimis.

Item singulis omnium filii, filiave post nonum diem amissum, amissa decimam unam adiiciunt: duo autem, post nonum diem amissi totidem decimas; præter decimam etiam usumfructum 3.e partis bonorum eius capere possunt, et quotcunque liberos habuerint eiusdem patris proprietatem. hoc amplius mulier petere, præter decimam dotem potest legatam sibi.

Ex Ulpiano tt.o 16.

De solidi capacitate inter virum, et uxorem.

Aliquando vir, et uxor inter se solidum capere possunt, velut si cognati colerunt, usque ad sextum gradum, aut si vir abest, et donec abesset intra annum, postquam abesse desierit, libera inter eos tt.i factio est: item si ius liberorum a Principe impetrauerint, aut si filium, filiamve communem habeant, aut quatuor decim annorum filium, vel filiam duodecim amiserint, vel si duos trimos;

vel si

.i. si tres post nonu diē amiserint, ut intra annū tamen, et sex menses. = etiā unꝰ cuiuscunq; ętatis impuber amissus, soli di capiendi ius prestat, itē si post mortē uiri, intra decē, men ses, uxor ex eo peperit, solidū ex bonis eiꝰ capit.

Cap. XXXVIII.

Marito sexagenario, uxoriq; quinquagenariæ, qui finita ęta tē in matrimonio excesserint, dein uacatio, et solidi capa citas esto.

Vlp. d. tt.° 16. in prin. et §. qui intra. Augu stin. 3. ⁊. Iulianū

Ex. S.C. Perniciano.

qui intra sexagessimū, .i. quę intra quinquagessimū annū neutri legi paruerit, neq; Iulię de matrimonio ⁊hendo neq; Papię de liberis suscipiendis, perpetuis pęnis cęlibū te neri uoluit senatus.

Vlpian. d. tt.° 16 §. qui intra.

Ex Constitutione Diui Claudij.

ex tt.° ff. ex qq. caussis maior.

Militibꝰ, itē alijs, qui Reipublicę caussa absunt, iura ma ritorū concedimus.

Lg. qui mitunt. 35. lg. 36. 37. 38. ff. ex qq. caus. maior. Dion lib. 60.

Ex. S.C. LS.

ex tt.° ff. de mort. caus. donat.

Senatus censuit placere mortis caussa donationes, factas in eos, qq. per legē Iuliā, et papiā capere n̄ licet, in eadē caussa haberi, in qua essent, quę tt.° his legata essent, qq. capere per easdē leges n̄ liceret.

Lg. senatus. 35. 36. 37. et 38. ff. de mort. caus. donationib.

Ex interpretationibus prudentū.

Constat hereditatis apellatione in lege Iulia, et Papia bonorū possesionē ⁊tineri, sicut fideicomissū legati.

Lg. et fideicomissū. ff. de leg. 3. Lg. heredi tatis. 138. de V. S.

Ex Constitutione Constantini.

Cęlibes, orbosq; cuiuscunq; sexus ueterū legū pęnis, ac terro ribus liberamus, eorūq; ceruicibus imposita iuris imperia, ue luti, quędā uega soluimus promiscue omnibus.

Lg. 1. C. de in firm. pęnis. cę lib. et orbitat.

Ex ⁊stitut.

Ex constitutione Honorij, et Theodosij

lg. 2. C. eodẽ tt.° — Inter virũ, et uxorẽ decimarũ, ex lege Papia ratio facessat et quamvis liberi n̄ interuenerint, ex suis capiant solidũ ttũ.

Cap. XXXIX. ex lg. Iulia, et Papia.

ex tt.° C. de caduc. toll. et Vlpian. tt. 17.

Vlp. tt.° 22. §. Latinus. — Quæ cælibibꝰ, orbiſve relicta, ita ut iure ciuili capere possint; n̄ ceperint, quæq; ita ab his ceciderint, ærario vindicantur.

Cap. XL.

Qd quis sibi tt.° relictũ, ita ut iure ciuili capere possit, aliqua ex caussa n̄ ceperit, caducũ esto; veluti si cælibi, ſl Latino Iuniano legatũ fuerit, neq; intra dies centũ, ſl cælebs legi paruerit, ſl Latinus ius quiritũ sit ꝯsequutus.

Cap. XXXXI. ex lg. Papia.

ex Vlp. tt.° 18. qui habeant ius antiquũ in caducis.

lg. unic. §. et cũ lex. C. de cad. toll. Sozi ang. lr. 1. hist. ẽcles. cp. 9. — Liberis, et parentibꝰ, itẽ genere proximis intra 3ũ gradũ ius antiquũ esto.

Ex S.C. 15. circa lg. Papiã.

lg. unic. §. cũ igr. C. de cad. toll. Vlp. tt.° 24. §. legata. d. lg. unic. §. in novissimo et §. cũ igr. Vlp. tt.° 16. — Senatus censuit deinceps diẽ legatorũ, quæ pure, ſl in diẽ certũ relictorũ, ab apertura tabularũ cedere. = nec licere clausis tabulis ttĩ, hereditatẽ adire, nisi ex asse herede instituto. Vtq; qd in medio deficeret, legatario, ſl ex pte instituto, ante apertas tabulas mortuo, aut peregrino facto caducũ fieret.

Ex interpretatione Prudentũ.

lg. unic. §. et cũ triplici C. de cad. toll. lg. ut heredibꝰ 50. de leg. 1. lg. 5. de Vulg. lg. ult. de reg. Caton. lg. ab eo. 9. de usufruct. legat. lg. si titio 33. de usufructu. — Quæ tti tempore utiliter relicta, postea uiuo ttre deficiunt, ſl conditione n̄ existente, ſl mortuo eo, cui relicta erant, in caduci caussa sunt. = Mutuæ substitutiones, inter heredes legatarios ve caducorũ obseruationẽ excludunt, qr quandiu ex substitutis quis qua superst, fisco præfertur. = Regula Catoniana ad leges Iuliã et Papiã n̄ pertinet. = in legato usufructus itẽ in tt.° militis caducorũ obseruatio cessat. = Princeps legibꝰ

Caducarijs

caducarijs solutus est, Augusta autem, licet legibus soluta non est, principes tamen, eadem illi privilegia tribuunt, quae ipsi habent. lg. princeps. 31. ff. de legibus.

Ex Constitutione Antonini.

Hodie omnia caduca fisco vindicantur, servato iure antiquo liberis, et parentibus: caduca, cum suo onere fiunt, ideoque, et libertates, et legata, ac fideicommissa ab eo data, ex cuius persona hereditas caduca facta est, salva sunt. lg. in facto. 60. §. ult. de cond. et dem. Ulp. in fragm. tit. 17. §. hodie.

Ex Theodosiana lege.

Ex tit. C. de his qui ante apertas tabulas.

Sancimus liberos cuiuscumque sexus, hereditatem ascendentium nondum aditam, in qua instituti sunt; item legata, aut fideicommissa, quae eodem titulo acceperunt, etiam clausis tabulis, ad posteritatem suam transmittere.

Ex. S. C. 25.

Cum duobus, utrique eorum, qui viveret legatum proponeret, senatus censuit, tacitam substitutionem inesse videri, ideirco altero mortuo superstiti legatario totidem legatum deferri, nec caducarijs legibus locum esse. = item, senatus voluit in fideicommissis potiorem caussam habere eum, cuius fides electa sit, ut deficientia apud eum potius maneant, qui rogatus est restituere, nec ad heredem fiscumve pertineant. lg. idque 26. de hered. instituend. lg. lelianus. 60. de leg. 2. lg. in fraudem. 10. §. 2. de his quae ut indign.

Cap. XLII. Caducarium ex lg. Iulia.

Ex tit. C. de bonis vacantibus. lib. 10.

Si nemo sit, ad quem defuncti hereditas, bonorumve possessio pertineat, aut si sit quidem, sed ius suum omiserit, velut parens omnium populus, vacantia tenetto. lg. quidem. 96. §. quoties. de leg. 1. Ulp. tit. 28. §. si nemo.

Cap. XLIII. ex lg. Papia.

Qui in fraudem legis huiusce, Iuliaeque caducariae tacitam fidem accomodaverit, de restituendo his, qui per leges hasce, capere relictum non licet, id ei, velut indigno ereptum populi esto. lg. in fraudem. 10. ff. de his quae ut indign. Ulp. tit. 19. §. lege.

Ex. S. C. Planciano.

Senatus censuit, heredem, qui tacitam fidem contra leges Iuliam, et Papiam acomodavit, in ea parte, qua fraudem adhibuit, falcidia non uti. lg. heres. 11. ff. de his quae ut indign. lg. Veneficio. §§. ad lg. falcid.

Ex Rescripto Divi Pii

D. lg. beneficio. 59. ad. lg. falcid.

Quadrantem ab herede non retentum, qui non capienti, hereditatem restituere rogatus est, ad fiscum pertinere placet.

Cap. XLIIII. ex lg. Papia

ex tt.o D. de iur. fisci. et C. de delatoribus. lib. 10.

Sueton. in. Ner. cap. 10. frontinus de aquaeductibus.

Delatori, qui bona, per legem hanc, aut Iuliam caducaria ad populum pertinentia nunciauerit, et obtinuerit, dimidia pars in publicum redacti, premium esto.

ex constitutione Neronis.

lg. edicto. 13. §. extat. de iur. fisc. Suetonius. in Nero. cap. 10.

Delatores, post hac, sciant ultra quadrantem, ex his quae iuxta leges caducarias publico nunciauerint nihil laturos, idque vulgare premium futurum.

ex Edicto Divi Traiani.

lg. edicto. 13. lg. ait. 16. de iur. fisci.

D. lg. edicto. 13. §. 1.

Bonum factum. quicunque professus fuerit, antequam causa eius ad erarium deferatur, eam rem, quam possideret, capere sibi non licere, ex ea partem fisco inferat, partem ipse retineat. = Item quaecunque professa esset vel palam, vel tacite relictum sibi, quod capere non posset, et probasset idem fiscum pertinere, etiam si id non possideret, ex eo quod redactum esset a prefectis erarii, partem dimidiam ferat.

ex constitutione Constantini.

ex tt.o C. de his qui se deferunt.

Heres tacito fideicommisso oneratus hereditatis, contra legem Papiam defuncti uxori restituende, si prior officio rationalis fisci, neque importune deferat, tertiam ex omnibus defuncti bonis percipiat portionem.

ex. S. C. 15.

lg. senatus. 15. in princ. et in. §. 1. ff. de iur. fisci.

lg. 2. § senatus. ff. de. iure fisci.

Senatus censuit, si delator abolitionem petat, quod errasse se dicat, ut idem iudex cognoscat, an iusta caussa abolitionis sit, et si errasse uidebitur, det imprudentiae ueniam; si autem calumniam hoc ipsum iudicet, ea quoque caussa accusatori perinde cedat, ac si caussam egisset, et prodidisset. = si quis delatorem subiecerit, tantum in erarium deferat, quantum premij nomine delator consequuturus fuisset, si uicisset. = Item senatus Divi Adriani temporibus ut si neque delator, neque possesor, tribus edictis euocati

adfuerunt

adfuerunt, delatorem quidem fideiussores teneantur, et ei postea publicam caussam deferendi ius adimat, possessoris autem ius idem esset, quod si delatus omnino non esset. = quod si tribus edictis a praefecto aerario adesse delator iussus, venire nolit secundum possessorem pronunciandum; sed ab eo qui ita adesse iussus respondente possessore, non adfuerit, tantum exigendum, quantum apud aerarium, ex ea caussa, quam detulerit, rem inveret, si professionem eam implesset. = Utque, ut perinde rationes ad aerarium deferat is, a quo tota hereditas fisco evicta est, vel uni certo legatum, atque is deferre deberet, a quo pars hereditatis, vel legati evicta sit. = Si quis arguetur falsas rationes detulisse, de eo Praefectus aerarii agnoscat, quantam fraudem inverit, tantam pecuniam in aerario iubeat inferri. = haec ita censuerunt: Si quis huic S.C. intercesisset, placere auctoritatem perscribi, deque ea re ad senatum, populumque referri. D. l. senatus. 15. § quod si a. l. Arrianus. 42. § 1. de iur. fisc. D. l. senatus. 15. § senatus. cum seq.

Capita translatitia utriusque legis.

Si quid de his rebus, ad populum, plebemve lati opus est consules, Praetores, tribuni plebis, qui nunc sunt, quod eis videbitur ad populum, plebemve ferant.

Si quid sacri, sanctique sit, quod ius non sit rogari eius, hac lege nihil rogatur.

Si quis huiusce legis, ergo adversus leges, rogationes, plebiscita, senatusve consulta fecit, fecerit, sive quod eum ex lege, rogatione, plebis ve scito, senatus ve consulto facere oportebit, non fecerit, huius legis, ergo id ei ne fraudi esto. Ne ve quid ob eam rem populo dare debeto. Ne ve cui de ea re actio. Ne ve iudicatio esto. Ne ve quis de ea re, apud se ius dici sinito.

Capita huiusce legis, per fraturam, ne quis abrogato, aut derogato.

Musico magno certamini aderit propugnator D. Joannes Suarez de Mendoça, Preses ex tripode praeceptor suus. D. D. Franciscus Ramos del Manzano,

Digesti

Digesti, ut uocant, ueteris chatedrę eruditissimus antecessor; iudices, qui patres, qui conscripti, qq, q^s in Academico senatu sententię dicendę ius est, locus maioris Theatri salmanticensis palestra Die. 1. mensis Aprilis Hora. 9. ante meridię et tertia post meridię anno christiano

~ 1632 ~

Pro Universitate.

Ad Ulpianum. Lib. 18. ad Leg. Iuli. et Papiae in Lg. si totam. 63. de acquirenda vel omitenda Hereditate.

Per. D. D. Franciscum Ramoz del Mançano Primarium antecessorem.

Recitationem in primaria hac cathedra, quam aclamationibus Num. 1.
sufragijsque vestris (auditores nobillisimi) debere his diebus caepi, et semper
me debuisse profitebor, initium facio libens ab insignita hac Ulp. senten
tia, quam academicae leges hoc anno, et hisce mensibus interpretandam
antecessoribus primarijs prescribunt, et subtilissimae, quae in eam incu
rrunt de taciti fideicommissis, et acrescendi iure quaestiones explicatu
reddunt dignissimam, verum prius quam nos operosior Ulp. commentatio vindi
cet duo leviora, veluti, praemitenda sunt. Primum est, Ulp. lib. 18. ad. Leg. Iul.
et Pap. ex quo deductus est noster textus, ut Epigraphe ostendit, disputasse
inter alia, et praecipue de taciti fideicommissis, quae plerumque heredes fide sua
testatoribus obligant restituendi ea in fraudem Legum Iuliae, et Papiae illis,
qui legibus eisdem capere prohibeantur, ut apparet ex lg. ait 16. de iur. fisc.
lg. nec supina. 6. de iur. et fact. ignor. quae ex eodem lib. 18. Ulp. sunt, et refe
rendae ad tacita fideicomissa secundum florentinam lectionem, quae apud
Ulp. in praes. sic incipit: si totam, an partem, si ita, ut aspectu primo signi
ficatur, et Acurs. verb: totam intelligit, accipiatur nempe eo sensu, quo apud
Oloandrum, et in Vulgaris libris legitur: si totam hereditatem, aut partem, ut
proinde vox an usurpetur pro aut sicut in lg. 1. vers. sed neque C. de veter.
iur. enucleand. notat Antonius Contius in praes. Brisonius de. V.S. verb: an
defendi eo sensu non posse, quod in herede totam hereditatem restituere rogato,
et consequenter in tota ea instituto, non superest locus quaestioni de acrescendi
iure in portione coheredis, quam non habet, ut agnoscunt Castrens. et Cuman.
in praes. quamvis nova, et duriore expositione Vulgatam florentinae lectio
nis sensum substinere teneatur Gothofredus in praes. nº 3. sed probabilius
omnino est, vocem an exaudiri debere pro ea antiqua per archaysmum
scribendi, loquendique latinis ratione, ut ex lg. statuliberi 29. §. quintus Mu
tius in fine de statuliber. observat Cuiac. in lg. nunquam 31. de usuca
pion. et lib. 2. obs. cap. 2. et lib. 3. cap. 38. nr Pichardus ad hunc tit. cap.
29. nº 45.
His ita circa epigraphen, primaque Ulp. verba prolibatis, 2.

iam

rez quoad sequentia illa: tacite rogatus sit restituere, in qq. potissima
primariaque disputationis nostrae pars continetur, sciendum est, cum quaeritur de his,
quae incapacibus in fraudem iuris, quo incapaces fiunt, relicta sunt, multum in
teresse, utrum palam, aperteque, an clam, et tacite relicta sint, quippe palam
incapaci relicta pro non scriptis habentur, et apud heredes, et eum qui praestare
incapaci rogatus erat, manent sine errore, nec fisco deferuntur lg. 3. in prin.
et lg. in metallum 12. lg. ita fidei 40. de iur. fisc. lg. 1. C. de her. inst. lg. 3. de his quae
pro non scrip. tacite autem relicta eripiuntur in his qui tacitam fidem restituendi
susceperunt, et fisco vindicantur lg. 3. lg. imperator. 43. de iur. fisc. lg. ex facto.
43. §. ul. de Vulg. lg. 1. C. de delator. lib. 10. notant post Bartol. in lg. titius
123. §. tit. de leg. 1. et in lg. ul. de his quae ut indig. Covarrub. de sponsalib.
2a. p. cap. 8. n. 2. Julius Clarus recep. sent. lib. 3. §. tit. q. 31. n. 3. Peregrinus de iu
re fisci. lib. 3. tract. 1. n. 2. et 9. et 19. n. 2. Cuiac. in lg. in tacitis 103. de leg. 1.
et in d. lg. 3. de iur. fisci. Differentiae ratio petenda videtur ex praesumptione
iuris, qui attenta malitia etiam iuris quaestionibus, palam peccantes ut bona
fide errantes, fraudisque expertes excusari solent, et e contrario, clam delinquen
tes, ob contumaciam, dolique praesumptionem gravius puniuntur lg. ul. de rit.
nup. iunctis exemplis vide illustrandis, quae extant in lg. 1. de effractoribus
lg. neque existimo 54. de admin. tutor. lg. pupillus. §. §. Iane simple de auctho
rit. tutor. lg. 9. C. de contr. hered. empt. Seneca. epist. 95. ibi: ex senatus consul
tis, Plebisque scitis, scelera exercentur, et publice iubentur vetita privatim,
quae dum commissa capite luerent, tum quia palam fecere, laudamus. Divus Hie
ronim. in Isaiam cap. 12. in comparatione duorum malorum: levius est aper
te peccare, quam sanctitatem simulare, et insinuat in proposito haec
ratio in d. lg. 3. §. 1. in fin. de iur. fisc.

3. explicatur lg. edicto. 13. §. 1. de iur. fisci.

Neque contrariam hanc inter tacita, et palam
relicta evertit obscurus Ulp. locus in lg. edicto. 13. §. 1. de iur. fisc. ubi ex
Traiani edicto proponitur, sive palam, sive tacite reliquerint, incapaci et ille
se deferat, pertinere ad fiscum dimidiam partem relicti; aliam autem dimidiam in
capaci se deferenti pro praemio relinqui; namque recentiori solutionibus Bartol.
prodigios, incapacesque confundentes in d. lg. edicto. 13. § eos qui; omissis et alio
rum opinationibus, qq. et Cuiac. scribit in d. lg. edicto 13. §1. haeret aqua
in eo loco, et praecipue Gofredi graviter incorrecte fluctuantis ad Rub. de
his quae ut indig. n. 39. affirmandum est, sententiam d. lg. 13. §1. quatenus
rig et palam relicta incapaci, deferri fisco supponi, referenda esse non ab
solute incapaces, veluti eum qui tunc tempore, aut postea vivo testatore
deportatus, aut poenae servus factus fuit lg. si in metallum 12 de iur. fisc.
lg. 1. C. de her. inst. sed ad eos qui cum a principio non essent omnino, et
absolute incapaces, postea tales effecti sunt, quales fuerunt caelibes,

orbique

orbisq[ue] qui ex persona edict. ut pote cives Romani n. essent incapa
ces acquirendi ex tt.o lg. 1. ad lg. falcid. ubi lg. Julia et Papia incapa
ces, veluti fiunt sub edict., nisi intra centum dies cretionis legibus pa
ruerint, idest, nuptias contraxerint, liberosq[ue] susceperint, ideoq[ue] nisi fecerint
relicta, palam eisdem fiunt caduca, siue in fiscum cadunt, ita ut coelibes ni
hilominus ante se mittem capiat solum relicti, ut post Ulp. in frag. tt. 17.
memorant Euseb. lib. 4. de vita Constantini. cp. 26. Solomeno lib. 2. eccles.
hist. cp. 9. Nicephor. lib. 7. eiusdem histor. cp. 46. quemadmodum ex S.C.tu circa
leges Papiae facti, si is cui relictum e post mortem tt.ris et ante apertas tabu
las peregrinus factus sit, et consequenter nunc incapax, qui tt.i tempo
re capax erat, relictum etiam, veluti caducum ad fiscum pertinet lg. unic. §.
cum igitur. C. de cad. toll. Ulp. d. tt. 17. in princ. secundum haec itaq[ue] si coelibi,
orbove, aut alioquin ei, qui tt.i tempore incapax n. fuit relictum palam
sit, et l. coelebs, orbusq[ue] intra centum dies cretionis legibus n. paruerit,
aut alter ille ante apertas tabulas factus peregrinus sit, et consequenter
eum incapaces, et ultro deferentes se ostendant, probent ne capere idiam n.
posse, q. ab initio poterant, et relictum ad fiscum ideo pertinere, locus e de
lationi, ita ut dimidia fisci sit, et dimidia se deferentis d. lg. 3. §1. ibi
interpretationem hanc suadent illa verba: et probasset idem ad fiscum
pertinere. et inscriptio eius legis quae e ex lib. 7. pauli ad Edictum lg. Jul.
et Pap. denique et quaestio de eo, qui solidum capere poterat, idest, n. coelibe,
orbo ue in §. ul. eiusdem legis explicant sic Cuiac. ind. lg. 13. §1. Re fa
ber lib. 2. semestrium cp. 13. pag. mihi 198. &c

Plane si malit quis sine distintione 4.
incapacium, nouaq[ue] et generali magis ratione Ulp. exponere in d. lg.
Edicto. 13. §. 1. tentare poterit sententiam eius loci, de palam relicti post
deferendis accipiendo eam, iuxta terminos lg. qui tt.um 27. de probation.
lg. cum qui. 88. § sextia. de leg. 3. nempe eo casu, quo etiam palam relicta in
capaci praesumuntur, n. propter errorem, aut bona fide, s. in fraudem
legum relicta, veluti si tt.or ei, qui nihil, aut n. totum capere potest le
gauerit pecuniam, quam se ei debere falso profitetur, aut tanquam de
bita ad eum perueniat, quae tanquam legata n. poterat, tunc enim
nisi legatarius liquido probet, pecuniam sibi debitum fuisse, praesu
mitur in fraudem legum relicta d. lg. qui tt.um 27. lg. 3. tt. 14. part.
3. Garcia de Nobilit. glos. 2. n.o 18. Mantica de coniectur. ul. volunt.
lib. 1. tt.o 4. n.o 3. Mascard. de probat. decis. 815. ideoq[ue] de fisco
locus fit in eiusmodi palam relicto, et delationi [illegible], praemioq[ue]

ex Edicto

ex edicto Traiani. d. l. 13. §. 1. neque interpretationi huic repugnant verba illa: et probasset iam ad fiscum pertinere. quae insinuat non ~~petiisse~~ pertinuisse a principio ad fiscum id quod relictum erat, et exigitur a legatario ut probet legatum fuisse in fraudem legum, ideoque ad fiscum pertinere, cum e contrario in specie d. l. qui testamentum 27. a principio statim erit legatum, ut pote in fraudem relictum ad fiscum pertinere, et praesumptio iuris sit, legatum fuisse in fraudem sub praetextu debiti nisi legatarius debitum probet; quo id non probante ex praesumptione iuris, sine alia probatione ad fiscum pertinere, quippe ut respondeamus; verba illa d. l. 13. §. 1. exaudienda sunt, ut significent probationem a legatario exigi; non ut ostendat pertinere ad fiscum, quod licet ex praesumptione iuris, ut puta relictum in fraudem, pertinere constat, non pertinere iam, quoniam testamentum in quo palam, et in fraudem relictum erat, iam confirmatum est hereditatis aditione, sine qua, aut ante eam, etiam in fraudem testamento palam relicta ad fiscum pertinere, aut deferri ei, iure non possint, ne testamentum per omnia irritum; quale est, ex quo hereditas adita non est, ad solum poenam et compendium fisci prodesse videatur ut in re simili Ulp. scribit in l. filium 20. vers. Pacum exheredatio de bonor. pos. contra tabul.

Subsistamus tamen Paulus pari;

explicatur l. qui uxori 18. de aur. et arg. legato.

§. obstat enim propositis ex sententia Scaevolae in d. l. qui testamentum 27. et in d. l. 38. §. titia; Scaevolae eiusdem locus vulgo nondum expensus, aut expositus in l. qui uxori 18. de auro, et arg. leg. ubi proponitur, legasse uxori maritum bonorum suorum decimam, ultra quam, et usumfructum 3ae partis bonorum, nihil ex testamento mariti uxor liberis carens capere poterat per legem Papiam teste Ulp. in fragm. tit. 15 et 16. subiungitur in d. l. qui uxori 18. legasse etiam maritum uxori mancipia, et species argenti quas expressit, et praeterea ab heredibus petiisse, ut vestem, annulosque uxori redderent quasi propria uxoris fuissent, qua specie posita; cum quaestio sit, an si propria uxoris non fuerint ei ex legato debeantur. Resp. legandi animo data videri, nisi contrarium ab herede approbetur, proinde supponitur deberi uxori ex causa legati, etiam si constet propria eiusdem non fuisse, id autem non de obscurum est, quod si maritus eas res proprias uxoris esse existimavit, praesumi non debuit, habuisse animum legandi ei res proprias, quod ius non patitur, §. si rem legatarii inst. de leg. sin autem sciens uxoris non esse, tanquam propria legavit, fecit in fraudem legis Papiae, quae uxori ultra decimam capere ~~vetabat~~, quod potius ea in dubio praesumptio iuris est, quae et impedit ne legatum exigi possit, nisi legatarius probaverit, debitum sibi, aut proprium fuisse ex d. l. qui testamentum 27. et d. §. titia. Pancirolus explosa divinatione

Pancirolum

Pancirole lib. 2. thes. var. cap. 230. qui scribit, non omnia scholae respondentis quaestioni uerba relata fuisse a Pandectarum concinnatoribus in d. lg. qui uxori. 18. omissa et alia opinatur Cuiac. in d. lg. qui testamento 27. qui supponendum putat, ex iure antiquo in d. lg. 18. fuisse uxorem capacem solidi, uel propter liberos, uel ob alias caussas, de quibus Ulp. d. tit. 15. et 16. placet potius, placuit quod pridem, quod Cuiac. tamen docte adnotauit lib. 10. obs. cap. 17. idcirco, scilicet, legata etiam ultra decimam ualuisse in d. lg. 18. quoniam rogata eadem uxor erat, quidquid ad eam ex testamento mariti peruenisset, alumno communi restituere, ut proponitur in d. lg. 18. quo sane casu solidum capere potest, etiam ab eo, qui alioquin duntaxat partem caperet lg. si fidei 28 de leg. 3. lg. cum ei 42. de leg. 2. lg. cogi 16. § hi qui solidum ad Trebell. et ideo quamuis propria uxoris non fuerint, siue ea propria esse, siue non esse maritus existimaret, semper tamen legandi animo dedisse uidetur, quoniam nequaliter uxorem obligare poterat fideicommisso, cum nemo eo teneatur, nisi quatenus ex testamento capit lg. lutius 78 § maritus ad Trebell. uncta lg. ab eo q. C. de fideicom. lg. 1. § sciendum de leg. 3. et uerbum reddere, quo maritus usus proponitur in d. lg. qui uxori. 18. quamuis proprium restituere, et retro dare significet lg. Stichum 39 § si heres de statulib. recipit tamen, et per se dandi, et legandi significationem, ut in simili specie disces ex lg. cum quidam 21 de leg. 2. uncta lg. uerbum 34. de V. S. lg. Aurelius 28. § ult. de liberat. leg. lg. Lutius 88. § quisquis de leg. 2. lg. heres meus 100. de leg. 3.

Iam uero progrediamur, propius quod Ulp. nostri de taciti relictis tractatum ex professo aggrediamur. supponendum in primis est, tacite relicta incapaci in fraudem legum censeri, quoties quis nec testamento, nec codicillis rogatur, sed domestica, et probata cautione, aut chirographo, aut etiam nuda promissione obligat se ad praestandum fideicommissum incapaci, ut definitur in lg. in tacitis 103. de leg. 1. lg. in fraudem 10 de his quae ut indig. lg. 3. in princip. et § tacita de iur. fisci; tamen quod est et si obliget se instrumento publico confecto tamen clam, aut secreti fide a Notario, et testibus data, ut post. Bart. in d. lg. in fraudem 10. § tacita. notat Castrensis in d. lg. in tacitis. 103. Mantica de coniect. ult. uolum. lib. 1. aut. 10. tit. 4. nº 6. Peregrinus de iur. fisc. lib. 3. tit. 19. nº 5. gregorius Lopez in lg. 23. glos. 21. tit. 2. part. 6. illud sane uel inter ueteres. I. C. tos dubitatum fuisse uidetur, an si quis testamento rogatus sit, sed ita ut non appareat quid, aut quid praestare rogetur, intelligatur palam relictum, ut pro non scripto sit, an 6

potius

potius tacite, et in fraudem legum, et fisco deferatur, veluti si testator hac formula usus sit: rogo vos heredes, ut in eo quod a vobis petij, fidem praestetis in qua specie Ulp. in d. lg. 13. in princ. de iur. fisc. ex Iuliani sententia concludit, non censeri fraudem legibus factam, et consequenter palam datum intelligi, nec fisco locum esse, et contrario autem Paulus in lg. ita fidei. 40. de iur. fisc. et in simili specie Marcellus in lg. Lutius 123. §. in testamento de leg. 1. respondent non esse palam relictum fideicommissum, immo in maiorem fraudem legum, quoniam interpretationem receptam, quae docebat, non videri relicta tacite, eadem quae in testamento rogatus est, voluit circumvenire testator sub pretextu palam in testamento reliquendi, nec proponimus probamus vel contrarias invicem conciliationes Accursi. in d lg. 3. verb: prestij, et Alberici ibidem Bart. in d. lg. ita fidei. 40. quas ad praxim producunt Peregrinus d. tit. 19. nº 3. Gomez in lg. 9. tauri. nº 26. vers. 3º

7 Quare his, et si quae sint aliae, omissis sententijs, ut res dilucide, ac dextere explicetur, observandum est: I.C. tos in hac quaestione non adversa, seu diversa scripsisse. Illud autem in eo conveniunt, quod verbis illis: rogo vos heredes, ut in eo quod a vobis petij. si aliunde ex testamento non constet, quid, et cui dare testator petierit, agnoscunt pariter, quod et verissimum est, non esse palam relictum fideicommissum, ita ex Iuliano Ulp. in d. lg. 3. vers. Iulianus, ita et aperte Paulus in d. lg. ita fidei. 40. vers. non enim, et vers. quemadmodum, deinde et illud Ulp. rectissime supponit, nempe ex eisdem verbis illis, quae recensuimus, si ea sola per se, neque aliae probationes fidei tacitae datae restituendi incapaci concurrant, dici non posse, fraudem legibus factam, quia non apparet quid, et cui incapaci testator petierit, et ideo non ex eo incurrit heres poenam taciti fideicommissi, nec fisco locus fit d. lg. 3. in fin. princ. vers. ideoque plane Ulp. non negat et fraudem legi, et fisco locum fieri, si ultra supradicta verba constet petijsse testatorem tacite ab herede, ut incapaci prestare, et heredem extra testamentum domestica cautione, aut chirographo fidem suam obstrinxisse, quod cum Ulp. ipse fateatur ex illis verbis: rogo vos etc. non convinci palam relictum fateatur, etiam consequenter non evitari poenam taciti fideicommissi, si aliunde appareat id in fraudem legum intervenisse, enim vero hoc ipsum est, quod ab Ulp. veluti ominum suplent, et ut diversum exprimunt Paulus, Marcellusque in d. lg. ita fidei 40. et in d. Lutius 123. §. in testamento de leg. 1. nempe non evitare heredem poenam taciti fideicommissi, ex eo quod illis verbis palam primo aspectu conceptis rogatus sit, quia quamvis in relicto palam non censeatur fraus legibus facta, iuxta tex. qui rationem dubitandi quaestioni huic prebuit in d. lg. 3. §. 1. de iur. fisci. cum

tamen.

tamen supra scripta verba non efficiant, ut dici possit, palam relictum, nec liberant heredem, accusant ve, si aliunde tacite, et in fraudem restituendi, fidem suscepisse constet, sive ut aperte magis Marcellus, et sub hac veluti conditione respondens exprimit: si in fraudem legum tacitam fidem seius acommodasset. d. lg. luti 123. §. in tit. proinde Paulus, Marcellus respondent, eo casu, quo propter verba illa tit. descripta constat de tacito fideicommisso, et si. L.C. rogantur in d. lg. 3. docent pariter, verba illa relata, quamvis satis per se non sint taciti fidei commissi fraudi probandae, et poenis incurrendae d. lg. 3. tre necessario satis esse sub obtentu palam relicti evitandae poenae taciti fidei commissi, si tacite fidei acommodata sit d. §. in tit. d. lg. ita fidei 40. ubi sic fere sentit reliqua eiusdem loci docte exponens Cuiac. lib. 24. q. Pauli et ad tit. de iur. fisc. eidem et in d. lg. 3. et in lg. tacite 103. de leg. 1. cui consentit in effectu Lumanus in d. §. in tit. n.º 2.

Proxima superiori, et ad eandem tacite relictorum definitionem pertinens inspectio est, quam tractat Cuiac. in d. lg. 3. §. quando de iur. fisc. dum quaerit quando, sive quo tempore in taciti fidei commissis fraus interposita intelligatur, et fisco locus sit, idest, utrum consilii fraudis ab initio interpositae, inspiciendum sit, an potius exitus, effectus quoque eiusdem fraudis, ut si is qui taciti fidei commissi tempore incapax erat, postea tempore mortis capax extiterit, et contra, sive quis fidei tacitae tempore capax postea testatore moriente incapax inveniatur respondet autem quaestioni, et ad utrumque casum indistincte Cuiac. exitum spectandum esse proinde 1.º casu, in quo scilicet qui fidei tacitae tempore incapax postea capax invenerit, quia non consilium fraudis inspicit, sed effectus, exitus quoque, quo atento fraus nulla legi fit in restituendo ei qui capax iam est, sentit Cuiac. fisco locum non esse, et adquiri fideicommissum ei, cui relinquebatur, ut tote iam capaci, ut in lg. qui si is qui 41. de Usufr. lg. non oportet 92. de leg. 2. lg. in mortis 22. de mortis caus. donat. quod tra ex ad verso opponitur regulae Catonianae, quae relictum testamenti tempore inutile convalescere postea non patitur lg. 1. de reg. Caton. deinde et in 2.º casu, nempe cum quis ab initio tempore capax, postea incapax efficitur, dum Cuiac. scribit in d. §. quando exitum spectandum esse, quo atento fraus cum effectu legibus facta intelligitur, ut puta incapace, tunc eo cui dandum est affirmat ubique locum esse poenae taciti fidei commissi, et delationi ad fiscum, quod sane obscurum, aut absurdum est, quoniam in suscipienda fide tacita restituendi ei, qui tunc capax erat, cum fidei suscipiebatur, fraus nulla heredis intervenisse videtur lg. 1. C. de delatoribus lib. 10. et ideo fideicommissum apud eum manere debet, nec fisco deferri, ut scriptum est in lg. in fraudem 10. §. 1. de his quae ut indig. [illegible] mortis, et Leviori bus aliis coactus Faber lib. 12. rect. cap. ul. totum [illegible] sententiam in d. lg. 3.

§. quando

§. q.[do] quasi ab ratione iuris abhorrente describit Triboniano; nec foelicior Graecus Scholyastes quib. 60. Basylicon tt.° 42. ind. lg. in fraudem 10. §. 2. pugnantiam eius §. cum §. q.[do] expendit, neque exponit.

9. Sed ut una, breviqque opera, et argumenti Fabri, et I.C.[torum] pugnis faciamus satis, neque immoremur, referendis, refutandisve Accursii et Bart. conciliationibus, quos subsequutus Peregrinus de iur. fisc. d. lib. 3 tt.° 19. n.° 18. observaverimus in primis quod ad priorem d. §. q.[do] difficultatem, et universi huius de taciti fideicommissi tractatus, locum observatione dignissimum esse, nempe quod d. §. q.[do] et pleraque similes, quae in d. lg. 3. et ind. lg. in fraudem 10. aliisque I.C.[tum] locis laudatis, vel laudandis proponuntur de taciti fideicommissi in fraudem legum relicti referri proprie, et plerumque oportere ad lg. Iuliam et Pap. quae apud I.C.[tos] plerumque legis, legum ve appellatione intelliguntur, ut exemplis illustrat Merilius lib. 5. obs. cp. 10. maxime quoties sermo est de his, qui legi, aut legibus capere ex tt.° non poss.[unt], ut observabimus in lg. siquis sub condit.e 7 de cond. inst. lg. qui non militabat 78. §. 1. lg. siquis solidum 72. de her. inst. lg. senatus 35. cum lg. seq. de mort. caus. don. lg. 5 et si hoc. 62. §. 2. de cond. et dem. lg. quoties 67 ad lg. Falc. lg. si ita 51. de leg. 2. lg. si seruum 82. hoc tt.° lg. qui tt.[ulum] 27. de probat. lg. cum quis 38. § titia de leg. 3. ? praecipue in tractatu de taciti fideicommissi, quia eius quod tacite, et in fraudem incapaci relictum est, ablatio, sive ereptio ei quae fidem restituendi, accommodavit, vel ereptitium dicitur, et delatio ad fiscum, sive adquisitio descendit ex lg. Papia Poppea, teste Ulp. in fragm. tt.° 19. §. lege. junctis ex libris I.C.[tum] ad lg. Iul. et Pap. adeo ipsis referentis d. lg. in fraudem 10. lg. edicto 13. cum tribus seqq. de iure fisc. ?ra lex si totum 83. quo supposito, cum omnis disputatio I.C.[ti] in d. lg. 3. in prin. et in §. q.[do] referenda sit ad relicta tacite illis, qui per lg. Iul. et Pap. capere non licet, vel uti caelibes, vel orbos non est adeo difficili solutio primae difficultatis supra expensae nempe cur fraus facta non videatur, cum fides data fuit restituendi ei, qui tunc incapax erat, eiusque ipsi postea capaci facto relictum ab initio, inutile acquirat per regulam Catonianam, nimirum quia cum leges Iulia, et Papia eiusmodi incapaces, scilicet, caelibes, et orbos, si intra diem cretionis legibus paruerit, capere non prohibeant ut constat ex Ulp. in fragm. tt.° 17. etiam si caelibi tunc incapaci fides restituendi suscepta sit; si is postea mortis tempore capax inveniatur, tunc qui fidem tacitam dedit, praejudicat respexisse exitum, sive effectum acquisitionis, et spem capacitatis, quae ei qui tunc incapax erat supervenire poterat ex ipsis legibus, magis quam incapacitatem ipsam, quae in earum fraudem fidem accommodasse unde et ei, qui tunc capax est, non obstat, quominus acquirat, regula Catoniana; quod praeter quam quod ea regula ad tacita fideicommissa non pertinet, ut

Considerat

nideret lib. 12. rect. cap. ult. n. etiam pertinet ad eos qui etiam ii testamenti tempore incapaces fuerint, possunt postea capaces fieri, et intra diem cretionis, provinde in quorum persona relictum ab initio inutile conualescere potest, et eiusdem aequi ri, quales sunt caelibes, orbi vel ex leg. Iul. et Pap. quae respectu antiquarum legum 12 tabularum vocantur novae leges in leg. ult. de reg. Caton. quae ita magis propie interpretat Azebordus in leg. pen. de reg. iur. Othomanus lib. obs. cap. 17. quamvis paulo aliter post alios Cuiacius in leg. unic. §. cum igitur C. de cad. toll. et lib. 4. obs. cap. 4. Don. lib. 8. com. cap. 25. ubi illum lit. H. Rodulphus forne rius lib. 3. rerum quotidian. cap. 24. nr parere in otio quadrimestri 1 parte de regul. Caton. n. 6. quomodo et explicandi iuxta leg. Iuliam et Pap. et textus in leg. n. oportet 52 de leg. 2 leg. si is qui 12 de vulg. ubi Cuiac. leg. in morti. 22. de mort. caus. don. iunctis traditis a Cuiac. in leg. si cognati 19 de rebus dubijs et tit. 1. ad African. in leg. si id §. 10. si quid in fraud. patroni. Balduinus ad leg. de iur. civili. pag. mihi. 99.

Quo supposito, ut 2ae difficul LO.

tati dicti §. quarto breviter respondeamus, subscribimus quoad illum attinet Cuiac. in d. §. quarto et in d. leg. vitricus 103. in fin. de leg. 1. et ante eum Albericus in d. leg. 3. §. quarto et praeceteris Gofredus in d. leg. in fraudem 10 §. 1. n. 4. et seq. ubi prolixe ut solet, ibi plane probat quod d. §. quarto intelligi semper debere eo casu, quo consilium fraudis intervenerit, sive fraudandi animus, et ideo quaestio sic concipitur: quando autem fraus interposita videatur: idest quando haec fraus, cuius consilium vere inter venit habeatur pro interposita quoad effectum, ut ei qui in fraudem legum fidem acommodavit, fiscus auferat, de quo tamen quaeri non posset, si nullum consilium fraudis intervenisset, quod etiam si omnino incapaci heres dare rogatus sit, si tamen fraus heredis non interveniat, fiscus eum non eripit d. leg. 3. in prin. et §. 1. de iur. fisc. proinde quaestio d. §. quarti in eo est, an supposito semper fraudis consilio, id solum spec tandum sit, et sufficiat, ut heredi fiscus auferat, etiam si effectu atento fraus legi non fiat, an potius expectandus exitus, effectusque fraudis cum eodem consilio con rrens, ita ut si exitu inspecto lex non fraudet, nec fisco locus sit, quamvis frau dis consilium intervenerit, ait autem Cuiacius exitum esse spectandum: idest requiri exitum effectumque fraudis legibus factum, simul cum consilio, ut fisco locus fiat, sicut in libertatibus directis in fraudem creditorum datis dicimus, atque alibi plerumque in iure, quoties supposito consilio fraudis quaerimus, an id solum, an potius, et eventus fraudis, exitusque desideratur leg. 1. et ult. cod. qui manum. non poss. §. in fraudem 3. inst. quibus ex caus. manum. non licet leg. ait Praetor 10 §. 1. leg. si quis 15. quae in fraud. cred. leg. fraudis 79 de R. I. secundum quae in priori specie d. §. quarti, quod quoties fides data est restituendi ei, qui mortis tempo re capere potest, lex non fraudatur effectu atento, sive quod non concurrit effectus fraudis, cum eius consilio; censet Cuiacius non videri fraudem interpositam, nec fisco locum esse,

Quamvis

quamvis re vera fraudis consilium fuerit, et e contrario in posteriore specie
si fides detur restituendi ei, qui tunc capere poterat, postea autem cape
re prohibeatur, sentit idem Cuiacius quod inspecto exitu fraus legi fit, si ei, qui
tunc incapax est restituatur, auferre fiscum posse, nempe si cum hoc
exitu recurrat consilium fraudis, quod in priori specie, et quaestio tota supponitur
ut evenit, quoties fides tacita restituendi tunc incapaci acommodata
est in futurum casum, sive exitum intervenienti incapacitati, ut etiam post
eam, et in fraudem legum restitueretur d. lg. in fraudem 10. §. 1. in fin. iuxta
quem exponendum, et supplendum est, quod perspicue minus proponitur in d.
lg. 3. §. 9.º ~

11. Fideicommissi taciti descriptionem de qua hactenus, sequitur poena
a iure interposita, et, qui in fraudem iuris fidem tacitam acommodavit, ea
autem poena est, ut id, de quo quis tacitum fideicommissum suscepit, acceptumque
ut indigno legum fraudatori eripiatur, fiscoque vindicetur, unde ereptitium
sive ereptorium dicitur, quod acceptum, acquisitum que iam ei, qui tacite rogatus est,
quasi de manu eripit. lg. 9. ne quis eum qui in ius vocat. iuncta lg. pen.
vers. quadrans de iur. fisc. Plinius lib. 2. epist. 16. et distinguitur a ca
duco, quale est proprie, quod nondum adquisitum ei, cui relictum est, sive ante
quam ad manum eius perveniat, praeripit, et in fiscum cadit ut Ulpian.
significat in fragm. tit. 17. ea quae ipsa veteribus interpretibus ignora
ta, nobis quod notissima distractio est in dignorum, in quae ereptitia, et inca
pacium, in quae caduca observantur, iuxta quem exprimit Ulp. tit. 19. §. lege.
Cuiac. in notis ibi: quid ereptitium sit, ingenue se nescire fatenti, non par
cens Anton. Contius lib. 1. disput. cap. 17. vers. octavus, cui probibit,
subscripsit idem Cuiac. lib. 6. obs. cap. 37. et in lg. pen. de iur. fisc. quan
vis aliter pro ereptitium voce apud Ulp. receptitium substituens,
explicet Othomanus lib. 4. obs. cap. 19. inducta autem haec poena ut Ulp. indi
cat in d. §. lege et monuimus sup. nº. 9. legibus Iulia et Papia ne in eo
rum fraudem fideicommissa tacita restituerentur illi, qui palam re
licta capere eisdem legibus prohiberentur, notat noster Amaya in lg. 1.
C. de delatoribus lib. 10. nº. 3. eoque pertinet in lg. unic. C. de his qui se de
ferunt eod. lib. 10. mentio taciti fideicommissi relicti a marito uxori,
namque per lg. Iuliam, et Papiam, ut sup. diximus nº. 9. ultra decimam mari
ti uxor non poterat heres, actum erat, ut ad eam bona per hoc tacitum fidei
commissum pervenirent, ut his ipsis verbis apostissimis illustrandae d. lg.
unic. scribit Quintilian. lib. 9. instit. orat. cap. 2.

12 „Unde etiam illustranda est Papin.

Illustratur lg. ult. de his quae ut indignis.

in lg. ult. de his quae ut indig. dum sic scribit: si gener socerum heredem reli
querit, taciti fideicommissi suspitionem sola ratio paternae affectionis non

admittit

admitit, nimirum cum gener, idest, maritus patrem uxoris suæ, heredem insti tuisset, uidebatur præsumptio colligi taciti fideicommissi a marito relicti uxori, hereditatis (scilicet per interpositam patris personam) restituendæ ex ratione paternæ affectionis soceri, scilicet, erga filiam, arg. ex lg. pen. §. omnium quid. de bon. libert. lg. non solum 67 in princ. et §. 1. de ritu nupt. iuncto frequenti usu, abusuque fideicommissi taciti, ut per id ad uxorem bona per ueniant, quæ legibus non poss, ut ex quintiliano docuimus, eaque præsumptio, pro ratione dubitandi fuit in d. lg. ul. quæ tamen signanter reiecta, Papin. reiicit præsumptionem paternæ affectionis, quamuis præsumptionibus alijs iunctam in limitibus priuatorum causis atendi soleat, ut in d. lg. pen. § omnium quid, solam tamen non sufficere probando tacito fideicommisso præ sertim quoniam, tam in odium caducorum legum Iuliæ, et Papiæ ut in lg. uni. in princ. C. de cad. toll. tum quoniam partem fisci in dubio repetitur lg. non pacto 10. de iure fisci lg. 2. C. theod. de aduocato fisc. manifestissimæ probationes re quiruntur, ut fideicommissum tacitum detegatur, fisco que deferatur d. lg. 3. §. tacita iuncto §. 1. eiusd. leg. de iure fisci. ex quo ita Papin. explicat post Cuiac. in lg. in taciti 103. de leg. 1. Amaya in d. lg. 1. C. de delatoribus lb. 10. nº. 32. et ante eos præiuit compositor librorum Basylycon lb. 60. ttº. 42. in d. lg. ul. et ex latinis Accurs. ibidem solut. 2. cuius hæc sententiam Cuiac. lb. 14. Resp. Pap. in d. lg. ul. in d. lg. 3. §. tacita placuit. Ioannes Garcia de taci to fideicommisso nº 27. Farinacius de 2ª p. Prag. criminali uerbo: filius nº 82. rectissime docent, fideicommissi taciti probationem non induci ex præsumptio nibus aut coniecturis, nisi urgentes, adeoque certæ sint, ut manifestis probatio nibus iure æquiualeant, iuxta lg. ul. C. de probat. quamuis contrarium sensue rint plures, quos refert et refellit Amaya ubi proxime, et assertionem nram ad praxim produxit.

Plane, quamuis, ut diximus, legibus Iulia, et Papia inducta pœna fuerit exceptum in taciti fideicommissis, quæ et ante easdem leges, eo tem pore quo nondum fideicommissa iuris uinculo continebantur, incapacibus re linqui solebant prin. instit. ubi adde Richard. nº. 31 de fideicom. hered. fuerint tamen in usu, et post easdem leges, et circa alios incapaces, illis legibus non comprehen sos, ut in eleganti constitutione lg. nulla 27. uers. immo si quid C. theod. de Episcopis et clericis quam illustrauit ex lg. eclesiastici 20 et lg. legem 28. eod. ttº. et cap. nouell. Martiani 6. de ttº clericorum lg. 1. C. de sacrosanctis eclesijs Diuus Hieronimus lb. 2. epist. 12. ad Nepotianum Ambros. epist. 2. ad Simplicium, iunctis tra ditis a Cuiac. in lg. ita fidei 40. de iur. fisc. et lb. 14. quæstionum Pap. in lg. heres 14. de his quæ ut indig. et lb. 7. obs. cp. 30. Guillielmo Fornerio lb. 1. select. cp. 28. et et hodie frequens abusus fideicommissi taciti in filijs clericorum, qui incapaces 13

sunt

jus succedendi patri, vel matri ex test., et ab intestato iure novissimo, utroque cap. per venerabilem 13 qui filij sint legitimi lg. 6. et 7. tit. 8. lib. 5. compilat. ideoque si eis ab ijsve eiusdem generis, incapacibus restituendi, fides tacita suscepta sit, eripitur ei qui suscepit, ut indigno, et fisco vindicatur lg. 13. vers. la sexta razon tit. 21 part. 6. ubi Gregor. glos. 22. et segg. Gometius in lg. 9. tauri n.o 21. et segg.

Deinde et sciendum est, poenam hanc ereptitij contra heredem qui fidem tacitam accommodavit exacerbatam fuisse S.C.to Plautiano, quo cautum est, ut heredes in ea hereditatis aut legati parte, in qua tacitam fidem in fraudem legum adhibuit non usat deductione quartae falcidiae, aut Pegasianae qua alioquin uteretur suo iure lg. heres 11. lg. in quibus 23 de his quae ut indig. lg. beneficio 56. § 1. ad lg. falcid. Ulp. in fragm. tit.o 25. §. pen. addidit quod fuit S.C.to ex Antonini rescripto, ut quarta illa, cuius retentio heredi negatur, fisco vindicaret, lg. beneficio 59. § 1. lg. pen. de iure fisci lg. 3. C. ad leg. falc. Si autem extra praedictum S.C.tum et Antonini Pij constitutionem filius, qui in potestate patris fuit atque servus si patris, domini ve iussu fidem tacitam restituendi non capienti susceperint, quod cum parendi necessitate subvenerint, excusantur, nec eis, ut indignis quarta eripitur lg. in fraudem 10. § ul. de his quae ut indig. lg. si tacitum 13. ad lg. falc. iuncta Reg. lg. ad ea 157 de R. I. notat post multos A. Maya in d. lg. 1. C. de delatoribus lib. 10. n.o 55.

14 Illud, antequam propius ad quaestionem nostram accedamus explicatu dignissimum est quod proponitur in lg. si postulante 67. §. ul. ad Trebell. si heres palam rogatus hereditatem restituere ei qui solidum capere non potest, suspectam hereditatem dixerit donationis causa scilicet et a Pretore compulsus adiret, atque ita veluti donando, incapaci totam hereditatem restituerit lg. 4. ad Trebell. § ergo 6. inst. de fideicom. hered. auferendum esse a fisco id totum quod fideicommissarius capere non potest. id autem obscurum est, quippe non fuisse in ea specie tacitum fideicommissum, sed palam test.o aut codicillis relictum, vel ex eo constat quod si tacitum fuisset, cum id iure non consisteret, non esset locus coactioni coheredis, et restitutioni ex S.C.to pegasiano lg. ille a quo 13. §. quid ergo 3. lg. ita tamen 27. §. quoties 6. ad Trebell. tum etiam quod in herede animus donandi fideicommissario, non autem legis fraudandae supponitur in lg. si postulante 67. §. ul. Auget dificultatem, si iungas Pauli locum nondum in hac re expensum, aut expositum in lg. ita fidei 40. §. ul. de iur. fisci. ubi etiam eo casu, quo patronus tacite in fidem suam recipit, ut ex portione sibi debita aliquid incapaci praestet, scriptum est, cessare fraudem, et consequenter poenam fraudis, sive ereptitium, quia de suo largitur, idest, quod cum fideicommissum legitimae portioni iniunctum, patronus praestare non compellatur lg. cum patronus 28. de leg. 2. lg. si patronus 45. de bonis libert. si sponte ille

in fidem

in fidem suam recipiat, et ex parte sua praestet, non tam ex voluntate, aut bonis defuncti restituere, quam de suo patrimonio largiri, aut donare intelligitur, quod neque sibi vetitum, neque incapaci ex testamento defuncti statim prohibitum, ut ex patroni inter vivos donatione adquirat, ergo, et multo magis, cum heres donandi animo suspectam hereditatem dicit, et incapaci restituit, nihil auferre fiscum debet, quia tunc, et fraus cessat, cum heres tacite rogatus non sit, et plus iuris est, ut de suo donare intelligatur, et ex eius donatione incapax alioquin adquirat; cum eo tempore animum donandi meatur, quo hereditatem sibi delatam sponte adeundo retinere pro parte heres posset, et e contrario in patrono sit, fidei tacitae suspitio, et eo tempore, quo suscepit, minus iuris sit ei, vivo adhuc liberto, cuius ex bonis tunc nihil ei debeatur aut delatum sit lg. si patronum 44. §. ul. de bon. libert. iuncta reg. lg. qui superstitis 94. hoc tit.

Quae ut res non Vulgariter explicetur, .L5.

omissa in primis improbabili sententia Garziae de tacit. fideic. nº 11. et 12. quam reprehendit merito Amaya in lg. 1. C. de delatoribus lib. 10. nº 26. reiecta et alia interpretatione Baldi in lg. eas quas nº 21. C. de fideic. et aliorum quos post Gomezium sequitur Amaya ubi supra ex nº 24. affirmantium ideo in d. lg. si postulante 67. §. ul. auferri velut indigno a fisco partem fideicommissi incapaci restituti, quod ex donandi animo, et restitutione eo praesertim facta, inducitur praesumptio tacitae fidei, et fraudis contra leges inventae, quae tali interpretationem repudiant postrema verba d. §. ul. ubi Iurisconsultus statuit, et sine animo donandi, et consequenter cessante hac coniectura fraudis, praesertim quae quidem ex donandi animo excluditur, potius quam colligitur d. lg. Itaque dei. 40. §. ul. et utcumque colligeretur, non sufficeret probationi taciti fideicommissi ex reg. d. lg. 3. §. tacita de iur. fisc. iunctis iuxta ea traditis sup. nº 12 in fin. affirmandum est in specie d. lg. 67. §. ul. etiam si palam datum fideicommissum, et neque taciti praesumptio, neque fraudandi animum fuerit, auferre tamen fiscum fideicommissario id, quod capere non potest, quia cum quaestio sit de eo, qui solidum capere non potest, ponenda species est in orbo, qui ex lg. Iul. et Pap. non nisi dimidium relicti capere poterat, quomodo mentio non capientis solidum explicanda est in lg. si is 6. de Vulg. lg. cum ei 42. lg. si titio 55. §. 1. de leg. 2. lg. cogi 16. §. hi qui solidum ad trebell. lg. edicto 13. § ul. de iur. fisc. lg. ei qui 20. de mort. caus. don. cum laudatis sup. nº 3. et 9. plane morbo cum non sit pure, et absolute incapax, sed veluti sub conditione, si intra diem cretionis centum legi paruerit d. nº 3. quamvis ei palam fideicommissum hereditatis relictum sit, non habetur a principio pro non scripto, et inutili, quia potest ex postfacto firmari, ei quoque cum effectu adquiri, si legi scilicet paruerit, aut si non paruerit fit caducum, quod a principio pro non scripto distinguitur lg. unic. §. et cum triplici. C. de cad. toll. idcirco quoque cum heres suspectam sibi dicat hereditatem, intra

centum

dies cretionis, sive q̄d idem est, intra tempus de hereditate deliberandi, ac decernendi, ut et fieri solet, et debet lg. 2. §. ul. de his et legit. Ulp. in frag. ttᵒ 22. § cretio 22 quo tempore adhuc orbus legibus parendo solidum fideicommissum capere potest, et partem statim potest, potuit etiam eo tempore heres cogi ex Pegasiano adire et fideicommisso, ut potenondum apperte inutili d. lle aquo 13. in prin. et §. 1. et seqq lg. ita tn 27 § quoties ad Trebell. et tn si post aditionem, et ante restitutionem desit, orbum intra tempus cretionis legi n̄ paruisse, cadit ab eo in fiscum fideicommissi pars, ut caduca teste Ulp. in frag. ttᵒ 17 sive, ut valentij vox bene sunt in d. lg. 67 §. ul. aufertur ei id q̄d capere n̄ potest, q̄a quamvis n̄ ob tacitam fidei fraudive causam ut adquisitam eam, indigno auferatur quo modo auferre dicitur in Rub. ff. de his quae ut indig. cunctis traditis sup. nᵒ 11. q̄d ut caducum, et q̄d adquiri, si te n̄ capi potuit, aufertur tn id, q̄re ipsa restitutum fuit incapaci, et auferendi verbum alterdum usurpat in eo, q̄d ut caducum vindicatur ut in lg. Plautius 43. § item scinditur de vulg. et dem. quae exponens ex Ulp. ttᵒ 17. § hodie et tt 18. lg. si in tt. §. de vulg. lg. si titio 55. §. 1. in fin. de leg. 2. lg si id q̄d 21. §. ul. lg. si is qui duos 29. de liberat. legata.

16 Neque interpretatione hac retenta, obstat Paulus in d. lg. ita fidei 40 §. ul. quippe observandum ē in d. lg. 67 § ul. etiam si in herede, quo tempore suspectum dixit hereditatem, fuerit, de ea, ut sua, q̄d suae statim facere adeundo poterat, nihilum donandi, postquam tantum coactus adijt, et inspecto restitutionis tempore, quo donatio habitura effectum erat, dici n̄ posse heredem de suo donare, q̄a tunc etiam si velit n̄ hūs retinere potest lg. nam q̄d 14. § qui impulsus lg. si patroni 55 § quid ergo 3. ad Trebell. ideoque et orbo, si nisi ex tt. defuncti, a quo capere n̄ potest, restitui censet, et quatenus capere n̄ potest aufertur, diversum ē in specie d. lg. ita 40. §. ul. q̄a patronus fideicommissum tacite, aut palam relictum ex portione sibi debita, numquam cogi potuit praestare d. lg. cum patronus 28 de leg. 2. etiam si stipulanti fideicommissario spoponderit lg. si patronus 20 de donat. et q̄d e amplius, propius q̄d magis, quamvis postulante fideicommissario cui partem sibi debitam restituere rogatus fuit, coactus fuerit adire, licet adhuc patrono, qui coactus adijt, partem sibi debitam retinere, nec restituere lg. ita tn 27. §. si patronus 13. ad Trebell. lg. pen. §. si patronus de bon. libert. et repetere si per errorem restituit lg. patronus 60. ad Trebell. quapropter cum patronus ex portione sua praestans, praestet id, q̄d per errorem datum repeteret, neque ut restitueret cogi potuit, si sciens, sponteque praestet eo tempore, effectusque donationis inspecto, n̄ immerito donare intelligitur ex reg. lg. cum per errorem 52. lg. donari 82. de R. I.

Cessat q;

cessat q[uod] omnino fraus, saltem effectu, q[uia] quamvis eis, uelut ministrum fuerit, cum tacite patronum in fidem suam recipit, ut praestaret incapaci, et fingamus hunc ipsum fuisse cum libertis, orbum ue, q[ui] ex t[estamen]to capere non poterat, non tamen ex t[estamen]to defuncti, neque ex fideicommisso, cuius incapax est, et quo patronus non tenebatur, capit ex donatione, cuius incapax non est, nempe patroni de suo largientis, eo tempore, quod ipsum, q[uod] largitur, retinere ut suum poterat d. lg. ita qo. § ul. iuncta lg. 3. § q[uo]d de iure fisci.

His ita de fideicommissi taciti definitione, et poena praemissis, succedit opportune iam enarranda quaestio, et decisio nostrae leg. si totam 83. in ea heres proponitur ex parte institutus, totam quoque eam partem tacite rogatus incapaci restituere, quaestio in eo est, si alterius coheredis ex alia hereditatis parte instituti portio deficiat, an huic, qui tacite rogatus est accrescat, an potius fisco, ad quem portio illius, qui tacitam fidem adhibuit, uelut indigno erepta perventura est. Dubitandi seu potius decidendi pro herede, et contra fiscum rationes, quas iam uno, uelut fasce, complectemur, ut causae status clarior appareat, sic quae sequuntur. 1. q[uia] heres fiduciarius in fraudem legum, qui semel adiit, etiam postquam ei, ut indigno fiscus hereditatem aufert, permanet heres iure civili l. ex facto 43 § Iulianus de vulg. lg. si quis 33. de relig. ideoque libertates, et legata aliis eo t[estamen]to relicta, solida sunt lg. imperator. 12. § ul. de fideicomissar. libert. lg. dr. 14 de iure fisci. et quod amplius, si ipsi incapaci promisserit, tenetur ipso, meroque iure lg. si quis sub dit. 7. de edit. inst. proinde et capax est, tamquam heres iuris accrescendi, quod inter coheredes inductum iure civili lg. certe. § his itaque 2. de cad. toll. 2. q[uia] idem heres, quoad effectum et emolumentum attinet restitutionis, in qua tacitam fidem suscepit, habetur pro herede, ideoque ad successionem pupilli ex substitutione ita facta: quisquis mihi heres erit, admittitur pro qua parte institutus fuit heres, et adeundo ex t[estamen]to, etiam si partem illius partis fiscus abstulerit d. lg. ex facto. 43. § Iulianus, quoniam, ut ibi scriptum est satis punitus est meo, in quo fuit contra leges, hoc est in ea parte hereditatis, in qua fraudem adhibuit, quaeque ideo ablata ei fuit, ergo neque puniendus in parte accrescente, ita ut ei denegetur, arg. ex lg. heres. 12. in fin. de his quae ut indig. 3. q[uia] et praelegatus, q[ui] partim pro herede, partim iure legati capit, et possidet, relinquitur tamquam in integrum, et sequentur etiam pro ea parte, quam ut heres capit, et in qua fraudem adhibuit lg. eum qui. 18. § ul. de his quae ut indig. 4. q[uia] et quo

haec ratio notabiis ad decisionem sup. lg. 6. § ad Trebell.

ad onera

ad onera suscepti taciti fideicommissi, qui semel adit, eousque permanet heres, ut neque servitutes, quas in defuncti bonis, neque actiones quas contra defunctum habuit, et aditione confusae sunt, ei restituantur, etiam post ereptam a fisco hereditatem d. leg. eum qui. 18. §. bonis. iuncta leg. in digno d. leg. heredem 17. de his quae ut indignis leg. eius 29 §. 1. et seq. de iure fisci. leg. eum qui 2. §. ult. de inofficios. tit.º 5. denique ratio accedit, quod quamvis alii heredes, quibus ut indignis fiscus hereditatem eripit, etiam fructuum ante litem motam distractorum usuras praestare teneantur, post litem motam leg. 1. C. de his quae ut indig. iuncta leg. item vero §. hec ad vers. vers. caeterum de petition. hered. heres tamen, qui tacitam fidem dedit, est immunis a pendendis fructuum usuris, citra distinctionem temporis d. leg. eius qui 18 in fin. prin. quae singula sane suadent, non esse denegandum accrescendi ius ei, qui etiam post ereptam a fisco hereditatem manet heres, non tantum tit.º, sed etiam quoad effectus, emolumenta, onera, et alia veluti accessoria partis ereptae.

L8 Sed in contrarium in quaestione proposita pro fisco contra heredem, non leviora, quamvis pauciora iuris argumenta sunt. Primum est heredi fraudatori, qui tacitam fidem dedit, non solum eam partem, in qua fraudem adhibuit, adimi, et retentionem falcidiae ex ea parte d. leg. heres 11. leg. siquis 23. de his quae ut indig. leg. beneficio 59. §. 1. ad leg. falcid. leg. 3. C. eod. leg. pen. de iure fisci, sed generaliter, tanquam poro deritu emolumentum omne ex tacito fideicommisso, ut scriptum est in leg. cum quidam 17 §. in tacito de usur. leg. praedonis 46. de her. petit.e 2um et quod propie ad rem pertinet, est ex Ulp. in frag. tit.º 25. §. pen. in fin. nam cum per leg. Iul. et Pap. liberi, parentes ve testatoris, aliique genere proximi iuxta 3um gradum, si heredes instituti essent, et in persona coheredis, aut legatarii, caelibis, orbive portio hereditatis, aut legatum ita deficeret, ut tanquam caducum, sive in causa caduci fisco deferendum esset, vindicarent hi potius, seu retinerent ex iure antiquo, scilicet, accrescendi in portione coheredis, aut ex iure eorum, quae pro non scriptis sunt, quo iure ante leg. Papiam, quae deficiebant, vel accrescebant iunctis, vel manebant pro non scripti apud eos, a quibus relicta erant; ut docet Ulp. tit.º 17. §. 1 et tit.º 18. iuncta leg. unic. §. et cum lex C. de cad. toll. leg. si in tit.º §. de vulg. Nicephorus lib. 1. Eccles. hist. cap. 9. tamen ei, qui fidem tacitam in fraudem legum accommodavit, denegatur ius vindicandi caducum, tanquam accrescens, vel pro non scripto, ex eo tit.º, etiam si ex liberis defuncti sit, teste Ulp. d. tit.º 25. §. pen. iuncta expositione

et emendat.e

et emendatione Cuiac. ibidem in notis et vid. lg. in taciti 103. de leg. 1. et lib. 19. quaest. Pap. in d. lg. heres. 11. de his quae ut indig. et denegatur ius accrescendi, quod in hac re, vocat ius antiquum in lg. pater 29 §. vel de leg. 2. ubi sic explicant Academici antecessores, post Sarmientum ibidem, Eduardum, Calderam lib. 4. var. cap. 3. n.º 19. Cuiac. in lg. si duobus. 16. de leg. 1. Anto. Fab. lib. 4. coniect. cap. 13. et lib. 18. cap. 15. ergo et in nostra lege. 83. ei, qui tacitam fidem adhibuit, denegandum est ius accrescendi portionis vacantis. [illegible]

3. praecipuum quoque eiusdem sententiae argumentum, quo et in praesenti Ulp. utitur, probatque, heredi fraudatori, portionem deficientem non acrescere, extat in verbis illis: quia rem non videt habere. Respicit autem haec ratio iuris principium, quo docemur accrescendi ius ita receptum esse, ut portio hereditatis deficiens, portionem adi... 19

tam sibi acquisitam, ut incrementum litoris, et alluvio quaedam tacito, et necessario iure sequatur, et consequenter magis portioni hereditariae, quam personae heredis accrescat lg. si quis heres. 35. lg. qui ex duobus 53. §. 1. lg. servus communis. 67. hoc. tit.º lg. 2. §. si duo de bonor. pos. sec. tabul. verum lg. si Titio 33. §. 1. de usufructu, et ideo etiam si heredis, qui semel adit persona defecerit moriente eo, antequam coheredis portio vacaret, pertinet tamen ad heredem eius, qui adit, quia non tam inhaeret personae, quae deficit, quam portioni eius quae transmissa est mungitur, accrescit tamen d. lg. qui ex duobus 52. lg. qui patri 59. in fin. hoc. tit.º lg. haec scriptura 26. §. 1. de cond. et dem. lg. si ex pluribus 9. §. de his et sequent. §. ult. inst. de S.C.º orphitiano lg. liber homo. 59. §. si ita scriptum cum seqq. de heredibus inst. lg. uni. §. 10. vers. his itaque C. de cad. toll. ubi Cuiac. et lib. 12. obs. cap. 11. Ant. Valentia illust. 3. tom. tract. 1. cap. 4. n.º 10. et 17. cum seq. et cap. 6. ex n.º 2. Hilliger. ad Donell. lib. 7. com. cap. 12. lit. 1. unde itaque proprie colligitur, quum heredi tacite rogato portionem suam restituere incapaci, fiscus eripiat portionem, et quamvis iure ipso personam heredis retineat, non habeat in re, seu portionem hereditatis, non potest ei deficiens portio accrescere, quin potius sequi debet portionem, quae ad fiscum transit, eique acquiri ut explicat Cuiac. lib. 12. obs. cap. 13. Duar. lib. 2. de iur. accresc. cap. 6. ex nostratibus Richard. ad hunc tit.º cap. 29. n.º 96. Amaya in lg. 1. C. de delatoribus. lib. 10. n.º 3.

Verum tamen huic Ulp. sententiae, et rationi, 20

obstat acriter Papinianus apud Ulp. in lg. papinianus 43. ad S.C. Trebell. ubi cum heres ex semisse institutus et rogatus restituere, hereditatem suspectam dixerit, ac compulsus adierit, et restituerit, supponit Justinian. accrevisse heredi compulso, post restitutionem, portionem coheredis, dubitatque an fideicommissarius, ut portionem quae accrevit, consequatur, opus sit alia actione, idest alia fideicommissi persequutione, quam latiore actionis appellatione continetur,

ut in lg.

ut in lg. pecuniæ 168. §. actionis et §. ul. de V. S. quomodo ea verba ind. lg. 43. exponit Hilligerus ad Donell. lib. 7. com. cap. 26. lit. H. quamvis pro verbis: alia actione, reponat: alia aditione, Cuiac. lib. 12. obs. cap. 12. et alia coactione, fab. de error. deca. 50. erro. 4. agg. non dissentit Richard. ad hunc titulum cap. 29. nº. 54. respondet autem Papin. securum fideicommissarium esse posse, et consequenter neque actionem aliam, sive persecutionem fideicommissi, neque aditionem, sive coactionem requiri, et de illo solum quærendum ait, an opus sit fideicommissario novo restitutione partis, quæ postea accrevit, qua tantum restitutione, quasi Papin. dubitet, nec decidat, affirmat opus non esse Cuiac. lib. 12. obs. cap. 12. Don. lib. 7. com. cap. 26. et ex contrario, verius fab. d. erro. 4. nº 19. contendit, opus esse, quasi ita Papin. dum quærit, dubitatque, decidat, et sapienter interrogando doceat, ut forcatulus loquitur in dialog. de Arte Rhethorica pag. mihi 379. suo et socratico, sive academico modeste respondendi more, quem non semel I.C. sequuntur. ut in lg. ul. §. ad liber. proc. non licet. iuncto Quintil. lib. 9. inst. orat. cap. 2. illud utique ex universo contextu d. lg. 43. euincitur, deficientem portionem accrescere ipso iure heredi, etiam post restitutionem portionis suæ, non autem fideicommissario, immo neque ab herede in eum transire, nisi quo casu heres compulsus adit, ideo quod retinere nihil potest ex ea hereditate ut in d. lg. 43. alioquin si sponte adit, heredi etiam post restitutionem portionis suæ sic accrescit portio deficiens, ut neque fideicommissario restituere compellatur ut post Cuiac. fabrum quod ubi supra docent, fachineus lib. 10. controversi. cap. 69. Richard. ubi proxime et in §. Restituta nº. 18. inst. de fidei commiss. hered. Valent. illust. lib. 1. tract. 1. cap. 2. nº. 21. quamvis contrarium, nempe ius accrescendi, transire semper ad fideicommissarium, eique non heredi, post restitutionem accrescere, ex reg. et ratione nostræ leg. si totam. 83. docuerint post Bart. et antiquiores Iason in lg. re coniuncti. 89. de leg. 3. Duar. lib. 2. de iur. accresc. cap. 6. Donell. lib. 7. com. cap. 26. et ibi Hillig. lit. A. Gutierrez in lg. uni. nº. 66. C. quando non petentium part. Spino in specul. tit. 2 glos. 21 principali nº. 66. novissime nostr Larrea 2ª. tom. decis. granat. 90. nº. 26. ergo et ei, cui ex caussa fideicommissi taciti fiscus hereditatem aufert, quamvis rem, aut portionem non habeat debet deficiens portio accrescere d. lg. nostra 83. Accedit difficultati augendæ, quod placuit, plus iuris in sucessione et bonis defuncti habere eum, qui tacite rogatus est, quam qui compulsus adit, et ideo ius accrescendi, quod huic conceditur in d. lg. 43. non esse negandum illi in nostra lg. 83. quippe qui tacitam fidem suscepit admittitur, ut cum effectu retineat ex substitutionem pupillarem ex illa formula: quisquis mihi heres erit, d. lg. ex facto. 43. §. Iulius de Vulgar. et prælegatum integrum retinet d. lg. eum qui 18 §. ul. de his quæ ut indig. contra est contrario ad eandem substitutionem, et prælegatum non admittitur cum effectu, qui restituere cogitur, qui compulsus adiit, lg. ita tamen 27. §. qui suspectam et

§. Si

§. si præceptis lg. si patroni. 99. §. quid ergo. vers. adeo. ad Trebell.

Huic difficultati explicandæ mul- 21
ta mouent, moliunturq. post Accurs. Bart. Castrens. Alberic. Cuman. et alios in præs. et in d. lg. ex facto §. Iulius Cuiac. ibi lib. 9. q. Pauli. in fine et lib. 12. obs. cp. 13. in fine Richard. ad hunc tt. cp. 29. ex n. 99. Amaya in lg. 1. C. de latent. lib. 10. n.º 30. qui tn̄ sicut neq. integra exponunt, ita nec ple ne, et integrè faciunt ei satis, ut facile atendenti apparebit. quare his o missis, ut et postremo huic arg. et simul quind. illi, quæ 5ª Ultp. nrū propo suimus sup. n.º 17. una opera respondeamus, obseruandū est, q. nonnū in tacitis indignorū fortasse generaliter obseruari, et ad indignitatis genus pertinet, distingui oportere duos veluti primarios ordines indignorū. 1.us est eorū, qui sola iuris auctoritate indigni censentur, et quid si iusta ex caussa: quamuis propie nec de persona, nec de voluntate testatoris male meruerint, quales sunt ij, qui fidē tacitā restituendi incapaci susceperunt quos quantenus merito pro indignis habeant leges, q. eas fraudare co nati si, n. post tn̄ censeri indigni, quoad ttorē, cui ibi 5ª legū præcepta fi dē accommodauerint lg. 3. de probat. lg. si tacitū. 13. ad leg. falcid. princ. instit. de fidei com. hered. eoq. respectu, qui tacite rogatus est, si postea tacitū contra ea occultat, ne incapaci fidei commissū reddat, dicit. fisci, et incapacis pariter inimicus, grauiq. poena coercetur, ut poterant duplici pro fide erga ttorē, et leges lg. uni. in fin. C. de his qui se defer. lib. 10. iuncto his traditis ab Amaya ibi, et ubi proxime n.º 66. 2.us ordo eorū é, qui et iuris, et ttorū respectu, siue censura indigni si, cuiusmodi inter plures alios cen sentur, qui defuncti occisi uindictā scientes omiserint lg. 1. lg. 3. lg. minoribus 6. cū lg. seq. lg. cū fratē. 9. cū segg. C. de his qq. ut indig. lg. necessarios. 5. § in aliis lg. 15. §. ul. ad Silanian. Deinde et obseruandū é, quoad genus in dignitatū inter hos duos ordines multū referre, quippe priori ordine cū sint iuris, n. ttorū censura indigni negantur quidē, siue auferuntur emo lumenta omnia, quæ ex sola iuris auctoritate pendent, n. at in ea quæ ex defuncti iudicio propié, præcipueq. deferuntur, nimirū excepta semper ea pte hereditatis, legati ue, aut alterius relicti, in qua indignitatē pro prié admiserunt, ueluti tacito fideicommisso in eo, qui tacite rogatus é, q. quam uis id ex uoluntate defuncti, quæ n. ofendit, remanere apud ipsū rogatū fidei comissario n. capiente deberet potius, quā fisco deferri lg. Iulian. 60. de leg. 2. eripitur tn̄ ei, ut indigno, ne alioquin impunitus maneat in eo ipso, in quo deliquit, d. lg. ex facto 43. §. relig. e contrario autē posteriori indignorū ordine, ut qui et simul de ttore, et legibus male merito, utriusq. etiā generis emolumenta adimuntur, illud autē in utroq. utriq. indignorū ordini est heredes eo iure manere, qui semel extiterunt, etiā si postea fiscus here ditatē, ut indignis auferat, q. nec aliter iuris ratio n. patitur d. lg. ex

facto.

facto 43. §. Iulius d. lg. eum qui 16 de his quae ut indig. lg. si quis 33. de religios.

Distintioni propositae haec, authoritate quod debebunt simul, et dabunt quaecunque pro Ulp. n.° 18. et 19. et c. Ulp. n.° 17. et 20. in quo in lege stolata 83. iam praeposuimus, quae singula ut recenseamus ordine, et illustremus, in primis ex eo quod diximus, heredi tacite rogato emolumenta omnia quae iure deferuntur, auferre consequens est, eidem etiam retentionem quartae falcidiae denegari, nimirum quia ea retentio non ex voluntate defuncti, sed iuris authoritate inducitur, cuius beneficio indignus est, qui contra leges fidem accommodavit lg. 1. in prin. lg. quod bonis 17. §. 1. et ul. ad lg. falcid. negatam autem esse retentio ex tacito fideicommisso lg. beneficio. 59. §. 1. ad lg. falcid. lg. pen. de iur. fisci, non autem ex alijs legatis, ex quibus non ideo minus heres fraudatur retinet quartam pro rata lg. 3. C. ad lg. falcid. sicut et in alia portione hereditatis falcidiam exercet, si fideicommissum duntaxat fuerit partis unius eamque fiscus abstulerit lg. heres 11 in fin. de his quae ut indig. lg. ubi Cuiac. lib. 15. quaest. Papin. et 7. obs. cap. 31. in fin. nempe ut in ea sola parte puniatur, in qua deliquit d. lg. ex facto. 43. §. Iulius.

23 Secundo ex eadem ratione iuris interpretandus est Ulpiani locus desperatione fere interpretationis d. tit.° 25. §. ul. ubi illa emendatio Cuiac. qui pro verbis: si liberos habeat reponit si ex liberis exstat exponit quod ut monuimus sup. n.° 18. omnino dupliciter tum quia si tacite rogatus esset ex liberis tit.um eo ipso vitaret poenam tacitae fideicommissi lg. in fraudem 10. §. ul. de his quae ut indig. lg. si tacitum 13. ad lg. falcid. nisi emancipatum filium fuisse proponas, quod nimiae restrictionis, et expletionis ad Ulp. esset: tum etiam, quia et privilegium Papiae leg. de quo Ulp. tit.° 18. et sententia eiusdem Ulp. d. tit.° 25. §. ul. fuit de iure vindicandi caducum ex eo tit.o, non autem ut Cuiac. supponit in eo qui poenam taciti ~~fideicommissi~~ rogati agnoscit de tacito fideicommisso, quod id neque est caducum non capienti, sed ut ereptorium indigno aufertur, teste Ulp. tit.° 19 §. lege. neque ex tit.o pendet, in quo non relinquitur, sed ex tacita fide, et cautione lg. in tacitis 103. de leg. 1. lg. 3 de iure fisci proinde neque tacite rogati poena aliqua specialis potest esse in eo, ut tacite relicti vindicandi ius non habeat, quod nunquam habuit. quare interim dum alia probabiliora ocurrunt, tentari potest referendam esse Ulp. sententiam in d. §. ul. ad vetus. S.C. circa leg. Iul. et Pap. factum, cuius et mentio extat in lg. Iulianus. 60. de leg. 2. et quod idem fortasse fuit cum S.C.to Plantiano ad easdem leges facto, quo falcidiae deductio heredi tacite rogato inhibita d. lg. heres 11. lg. si quilibet 23 de his quae ut indig. lg. beneficio. 59. §. 1. ad lg. falcid. ideo Ulp. uno orationis filio de quadrante non deducendo,

et caduco

et caduco non uindicando senatus censuisse scribit ind. § ul. eo itaque S.C. cautum fuit, fideicommissa, quae legatarij onerati sunt, etiam si ex fideicommissarij persona sic deficiant, ut tanquam caduca, vel in causa caduci fisco deferenda sint, pertinere tamen potius ad legatarium, quam ad fiscum d. l. Iulia n. 60. sanctis traditis a Cuiac. lib. 20. obs. cap. 37. ubi ex hoc principio interpretatur l. cum filio 44. in fin. de leg. 2. subscribente Richard. ad tit. 23 de leg. 2. cap. 14 ex n. 4. et quidem adeo, ut etiam si heres institutus sit tit. 24 filius, qui alioquin ex l. Papia ius uindicandi legati caduci a se relicti habet d. tit. 18. praeferatur tamen ei legatarius in uindicatione caduci fideicommissi, quo ipse oneratus erat, quia in eo potiorem heredem eum, cuius fides electa sit, senatus censuit, ut exprimitur ind. l. Iuliana 60. quam exponit ita Cuiac. ibi: et in l. siquis titio 27 de leg. 2. et in l. unic. § cum igitur 6. de cad. toll. et lib. 20 obs. cap. 2. ubi et exponit cum l. pen. § matri de adim. legat. de quo uidendus etiam Faber lib. 3. rect. cap. 18. et de error. deca. 66. error. 8. Helliq. ad Don. lib. 8. cap. 17. lit. H. Fulgosius in l. unic. § 1. n. 2. Castrensis ibi n. 4. C. de caduc. toll.

Illud primum monemus, non aliter legatario 24 ius caduci competere uindicandi ind. l. 60. quam si liberos habeat; quod et si nullibi notatum, vulgoque adhuc ignotum, tamen certa iuris ratio euincit; quippe si legatarius caelebs, vel orbus esset, cum ab eo ipso legatum ei relictum, tanquam caducum iure fiscus uindicaret, absurdum esset, cum illud ipsum legatum, tanquam fideicommissum deficiens in persona fideicommissarij, fortasse caelibis, retinere, quod capere tanquam legatum ex sua persona, ut potea caelebs etiam non potera[t], quin et absurdius longe foret, hunc legatarium caelibem, ac proinde obnoxium poenae caduci ex lege Papia praeferri, ut praefertur in uindicatione caduci in l. Iulia n. 60. filio tit. 24, cui lex Papia eiusmodi munus imponere enubuit l. unic. § et cum lex. C. de cad. toll. ergo eo supposito, quod proposuimus, ius caduci fideicommissi uindicandi legatario, non nisi si liberos habenti, competere ex S.C. de quo Ulp. ind. l. 60. adjicit nunc Ulpian. apte d. tit. 25. § ul. eum scilicet legatarium, qui tacitum fideicommissum susceperit, etiam si liberos habeat, non tamen posse uindicare fideicommissum aliud a se relictum eo tit., et ex persona fideicommissarij caducum: nempe quia emolumentum hoc iure delatum ei, senatus ut indigno iuris emolumentis merito ademit, sicut et deductionem quartae heredi: eoque respectu Ulp. ut tam heredi, quam legatario oratio competeret, non exordiatur ind. § ul. ita si heres ut in § praecedenti communi uerbo: siquis de utroque scilicet quarante, et caduco senatum censuisse scribit d. l. Iuliana

60. d. l.

60. d. l. beneficio 55. §. 1. nec movemur, si obiicias, deductionem quartę non negari heredi, nisi ex tacito fideicommisso, non ex aliis legatis, in quibus non deliquit l. 3. C. ad l. falcid. l. heres. 11. de his quae ut indig. iuncta ratione d. l. ex facto 43. §. Iulig. proinde nec legatario negari nisi ab iure posse, ius vindicandi aliud caducum ex eo titulo. Nam respondemus extare adhuc differentię rationem, quod quartę retentio pendet ex lege falcidia, contra quam heres in fide tacita nihil propie commisit, et ideo satis visum fuit puniri eum in eo, ut nihil retineat ex tacito fideicommisso in quo deliquit d. §. Iulig. at caduci vindicatio fuit beneficium S.C.tu facti ad leg. Papiam, contra quam propie in tacita fide delinquitur, et ideo indignus est eiusdem legis beneficio, etiam in alio fideicommisso, qui contra eam in tacito deliquit, ut propie, et ad rem probat, si dextro expendatur, elegans textus in l. filio 48. § si ignominiosum de rit. nup. Ulp. in frag. titulo 16. § aliquando et §. seq. vers. quasi maior iuncta reg. l. auxilium 37. de minor.

25 Quo ex eadem illa distinctione in promptu ratio est decisionis leg. nostrę si totum. 83. si supponamus, quod et certum, receptumque est, ius accrescendi in hereditatibus, sive inter coheredes, non ex presumpta defuncti voluntate pendere, aut prefecturei l. si duobus 37 de testamento militis contra repręsantionem ab herede, qui semel adiit susceptum postea dividi, aut pro parte deficiente recusari l. unic. §. 10. vers. in his itaque in fin. ubi Bart. C. de cad. toll. iunctis traditis post plures a Valentia lib. 1. illust. tract. 1. cap. 1. n.o 2. et 6. cum seqq. et lib. 3. tract. 1. cap. 4. ex n.o 10. quod adficimus heredi, etiam non indigno negari lege Papia ius accrescendi portionis deficientis, quotiescumque ea portio ex persona coheredis cęlibis, orbi ve in fiscum cadit, ut Ulpian. docet sic accipiendus in frag. titulo 1. §. intermedias 21. et titulo 24. §. si duobus 12. cum seq. inde itaque fit, quod dicimus, heredi tacitę fidei administro portionem coheredis non accrescere, tum quia indignus est iuris emolumentis, quale ius accrescendi est: tum ex maxime, quia cum etiam ei heredi, qui ipse in legem Papiam nihil commisit, admat Papia lex ius accrescendi portionis caducę ex persona coheredis cęlibis, orbive, absurdum esse servari ea lege ius accrescendi ei heredi, qui tacita fide suscepta in eandem legem deliquit et accrescere ei, respectu suę portionis, quę tanquam ereptitia ad fiscum pertinet.

26 Neque obiicies, quod placuit heredi fiduciario, et quidem ei qui suspectam hereditatem dixit, et coactus adiit, restituit que accrescere etiam post restitutionem, ~~[illegible]~~ portionem coheredis ipso iure d. l. Papin.

43. ad

q3. ad Trebell. nanque observandum est, heredem fiduciarium, qui adire recusat, non esse indignum iuris censura, immo neque eius respectu, nisi hoc tenus, ne commodum retineat ex ea institutione, et aditione quam recusavit l. ita tamen. §. qui suspectam l. si patroni. 55. §. quid ergo. ad Trebell. proprie autem et simpliciter indignus non est, quia nemo iure cogitur damnosam hereditatem suo periculo adire l. nec emere. 16. C. de iur. delib. varias quidem et plures probabiles causas recusandi aditionem l. q. q. ad Trebell. l. filio 87. de leg. 2. quo circa hic heres etiam post aditionem coactam, et restitutionem, non solum titulum heredis, et portionem hereditariam, quam coactus adiit, retinet iuris intellectu quo ad eam indignus non est, ex quo hereditas initit, etiam sine ullo corpore l. hereditas 50. de hered. petit. quia et restitutio transtulit in fideicommissarium magis ea quae sunt portionis hereditariae, quam portionem ipsam, quae post aditionem hereditaria esse desinit l. in fideicommissaria 18. §. quoties ad Trebell. l. 1. §. Sequitur ... si qui ... liber. ergo et ius accrescendi, quod ex auctoritate iuris pertinet, et portionem hereditariam sequitur l. si titio. 93. §. 1. de adhuc stall. sequi potius debet etiam post restitutionem heredem coactum, apud quem etiam tunc hereditaria portio iuris intellectu est, quam fideicommissarium, apud quem ea portio non est hereditaria, quamvis ei restituta sint bona, quae hereditatis fuerunt d. l. Papin. q3. notat Fab. de error. deca. 50. erro. 4. n. 6. et seqq. Richard. ad hunc tit. cap. 29. n. 62. Nec repugnat, quod diximus sup. n. 20, et supponitur in d. l. Papin. q3. portionem, quae post restitutionem accrevit, ei qui coactus adiit, restitui fideicommissario debere, quia et ipsa magis urget, ut probet indignum etiam esse iuris emolumenti heredem coactum negari ei quartae deductionem l. nam quod 14. §. qui impulsus l. si patroni. 55. §. quid ergo ad Trebell. l. 4. C. eod. tit. cum tamen ea deductio ex solo iure pendeat l. titia 86. in fin. ad l. Falcid. unde traditur sup. n. 22. quippe respondendum est, retentionem quartae, et portionis, quae iure accrevit, negari ei, qui coactus adiit, non ut indignio iuris censura, sed quia indignus saltem eo respectu, ne commodum retineat ex institutione, et aditione, quam recusavit d. l. si patroni §. quid ergo l. nam quod 14. §. qui impulsus ad Trebell. et cum ea quarta inducta fuerit. SC. Pegasiano, ut heres eo lucro invitaretur ad hereditatem sponte, et suo periculo adeundam §. sed quia heredes. §. inst. de fideicom. hered. consequens est negari ea commodum ei etiam non indigno, qui coactus et aliena periculo, scilicet fideicommissarii adierit d. l. quod poterat q. vari. nec quartae ubi ratio haec redditur l. ex facto 28. in fin. l. quae totam 47. ad Trebell. Varie enim herede tacite rogato non facit, ut ei portio vacans accrescat, ratio illa portionis hereditariae, simul cum titulo heredis retentae iuris intellectu, quia quamvis heres permaneat

pro parte

pro parte, ex qua semel adijt d. lg. ex facto 43. §. Iulian cu tn sit indignq emolumenti iuris, cui fraudem fecit, n intelligitur eo iure partem retine re, ut ei alio accrescat, eo qd 3. gnanter respicit. Vlp. nr in princ. dum n afirmat, nihil ei posse accrescare, qd minus rectu esset, ut pote por tionem cu titulo heredis retinenti, sed nihil ei debere accrescere, neq ut id probet ea ratione utitur q re, siue portionem n habet, sed q re n uide tur habere, nempe quoad effectum fruendi iure accrescendi inducto legibus, quas fraudare uoluit, ut uox uidetur sit nota improprietati sicut in lg. naturaliter 12. de adquir. poss. explicat fab. de error. de ca. 50. erro. 5. n.° 6.

27 Ex eiusdem principij fonte nectenda est explicatio se cundi argumenti propositi sup. n. 12 et afirmati n.° 20. in fin. nam q placuit heredem, qui in fraudem legum tacitam fidem dedit admitti ad substitu tionem pupillarem ex facto, quisquis mihi heres erit, et quidem pro efec tu etiam pro ea parte, quam fiscus abstulit d. lg. ex facto. 43. §. Iulianus eam rationem habet q heres tacite rogatus, n est indignus respecu 14 ttt, et eorum quae pendent ex uoluntate illius, cui obsequium fidem adcom modauit, ut monuimus sup. n.° 21. ius autem subcedendi ex substitutio ne pendet, n ut ius accrescendi ex auctoritate iuris, sed ex uoluntate defuncti substituentis, et ideo, ut admitatur ad substitutionem, pro ea parte, ex qua institutus adijt, censetur illam ipsam retinere, etiam post quam erepta est, dicta lg. ex facto §. Iulius notat recte post fabr. di. erro. 5. n.° 6. Valenzuela illust. lib. 2. tract. 1. cap. 2. n.° 22 et 29. eo q° qui coac tus adijt, retinuit qd admittitur quidem ipso iure, sicut ad accrescendi ius d. lg. Papin. 43. ita et ad substitutionem ex formula: quisquis mi hi heres erit, d. lg. ita tn 27 §. qui suspectam, et ad substitutionem etiam pupillarem ex facto siue illa formula d. §. qui suspectam, n tn admittitur ut cum efectu retineat d. lg. si patroni. 55. §. quid ergo 3. in fin. namq et cogitur primo casu restituere fideicommissario quidquid ex substi tutione ad eum peruenerit, et secundo etiam casu, si solus heres institutus sit dr. §. qui suspectam. quoniam utroq casu ius subcedendi ex substitu tione pendet ex institutione, et aditione: primo casu q uocatur ad substitutionem pro qua parte institutus fuit, et heres extitit lg. 3. lg. 5. lg. qui liberis §. ul. de Vulg. secundo uero q nisi ipse adijset, qui so lus institutus e, pupillaris substitutio simul cum ttt principali euanes ceret lg. 2. §. ul. lg. 2. §. quisquis de Vulg. n debet autem retinere como dum ex ea institutione, et aditione, quam recusauit, et coactus alieno q periculo admisit d. lg. q proberat. 4. uers. nec quartam d. §. qui suspectam;

eoq sensu

eo q. sensu, et respectu indignus uidetur, ut Papin. loquitur in d. §. quid ergo vers. cur enim.

Illud tametsi breuiter proponere, et affirmare, necesse e, heredi coacto ius retinendae hereditatis ex substitutione in duobus casibus propositis, non tanquam indigno proprie, alioquin, nec tanquam uoluntatis defuncti impugnatori denegari; id enim si esset, eriperetur etiam ei commodum sucessionis ex substitutione pupillari facta eo casu, quo ei coheres datus est, sicut et indistincte eripit aliis indignis impugnatoribus l. 11 quae 22. de Vulg. l. 2. §. 5. §. qui principale l. cum tabulis 16 de his quae ut indig. l. filius 5. §. non solum de leg. praestand. l. in seruitutem 16. §. si quis bonorum de bon. libert. et quod ei datum est a legatario, aut statulibero conditionis implendae causa d. l. 5. §. alia causa 28 de his quae ut indig. et fructus qualescunque sine probabili ignorantia, etiam ante litem indignitatis motam percepti l. heredem 27 cum l. seq. de his quae ut indig. l. 1. C. eod. quae in singula heredi coacto non eripiuntur d. l. ita tamen 27 §. si seruus 1. §. qui suspectam l. qui heredi 79. §. 1 cum suspectam de cond. et dem. iuncta l. 4 cui 39. de cond. indebit. ideo itaque ut alia, et aliena omittam, qui compulsus adijt, retinet cum effectu hereditatem pupilli ex substitutione facta eo casu, quo ei coheres datus fuit: quoniam cum tunc, eo etiam, qui suspectam dixit, repudiante, potuerit substitutio conheredem adeunte confirmari, non censetur ius substitutionis praecisse per pendisse ex institutione, aut aditione coacta; proinde neque ex ista commodum retinere proprie intelligitur, qui coactus adijt, quamuis ex substitutione hereditatem retineat pupilli, ut ratiocinatur Heliang in d. §. qui suspectam in fin. in quo et alijs explicandis ex iuris ratione captant earum potius quam capiunt Fab. Valent. quos supra laudabi.

Deinde ex superiore distintione, et 29
principijs lux praeferenda est Papin. quam pro 3. arg. expendimus sup. n. 27 et 20 infra in l. eum qui 20. §. ult. de his quae ut indig. dum scribit, heredi itaque certae fidei administro, etiam si fecerit, ut indigno partem ex qua institutus e, auferat, integrum tamen praedium ei praelegatum relinqui: quod ad non ei heredi relinquitur, cuius nomen peracto testamento deleuit l. cum quidam 12 de his quae ut indig. l. proxime 3. de his quae in testamento delen. quod sane obscurum e, namque et aufertur praelegatum heredi, qui coactus adijt, quamuis ut diximus, non proprie indigno l. si patroni 55. § quid ergo 3. l. ita tamen 27. §. si praeceptis ad Trebell. et generaliter heredi indigno, qui in ulciscenda defuncti morte cessauit, legatum etiam eripitur l. si sequens 15. §. 1. ad S.C. Sylanian. sicut et denegatur ei, qui contra tabulas bonorum posses. accepit l. filius 5. §. omnibus et §. non solum de leg. praest. et e contrario ei heredi, qui falsos codicillos dixit, in quibus ei a coherede praelegatum

relictum

relictū é euincitur ea relicti pars, quę legati iure ɛxistere potuit lg. heredi. 19. de his quę ut indig. tot difficultatibus expediendis impediunt potius, quę enuant veteres, nouiores quoque interpretes; nam Cuiac. lib. 15. q. 3 Papin. in d. lg. cum quidam 12 ad fin. de his quę ut indig. nodum illius textus et d. lg. eum qui. 18. §. ul. cum d. lg. si sequens. 19. §. 1. ad. S.C. Syllan. nectit potius, quam soluit, nec differentię aliquam rationem reddit. Nec felicior idem Cuiac. lib. 13. resp. Papin. in d. lg. eum qui 18. §. ul. cum post Gofredum, et Albericum ibi docet ideo in d. §. ul. heredi taciti fidei reo integrum prelegatum relinqui, quod taciti fidem duntaxat adhibuit in hereditate, ut exprimitur in d. §. ul. siue in fideicommisso portionis suę hereditarię restituendę incapaci: cum autem heres non portionem simpliciter, sed solum hereditariam portionem, seu hereditatem restituere capaci cogitur, non uenit prelegatum in restitutionem fideicommissariam, sed apud heredem rogatum manet lg. si titio. 96. de leg. 3. lg marcellus. 3. §. quidam. 4. ad Trebell. et ideo circo neque steneatur prelegatum fideicommisso hereditatis incapaci relicto tacite, ut tanquam ereptitium cum hereditate ad fiscum pertineat, ne in eo puniatur heres, in quo non deliquit d. lg. eum qui. 18. §. ul. iuncta d. lg. ex facto. 18. §. Julius. non felicior, inquam, hęc Cuiac. interpretatio, quod fideicommisso hereditatis, seu portionis hereditarię stenetur, saltem ea prelegati pars quę iure hereditario capitur lg. in fideicommissaria. 18. §. ul. ad Trebell. lg. filiam quam 24. C. famil. herc. proinde et steneri debuit pena ereptitię hereditatis, ut tanquam eius pars ad fiscum peruenerit pars prelegati hereditaria, neque indigno integrum prelegatum relinqui in d. lg. eum qui. 18. §. ultim.

30 Quapropter his, et non dissimilibus antiquorum omissis interpretationibus, quorum post Bart. in d. lg. eum qui. 18. §. ul. meminit Joannes igneus in d. lg si sequens. 19. §. 1. ad. S.C. Syllan. ut res propriè et plene explicetur in memoriam reuocandum est id, quod sępe iam diximus, nempe heredem taciti fideicommissi susceptorem, non esse indignum respectu uoluntatis testantis, et eorum, quę ex ea pendent, ideoque neque auferri ei quę cunque ex uoluntate defuncti deferuntur, quamuis auferatur hereditas, simulque illa quę tribuuntur iuris auctoritate, et censura, qua atenta pro indigno est, ut docuimus sup. n.° 22. 24. 25. 27. ex quo dubitandi, et decidendi ratio infertur apud Papin. in d. lg. eum qui. 18. §. ul. nam cum ut ibi proponitur, legatum heredi ex parte relictum eius naturę sit, ut adquiratur, capiaturque iure hereditario pro parte hereditaria, eius cui relictum est, et iure legati pro parte coheredis lg. in quartam. 91. ad lg. falcid. et quidem ratione iuris, quę non patitur ut heres, qui adeundo fit debitor legati, pro qua parte heres extitit lg. si heredes 129. de leg. 1. lg. quotiens. 23. ad Trebell. Prin. inst. de leg. sit pro eadem parte creditor legati, seu legatarius, lg. legatum 116. §. 1. lg. Plane 34. §. si duobus. 11 cum seq. de leg. 1. ideoque adita semel hereditate, ab eo herede cui legatum est, legatum pro ipsius parte hereditaria non ɛxtitisse apparet, et portionem illam quę

legati

legati iure non constitit, pro herede possideri affirmatur in lg. 1. § quin. q. dicit. sequens videbatur, heredi fidei taciti administro, ideoque indigno iuris censura auferri debere portionem prædicti legati, in qua legatum iure non constitit, quæque pro herede possidebatur, ut pote pars eius portionis hereditariæ quam adiit, et quam eidem fiscus evincit, quia in ea taciti ministerium suscepit, quomodo dubitandi hæc ratio exprimitur a Papin. in d. lg. eum qui. 18. § ul. vers. quæ quæ. quæ in contrarium vocat Papin. fortior decidendi ratio, si observetur, legatum heredi ex parte relictum, quamvis secuto effectu aditæ hereditatis, ab eo herede cui relictum est non constat, neque capiatur iure legati, nisi pro parte coheredis: tamen ab initio, et ante aditionem totum valere, et quidem in solidum iure legati inspecta voluntate testatoris, neque tunc impediente iure, quia et testator qui solidum heredi legavit, voluit, ut etiam in solidum quando, et quatenus posset, legatarius esset, et non impedit quominus in solidum legatarius sit iuris ratio, sive debiti, et crediti in eiusdem heredis persona concursus, qui nullus est, antequam heres adeat, exultat, quia neque ante incipit debere legata lg. 3. de leg. 1. lg. 3. § ul. ff. ex caus. in pos. et si legatum hoc ab initio non exultaret, regula catoniana quæ obstat, ne legatum ab initio inutile postea valeret, lg. 1. de reg. Caton. obstaret etiam, ne hoc valesceret, neque posset adquiri in solidum iure legati, etiam si heres, cui relictum est, repudiasset, quod tamen falsum est lg. qui filio fus 17 § ul. cum lg. seq. lg. filio pater. 87. cum tribus seqq. lg. quæsitum. 91. § duobus de leg. 1. lg. apud Celsum 4. § si quis ex uncia. de doli mali, et met. excep. lg. cum responso 12. C. de leg. notat ex nostratibus Doming. Joannes Chumazero. selectiori. cap. 19. n.º 9. et seq. ergo ut scidamus, cum legatum hoc heredi ex parte relictum deferatur, debeaturque ei ex voluntate testantis, et quidem in solidum iure legati, quandiu et quando heres non est, veluti ante aditionem, vel post repudiationem, consentaneum utique est, heredi cui propter fidem tacitam fiscus hereditatem aufert, quamvis eam adierit, cum tamen effectu heres non maneat, et indignus non sit respectu testantis, eique voluntatis, relinqui integrum prædictum legatum: quia quamvis ratio iuris eam tunc, ut pote post aditionem efficiat, ut legatum, non nisi pro parte coheredis constat iure legati; et inducat varietatem possessionis, scilicet, ut capiatur, possideaturque partim iure legati, partim iure hereditario; non tamen inducit divisionem voluntatis defuncti, qua attenta, non diverso, sed uno, eodemque iure legati defertur ab initio, debeturque, et ex postfacto, ei qui heres non est, et consequenter huic, scilicet maxime, quia effectu heres non manet, et de voluntate defuncti non male meruit. quomodo elucidanda est, et ad distinctionem nostram referenda Papin. decisio, et ratio iuncti traditis a Cuiac. ibi lib. 19. Quæst. Papin. in d. lg. eum qui. 18. § ul.

Nec dissimilem explicatum quamvis primo aspectu difficilem habet Papin. in d. lg. cum quidam 12. § ul. de his quæ ut indig. dum docet, non denegari prælegatum heredi, cuius nomen testator delevit: quia quamvis huic hereditas auferatur, tamquam de voluntate testantis male merito indignoque, quæ iam, scilicet, testatoris facto ipso deletionis declaravit, et voluntati

Hodie Illustrissimus Reg. Castell. consilii Præses

31

veluti suffragio damnavit. d. lg. cu quidam 12. de his quae ut indig. lg. cum tabulis 16. §. ul. eod. tit. lg. hereditas 1. C. eod. cum tamen ea nota indignitatis damnatio non colligatur, nisi ex facto deletionis, quae interdum a testatore inconsulto fit lg. ul. de inoff. rup. lg. 1. de his quae in test. del. lg. 1. si tabulae test. null. extab. et interdum eo animo, ut ad heredes ab intestato hereditas perveniat lg. 1. §. si heres. si tab. test. null. ext. lg. ul. de his quae in test. del. neque etiam est, non nocere eam deletionem, nisi in his quae deleta, et quatenus deleta sunt, quoniam et ea duntaxat, et quatenus delevit, irrita esse voluisse testator praesumitur; neque contra voluntatis limites deletionis facto signatos extendenda est indignitatis praesumptio, et nota lg. 3. ad fin. in vers. causa praesens de his quae in test. delentur. et ideo unius heredis nomine inducto, seu deleto, neque aliorum heredum institutiones, neque legata, aut praelegata eo testatore relicta infirmantur, immo neque auferuntur ei ipsi heredi, cuius institutio deleta est, quia institutione sola deleta indignum eum declaravit testator institutione, quam delevit, non autem praelegatis quae non delevit lg. 2. et 3. de his quae in test. del. d. lg. cum quidam 12. de his quae ut indig. ubi plura magis circa rem, quae in ipsis Cuiac. lib. 16. quaest. Pap. et ad tit. de his quae in test. del. in d. lg. 2. et 3. faber. 18. coniect. cap. 17.

32 Longe vero non adversa, sed diversa sunt, quae ut ad veritatem expendimus sup. n. 29. namque ut a facilioribus ordiamur, in 1. quod proponitur in d. lg. si sequens 15. §. 1. ad S.C. Syllan. expeditam rationem habet, et distinctioni nostrae, per quam appositam sunt meminerimus, eiusque insinuavimus sup. n. 21 nempe eum qui in ulciscenda defuncti morte segnis cessavit, non modo indignum esse iuris censura, sed etiam male meritum de defuncto, cui debitum officium pietatis ingratus denegavit lg. 1. C. de his quae ut indig. lg. portiones 21. eod. tit. idcirco auferuntur ei, non ea sola emolumenta, quae alioquin ex bonis defuncti suo iure, et iuris auctoritate retineret, veluti bonorum possessio contra tabulas in bonis defuncti d. lg. portiones 21. d. lg. si sequens 15. §. ul. lg. ... 37. §. ul. de bonis libertorum lg. 2. §. si neque de his et legit. lg. si filius 23. de iure patronat. et deductio quartae pegasianae lg. 3. §. ul. ad trebell. et retentio dotis adventitiae, quam mortua in matrimonio uxore lucrari potuit maritus lg. ei qui 20. de his quae ut indig. lg. cum mortem 27. de iur. fisc. sed et multo magis ea quae pendent, deferunturque ex voluntate defuncti, cuius respectu proprie, et principaliter indignus est, qui mortem eius non ulciscitur, et consequenter negatur ei etiam, et quidem merito legatum, seu praelegatum d. lg. si sequens 15. §. 1. Plane quod deducitur ex d. lg. filium 5. §. omnibus et §. non solum de leg. praest. non est de legatis, aut praelegatis heredi ex parte instituto relictis, sed de relictis filio emancipato praeterito, qui contra tabulas bonorum possessionem accepit: huic enim legatorum persecutio denegatur, quia voluntatem defuncti impugnavit lg. si tab. 2 del. 18. §. 1. de bonor. poss. contra tab. lg. in servitute 16. §. sed et si quid cum §. seqq. de bon. libert. quamvis ut filius, sit ex numero exceptarum personarum, quae ex edicto

praetorio

prætorio de legatis præstandis relictorum servari solent l. 1. et toto tt. de legatis præstandis.

Illud sane ad rem magis pertinet, et in hac prælegatorum quæstione nostrum forsitan vulgatum est, quod Papin. respondet in l. bonorum 22. de leg. præst. nempe bonorum possessione contra tabulas emancipato filio prætermisso data, alterum filium qui in potestate fuit, heredem ex parte institutum, cui et legata sibi et prælegata relicta erant, non habere ea præcipua, aut quod idem est non servari ei ex edicto illius tituli: sive bonorum possessionem contra tabulas omisso, scilicet ab emancipato ei data simul cum eo acceperit, tum ei licet l. 3. § si quis ex liberis l. non putavit. 8. § ult. l. it post mortem 10. § ult. de bonor. poss. contra tab. sive eam non acceperit, contentus iure civili, quo nimirum ab intestato ad hereditatem vocatur, ut excudit Cuiac. ib. § resp. Papin. in d. l. bonorum 22. de leg. præst. inter quas duas Papin. assertiones, quamvis prior, de eo qui contra tabulas accepit, conveniat cum sententia d. l. filium 5. § omnibus et § non eo. posterior tamen de eo qui contra tabulas non accepit, pugnat non leviter cum Ulp. in l. virilis 10. § 1. de leg. præst. ubi scriptum est filio ex parte herede instituto, et legato ei relicto, si emancipatus contra tabulas præteritus acceperit, conservari institutum hereditatis portionem, quam legatum dummodo utrumque non egrediatur portionem virilem, sive dummodo ex utroque non plus habeat institutus, quam pervenit ex emancipatum l. salvius 6. cum l. seq. de leg. præst. Ut utrumque explicet distinguit duos casus Cuiac. ubi proxime et ad tt. de legat. præst. in d. l. salvius. 6. Primus est, quoties filius ex parte institutus adiit, postea quam emancipatus contra tabulas petiit, tunc enim verum est servari instituto hereditatis portionem, et legatum usque ad virilem ex edicto de leg. præst. d. l. virilis 10. § 1. secundus casus est, quoties institutus hereditatem ex tt. repudiavit, postea quam contra tabulas omisso ab emancipato edicto accepit, aut non accepit, contentus scilicet successione iuris civilis, quæ ab intestato ei defertur, destituto eiusdem repudiatione tt.; quo casu Papin. respondet, non servari instituto legata, ut ea tanquam præcipua habeat ex edicto de legat. præst. quia quamvis alioquin instituto repudianti prælegatum integrum servetur l. qui filiabus 17. § ul. cum l. seq. l. filio pater 87. de leg. 1. l. cum responso 17. C. de leg. id tamen obtinet quoties quis sic hereditatem repudiat, ut eandem aliunde non retineat l. 4. § si quis ex uncia in fin. de dol. mal. et met. excep. cæterum qui ex tt. omittit, et ab intestato heres est, non probe, aut probabiliter postulat legata ei servari ex defuncti voluntate, et tt., quo destituto intestati causam elegit l. quidam 7. l. si non solut. 10. § 1. si quis omis. caus. tt. d. l. bonorum 22. quam non aliter exposuit idem Cuiac. in d. l. filium 5. § omnibus de leg. præst. cum Accurs. Bart. Alber. in d. l. bonorum 22.

Verum quæ hucusque de prælegato non eripiendo, nisi ei qui tt. respectu indignus est, disseruimus, sicut sunt iuris loci, de quo hactenus explicari dis valde apposita sunt, ita opposita omnino, contraria que ei sententiæ iuris, quæ dicat, heredi qui coactus adiit, quamvis neque iuris censura, neque tt. respectu pro pie indignus sit, ut probabimus sup. n. 26. et 28. prælegatum non auferri l. ita

n. 27.

33

34

in. 27. §. si praeceptis lg. si patroni 55. §. quid ergo 3. ad Trebell. qq. non vulgariter explicandis observandum in primis est, Papin. in d. lg. si patroni 55. d. §. d. heredi coacto negat retentionem praeceptionis, et petitionem fideicomissi eius hereditatis, quam fideicomissarius, cui heres restituit, restituere eidem heredi rogatus erat loqui eo casu, quo heres coactus adiyt, fuit ex asse institutus, totamque hereditatem restituere rogatus, quae est species d. lg. si patroni 55. §. qui fideicomissum et nova ... in d. §. quid ergo et ad eandem speciem fideicommissi totius hereditatis pertinet d. lg. ita in. 27. §. si praeceptis. deinde et sciendum est, praeceptionem de qua in d. §. si praeceptis et d. §. quid ergo. recte in herede etiam ex asse posse considerari, quae ea forma, et modo relinquitur, ut heres praeceptis quibusdam rebus, sive acceptis ex hereditate, reliquam totam hereditatem restituat §. si quis una q. in fin. inst. de fideicom. hered. lg. 1. §. si quadringenta ad Trebell. quo casu ea, quae praecipiuntur, relinqui censentur, ut sint loco et vice quartae falcidiae lg. si heres 90 lg. accepti 93 ad lg. falcid. lg. deducta 58. §. accepti, lg. facta 63. §. rescripto ad Trebell. Denique et praenotandum est, cum quis re aliqua, vel quantitate praecepta hereditatem restituere rogatus, apertam fore voluntatem defuncti esse, ne praeceptionem heres habeat, nisi hereditatem adeat, tum quia relinquit vice quartae falcidiae, quae non nisi ab herede post aditionem retinetur, tum etiam, quia qui vult hereditatem restitui praecepta, sive deducta re, aut quantitate, vult utique praecipi, et deduci ex ipsa fideicommissi restitutione, ad quam perveniri non potest, nisi adeunte herede, et consequenter neque aliter vult eum praecipere, quam si adierit.

ex quibus singulis, multoque magis si iungant, non in obscuro ratio est, ob quam in d. §. si praeceptis et in d. §. quid ergo, heredi qui coactus adiyt, tam fideicommissum quam praeceptio negatur: namque in 1° cum supponamus fuisse utrobique heredem ex asse institutum, constat fideicommissi, et praeceptionis ius pependisse ex eiusdem heredis aditione, quae deficiente intercideret d. lg. si patroni 55. §. qui fideicommissum vers. neque ignoro. Proinde succedit ratio et regula d. lg. ita in. 27. §. qui suspectam, quae docet, heredem, qui coactus adiyt, nullum commodum consequi debere, quod non haberet sine aditione; quomodo in iure succedendi ex substitutione circa heredem ex asse diximus sup. n.° 27. et 28. 2a ratio est quia cum praeceptio in herede rogato hereditatem praecepta re aliqua, aut quantitate restituere, sit vice, et loco quartae, cui satis fuit, succedit que, et in quartam imputatur, quae hereditario iure, et ex hereditate praecipitur d. lg. si heres. 90. lg. in quartam 91. lg. accepti 93. ad lg. falcid. lg. deducta 58. §. accepti ad Trebell. consequens est, ut quemadmodum quarta heredi coacto adimitur, quia ut eo lucro allectus sponte adiret, inducta fuit, ita et praeceptio quae eodem intuitu, et iure relicta erat arg. ex lg. quae poterat. ... vers. nec quartae ad Trebell. iunctis traditis sup. n.° 26. 3. denique ratio est, quia ut diximus, in ea praeceptionis formula, de qua hactenus, et in fideicommisso, de quo in prin. d. §. quid ergo. est non obscura voluntas defuncti, ut non aliter heres habeat, praecipiat ve, quam si adierit, et restituerit: cum autem ea voluntas

Defuncti

defuncti fuit denegatum praelegatum, legatum quod heredi qui repudiavit lg. d. si n. 88. §. quid ergo. 90. §. 1. de leg. 1. ergo et negatur heredi coacto, qui cum adire recusaverit, et coactus alieno periculo adierit, perinde habendus est, quoad ipsius commodorum ex aditione pendens pertinet, ac si non adiisset, seu repudiasset d. lg. ita tamen 27. §. qui suspectam et §. si praegeptis d. §. quid ergo. quos ita interpretor, quamvis aliter Cuiac. lib. 28. quaest. Pap. in lg. filio 69. in fin. de legat. 1.

Praeterea et ne moremur in explicanda 36
lg. heredi de his quae ut indig. cuius interpretatio perspicua est ex lg. 5. §. qui principaliter de his quae ut indig. multis traditis sup. n. 32 et a Cuiac. ind. lg. heredi 19 lib. 6. resp. Papin. opportune igitur nunc ex superiore illa indignorum, et ereptorum tam iuris, aut voluntatis distinctione colligitur, aut intelligitur, quod pro quarto arg. expendimus sup. n. 27. de servitutibus, actionibus quae confusae aditione non restituendis indigno, etiam post ereptam a fisco hereditatem: nam si in quoad superiorum taciti fideicommissi in promptu ratio est, ob quam ei servitutes, actiones quae aditione confusae non restituantur d. lg. eum qui 18. §. bonis de his quae ut indig. quod tamen confusio fiat, vitatur quae iuris ratione, quae non patitur, ut creditor qui debitori heres extitit, et personam debitoris induit, per aditionem sit sui ipsius debitor creditor quae lg. Stichum 95. §. aditio de solut. lg. Granius Antonius 71. de fideicomm. lg. 1. quemadmodum servit. amittant. et restitutio actionis, seu servitutis confusae pendeat ex iuris auctoritate, et auxilio extra ordinem, et ex causa aequitatis indulgendo, sine qua extincta semel actio, aut servitus non suscitatur d. lg. eum qui 18. §. bonis. iuncta reg. lg. qui res. 98. §. aream vers. neque admittimus de solut. sententiarum propositi, et consequens est, negari eam servitutum, et actionum restitutionem, heredi qui fide tacita contra ius data, et adeundo ut incapaci bona restituat, indignus factus eo ipso auxilio legum, quas nunc implorat et ante impugnavit lg. auxilium 37. in prin. de minor. qua etiam ratione fit, ut denegetur idem restitutionis auxilium aliis indignis, qui tam iuris censura, quam testantis personam, aut voluntatis respectu indigni sunt lg. indigno 8. de his quae ut indig. qualis est qui falsum testamentum dixit lg. eius 29. §. 1. de iur. fisc. et qui testatoris in ulciscenda testatoris occisi morte cessavit d. lg. eius 29. §. ult. lg. propter 24. §. 1. ad SC. Syllan. lg. heredem 17. de his quae ut indig. excipitur tamen qui sine dolo malo negligens in vindicta defuncti fuit, quia non inquisito genere mortis et deceptus ignoratione facti existimavit testatorem [illegible] naturali quae morte et non violenta defunctum fuisse: huic enim heredi quamvis ob negligentiam inquisitionis indignus sit, qui defuncti bona retineat, ideoque ei auferuntur; tribuitur tamen, ne actiones, servitutesque, quae in ipsius bonis ante aditionem fuit, amittat, et restitutio indulgetur d. lg. heredem 17. d. lg. propter. 24. §. 1. quemadmodum ob eandem, manifestiorem quae aequitatis caussam restituuntur actiones, servitutesque heredi, cui post aditionem sine illius culpa bona evincuntur ex caussa inofficiosi seu alia simili lg. eum qui 21. §. ult. de inoffic. test. lg. si maritus 22. C. eod. tit. lg. a liberto 35. de bon. libert. lg. si ei 9. commun. praed. lg. 2. §. cum qui

18. et q

18. et §. seq. de hered. vel act. vend. l. si servus 70. in princ. et §. 1. l. legatum 116 §. ul. de leg. 1. l. Papinianus 18. de servitut. nec dissimilem rationem habet, quod placuit, heredi qui ex trebell. SC. totam hereditatem fideicommissario restituit, servitutes, actiones per aditionem confusas conservari ope restitutionis, atque ita restitutionis effectu atento valere, l. si heres 73. §. ul. quemadmodum accipies ad trebell. immo et heredi coacto: quod cum neque iuris, neque rei respectu vere dominus sit; sicut ex aditione, quam coactus, alieno periculo facit, nullum commodum percipit, ita nec detrimentum sentire debet actionis, servituti ve ex aditione confusae arg. ex l. ita tamen 27 §. si ex trebelliano 11. l. debitor 59 ad trebell. iuncta reg. l. secundum 10 de reg. iuris.

31 Tertium, postremum quod arg. de quo sup. n. 17. fuit ex Papiniani responso in l. eum qui. 18. in fine princ. de his quae ut indig. quatenus docet, heredem taciti fidei ad ministrum non teneri ad praestandas usuras fructuum distractorum sine distinctione temporis ante, aut post litem motam. quod responsum non tantum paradoxum, sed et paralogum videtur, sive praeter opinionem simul, rationem que iuris. Primo quia iuris certum est, malae fidei possessorem hereditatis, a quo ea petitur, evincitur quod; non modo res, aut fructus ex hereditate distractos, sed etiam pretii eorum usuras restituere debere l. item veniunt. 20. §. petitam cum §. §. seqq. de hered. petit. post litem autem motam etiam bonae fidei possessorem pretii rerum ante litem motam venditarum usuras debere l. 1. C. de hered. petit. secundo quia constat heredes indignos, et inter alios, eum qui in ulciscenda defuncti morte negligens fuit pretii rerum, aut fructuum ante litem motam distractorum usuras praestare sicut illi post litem motam d. l. eum qui. 18. in princ. l. 1. C. de his qui ut indig. et tamen negari non potest, eum cui ex causa taciti fideicommissi hereditas aufertur non solum bonae fidei possessorem non esse, sed quod et amplius est, malae fidei censeri exemplo aliorum indignorum d. l. eum qui. 18. in prin. l. praedonem 46. de hered. petit. l. cum quidam 17 §. in tacito de usur. quinimmo et defensionem bonae fidei possessoris, qua interdum utitur ille, qui in vindicta defuncti cessavit circa fructus, et actiones, aut servitutes confusas l. heredi 17. in fin. de his qui ut indig. l. propter. 21. §. 1. ad. SC. Syllan. non concedi ei, qui tacitam fidem dedit d. l. eum qui 18. §. bonis. quo circa absurdum, et iniquum videtur, susceptori taciti fidei indulgeri ab usuris defendendis immunitatem, quae non tantum aliis indignis, et malae fidei possessoribus, sed etiam bonae fidei negatur. Neque in his difficultatibus explicandis, quas nec plene, propie ve satis expendunt alii, aut exponunt, proponimus, probamus ve eorum sententias, quos refert, et refellit multis, et pro multis unus noster Amaya lib. 3. obs. cap. 2. n. 17. et seq. imo neque acquiescere salva veritati conscientia possumus distinctioni ab eo adhibita d. cap. 2. n. 85. et 97. inter usuras pretii rerum ex hereditate venditarum, et fructuum

ven

in hereditate repertorum, distractorumque post litem motam, quae casibus accipit d. lg. 1. C. de his qui ut indig. et usuras, non rerum, aut fructuum in hereditate inventorum, sed fructuum quos ex hereditariis rebus heres sua industria percepit, ante aut post litem motam, quos tamen in usu habuit, nec vendidit, ad quam speciem refert Severi rescriptum ind. lg. eum qui 18. vers. sed Divus. Non inquam acquiescimus, tum quia, ut leviora alia omittamus tractori in d. lg. 1. non solum de rebus, aut fructibus in hereditate inventis, sed etiam de praeceptis ab indigno herede, venditis, constat ex fine eiusdem lg. 1.ae ibi: quos in praediis hereditariis inventos, aut exinde praeceptos vendiderint: tum etiam quia quoad d. lg. eum qui 18. vers. sed divus observandum est, Papinianum ibi: in verbis immediate praecedentibus, in primis ex ratione, et regulis iuris respondisse, usuras post litem motam restitui debere eorum fructuum, quorum pretia percepta fuerant ex venditione, scilicet, facta ab herede, non autem eorum, quos in usu heres habuit, quorum pretia sine usuris restitui satis erat, quo supposito. dum per adversativam vocem: sed, et quasi ex novo, benigniorem iura ex Severi rescripto, subiungit ind. vers. sed divus: citra distinctionem temporis, ante, aut post litem motam fructus dumtaxat deberi, non etiam usuras eorum, intelligendum necessario est de fructibus venditis ab herede; non autem de illis, quos in usu habuit, in quibus illud ipsum proxime lex, et ante rescriptum asseverat.

Quare ut res explicetur, quam nulla forsitan in hoc tractatu, et iuris arte implicatior, obscurior nulla, utendum omnino .s. maxime est illa indignorum distintione, quam condiis saepius quoad alias iuris quaestiones sup. firmatam, adhibitam, constat, quoad hanc praesentem Anton. fab. in ration. ad lg. heres 51. §.1. pag. 751. de hered. petit. et de erro. decad. 38. erro. 10. quam immerito in hac re notat Amaya d. cap. 2. n.o 38. 38

igitur quoad usuras fructuum praestandos distinguendus est heres indignus ex caussa taciti fideicommissi, et indignus ob omissam vindictam defuncti: namque in priore cum indignus sit testantis respectu, sed sola, et stricta iuris censura, et quidem ex caducariis legibus Iulia et Papia quae poenam ereptitii inducto ob fidem tacitam est, ut probabimus sup. n. 7. quam scilicet, caducariae leges, semper odiosae visae sint. lg. unic. in prin. C. de cad. toll. maior utique ratio fuit benignitatis, indulgentiaeque erga eum exercendam d. lg. eum qui 18. vers. sed divus: in posteriore autem quia non solo, indignum iure, sed etiam ergat testatorem ingratus, inofficiosusque sit, cui debitum officium pietatis serere negavit, duplex, gravior quia indignitas graviorem coercitionem meretur d. lg. 1. C. de his qui ut indig. unde et effectum est, ut quamvis imperator Severus in epistola ad Celerem rescripsisset, ab eo qui defuncti vindictam sciens neglexit, usuras inferri debere post litem motam fructuum ante venditorum, sive invenisset in hereditate, sive percepisset. d.

lg. 1.

lg. 1. C. eod. tt.º de his qq ut indig. eo, qd exemplo Papin. uteretur, et responderet in herede, cui ex caussa taciti fideicommissi hereditas euincitur d. lg. eu qui 18. de his qq ut indig. postea tn ab hoc here de idq leuarus fructus duntaxat prestari, n etiq usuras sine distinctio ne temporis ante, aut post litemota benigne decreuit, statuitq d. vers. Diuus. carpens nimiru, corrigens qd in hac re ut in lg. impe rator de his qui notant. infam. Iulij, et Papie legu inuidiosq rigo re ut Iustinianq loquitur in d. lg. unic. in prmo C. de cad. toll. quq ad Diuq et in alijs uerii caussis exclusisse easdq leges seuerq testatur Tertullianq in apologetico ad omnes gentes cp. 4. cuiq textq in hac re consonant potius, quq capiunt Valen. et Cerda in annotationibus.

39 Hac admissa distinctione n urgent ni mis, quq in pria ex pendimus sup. nº 31. si admiraduertas, heredq indig nu ob caussa taciti fideicommissi, aliaue simili, n ee vere, aut pro prie possessorq male fidei: immo plus iuris in hereditate habet post aditionq, et consequenter dominiq rerq hereditariarq, manet qd he res etiq postquq ei ut indigno bona eripiuntur lg. ex facto. 43. §. Iulig de Vulg. lg. sequens. 33. de relig. uncto q. ul. tolt. de hered. qualit. et differ. ideo mirq n e, in administro taciti fidei, qa et obsequij defuncto dati excusatio leniorq indignitatq, et caducorq odiq facit locq benig nitati, exerceri eaq in eo saltq, ne fructuq usuras restituat d. lg. eu qui. 18. vers. Diug. n tn ut retineat usuras pretij rerq venditarq, quas et bone fidei possessor prestat post litq contestatq, et ante illq qua tenus locupletior factus est lg. 1. in fin. C. de hered. petit. Nec ad rq pertinet qd et in prim. d. lg. 18. et in d. lg. 1. C. de his qq ut indig. indignq heinc ex caussa taciti fideicommissi, et eu qui in uindicta negligens fuit, negatur bone fidei possessorq ee; q. preterquq qd in ea re iuris auc tores in dictis locis utuntur verbo ueritatq exprimente, fictionq, im propietatq qa, nempe: uidetur qd nec vere e male fidei possessor, aut predo, intelligitur predonis loco lg. predonis. 46. de petit. hered. res picit propie ad ipsiq, et referendq est ad eius demeritq fructuq, quos omnes integros qd reddere indignus heres cogitur d. lg. eu qui. 18. d. lg. 1. C. de his qq ut indign. lg. eu quidq 17. de usur. eu tn bone fi dei possessor n prestet fructus ante litq contestatam, nisi quatenus lo cupletior factus est. d. lg. 1. C. de hered. petit. lg. itq ueniunt. 20. §. prefter. vers. etiq eod. lg. illud 40. §. predo uers. in bone fidei. eod. ttº. iunctis traditis ad rq ab Amaya lib. 3. obs. cp. 2. nº 75. et in lg. 1. C. de delatoribus. lib. 10. nº 98. et seq. est autq fidei tacite susceptor melioris conditionis quoad fructuq usuras, quas nunquq prestat,

d. uers. D.

d. vers. ꝑ d[illegible], quę quoad fructus ipsos, quos integros restituit. l. eius qui 18. in prin. ff. quamuis usurę obtinere soleant uice fructuum ff. usurę 34. de usur. semper tn̄ durior censetur, odiosior ꝙ prestatio usurarum, et fabrorabilior restitutio fructuum: quoniã fructus iis acceṡio rei naturales ex hereditate percepti, qui indigno erepti n̄ fit ille pauperior, ꝑ tn̄ n̄ locupletior, dũ restituere cogitur, id ꝙ percepit ex hereditate, qua indignus est, et emolumentũ omne ei auffertur, ut scriptũ ē in l. eius qui. 17. ꝑ. in tacito de usur. e[illegible] autẽ usurę n̄ dũ ex hereditate aut. re ipsa, nempe pecunia sui natura sterili, quę ex negotiatione, et industria possesoris percipi intelliguntur l. usurę 121. de V. S. l. si nauis. ꝑ. 2. de R. V. et ideo quamuis fidei tacitę susceptor usuras n̄ restituat, nihil ex hereditate retinere creditur, ut notat in proposito fab. decad. 38. erro. 10. n. 4. Nec rursus obstat ioz traditis ꝙ tandẽ ex[illegible] d. n̄. 37. nempe indigno ex causa multę mortis defuncti [illegible] interdũ defensionẽ, et ius bonę fidei possesoris quoad fructus, et actio[illegible] l. heredẽ 17. de his ꝗꝗ ut indig. quę tn̄ defensio [illegible] in indigno ex causa taciti fidei commissi d. l. eius qui. 18. ꝑ. bonę quippe meminisse oportebit, eã defensionẽ bonę fidei dari ei soli, qui ignoratione facti deceptus omisit vindictã defuncti, quẽ sua, naturali, n̄ uiolenta morte functũ putauit l. heredẽ. 17. l. 21 ꝑ. 1. de SC. Syllan. diximus sup. n̄. 36. quo sane casu nec fructus usuras prestare cogitur indignus, qui ignorans omisit uindictã defuncti: nã ꝙ traditũ ē de usuris prestandis, pertinet duntaxat ad eos, qui debitũ officii pietatis scientes omiserint, ut signanter scriptũ est in d. l. 1. C. de his ꝗꝗ ut indig. prout de indignis ob fidẽ tacitã non est melioris conditionis, quę indignus ob omissã uindictã; quo casu huic bonę fidei defensio sufragatur; ꝑ quoties ea in hoc deficiente, quia sciens in uindicta defunctĩ negligens fuit, duplex, grauiorque indignitas concurrit.

ex ꝗꝗ ex 40. et fin.

plicanda, ueluti pro coronide est questio in foro nobili, an scilicet heres taciti fidei susceptor teneatur in conscientia, ut aiunt, ea bona, de quibus tacite rogatus est, restituere. in qua questione, quamuis teneri eũ reddere fisco ante condemnationẽ conuenerint post Bart. in l. ul. de his ꝗꝗ ut indig. plures relati a Meneses in Bru. bric. C. de fidei commissis n̄. 12. farinac. in fragm. crim. 1. parte

Verbo

verbo: fiscus. n.° 103. Verius m. est, posse heredem conscientia illesa restituere ea bona, nec interiore iure obligari, ut incapaci, aut alij restituat, l. fisco ante condemnationem: quia ut diximus, Dominus potius est quam malae fidei possessor: tum etiam quia voluntas defuncti, et gravamen restituendi incapaci, cum contra formam legum, et sententiam sint, pro non scripti habentur, manet quia institutio sine onere restituendi lg. 2. lg. conditionet. 1q. de condition. institut. nec restituendi fides defuncto data ab herede, obligat eum naturaliter, sive in conscientia pro qua re expendo singulare, vulgo quia ignotum Pomponij locum in lg. si quis sub conditione 7. de conditionibus institution. ubi cum quis heredes instituisset sub conditione, si cavissent, seu promisissent, legata ex testamento relicta reddituros, respondetur in primis, remitti eis conditionem, ut tanquam sine illa pure instituti adire possint, quoniam in fraudem legum, fortasse Iuliae, et Papiae, quae personis quibusdam veluti caelibi, et orbo, legata capere prohibent, praesumitur adscripta conditio ut tanquam promissa caperent, quae tanquam legata non poterant ut in lg. qui testamentum. 27. de probation. subiungitur autem in fine d. lg. 7. quod si quis non petita conditionis remissione, eam promittendo impleverit, mox quia adierit tenetur quidem mero, stricto quia iure civili, quoniam leges quae ex testamento capere prohibent, non statim capere prohibent ex promissione arg. ex lg. ita fidei 40. § ul. de iur. fisc. vendit, tradit sup. n.° 14. et seqq. et tamen quia promissio in fraudem legum facta est, contra actionem ex promissione tuendus est exceptione, scilicet, doli mali, quae generaliter tribui solet, quoties in re, l. facto petendi dolus versatur lg. 2. § et generaliter de doli except. quapropter cum et ea exceptio contra actionem civilem iure competentem detur heredi in specie dict. lg. si quis 7. de conditionibus institutionum. ex naturali aequitate princip. institut. de exceptionib. lg. qui aequitate. 12. de doli, et metus exceptione, et

heres

heres me incapaci restituat, naturali equitate ad
juuetur, consequens est, posse eũ retinere
naturali iure ea bona, et consequenter in
conscientia. quomodo hoc ipsum
cũ sexcentis alijs firmant, et
docent post multos. Cobarr.
de sponsalib. 2. p. cap. 8. §.
5. n. 9. et et ex eo Plaza
in epitom. delict. lib. 1. cap.
9. n. 25. Amaya in leg.
1. C. de delatoribus ex
n. 29. Dian. 5. part.
resolut. moral.
tract. de casib9
ocurrentibus
tempore
mortis
resolut.
12. n.º
.2.

finis ~ ΤΕΛΩΣ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] occhi [illegible]

dottore [illegible]

Da comunicarsi [illegible] Cp. [illegible]

[illegible]

[illegible]

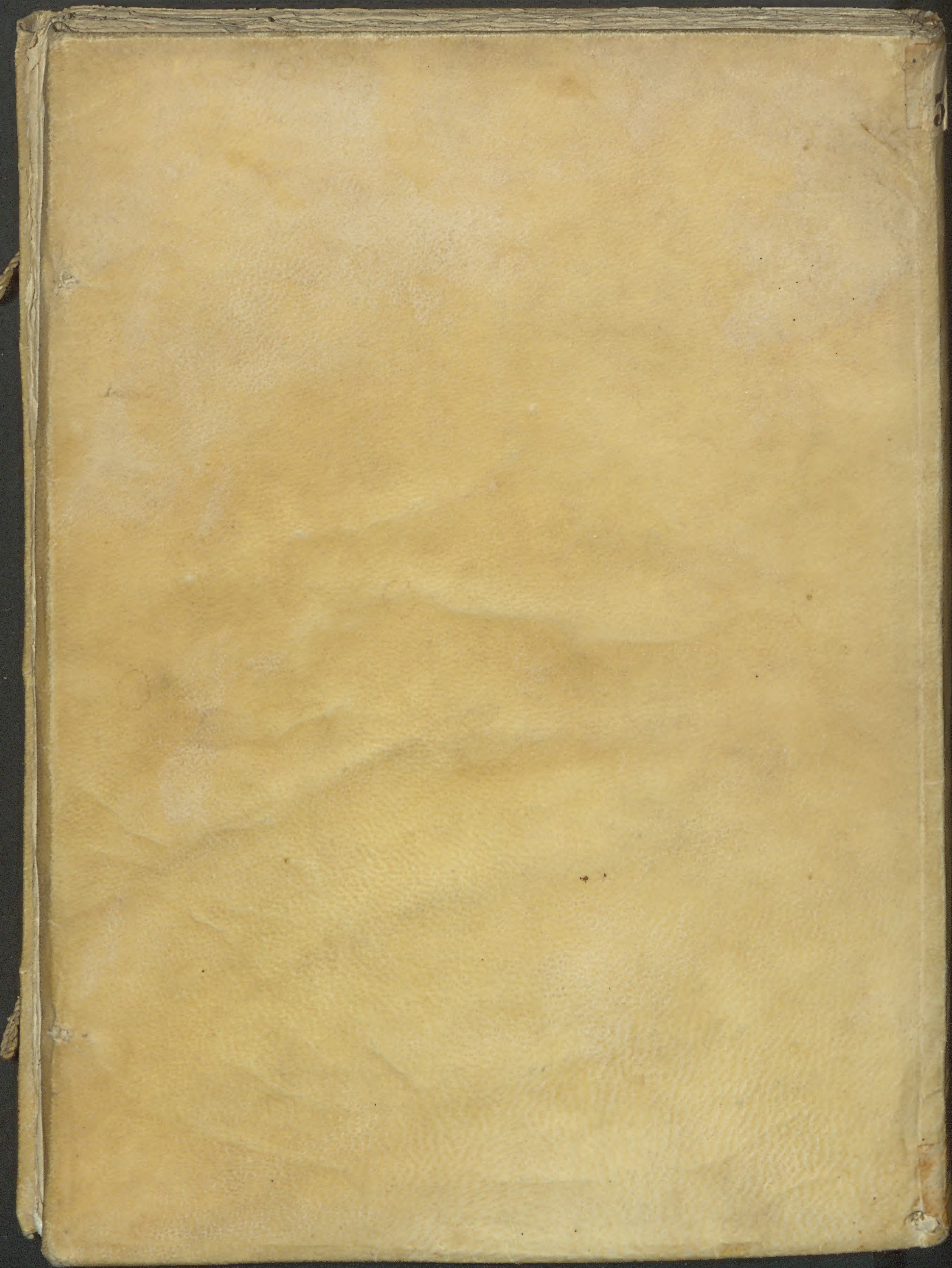
4, m. 25, febraio [illegible]

1. 6. Dicembre [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

11

En 11 dias del mes de
abril de 1649. confesso
miguel Gmo en la casa
Sabe la Dotrina: prof Jesus

Juan de Landaverde

amoz ad Lg. Iul. et Papia